

OLDŘICH PREFÁT Z VLKANOVA

CESTA Z PRAHY DO BENÁTEK A ODTUD POTOM PO MOŘI AŽ DO PALESTYNY¹

OBSAH

Upozornění pro čtenáře

EPIŠTOLA

PŘEDMLUVA VUOBEC

Kapitola 1

Cesta z Prahy až do Benátek

Kapitola 2

Smlauva mezi patronem neb hospodářem lodí a pautníky

Kapitola 3

O slavné procesí, která byla na den Božího těla v Benátkách, a jaká se poctivost pautníkuom děje

Kapitola 4

O spuosobu a velikosti navi neb lodí i o tom, co v ní bylo

Kapitola 5

O čeledi patronově v navi a jaké jich práce

Kapitola 6

---

¹ Převzato z: PREFÁT Z VLKANOVA, Oldřich, Cesta z Prahy do Benátek a odtud potom po moři až do Palestyny, Praha 1947 (redakčně upraveno).

Jakou nám stravu patron v navi dával a na čem jsme léhali

Kapitola 7

O plavení od Benátek až k ostrovu Corfu a o témž ostrovu Corfu

Kapitola 8

O plavení od ostrovu Corfu až k ostrovu Zante a o témž ostrovu Zante

Kapitola 9

O plavení od ostrovu Zante až k ostrovu Candy

Kapitola 10

O ostrovu Candy neb Crete

Kapitola 11

O plavení od ostrovu Candy až k ostrovu Cypru

Kapitola 12

O ostrovu Cypru

Kapitola 13

O plavení od ostrovu Cypru až k portu Jaffě k zemi Svaté

Kapitola 14

O přistání s navi k portu Jaffě a zemi Svaté

Kapitola 15

O vystaupení z navi na zemi Svatau

Kapitola 16

O vyjetí pautníkuo od břehu mořského a portu Jaffy k Jeruzalému

Kapitola 17

O přijetí pautníkuov do města Rami a témž městu Ramě

Kapitola 18

O vyjetí z města Rami k Jeruzalému

Kapitola 19

O příjezdu z města Rami k Jeruzalému do kláštera na Horu Syon

Kapitola 20

O položení kláštera Hory Syon a místech svatých, které vně před klášterem a okolo něho jsau

Kapitola 21

O způsobu kláštera Hory Syon, jaký vnitř i zevnitř jest, a o místech svatých v témž klášteře

Kapitola 22

O uvedení pautníkuov do města Jeruzaléma na plac před kostel Božího hrobu a o místech svatých, které tu jsau

Kapitola 23

O vjití pautníkuov do kostela, v kterém hrob Boží jest, o procesí a o ukazování míst svatých v témž kostele

Kapitola 24

O způsobu kostela Božího hrobu a míst svatých v témž kostele

Kapitola 25

O způsobu hrobu Božího vnitř i zevnitř

Kapitola 26

O způsobu kaply Panny Maryje v kostele Božího hrobu, o kusu slaupu, u kterého Krystus Pan mrskán byl, a o jiných místech svatých v též kaple

Kapitola 27

O kaple svaté Heleny a císaře Constantyna a místu tom, kde kříž Krysta Pána byl nalezen

Kapitola 28

Kterak kříž Krysta Pána od svaté Heleny jest nalezen

Kapitola 29

O kaple huory Calvarye, kde Krystus Pán ukřižován byl, a o jiných místech svatých v též kaple

Kapitola 30

O spuosobu a velikosti kuoru kostela Božího hrobu

Kapitola 31

O přirovnání kostela Božího hrobu v Jeruzalémě k kostelu svatého Víta na hradě Pražském a o vyjití pautníkuov z kostela Božího hrobu a přijítí zas na Hůru Syon do kláštera

Kapitola 32

O vyjetí pautníkuov z kláštera Hory Syon do Betléma a o místech svatých na též cestě

Kapitola 33

O vjití pautníkuov do kláštera Betléma, o procesí a místech svatých v témž klášteře

Kapitola 34

O spuosobu kláštera Betléma a míst svatých v témž klášteře

Kapitola 35

O spuosobu místa toho, kde se Krystus Pán z blahoslavené Panny Marye naroditi ráčil

Kapitola 36

O spuosobu jesliček, do kterých Krystus Pán děťátkem jsa od své milé matky položen byl

Kapitola 37

O spuosobu hrobu svaté Paule a Eustachye, svatého Jeronýma a svatého Eusebia, učedníka jeho, a jiných míst svatých kláštera Betléma

Kapitola 38

O vyjetí pautníkuov z kláštera Betléma k horám Juodským a o místech svatých na též cestě

Kapitola 39

O místu tom, kde blahoslavená Panna Marye navštívila svatau Alžbětu a kde svatý Ján Křtitel se narodil, též o klášteře Svatého kříže

Kapitola 40

O vyjetí pautníkuov z kláštera Hory Syon do Betanye a o místech svatých na též cestě

Kapitola 41

O městečku Betaní a hrobu svatého Lazara, item o kastelu Betfage a o jiných některých místech svatých

Kapitola 42

O huoře Olivetské a místu tom, s kterého Krystus Pán na nebe vstaupiti jest ráčil, item o dvauch šlapějích Krysta Pána a jiných místech svatých hory Olivetské

Kapitola 43

O položení, spuosobu a velikosti nynějšího města Jeruzaléma

Kapitola 44

Co jest se při městě Jeruzalémě dálo po jeho zboření od Týta až do těchto našich časuov

Kapitola 45

O místu tom, kde někdy zahrada byla, v které Krystus Pán jat byl jest, a o některých jiných místech svatých pod horau Olivetskau

Kapitola 46

O hrobu blahoslavené Panny Maryje v audolí Jozafat

Kapitola 47

O přirovnání položení Hory Syon, audolí Jozafat a hory Olivetské v zemi Svaté k položení vrchuov Strahovu a Karlovu zde u nás v Praze

Kapitola 48

O vyjití pautníkuov z kláštera Hory Syon do audolí Syloe a o studénce Syloe, poli Acheldemach, huoře Gion a o jiných některých místech svatých audolí Syloe

Kapitola 49

O vjití pautníkuov po druhé do kostela Božího hrobu a kterak některé osoby z pautníkuov od otce gardyana na rytířstvo pasovány jsau a jaký se spuosob při tom pasování zachovává

Kapitola 50

O vyjití pautníkuov z kostela Božího hrobu, o kostele svatého Jakuba Velikého a o domu Ananyáše biskupa, kde nyní kostelík svatých anděluov řečený jest

Kapitola 51

O vyjetí pautníkuov z kláštera Hory Syon k Jordánu a o témž potoku neb řece Jordánu

Kapitola 52

O moři Mrtvém, Jerychu a studénce Elizeově

Kapitola 53

O vrchu neb huoře řečené Quarantana, kde se Krystus Pán postiti ráčil čtyřidceti dní a čtyřidceti nocí

Kapitola 54

O bráně, kterau Krystus Pán z města na smrt veden byl, domě Veronyky a místu tom, kde Šimon přinucen byl k kříži. Item o domu Pilátovu a místu, kde Krystus Pán na smrt odsauzen byl, a jiných některých místech svatých města Jeruzaléma

Kapitola 55

O domu Herodesa, rybníku Bravním, místu tom, kde svatý Štěpán ukamenován, o kostelu Panny Marye, kde se narodila, a o bráně Krásné

Kapitola 56

O vyjetí některých pautníkuov z kláštera Hory Syon k Betlému a odtud až k městu Ebronu a o témž městu Ebronu

Kapitola 57

O kostele tom, v kterém dvojité jeskyně jest, do kteréžto pochováno bylo tělo Sáry, Abrahama, Izáka a těla některých jiných svatých patryarchuov

Kapitola 58

O poli Damascenském, na kterém Pán Buoh Adama stvořil, místu tom, kde Kain zabil Abele, a o audolí Ambre, kde se tři andělé Abrahamovi ukázali

Kapitola 59

O vjití pautníkuov po třetí do kostela Božího hrobu, o světlu, které každého roku samo od sebe se rozsvěcuje v hrobě Božím

Kapitola 60

O místu tom, na kterém Abraham syna svého Izáka Pánu obětovati chtěl, a o žaláři, do kterého svatý Petr vsazen byl

Kapitola 61

O napomenutí pautníkuov, aby pomoc učinili gardyanovi a konventu Hory Syon, a na jaký spuosob se listy pautníkuom dávají, jistota toho, že jsau byli v Jeruzalémě, od gardyana

Kapitola 62

O vyjetí pautníkuov z kláštera Hory Syon zas k portu Jaffě k naví a kterak pautníci přivedeni byli před jakéhoš hejtmana tureckého do ležení a o některých místech svatých na té cestě

Kapitola 63

O zámku Modynu řečeném a o příjezdu pautníkuov do města Ramy; item o zvířátku, kterému chameleon říkají

Kapitola 64

O položení, velikosti a spuosobu země Svaté a o obyvatelích jejích, item o minci, která v ní těchto časuov jde

Kapitola 65

O vyjetí pautníkuov z města Ramy k moři k portu Jaffě, a o jich připlavení zas do šifu neb navi

Kapitola 66

O plavení pautníkuov od země Svaté portu Jaffy, zas k ostrovu Cypru a o šarvátce, kterauž jsme s Turky na moři měli na té cestě mezi zemí Svatau a ostrovem Cyprem, v kteréž několik osob postřeleno a zbito

Kapitola 67

Které osoby na navi a kolik jich z pautníkuov, též i marynářův pacholkuov v té šarvátce, kterau jsau pautníci s Turky na moři měli, postřeleno a zbito jest

Kapitola 68

O přistání pautníkuov s naví k ostrovu Cypru a portu Salinu; item o huoře neb vrchu Svatého kříže a kostele na něm

Kapitola 69

O jízdých, kteří Albanezi slovau, kteréžto páni Benátčané v ostrovu Cypru chovají pro obranu téhož ostrovu

Kapitola 70

O hlavním městě ostrovu Cypru, Nykosya řečeném

Kapitola 71

O kostelu a žaláři svaté panny Kateřiny v ostrovu Cypru za městem Famagustau ležícímu a jiných některých místech příležitých

Kapitola 72

O městě Famagustě v Cypru ostrovu ležícím

Kapitola 73

O přistání k Cypru ostrovu a portu Salinu dvou velikých benátských gallí, které v Surí u města Trypolis na kupectví byly; item, kterak se suol v ostrovu Cypru dělá

Kapitola 74

O plavení od ostrovu Cypru a portu Salinu k portu Limissau a odtud potom k portu a městečku Bafo

Kapitola 75

O plavení od ostrovu Cypru a portu Baffo k ostrovu Kandy

Kapitola 76

O přistání s naví k ostrovu Kandy

Kapitola 77

O plavení od ostrovu Kandy k ostrovu Zante

Kapitola 78

O přistání s naví k ostrovu Zante

Kapitola 79

O plavení od ostrovu Zante k Benátkám

Kapitola 80

O bauři mořské veliké, kterak se při ní od počátku až do konce děje

Kapitola 81

O přistání s naví k portu a městu Parenco v zemi Hystria řečené ležícímu

Kapitola 82

O plavení od portu a města Parenco k Benátkám

Kapitola 83

O přistání pautníkuov s naví k Benátkám

Kapitola 84 a poslední

Cesta z města Benátek do Prahy na město Salcpurk

Cesta z Prahy do Benátek

**a odtud potom po moři až do Palestyny, to jest do krajiny někdy Židovské, země Svaté,
do města Jeruzaléma k Božímu hrobu, kteraužto cestu s pomocí Pána Boha
všemohúcího šťastně vykonal**

Voldřich Prefát z Vlkanova

léta Páně MDXXXVI

V té pak cestě vypisují se položení mnohých měst i jiných věcí, o nichž se časté zmínky dějí v Starém i v Novém Zákoně, kteréž znáti potřebí je pro snadší vyrozumění Písem svatých.

Cum gratia et privilegio Caesareae Maiestatis.

INSIGNIA

MAGNIFICI AC GENEROSI D. D. VENCESLAI AB HASENBVRG ET IN
STRAKONICZ, HAEREDITARII DAPIFERI REGNI

BOHEMIAE ETC

Venceslavs Hassnburg lepores in stemmate gestat,

lauticiae et dapifer, terra Bohema, tuus.

Hunc insigne ducem geminae crucis ordo Ioannis

et sancti e Solymis militiesqve colit.

Thomas Mitis a Limusa

EPIŠTOLA

Vysoce urozenému pánu, panu

VÁCLAVOVI ZAJÍCOVI Z HAZENBURKU

a na Strakonících, dědičnému truksasu království Českého a nejvyššímu mistru převorství po Čechách, Moravě, Slézku, Polště, Rakausích, Štyrsku, Korytanech a v Gransku zákona rytěřujícího svatého Jána Jerozolimitanského ec., pánu mně laskavě příznivému Jeho Milosti, služby své a pozdravení s vinšováním všeho dobrého vzkazuje.

Ne zle povědíno jest od jednoho mudrce, že lidé v tomto světě vyvýšení slávy a duostojenství urozenosti své nedosahují toliko rozením a během tímto přirozeným, kterýž všemu lidskému pokolení rovný a obyčejný jest, ale docházejí poctivosti a slávy svého pravého urození ctností, svým ctným, chvalitebným a šlechetným chováním, tak jakž i jiný také o tom pověděl: non natura, sed virtus facit nobiles, to jest: ne rození, ale ctnost činí lidi urozené, slavné, znamenité a vši chvály hodné. Nebo chlubiti a honositi se toliko statečností a udatností, ctným a šlechetným chováním předkuov svých a jich v tom nenásledovati, než býti statečným při krčemních šarvátkách, takovým všem k větší hanbě chlauba jich bývá nežli k jaké pochvale a poctivosti. A taková jich chlauba dobře muož se připodobniti minci, kteráž v jedné krajině mnoho platí a svau cenu vysoko má, a jinde nic. Tak jejich to honošení toliko u nich samých vysokau cenu má, ale u jiných za dosti málo aneb zhola za nic se nepokládá.

Náši staří Čechové ty, kteříž z vysokých roduov pošli a sobě příkladem předkuov svých vážně, pokojně, mravně, ctně, střídmě i příkladně počínali, šlechty nazývali a těch a takových sobě velice vážili, a dobře i spravedlivě, neb toho hodni byli a jsau, aby ve vši poctivosti náležité ode všech držáni byli. Nynější pak tato mnohá, rozením toliko urozená mládež, když jedné od roduov dobře zachovalých pojde, hned se domejšlí, že jí všecko dobře sluší, by pak ona sobě v mravích a v svém obcování jinak a naproti ve všem od svých předkův počínala, nemravně, nectně, nechvalitebně, ale mnohokráte i pesky živa byla, však proto vždy chce a žádá při slávě a duostojenství předkuov svých zachována býti, ješto obyčejným právem a starobylau zvyklostí to jest za jistau pravdu uvedeno: kdož by chtěl od lidí ctěn a vážen býti, že i on sám má prvé ctně a šlechetně živ býti a lidi sobě také uměti vážiti a na to pamatovati, že člověkem smrtedlným jest a ne Bohem, aby se nepotřásal nad lidmi nevinnými a od kterýchž by se jemu žádného ublížení nestalo.

Vaše Milost pak, pane milostivý, netoliko pošli jste z ctné a šlechtné krve a z rodu knížecího, velmi starého, znamenitého, ale také předky své a slavné paměti pana otce Vaší Milosti ve vši cti a šlechtnosti následovati ráčíte. Jest pak známé všem, kterak pan otec Vaší Milosti netoliko k liternímu svobodnému umění a zvlášt k astronomí a k těm tajnějším a skrytějším uměním nachýlen byl, takže jest i z jiných zemí lidí učené nemalým nákladem k sobě vyvolával, ale nadto vají i sám také mnohé krajiny za žádnau jinou příčinou než aby rozličných národův mravy, obyčeje, povahy, práva a spůsoby rozličné shlédli, znaje dobře, že to dvě na lidi urozené a šlechtné předně náleží: jedno, aby uměním svobodným vtipy své přirozené zvostriti hleděli, a druhé, aby mezi rozličné národy se prošli pro spatření obyčejův a mravův lidí v cizích krajinách obyvajících, a tak nejsauce domavání aby potom uměli k lidem se chovati. Neb to vídáme, že nad ty, kteříž ustavičně doma leží, nic nebývá horšího a zhovadilejšího, protože ti neokusivše bídy a psoty, ničemémuž naprosto nerozumějí a k ničemémuž také potřebnému přimlouvati se neumějí, takže dobře Terentius o nich pověděl: Nad člověka neumělého, nevyzvičeného a domaudleného nic nemůže býti horšího, protože ten všekno jiné tupí, haní a všemu se posmívá i za nepořádné býti pokládá, což z jeho hlavy a z jeho mozku nepochází; a takoví obyčejně bývají všickni ti domavání a v rozkošech vychovaní panáčkové. Těmi a takovými dvěma ctnostmi onen Ulysses od Homera i také od jiných předně se vychvaluje. Pláto, muž znamenitý, do Ejipta k Archytovi Tarentskému přišel a všeknu krajinu vlaskou zchodil. Též Apollonius, onen předivný mudřec, vydal se do perské země a veliká království indycká prošel a na konec přeplaviv se přes široký potok Fizon, přišel až k brachmanům, mudrcům indyckým tak řečeným, aby Hyarcha mudrce, na stolici zlaté sedícího a o maudrosti světské učícího, o věcech přirozených, o mravích a o rozličném běhu hvězd a těl nebeských poslauchal, tak jakž Jeroným svatý o tom v své předmluvě na Zákon Boží šířejí vypisujíc v tom jeho zchvaluje.

Jejichžto příkladem pan otec Vaší Milosti ne pro samo toliko světské umění a pro běh a užitek nějaký světský, ale mnohém více také úmyslem pobožným vydal se až do země daleké, to jest do té země Svaté, v níž Jeruzalém, město Boha nejvyššího, bylo, aby o čemž jest prvé doma v Zákoně Páně a v hystorích čítal, to sám očitě spatřil a místa svatá pobožně ohledal a tudy Písmům svatým a hystorím gruntovněji vyrozuměti mohl. Nebo týž Jeroným svatý píše, že ten, kdož zemi júdskou očitě spatřil a ohledal, mnohým věcem v Písmích svatých gruntovněji porozuměti muože, jako kdo jest v Římě byl, ten také o věcech římských lepší a dokonalejší známost míti muože.

Takového pak slavného putování pana otce Vaší Milosti až do dnešního dne tam památka trvá; nebo jsem na některých místech erby rodu Vaší Milosti ještě viděl, čehož jsem také i v této knize své místem svým dotekl.

O osobě pak Vaší Milosti bych měl mnoho co vypisovati a ji vychvalovati, vidí mi se za věc nepotřebnou z mnohých příčin, a zvláště, že život a skutky Vaší Milosti všem jsau před očima a známější, nežli by ode mne náležitě vypsati se mohly; potom také, že živé lidi vychvalovati jest věc nebezpečná z mnohých příčin a staří mudrci, jako Pláto, to činiti zbraňují. Znamé jest o Vaší Milosti, že jste až do Malty ostrovu tak řečeného, kterýž pod Sycylií leží, k bratřím a rytířuom řádu svatého Jána Jeruzalémského se vydali a tu dobruu chvíli pobyli, jsauce té jisté vuole ještě dále se vypraviti, kdyby od nepřátel překážka a zdraví nedostatek Vaší Milosti v to nevkočilo a vašemu předsevzetí dobrému a užitečnému nepřekazilo.

Tuto pak mau práci proto ke jménu a ku poctivosti Vaší Milosti a všeho rodu jsem připsati umínil: jedno, že pan otec Vaší Milosti slavné paměti tam prvé byl a Vy že na též cestě a téhož úmyslu a vuole jste býti ráčili, kdyby se v tom Vaší Milosti překážky nestalo, potom také, že i Vy takového nebezpečenství a puotky s nepřáteli na moři i jiných těžkostí, kteréž na takové cestě přicházejí, povědomi býti ráčíte. Nebo podlé jiných bratří a rytířuov, kteříž zvláštní jsau obhajitelé křesťanstva proti Turku nepříteli, s nimi puotku těžkau na moři jste měli, v kteréžto puotce i sami byli jste od nepřátel raněni, avšak od většího nebezpečenství božským spuosobem zachováni.

Protož Vaší Milosti k ochraně se poračeteje prosím, že tuto mau práci ode mne vděčně a laskavě přijíti ráčíte.

Vaší Milosti

k službě vždycky hotový

Voldřich Prefát z Vlkanova

PŘEDMLUVA VUOBEC

Když jsem v svém věku mladém na cestu jeruzalémskou do země někdy juodské se vydal, nepřišlo mi to na mysl, abych to takové mé putování a tuto mau Cestu kdy vuobec a na světlo vydati měl; však proto nicméně, co jsem tam viděl a jaké příhody na moři i na zemi jsem měl, pro budaucí pamět a pro své někdy potěšení jsem sobě to všecko bedlivě poznamenal. Nebo každému milé a líbezné bývá připomínání všech předešlých příhod, ano také i bíd a nauzí, kterýchž jsme někdy v mladém věku našem pocítili a jich zakusili.

V tom pak z daru Božího navrátiv se do mé vlasti, když některým dobrým mým panuom a přáteluom, kteříž žádostiví byli míti nějakou známost cesty té a toho města svatého, této mé knihy a spisu mého k přečtení jsem zapuojšoval, mnozí majíce v něm zvláštní libost, dávali jej sobě prepisovati a jiní mne snažně žádali i napomínali, abych pro jiné také, kteří takové věci rádi čítají, vuobec vytisknauti dal. Ale já jsa toho dobře povědom, v jakou pomluvu a utrhaní častokrát každý takový se vydává, kterýž nětco tak nového vuobec vydati chce, vždy jsem se toho vydání již mnoho let zbraňoval. Avšak nakonec jsa přemožen snažnými a ustavičnými žádostmi a nabádáním dobrých přátel a již déle jim odporovati a zpěčovati se nemoha, tu práci vydání této knihy i také náklad muoj vlastní nemalý jsem podstaupil a všeho toho i ty pomluvače sobě opovážil, chtěje raději dobrým a upřímným službu a vděčnost učiniti nežli pro některé utrhavé a přetřásavé dobré oslyšeti.

Vím pak, že jakž rozličných hlav lidé jsau, že také rozličně tuto mau práci sauditi i vykládati budau: tito takto, jiní jinak, některým se bude nětco líbiti, jiným nelíbiti. A tak summau předivní tu budau saudové, protože koliko hlav, toliko rozumuov, toliko saudcuov. Vtipnější a učenější štrafovati budau obšírné a zbytečné mluvení, prostějším pak některé věci zvlášť neznámé zdáti se budau krátce a ztměle vypsané. Jiní opět dějí: proč dříví do lesa vozí, však jsau jiní o témž psali v jazyku latinském, německém i českém, jako nějaký patriarcha jerozolimitanský, Brocardus Monachus, Aeneas Sylvius, Frater Felix ordinis Praedicatorum, Bernhardus de Pratenpach, canonicus Moguntinus, autor knihy, kteréžto titul jest Iter e Venetia ad S. Sepulchrum et montem Sinai, item německy nějaký rytíř englický, Tucher z Nornberka, česky pak náš jeden Čech Martin Kabátník, a snad jich ještě víc, o nichž já nevím. Jiní opět řeknu: an tomu již na 18 let, pročez jest pak tak dlauho nám toho nevydal? Některým zas zcela nic se líbiti nebude, zvláště těm, kteříž tak vysokomyslné a velmi honosné myslí jsau, že toliko sami o sobě a o tom, což oni smyslí a učiní, nejvíce drží a to vychvalují, jiných všech práce a usilování tupí, hanějí a všelijak ohyzdí. Těm všem i jiným jim podobným

nechci já nic odpovídati ani se s nimi v jakou hádku a odpor dávat, znaje, kdybych každému chtěl na jeho dotázky odpovídati, že bych žádného pokoje před nimi neměl a mohlo by více otázek býti nežli odpovědí, a tak větší byla by mi práce na jich dotázky odpovídati nežli toto všecko spisovati. Necht' pak saudí kdo chce jak chce aneb jak se mu dobře líbí toto mé vydání, já všecko mlčením a trpělivostí snést chci. Znam zajisté to dobře, že každému v notu jeho trefiti jest věc nemožná. An onen filozofus jsa otázan, co by v světě nejnesnadnějšího bylo, odpověděl: »Všechněm (řka) se zalíbí.« Ale o věc nesnadnou a nemožnou se pokoušeti není povaha rozumného člověka, protož nechci se s žádným o nic nesnaditi.

Co se jistoty, pravdy a upřímného tohoto mého sepsání dotýče, to o sobě směle pověděti mohu, že není ode mne nic smyšleno, ale to, což jsem sám očima svýma spatřil, při čem jsem sám osobně byl a co jsem ohledal, to jsem také všecko, jak samo v sobě jest, v sprostnosti a v upřímnosti sepsal, a to řeči mau přirozenou a právě sprostnou, nic jiného žádostiv nejso, než aby všickni, kdož čísti budou, mohli vyrozuměti. Také jsem v prokurování nikdá se necvičil, než všecken grunt spisu tohoto mého na to založil: Veritatis simplex est oratio, pravda na sprostných slovích záleží a žádné cizí nepotřebuje ani barvy ani ozdoby. Nešetřil jsem ani toho, co jiní prvé o též věci psali, srovnává-li se toto mé sepsání s jejich, maje na tom dosti, co jsem svýma očima viděl a při čem jsem sám osobně byl, to aby ode mne v pravdě vypsáno bylo. Nemá-li pak ještě kdo na tom dosti, ten necht' tolikéž jako já práci svou vynaloží a tam jde a ozdobněji a bedlivěji všecko vyhledá a vypíše, já každému z srdce rád přiti budu. I necht' on mně také přeje a s vděčností užívá, což jsem s nemalou prací a nebezpečenstvím života svého, tam jda i zas, vykonal a nyní také nemalý náklad na vytištění vynaložil, ne pro nějaký zisk a kořist, než toliko pro poctivost národu našeho českého a pro ty, kteříž o takových věcech rádi čítají a o nich nějakou známost míti žádají, nemohauce osobně pro mnohé překážky a nedostatky své na takovou dalekou cestu se vydati a očitě místo a hrob, kdež vpravdě byl položen Pán a Spasitel náš Ježíš Krystus, i jiné věci mnohé k pobožnosti nápomocné spatřiti a ohledati a tím nějaké skrausené hnutí mysli a srdce svého učiniti; nebo což oči vidí, to hlouběji srdce proráží nežli což se donáší skrze usta jiných.

Protož ti a takoví necht' sobě toto mé prosté sepsání místo Bruncvíka a kroniky o Štylfrýdovi a místo jiných neužitečných básní čtu a rozjímají a aspoň tudy některak k pobožnosti se vzbuzují, slyšíce a čtauce o té zemi Svaté a o tom městě Jeruzalémě, kteréž jest sobě předkem Pán Buoh všemohúci, potom i syn jeho milý, Pán a Spasitel náš, mimo jiná všecka oblíbil, aby v něm práci svou vedl a spasení naše dokonal, kterak ještě i ta místa památná a svatá jsau a trvají a od křesťanuov vprostředku Turkuov, Saracenuov i jiných pohanuov (nebo již na

tento čas všecko město Turku pohanu poddáno jest) divným božským způsobem v veliké vážnosti a pobožnosti se chovají a drží a Turek pohan jim v to nesahá, neruší ani nižádné překážky nečiní, což s nemalým podivením jednomu každému býti má, ješto my, jsauce křesťané, sebe vespolek snéstí a trpěti bez hany a utrhaní druhého nemužeme. Ale jakož Pán Buoň předivně Danyele uprostřed lvuov a tři mládence v peci ohnivé a též Jonáše v břiše velryby zachovati jest ráčil, takž také tau předivnou mocí svou pro budaucí a věčnou památku místa ta svatá a pravdu svou svatou uprostřed tyranův a nepřátel církve svaté zachovati a jejím ochráncí až do skonání světa býti ráčí ec.

VYTIŠTĚNO S POVOLENÍM OSOB OD JEHO MILOSTI CÍSAŘSKÉ K TOMU
ZŘÍZENÝCH.

Také na vědomí se dává všem impresorům, že jest mně, Janovi Kozlovi impresorovi, od Jeho Milosti Císařské dáno milostivé privilegium a obdarování, aby cožkoli tisknauti budu, ničehéhož toho po mně žádný netiskl. Protož tím se jedenkaždý zprav, chceš-li pokuty ujíti.

Přítrefila jsau se také při vytištění této knihy nepilností impresorů některá errata, buďto že místem liter dostaveno není aneb jedna za druhou položena. To bedlivý čtenář snadno sobě opravití bude moci ec.

**CESTA Z ZEMĚ ČESKÉ,
A TO Z MĚSTA PRAHY DO BENÁTEK**

**a odtud po moři až k zemi Svaté do města Jeruzalema k Božímu hrobu, kterau jsem s
pomocí Pána Boha všemohúcího vykonal já Voldřich Prefát z Vlkanova léta Páně 1546
ec. Začíná se št'astně.**

Kapitola 1

Cesta z Prahy až do Benátek

Nejprvé tuto položím cestu z Prahy až do slavného města Benátek tak, jak jsem já ji na koni jeda vykonal, ač sic jest mnohým vědomá a známá, však pro ty, kteří ji žádají věděti, tuto ji poznamenám.

Z Prahy do Jesenice jsau 2 míle, někteří půl druhé počítají.

Z Jesenice do Benešova jsau tři míle.

Z Benešova do Votic jsau dvě míle.

Z Votic do Miličina jest jedna míle.

Z Miličina na Tábor jsau dvě míle.

Z Tábora až do Soběslavě jsau dvě míle.

Z Soběslavě do Veselého jest jedna míle.

Z Veselého do Českých Budějovic jsau tři míle.

Z Budějovic do Velešína jsau dvě míle.

Z Velešína do Kaplice jest jedna míle.

Z Kaplice do Dvořiště, německy Niderhaid, jest jedna míle a tu se skonává pomezí české a počiná se země rakauská. Z Dvořiště do Cahlavy, německy Freyschtotu, jsau 2 míle.

Z Cahlavy do Neykyrch jsau tři míle.

Z Neykyrch do Lince jest jedna míle.

Z Lince k Svatému Floryánu jsau dvě míle.

Od Svatého Floryána do Steyru jsau dvě míle.

Z Steyru do Lozenschteynu jsau dvě míle.

Z Lozenschteynu do Kasten jsau dvě míle.

Z Kasten do Altenmarku jsau dvě míle.

Z Altenmarku do Ormint jsau dvě míle.

Z Ormint na vrch Tauren jsau dvě míle.

Z Tauren k Svatému Jánu jest jedna míle.

Od Svatého Jána do Cardynku jest jedna míle.

Z Cardynku přes hrubý vrch do Huntzmarku jest jedna míle, sic okolo vrchu jsau dvě míle.

Z Huntzmarku do Scheyblingen jest puol míle.

Z Scheyblingen do Pergu jest jedna míle.

Z Pergu do Neymarku jest jedna míle.

Z Neymarku do Frysachu jsau dvě míle.

Z Frysachu k Svatému Vítu jsau čtyři míle.

Od Svatého Víta do Feldtkyrchu jsau tři míle.

Z Feldtkyrchu do Filachu jsau tři míle.

Z Filachu do Kláštera jsau dvě míle.

Z Kláštera do Klaintervis jest puol druhé míle.

Z Klaintervis do Zafnice jest puol míle.

Z Zafnice do Malburgeto jest jedna míle.

Z Malburgeto do Pantofel jest jedna míle. A tu se začíná panství panuov Benátčan a země vlaská.

Z Pantofel do Klauzen jest jedna míle.

Z Klauzen do Felachu jest jedna míle.

Z Felachu do Peyscheldorfu, vlasky Vencon, jsau dvě míle.

Z Peyscheldorfu neb Venconu do Glemaunu jest jedna míle.

Z Glemaunu k Svatému Danyeli jsau dvě míle.

Od Svatého Danyele do Cytal jest pět mil.

Z Cytal do Kynikslonu jsau dvě míle.

Z Kynikslonu do Tervizu jsau tři míle.

Z Tervizu do Mastre jsau dvě míle.

Od Mastre malé čtvrt míle jest koliks domuo při moři a slove Margera a tu se usedá na bárky a plaví se po moři míli českau až do slavného města Benátek.

A tak z Prahy až do Benátek tau cestau jest okolo 84 mil českých.

Kdo by pak chtěl, muože se hned dáti od Svatého Danyele k moři (jest 5 mil českých) až do městečka Portu Gravaru a tu, useda na barku, muože se plaviti po vodě až do Benátek. A jest od Portu Gravaru po vodě až do Benátek patnácte mil českých, vlaských pak sedmdesáte pět ec.

Ač jest také jiná cesta z Prahy do Benátek na Salcpurk, kterau jsem šel, navraceje se z Benátek zas do Prahy, však tu také položím při konci této knihy.

Kapitola 2

Smlauva mezi patronem neb hospodářem lodí a pautníky

Předkem a nejprvé když se někteří pautníci do slavného města Benátek sjedau, kteřížto aumysl a předsevzetí mají do země Svaté do Jeruzaléma k Božimu hrobu se plaviti, tehdy o těch, když zvědí, že jsau do Benátek přijeli, někteří benáčtí měšťané a kupci, kteří po moři handlují a své kupectví puosobí, a zvláště ti, kteří na vejchod slunce toho času se plaviti strojí, buďto do Cypru neb do Surí, do Barutu aneb do Trypoli nebo do těch některých měst při moři ležících po svém kupectví, ti do hospod, kde pautníci stávají, přicházejí neb sic pautníkuom věděti dávají, chtěli-li by s kterými jích šify se plaviti, jakož se pak i tak nám stalo i mezi jinými, kteří tu toho času v tu stranu se plaviti chtěli.

Byla jest nave nebo šif nový, kterýž toho roku teprva dodělán jest byl, kteréhožto šifu pán některých z našich pautníkuo pobídl jest, chtěli-li by na tom jeho novým šifu se do země Svaté plaviti, slibuje a přiříkaje je všim dobře opatřiti a chovati.

I vidauce pautníci, že jest to šif neb nave nová a veliká a pán její neb patron že se tak poddává je ve všem dobře opatřiti, i dali se v smlauvání s nim, co by chtěl vzíti a do země Svaté je dovezti a zas do Benátek přivezti, jakž pak obyčej toho jest. A tak o to smlauvali, až i smluvili, a to na spuosob níže položený.

Notule artykuluov smlauvy, která se stala mezi patronem, to jest pánem neb hospodářem lodí, a pautníky.

Nejprvé aby patron pány pautníky z Benátek až do země Svaté, totiž k portu Jaffě dovezl a tu jich s navi čekal, dokudž by v zemi Svaté byli, a potom je odtud zase do Benátek přivezl.

Item aby se patron všemi věcmi, kteréž by koli k takovému plavení náležely a potřebné byly, hned tu, nežli by se od Benátek odplavili, dostatečně opatřil.

Item aby patron panuom pautníkuom každého dne dvakrát jisti dával, totiž oběd a večeři.

Item jest povinen patron každého dne ráno panům pautníkuom, jakž vstanau, kolací učiniti z malvazí a chleba bílého, a to takovau, aby každému z panuov pautníkuov dal číši aneb sklenici v dobrý truňk muškatele aneb malvazí dobrého, ne opravovaného ani jakkoliv

míšeného, a k tomu kus chleba bílého, jemuž biskoktus říkají. Tím a takovým malvazím a chlebem má se opatřiti hned tu v Benátkách.

Item jest povinen patron panuom pautníkuom při jídle dávatí chleb nový, měký za pět neb šest dní, když se od Benátek odplaví a též od jiných ostrovuov a portuov, k kterým přistanú, a tu všudy má nového a měkého chleba nakaupiti a ten dávatí k stolu, dokudž by mohl trvati a nesplesnivěl by, a potom teprva biskokty (to jest chléb dvakrát pečený), kterýmižto biskokty má se opatřiti a v Benátkách jich dáti napéci tak, aby mu tu celau cestu postačily, a to dobrých biskoktuo bílých benátských.

Item jest povinen patron panuom pautníkuom dávatí jisti k obědu i k večeři maso pečené i vařené, nové a ne smrduté, a to dostatek. Též má jim dávatí časem slepice, kuřata, vařené i pečené, vejce, presuti, salcyceny a jiné pokrmy náležité.

Item v pátek pak a ve dni postní jest povinen patron dávatí panuom pautníkuom jisti ryby z láku čisté a ne staré ani ne smrduté, a to sordele, stirion, caviaro; pakli kde bude moci míti tyto ryby živé, má je k jídlu kupovati.

Item jest povinen patron panuom pautníkům dávatí při stole sejr dobrý parmazon a toho dostatek a tím se má tu hned opatřiti v Benátkách, aby ho dosti měl přes tu celau cestu.

Item jest povinen patron dávatí panuom pautníkuom k stolu ovotce, jakožto jablka, hrušky, víno v hrozních, lymauny, pomorančí, melauny, angury a jiné ovotce v těch zemích obyčejné.

Item jest povinen patron dávatí panuom pautníkuom k stolu víno dobré dvoje, bílé a červené, a to nemíšené ani jak opravované, bez nedostatku, a to přes tu celau cestu.

Item jest povinen patron dávatí panuom pautníkuom k stolu vodu čistau sladkau, jestliže by sobě kteří z nich chtěli jí víno míšeti.

Item jestliže by který z panův pautníků, jsauc při stole, komu jinému chtěl dáti od stolu kus chleba aneb jakéhokoli jídla neb truňk vína, toho má míti vuoli a patron mu toho nemá zbraňovati.

Item jestliže by jeden neb jich víc spolu z panů pautníkuo z jakéžkoli příčiny k stolu jíti nechtěli, tehdy jest patron povinen jim obzvláště jídlo poslati, a to takové, jaké jsau jiní jedli.

Item má patron své čeledi, marynáruom a pacholkuom, přikázati, aby když páni pautníci jedí, oni jim při stole nepřekáželi, a jakž obyčej jich jest, jídla neb pití od nich nežebrali.

Item jest povinen patron panuom pautníkům každý tejděn na stuol bílé ubrusy dávatí a je ve všem čistotně chovatí.

Item bude povinen patron rozkázati vždycky před jídlẽm dáti přinesti čisté vody sladké na medenici a ručník, aby sobě páni pautníci ruce mohli mejtí.

Item bude povinen patron rozkázati čeledi své dávatí vody sladké čisté každému z panuov pautníkuov, když by koli a kolikrát ji požádal.

Item jest povinen patron jednomu každému z panuov pautníkuov na šífu místo slušné a prostranné ukázati, kde by svau truhlu a víno a vodu i jiné své potřeby a věci choval.

Item aby páni pautníci vuoli toho měli na každé místo a všudy po všẽm šífu neb naví, kde se jim líbí a zdá, choditi, však tak, aby pacholkuom marynářuom při jejich prácech nepřekáželi.

Item jestliže by (čehož Pán Buoh rač uchovatí) který z panuov pautníkuov se na šífu rozstonal, jest povinen jemu též zvláště patron jídlo posílati, a to od vajec, slepic neb jiného, co by na šífu měl, buď od jídla, buď od pití má mu dáti a jeho podlé své nejvyšší možnosti opatřiti.

Item bude povinen patron, jakž od Benátek se odplaví, k žádnému jinému ostrovu a portu neb břehu nepřistávati, leč by to musel násilně učiniti pro bauři mořskau anebo vítr protivný, aneb že by vvaule všẽch panuov pautníkuov byla a patron se to s nimi snesl, než k těmto dole psaným.

Item nejprve má přistati k ostrofu Corfu a potom k ostrovu Zante, třetí k ostrovu Candy, čtvrté k ostrovu Cypru a potom k portu Jaffě, k zemi Svaté a na tom žádném místě a ostrovu nemá déle býti než dva nebo tři dni nejvíce, leč by vvaule přitom a povolení bylo všẽch panuov pautníkuov, aneb pro bauři mořskau a zlau fortuonu že by se plaviti nemohl, anebo pro nějakau jinau velikau a hodnau toho příčinu.

Item bude povinen patron hned, jak by k portu Jaffě k zemi Svaté přistal, posla poslati do Jeruzaléma o glejt a po gardyana Hory Syon, aby se páni pautníci dlauho tu nemeškali.

Item bude povinen patron panuov pautníkuov v zemi Svaté na jiných všẽch místech na té cestě hájiti a brániti a o ně se dostatečně zasazovatí a je opatrovatí po zemi i po moři podlé své nejvyšší možnosti a rozumu a jim ve všẽm raden a pomocen býti a o ně se staratí, jako by se jeho samého vlastní osoby dotejkalo, a to pod pokutau ztracení lodí i co v ní jest.

Item bude povinen patron za pány pautníky v zemi Svaté i jinde všudy všecka cla a mejta a jiné všelijaké poplatky dávatí a platiti a všudy pod glejty se plaviti.

Item v zemi Svaté bude povinen patron platiti od oslů, na kterých páni pautníci jezdití budau, ohledávajíce zemi Svatau a místa svatá, a to proto, aby páni pautníci od Turkuov, na číchž oslích jezdití budau, hyndrováni nebyli.

Item v zemi Svaté bude patron povinen panuom pautníkuom, kdežkoli budau jezdití, bud k Jordánu nebo jinam, zjednatí lidi a jízdné, kteříž by je doprovázeli a jich bránili, aby od pohanuov šacováni a biti nebyli.

Item bude povinen patron v zemi Svaté platiti za pány pautníky od míst svatých, které budau navštěvovati a ohledovati, jako od Božího hrobu a od jiných míst, krom kde se nedává od kterého místa více přes mejdynu, jako na hůře Olivetské, v Betaní, v hrobě blahoslavené Panny Marye a jinde; tu páni pautníci sami za sebe budau povinni platiti.

Item patron jest povinen dáti voditi pány pautníky v zemi Svaté na všecka místa svatá, kteréž blízko okolo města Jeruzaléma jsau i dálejší, nehledaje v tom žádného fortele, jmenovitě pak k Božímu hrobu, na horu Olivetskau, do Betaní, do audolí Jozafat, do Betléma, na hory Júdské, k Jordánu, do Ebronu i na všecka jiná místa, které těchto časuov obyčej mají páni pautníci navštěvovati, i na ty, které jsau ještě dálejší, ač bude-li moci se státi.

Item bude povinen patron s pány pautníky v zemi Svaté všudy osobně jezdití a vždycky při nich býti a jim žádné křivdy nedopustiti dáti činiti pohanuom a Turkuom.

Item bude povinen patron, jestliže by sobě který z panuov pautníkuov co v zemi Svaté neb kterémkoli ostrovu kaupil, to mu až do Benátek dovezti beze všeho odporování.

Item za to za všecko má jemu patronovi jeden každý z panuov pautníkuov dáti a zaplatiti čtyřidceti pět korun na zlatě dobrých berných benáckých, a to takto: polovici aby mu hned tu v Benátkách jako na místě dal, prve než odjede, a druhau polovici, když přistanau k zemi Svaté k portu Jaffě, má mu dáti a zaplatiti; pakli mu chce všeccky hned v Benátkách dáti, má toho vuoli a patron má mu na to kvitancí dáti, že jest mu dal a zaplatil.

Item také jest povinen patron, jakž by k kterému ostrovu nahoře dotčenému a portu přistal, panuom pautníkuom bárky půjčiti a pacholkuov, kteří by je z šífu k zemi dovezli, též i zase do šífu uvedli.

Item když by koli páni pautníci přistali k kterému z těchto nahoře jmenovaných ostrovuov a portuov, tehdy jest je povinen patron hned dáti dovezti k zemi a tu budou povinni páni pautníci na svůj náklad sobě jídlo i pití kupovati, dokudž by tu v tom ostrově a na tom místě byli, též i v zemi Svaté budou povinni páni pautníci na svůj náklad sobě stravu kupovati, dokudž v ní budou.

Item patron nebude povinen panuom pautníkuom jísti a pítí dávatí, než toliko když na šífu se plaví; pakli by násilně bouří mořskou aneb protivným větrem k kterému jinému, než jest napřed jmenován, ostrovu přistati patron musel a na tom ostrově že by sobě páni pautníci nemohli nic najíti koupiti k jídlu a nápoji, tehdy bude jim povinen patron v šífu stravu dávatí; pakli by našli a měli co koupiti, již jsou povinni se sami stravou opatřiti, dokudž by tu byli.

Též kdyby k které zemi pro bouří mořskou a zlou fortuna nebo ostrovu přistali a ta země neb ostrov pod mocí a panování tureckém byl a že by tu gletu patron panuom pautníkuom zjednatí nemohl od vládaře té země aneb ostrovu tak, aby na zem z šífu bezpečně vystoupiti nemohli, tehdy jest jim povinen patron stravu v šífu dávatí rovně jako by na moři se vezli.

Item patron nebude povinen panuov pautníkuov v zemi Svaté v portu Jaffa déle s lodí čekati než čtrnácte dní leč pro nějakou velikou a hodnou příčinu.

Item zase jedouc od země Svaté k Benátkám jsou povinni páni pautníci patrona čekati u Cypru ostrovu za osmnácte dní, dokudž by svého zboží neprodal a šífu zas nenaladoval, leč by pro nějakou velikou a hodnou příčinu tu déle ostati musel.

Item bude povinen patron, když svůj šíf neb navi ladovati bude, panuom pautníkuom jich míst nechávati prostranných a zbožím nezakládati.

Item pakli by který z panuov pautníkuov (čehož rač Pán Buoh zachovati), jedouc patronu peníze, prve u Benátkách umřel, nežli by odjeli, tehdy patron povinen jest ty peníze všechny zas navrátiti, komu budou spravedlivě náležeti.

Item jestliže by pak (čehož Pán Buoh rač uchovati) který z panuov pautníkuov na té cestě sem i tam jedouc umřel neb jakoužkoli příčinou s světa sešel, tehdy patron, povolaje dvou nebo tří osob z jiných panuov pautníkuov, má jeho truhlu a všechny věci ohledati, a to při přítomnosti těch osob buď na hotových penězích i jiné věci, buď na jiném statku málo neb mnoho, má popsati a všechno spolu shromáždě zavřiti a do Benátek dovézti a před kníže Jeho Milost a radu to přinesti a tu, komu spravedlivě náležeti bude, tomu se to od knížete Jeho Milosti a od rady

dá, leč by ten nebožtík to jinému za zdravého rozumu dal a poručil kšaftem aneb že by s nim tu některý jeho příbuzný přítel byl a on to jemu by odkázal.

Item jestliže by pak který (čehož rač Pán Buoh zachovati) z panuov pautníkuov na té cestě umřel, nežli by dojel k Jaffě k portu zemi Svaté, má patron polovici sobě té summy od těch čtyřidceti pěti korun schovati a druhau polovici do Benátek před Jeho Milost kníže a radu položiti, zas přijeda, s jinými věcmi téhož nebožtíka tak, jakž nahoře položený artykul v sobě to šířeji zavírá. Pakli by který z panuov pautníkuov v zemi Svaté umřel, ohledav Boží hrob a jiná některá místa svatá, tehdy ta summa všecka má patronovi ostati, leč by hned umřel, jak by do země Svaté přijel a zaň patron od Božího hrobu a od jiných míst svatých nic ještě nedal, tehdy má toliko patron té summy polovici sobě schovati. Ale kdyby zase od země Svaté jeda který z panuov pautníkuov umřel, má též patronovi taková summa všecka ostati.

Item kdyby se patron s lodí a s pány pautníky přiřplavil, přistal k portu Jaffě k zemi Svaté a tam v zemi Svaté že by byl mor nebo válka, pro kterauž by nemohli páni pautníci země Svaté ohledati, jest povinen a má se s nimi patron zase nazpátek do Benátek plaviti.

Item jestliže by zvěděl patron, že v kterém ostrovu nahoře jmenovaném, k kterému přistati má, mor jest, nemá k němu přistávati, a pakli by z nevědomí přistal, hned jak by o tom zvěděl, má se bez meškání od něho přeč plaviti.

Item bude povinen patron, se zase plavě od země Svaté k Benátkuom, nikdež jinde nepřistávati než k ostrovu Cypru, jak nahoře vymieněno, leč pro vodu sladkau a pro jiné potřeby aneb že by se na tom se všemi pány pautníky snesl aneb pro nějakou velikou a hodnou toho příčinu.

Item budou páni pautníci povinni žádného světla v noci v šífu nepáliti ani míti déle hodiny na noc, leč s volí a vědomostí a povolením patrona.

Item jest povinen patron se dostatečně opatřiti dobrými puškaři, děly, kulemi, prachy i všelijakou střelbau a přípravami, kteréž by k bitvě náležely, pro obránění panuov pautníkuov a lodí, kdyby toho potřeba nastala.

Item bude povinen patron do šífu zjednati barvíře dobrého, buďto jednoho nebo dva, a ten s sebou má míti truhlu a v ní dostatečné opatření všelijakých potřeb k lékařství náležících, jestliže by Pán Buoh na kterého z panuov pautníkův ráčil nemoc anebo nějaký auraz dopustiti, aby jeho hojiti a pohodlé mu činiti mohl.

Item jest povinen patron téhož barvíře buď jednoho neb dva na svůj náklad chovati a jemu platiti a ten barvíř má panuom pautníkuom hlavy mejti, je holiti a všelijaké pohodlí jim činiti, však budau páni pautníci témuž barvíři každý od sebe, v čemž komu poslouží, povinni zaplatiti, co slušného jest.

Item též má patron svému kuchaři na šífu rozkázati, chtěl-li by sobě který z panuov pautníkuov co u vohnišť sám vařiti, jemu nezbraňoval. Též kdyby sobě který z panuov pautníkuov zvlášť co vařiti kuchaři dal, on přijma to má bez odporu uvařiti.

Item tlumače, kteréhož Jeho Milost kníže a rada panům pautníkuom, aby od nich tlumočil, přidadí, bude povinen patron s sebau vezti a zase přivezti.

Item bývá obyčej, když se páni pautníci k zemi Svaté příplaví a v portu Jaffa přistanau aneb když zas k Benátkám přijedau, že k stolu přicházejí čeled patronova a žádají od panuov pautníkuo na spropití, jako piota, scalco, kuchaři, šenkýři, barvíři a jiná čeled, toho patron dopustiti nemá a své čeledi prikázati a jim zapověděti, aby panuov pautníkův v ničemž nešacovali a peněz od nich nebrali.

Item pakli by co tuto v této smlauvě pozapomenuto aneb dostaveno nebylo, čeho by od starodávna obyčej byl, aneb z práva že by náleželo, patron to všecko zdržeti má a povinen jest, tak jako by tuto položeno bylo, a to beze vší vejmluvy.

Item jestliže by kdo po této smlauvě z panuov pautníkuov teprvá do Benátek přijel aneb při této smlauvě nebyl a k patronovi přišel a tuto smlauvu tak, jak jsau jiní ujali, vjíti chtěl a ujal, tehdy jest ho povinen patron s sebau vzíti a tu smlauvu jemu zdržeti bez všelikého odporu jako i jiným panuom pautníkuom, kteří jsau ji s nim udělali.

Item jest povinen patron a má tuto smlauvu a artykule všecky tak, jak tuto sepsaní stojí, panuom pautníkuom držeti a podlé nich se zachovati, jako na dobrého náleží, nic sobě v tom na pomoc žádné vejmluvy a obmyslu nebera, a pány pautníky ve všem tak chovati, je na každém místě zastávati, o ně péči míti, jako sám o svau vlastní osobu, a jim ve všem raden a pomocen býti má podlé své nejvyšší možnosti a rozumu, nehledaje v tom žádného svého užitku ani fortele, ale tak je opatrovati, jak na lidi dobré a poctivé náleží, a to má hned tu v Benátkách rukau dání stvrditi, a než odjede z Benátek, to dostatečně uručiti, že se tak ve všem a nejinak chce chovati, pod pokutau 50 tisíc dukátuov benátských a ztracení navi i s tím, což v ní jest.

Stala se tato smlauva v slavném městě Benátkách před Božím tělem léta Páně 1546.

Pod tím jsau podepsaná byla jména panuov pautníkuov těch, kteří jsau s patronem smlauvali. Potom tato smlauva a artykulové její se na dva listy přepsali, jeden latině a druhý vlasky, a páni pautníci schovali latinský list, k němuž patron svau pečet přitiskl, ale druhý vlaský sobě vzal.

Těž tato smlauva jest s Jeho Milosti knížecí a vši rady benátské vědomostí a volí stvrzená a tu v Benátkách zapsaná s jmény panuov pautníkuov.

Také jest patron to všecko tu hned v Benátkách, než odjel, dostatečně několika znamenitými měšťany benátskými uručil.

Toto ještě věděti se má, že kterého by koli času v roce krom zimy některé osoby do Benátek se sjely k Božimu hrobu putovati chtěce, že vždycky lodí a šífy najdau v Benátkách, na kterých by tu cestu vykonati mohly; však jest ten obyčej, že nejvíc o Božím těle neb před tím časem se pautníci sjíždějí do Benátek, kteří do země Svaté putovati chtějí, a to z té příčiny, že těch časů, totiž v létě dobří větrové a pokojní vějí a časy čisté i teplé jsau příhodné k plavení.

A tu se hned patron na tu cestu strojil, též i páni pautníci, a vtom přišla slavnost dne Božího těla, před kteroužto slavností bylo nám dáno věděti skrz tlumače (nám od knížete Jeho Milosti a celé rady přidaného, aby s námi tu cestu vykonal) do hospod, kde jsme stáli, abychom se dali všickni najíti ráno na Boží tělo, a to v kostele u svatého Marka v kůru.

Kapitola 3

O slavné procesí, která byla na den Božího těla v Benátkách, a jaká se poctivost pautníkuom děje

Potom ráno na Boží tělo sešli jsme se všickni pautníci do kostela hlavního města Benátek k svatému Marku do kuoru. A tu Jeho Milost kníže benátské v svém majestátu s legátem papežským i s jinými pány z rady v jich habitu, to jest v sukních šarlatových a axamítových červených a někteří v brunátných dlauhých až do země, jak obyčej jich, do kuoru přišel a na svau stolicí se posadil. Těž i jiní páni z rady do svých stolic šli, které jsau v kuoru, každý na

své místo, a my poutníci stáli na pravé straně oltáře velikého svatého Marka, v kterémžto oltáři tělo svatého Marka, evangelisty Páně, pochováno leží, a tu jsme mši slyšeli.

Po té mši hned se začala procesí slavná. Mniší šli dva a dva spolu ze všech klášteruov, kteří v Benátkách i okolo jsau, každého zákona neb řeholy zvlášť, a potom bratrstva, která jsau v Benátkách, svatého Marka, svatého Rocha, svatého Jána evangelisty a jiné bratrstva města Benátek, a ti nesli na nosidlách neb nebesách divné hry, kteréžto byly činěny od dítek malých živých, a to vše velmi pěkně a duokladně, až jistě bylo se čemu podívatí. Přitom bylo neseno mnoho svátostí zlatem a stříbrem ozdobených, též i celé obrazy stříbrné a jiných zlatých a stříbrných nádob, kalichův, patyn a klénotův kostelních velmi mnoho, o čemž by bylo tuto mnoho psáti a potřebovala by ta procesí zvláštní knížky, kdyby jí všecku vypsati chtěl, protož tuto toho zanechám. Potom s tau procesí šli kněží a kanovníci, a to skrz kostel a kůr mimo kníže Jeho Milost a radu i nás pautníky ven z kostela okolo placu svatého Marka. Naposledy pak po všech za mostrancí velikau, kterau čtyři kněží nesli na nebesách neb nosidlách k tomu připravených, šlo Jeho Milost kníže benátské a legát papežský, a tu každý pán z rady neb senátor vzal k sobě jednoho pautníka a ten mu šel po pravé straně. A tak než jsme vyšli s tau procesí s kostela svatého Marka, byla každému daná svíce osková z panuov senátoruov i pautníkuov a tu ji sobě každý rozsvítil a tak jsme šli všickni s tau procesí, nesauc svíce hořící v rukau okolo paláců neb rynku svatého Marka v Benátkách až zase do kostela. Též jest ten obyčej, že každý pautník na levé straně u srdce má kříž dvojité červený a v něm malé křížky čtyři, erb města Jeruzaléma, přišíty na sukni, udělaný z červeného sukna neb z něčeho jiného, a to znamení neb kříž tak nosí tu celau cestu až zas do Benátek přijede, a to proto, aby po tom znamení poznán byl, že jest pautníkem Božího hrobu.

Potom když jsme zase s tau procesí do kostela svatého Marka přišli a Jeho Milost kníže, když jest před veliký oltář svatého Marka přišel, poklekl jest na kolena i jiní páni senátorové všickni, též i my vedlé nich pautníci a tu jest byl nám ukázán jeden znamenitý klenot ze tří klénotuov, kteří jsú ve všem křesťanstvu nejdražší, jako kamen karbuňkulus, hrubý co slepičí vejce, který na zlatém velikém svícnu na velikém oltáři stál, kterýžto kámen za největší a nejdražší klenot páni Benátčané mají a chovají a dráž jej nežli za jedno království šacují. Tu chvílku poklečevši vstali jsme a svíce naše zhasili; od panuov senátoruov je brali, ale nám pautníkuom jich tak zhašených nechali. A tak potom kníže Jeho Milost šel z kostela až na palác, který před jeho pokoji jest, s pány a my s nim a tu se posadil a my pautníci jeden po druhém podávali jsme Jeho Milosti rukau a žehnali se, tolikéž i s pány senátory a potom odtud každý šel do své hospody k obědu.

Vtom pak přišli do našich hospod služebníci od auřadu, žádajíc od nás pautníkuo na spropití, a tu jim jeden každý, co mu se vidělo a zdálo, jako pac, dva víc míň, co kdo chtěl dal. A ostali jsme ty dni po Božím těle v Benátkách strojíce se na tu cestu tak my pautníci jako i patron, až osmý den po Božím těle, to jest v pátek druhého dne měsíce července, poslal náš patron bárku do města Benátek před naše hospody a tu každý pautník dal na tu bárku svau truhlu a své věci, oni nám to dovezli do navi neb šífu, na kterém jsme měli jeti, a ten stál vně na vysokém moři míli českau a víc od Benátek.

Téhož dne ráno umřel jeden z našich tovaryšuov pautníkuov v Benátkách na červenau nemoc, neb se nedávno předtím tu byl rozstonał, rodem jsa z Nydrlantu a k večerau jest pochován v Benátkách. Smiluj se Pán Buoh nad duší! Potom hned jsau se někteří z pautníkův plavili do navi ráno v sobotu a někteří v sobotu večer, kdy se komu vidělo a zdálo, neb již patron počal dávatí stravu v šífu, a já teprva do navi plavil se v neděli ráno na lodičce, která slove kundele, na kterýchžto lodičkách sem i tam po městě Benátkách se vozí, a tu za námi teprva ostatek pautníkuov připravilo se v pondělí. A tak jsme stáli tu s naví na vysokém moři za míli českau a víc od Benátek ten celý den v pondělí a noc, ládujíc ji a strojíce se na cestu, neb nave měla čtyři kotve uvržené v moře, ale ještě v auerý jsme stáli přes celý den a noc čekajíc na dobrý vítr. Ten večer totiž v auerý hřímalo a blýskalo se velmi a moře se počalo bauřiti, ale brzo přestalo.

Kapitola 4

O spusobu a velikosti navi neb lodí i o tom, co v ní bylo

Tuto mi se zdá za potřebné býti, abych prvé nežli počnu co o našem plavení psáti, nětco o navi neb lodi, na které jsme se plavili, napsal, a to strany velikosti a spusobu jejího a jmén plachet i jiných věcí, které se často v této kníze jmenovati budau, aby ten, kdož toto čísti bude, všemu dobře vyrozuměti mohl.

I předkem ta lodí, na které jsme my se plavili, byla jest nave veliká, kteréžto latině říkají navis oneraria magna. Ta byla zdýlí nahoře od jednoho konce až k druhému, to jest od předku až k zadku okolo 14 sáhuov, zšíří nahoře vprostředku okolo 4 sáhuov a zhlaubi od dna až do vrchu zpředu okolo 5 láteř a z zadu okolo 4 láteř a vprostředku okolo 3 láteř, nebo zpředu a z zadu jest vyšší nežli vprostředku: z zadu vyšší látra a víc, napřed pak jest vyšší nežli vprostředku dvau láteř, neb po předku jest nejvyšší. Ta jest měla od dna vnitř až doprostředku 3 podlahy

neb ponebí, které jdau skrze všecku lodí, a poněvadž jest z zadu a zpředu vyšší než v prostředku, protož z zadu ještě měla jednu podlahu neb ponebí nad ty první 3, a tak měla čtvero ponebí. Z zadu to hořejší ponebí čtvrté jde asi na dyl do třetiny lodí a napřed ještě dvoje ponebí vejš nad ty troje, které jsau skrz všecku lodí. A tak měla napřed 5 podlah a ty dvě podlahy neb ponebí přední nad ony 3, které jsau skrz všecku lodí, jdau od předku až skuoro do čtvrti lodí na dyl. A tak lodí jest v prostředku nižší a tu jest plácek asi čtvrti lodí zdylí a zšíří, jak lodí jest, a každá ta podlaha jest jedna od druhé člověka zvejší a pidi vejš krom těch dvau hořejších napřed, které jsau nižší, takže se musí drobet posehnauti, když pod nimi chodí, též jest všecka po stranách shuory až doluov okrauhle dělaná a vždy se čím délejí ke dnu auží, ale však rozuměj okrauhle co sud, též předek její jde okrauhle v špic, ač právě špičatý není až u vrchu; z zadu je rovná, co by ji uťal, dole a nahoře drobet ven povydaná z zadu a jest všecka dělaná z dříví a z prken tlustých laučových a dubových a zbíjená zhusta hřeby hrubými a mocnými železnými; kde se pak prkna v hromadu spojují, tu jest zabitá kaudelnými knoty a všecka zevnitř posmolená, též i vnitř na některých místech, kdež toho potřeba ukazuje, a k přednímu konci jest užší jako i k zadnímu a v prostředku vypáčená s obau strán nápodobně co sud.

V třetině téměř lodí na dyl jest strom vsazený silně do navi, tlustý víc než v uobjetí, ssazovaný z několika jiných dřev a potahovaný zhusta provazy co sud obručemi. Ten jest zvejší nad lodí prostředek okolo 4 láteř a ten strom slove vlasky el albore, latině malus navis, německy der Mast oder Mastpaun. A nahoře toho stromu jest kuoš z dříví udělaný, okrauhlý co čapí hnízdo, sáhu maje zšíří a sáhu zdylí okrauhle a můž do něho 5 neb 6 osob i více svobodně ujíti. Ten kůš slove vlasky la ceba, latině specula neb carchesium, německy Mierzner.

Od toho koše jde mnoho provazů s obau strán dolů v strany navi a ti jsau k kusům řetězům, kteří do navi jsau vbiti, přivázáni a jsau nataženi velmi tuze s každé strany okolo 15 provazuov, a ti jsau proto, aby strom tuze stál a snadno se nezlámal. Ti provazi slovau latině rudentes a jsau dosti tlustí a přes ty provazy napříč jsau jiní vázaní tenší a tak jest co řebříky, že muože po nich lísti z lodí až nahoru do koše. Nad košem pak jest opět vydané na vejš bidlo dosti tlusté, zvejší asi půl druhého látra a nad tím bidlem praporec. To bidlo má provazy po stranách až k koši natažené, aby tuze stálo, a nad tím bidlem teprvá praporec nahoře. A tak jest ten strom zvejší od lodí prostředka až k praporci okolo puol šestá látra. Na tom stromu pod košem visí plachta veliká a čtverhraná, dvojnásob z plátna tlustého, pevného udělaná, jak i jiné všecky plachty, a prošívaná hustě harlafy, a ta se může spustiti po skřipcích doluov do navi a zas nahoru vytáhnauti až pod kuoš, a když ji rozváží a rozestrau a spustí doluov, tehdy

visí od koše až dolu do prostředku lodí a jest hrubě široká a veliká, a ta slove vlasky la maistra, německy Schenfersegel. Nad košem pak jest opět jiná malá plachtice, jenž na tom bidle visí, které nad košem pod praporcem jest, a ta slove vlasky el trinketo, německy gros Merzsegel. Potom vpředku lodí opět jest takový strom druhý, ale ne tak tlustý a vysoký jako ten prostřední, též není ssazovaný z jiných stromův neb kusuov, než jest celý samorostlý a ten má také nahoře kuoš, ale ne tak veliký jako prostřední, a nad tím košem opět bidlo a na tom malá plachtice a nad tím praporec nahoře, a ta malá plachtice slove vlasky trinketo ala prora, německy Firmersegel. Též pod košem visí na týmž stromě plachta, ale menší nežli ta prostřední veliká a ta slove vlasky mussketo, německy di Fok, a též má ten strom provazy po stranách doluo k lodí a jiný napříč co řebříky, že po nich do koše můž lísti, jako ten prostřední největší strom tím spůsobem, ale že jest všecko menší. Též spředu ven z lodí nad špicem jest vydaný třetí strom ven na několik loket a na tom opět visí plachta nevelmi veliká a menší nežli ta, jenž slove musketo, a ta slove vlasky civitera, německy di Plinte. Zadu pak opět jest čtvrtý strom bez koše, však menší i nižší nežli přední, s košem nahoru vydaný a na tom visí plachta kosovatá, podobná k křídlu, a jest dosti veliká a ta slove vlasky la mezana, německy di Mesan. Krom té, která jest byla kosovatá, jiné všecky plachty jsú čtverhranaté nápodobně co korauhve. A tak měla ta naše nave šest plachet velikých a malých, zzadu jednu kosovatau, jenž slove mezana, vprostředku plachtu druhau velikau na největším stromě pod košem, která slove magistra, třetí nad košem, malau, která slove trinketo, čtvrtau na předním stromě pod košem, která slove musketo, pátau malau nad košem na týmž stromě, která slove trinketo ala prora, a šestau, vydanau ven z lodí na špici, která slove civitera, a ty všecky plachty visí na těch stromích, jsauc přivázané k bidluom tlustým, které jsau napříč těch stromuov, na kterých ty příčné bidla s plachtami visí nápodobně co korauhve, které bývají v kostelích, a ta příčná bidla, k kterým jsú plachty přivázaný, slovau vlasky i latině antennae. A ty všecky plachty mohau se spustiti dolu do šífu a svázati k těm příčným dřevuom, které slovau latině antennae, a zase se mohau vytáhnouti, rozvázati, rozpustiti a rozestřiti, aby do nich vítr mohl jíti.

Též ty napřed popsané plachty jsau všecky celé krom tří, jako zzadu té kosovaté, která slove mezana, a veliké, která slove magistra, a třetí pod košem na předním stromě, která slove mussketo. Ty tři jsau asi v třetině na dyl neb víc přeřezané, takže se muože od nich ten kus plachty, totiž třetina odniti a zase, když potřeba, přidati a ten kus plachty, který se odnímá a zase přidává k jiným plachtám neb přivazuje na provázky skrz díry ošivané co na stuhy, slove vlasky la bonaca. A to jest proto připraveno, že když jest příliš hrubý a tuhý vítr, ta třetina se

od plachet odejme, která slove bonaca; neb plachty umenšené míně větru berau, když pak vítr jest neveliký, tehdy se zas přidá neb přiváže, neb plachty přivětšené víc větru berau.

Již jsem tuto popsal o plachtách, jak jsem nejlépe mohl, aby se mohlo vyrozuměti, ale nechť se zase navrátím vnitř do navi, v jejímžto nejdolejším ponebí u dna, když jsme se tam vezli, bylo s několik drahně vozuov písku, proto, aby lodí svau tíž měla, a suduov s vodau sladkau k vaření a k nápoji a dříví k palivu na ohniště, nadto vejš drahně prken, potom jsme do toho ponebí naladovali soli v Cypru ostrovu domu se vracujíc, o čemž potom na jiném místě položím. A jest tma v tom ponebí, jedné co tam světlo jde špuntem shuory, kterýžto špunt neb díra jest čtverhraná a hrubá co dvěře a jde shůry lodí sprostředka skrz všecky podlahy a ponebí až ke dnu a tau děrau neb tím špuntem se spauští zboží po provazích doluov do lodí a jest ten špunt neb díra skůro právě prostřed lodí.

Těž v tom ponebí nejzspodnějším byla sentina nebo ten trativod, o čemž doleji napíši, a když se ta díra, kterau tam světlo jde do toho ponebí, špuntem k tomu připraveným zahradí, tehdy jest tam tma a nic tam nemuož žádná voda odnikudž ani shuory, ale prvoduch jest tau sentinau. A ta podlaha nad tím ponebím jest nahoře zabíjená, kde se prkna spojují, knoty kaudelnými a smolená jako i lodí. Nad tau podlahau jest druhé ponebí, které jde skrze všecku lodí, a bylo v něm zboží rozličné, totiž kotly, kotlíky měděnné i s jiným nádobím, truhly se skly a sklenicemi benátskými, mísy a vokříny s jinými věcmi a rozličné kupectví s několika palíky vlaských suken. Těž my někteří z pautníkuov tu na tom ponebí měli jsme své truhly a věci a tu jsme léhali. Mně pak se dostalo tam jedauc tu léhati a lozument míti. V tom ponebí jest také tma rovně co i v onom dolejším a toliko tam světlo shuory špuntem aneb děrau jde, a když špunt zahradí, jest tam tma co v pytli a musíš světlo pálití, chceš-li tam co spatřiti, a když chceš ven nahoru z těch dvau ponebí, musíš lísti po řebřících malých k tomu připravených těmi děrami neb špunty; však z těch ponebí nahoru prvoduch jest sentinau, o čemž nížeji napíši. Nad tím pak ponebím podlaha jest tolikéž zasmolená a knoty kaudelnými zabitá dobře, že tam žádná voda nemuož. Té podlahy špunt když se zahradí, jsau přes něj řetězy a zámek, že ho nemuož odevřiti, leč kdo má klíče. A to dvoje ponebí aneb podlahy jsau všecky v vodě, neb nave jde na dvě látra zhlaubí v moři a skuoro hlauběji.

Na třetím pak ponebí, které již jest nad vodau, zadu jest komora pod veslem neb themonem, špižirna, kde patron chová chléb a víno a jiné věci k jídlu. Potom jest ohniště veliké z prken udělané a pískem vysypané a nahoře cihlami podlážděné a k navi přibité, takže se nemuož hýbati, a tu na něm se vaří a peče a jídlo strojí. Tu také na tom ponebí jiní pautníci měli své

truhly a věci a tu léhající lozument svůj měli. Též tu stával dobytek, jako krávy neb voly, které se kupovali nám k jídlu. Na tom ponebí jest již světlo špuntem neb děrau, též jsou po stranách díry ven na vodu dvě, s každé strany jedna, jako vokna, takže jimi člověk vlisti může, a jsou od vody asi dvou loket s té strany, kde ohniště, blízko u něho jedno a z druhé strany naví druhé; jsou i jiné okénka neb díry po stranách, některé tři loket od vody, některé větší, a ty díry se mohou zahraditi špunty k tomu připravenými, takže tam žádná voda nemůže z moře, ani nic. Jsou též i spredu do toho ponebí dvě díry okružlosti hrubé, kterými se provazy spauštějí, na nichž kotve visí. Také tu na tom ponebí u ohniště jsou dvě díry zduoly pod tím oknem hrubým, též i z druhé strany lodí pod druhým oknem jiné dvě a ty jsou tak veliké, co by malá pěst mohla projíti a ční nad vodou asi lokte u samé podlahy dole. Těmi pak děrami teče voda ven z naví do moře, která se rozlívá u ohniště v šifu anebo do něho od vlnobití se nalije a jsou před těmi děrami udělané jako pytlíky kožené připravené tak, že voda z naví může ven téci skrz díru, ale do naví z moře nic. Též také na tom třetím ponebí s pravé strany lodí k předku stály dva kusy neb děla mosazná na kolách, jedno nedaleko od ohniště a druhé blízko k předku. V těch kaula byly železné u velikost co mé pěsti a z strany levé naví byl též jeden kus mosazný na kolách, tak veliký jako ti dva první. V špižirni pak aneb v patronově komoře, kde se spíše chová, okolo themonu neb vesla, kterýmž se šif zpravuje, byly dvě děla na zadku lodí železná, v těchto našich zemích velmi neobyčejná, nebo stojí bez kol v ložech a pozadku se nabíjejí. Ty nesly kaula kamenné dvou pěstí zhraubi. A tak na tom třetím ponebí bylo pět kusův střelby neb děl hrubých, an měly díry ven z lodí nad vodu asi dva neb tři lokty, aby se mohlo jimi ven z naví stříletí. Ač pak vykaukají děla těmi děrami, však když jest bouře mořská a nečas, děla se naspátek potáhnou do naví a v ní ty díry i jiné všechny díry se zandají aneb zatepau špunty k tomu připravenými, aby tam žádná voda nemohla z moře.

Potom nad tím třetím ponebím jest vprostřed lodí podlaha, pod nebem prostranný plácek neb rynček asi čtvrti lodí a víc zdýlí a zšíří co lodí; ta podlaha jest též zabitá, kde se prkna spojují, kaudelnými knoty posmolená, že voda do ponebí třetího nemůže. Neb když vlny tepau a bouře mořská jest, často se na ten plácek vlny vrážejí, ale hned zas do moře druhým koncem se vylívají, neb jest podlaha vprostředku povydatá a má v sobě čtyři díry: jednu špunt ten, který jde skrz jiné podlahy; vprostředku má druhou díru napřed do toho ponebí třetího dolu k těm dvěma okrahlým děrám, a to proto, že se tudy provazové táhnou od kotví, na kterých ony visí, a ta díra jest otevřená vždycky a jest po straně a tu se časem drobet vody vlévá do šifu vlnobitím a nemůže se dobře zahraditi. Třetí díra jest malá, co člověk může vjíti, a tudy jest

schuodek doluo do třetího ponebí k ohništi, kudy se jídlo nosí nahoru, a ta jest také otevřená, skrz ní časem drobet vody vlévá se do lodí, když vlny tepau, než vprostředku špunt se zahrazuje. Nad ohništěm jest též malá díra, kudy dejm ven jde, a tu nahoře na té podlaze jest pod nebem plácek, na němž stáli s jedné strany dva kusové mosazní na kolečkách malých co plužních a nesau kauli železnau co malá pěst a z druhé strany také 2 těch druh, a tak byli tu nahoře prostřed lodí 4 děla. A po stranách jsau zabradla člověka do pasu zvejší s obau strán, aby nic nemohlo z navi vypadnauti. Ty zabradla sau z nevelikých trámů udělaná, mezi které se prkna tlustá zvejší člověka mohau strkati a slovau vlasky paveze, a ty prkna se toliko mezi ty trámce strkají pro bitvu, kdyby k tomu přišlo, aby lidé, kteří v navi jsau, od nepřátel vidíni nebyli a za nimi se před střelbau krejti mohli. Ale naše nave ještě těch prken neměla hotových, neb byla nová a tesaři jich byli ještě neudělali.

Zzadu pak asi do třetího dílu lodí nadýl jest podlaha a ponebí, které slove vlasky suto casaro. Do toho ponebí jsau okna, jimiž světlo tam jde jako i dveřmi, které jsau doprostřed lodí na plácek, a tu patron sám léhaje svůj lozument má a tu se chovají ručnice, spisy, pavězky a jiné věci k bitvě náležící. Na tom ponebí jsme jídávali, obědvávali i večerívali. Zzadu pak u navi jest veliké veslo, které slove vlasky themon, latině mu říkají gubernaculum navis neb themo navis neb clavus navis, německy Kalter oder Schtierruder. Tím veslem se zpravuje a napravuje všeka lodí. A tu zevnitř nad tím veslem byla namalovaná Fortuona neb Štěstí, an se plaví na delfínu. A na tom vesle mnoho náleží, neb jest přidělané k navi na železné háky velmi silně, na nichž se hejbe sem i tam nápodobně co dvěře na pantích, takže jím můž hnauti, na kterau stranu chce. Tím veslem se všeka nave zpravuje a nahejbá, na kteraukoli stranu jest potřeba, aby šla po kompasu rovně.

Od toho vesla až nahoru skrze lodí do ponebí, které slove suto casaro, jde trámec dubový, kterýmž se sem i tam nahejbá. To veslo jde v vodě tak zhlaubí jako nave a víc zzadu. Na tom pak ponebí suto casaro stály s jedné strany 2 děla železná a z druhé strany 2, která se zzadu nabíjejí jako i v patronově komoře neb špižírně a nesau kaule co 2 pěsti, kamenné, s každé strany 2. A tu též pod tím ponebím jest slaup vprostředku tlustý, od něho jde vřeteno hrubé dubové až do druhého ponebí zespod skrz podlahu a na to vřeteno neb slaupec vijí se provazové, když se plachty nahoru vytahují, jako i kotve z moře; jeden pak konec provazu ven se vije a druhý na vřeteno. Nahoře ten slaup má v sobě díry, do nichž se strkají 3 trámce napříč křížem a za ten každý trámec zastaupí 2 neb 3 pacholci marynáři, a když oni chodí okolo, provaz se na vřeteno vije. A ta příprava nebo rumpál slove vlasky la largana, kteraužto vytahují se plachty a kotve, a takovým strojem vytahuje se nepodobně věc těžká a hrubá. A

když se víc té largany nepotřebuje, tehdy se ti trámčové vytáhnou ven, aby nepřekáželi, a vřetenou neb ten slaupec toliko ostane sám o sobě. Pod tím ponebím byl stuol neb štok, za kterým jsme jídali, obědvávali a večeřivali. Též při tomto byl zvonec, na který se v navi zvonívalo na pautníky, aby šli k kolaci neb k obědu a k večeři.

Nad tím ponebím jest podlaha nahoře a otevříno jest tu a pod nebem a jest v té podlaze díra hrubá čtverhraná, kterau se leze z toho ponebí suto casaro vzhuru na podlahu, která jest posmolena a zabíjená knoty kaudelnými, takže voda nemůž padati do ponebí suto casaro, a má dva žlábký po stranách, kterými vytéká voda do moře, která tam naprší. Jsau pak se všech strán až do pasu a vejš zabradla zevnitř malovaná, sic všecka lodí jest černě posmolena.

Též jest tu nahoře almárka neveliká, z prken udělaná a postavená právě uprostřed navi, rozuměj na šíř lodí, ale na dyl její jest z zadu. V té almaře byl kompas, po kterým se plaví a po moři zpravují, kterémužto latině compasus, stella maris neb pixis marina říkají. Nad kompasem neb stella maris jest ponebičko a v něm dvě díry okrauhlé a v těch dvě lampy, neb se tu v noci páli světlo vždycky, když se plaví, aby kompas se mohl viděti; ale světla žádný nevidí vně než ten, kdo u kompasu stojí, neb stojí v almaře to světlo a lampy také. U toho kompasu musí vždycky, když se plaví, jeden člověk státi ve dne v noci a mění se tak, že stojí jeden čtyři hodiny a druhý opět čtyři, o čemž na svém místě psáti se bude. Před tau almárkau, v které kompas stojí, jest díra skrz podlahu dolu do ponebí suto casaro právě nad tím trámčem, kterým se veslo temon zpravuje. A tu u toho trámce také musí jeden býti člověk ve dne i v noci, když se plaví, jeden 4 hodiny a druhý opět 4, a jak ten hořejší, který u kompasu stojí, tomu dolejšímu, který u trámce, kterým veslo temon se zpravuje, stojí, rozkáže tau děrau, aby veslem themonem nahybal, tak on nahne, na kterau mu stranu onen káže, aby lodí rovně šla svou cestau po kompasu. A ti dva vždycky ve dne i v noci proti sobě zpívají, jeden druhému odpovídaje, rovně co by povolávali, a to proto, aby neusnuli, neb usne-li jeden, tehdy druhý hned zví, když mu zpíváním neodpoví; mlčí-li oba, tehdy pacholci marynáři, kteří bdí, zvědí hned, že spí, i zbudí je, neb na těch dvou osobách záleží všecko plavení, totiž na tom, který u kompasu stojí zpráve, a na tom, který themon zpravuje, a na třetím, který plachty zpravuje. Tu na té podlaze, kde kompas byl, stály čtyři kusy neveliké mosazné na kolečkách malých co plužních a ty měly kaule železné neveliké jako dítěcí pěst.

A tak jsme měli na naší navi sedmnácte děl: tři dole na třetím ponebí, kde ohniště, dva v patronově komoře neb špižírni, čtyři na ponebí suto casaro a čtyři na plácku uprostřed lodí a čtyři na té podlaze, kde kompas jest. Též jsme měli pět kusuov malých mosazných, větších

nežli hákovnice, které se jmenují německy Dupelhoken, které se též pozadu nabíjejí jako oni velicí kusové železní. Ručnic pak a puolhákuov okolo dvanácti jsme měli.

Potom napřed jsau dvě ponebí, jedno nad druhým, nízká, že posehna se musí pod nimi jít, a mají mnoho okýnek s obau strán na vodu a jsau od vody vysoko. Nad nimiž podlaha jest nahoře a zabradla a jsau po stranách zevnitř malované a tu pacholci marynáři své truhly i jiné věci měli a ta ponebí slovau vlasky suto balor. A tu po stranách vprostředku ven z navi viselo pět kotví hrubých železných, každá váží několik centnéřuov, s jedné strany tři a z druhé dvě.

Spuosob kotvě mořské, kterých užívají při velikých navech neb šífích ec.

Také jest blízko u velikého stromu v třetině lodí a nic na dyl dole u dna až do druhého ponebí nave přehražená na šíř jak lodí a na dyl asi sáhu, a to jest uděláno čtverhranaté co studnice a jde až ke dnu lodí a to slove vlasky la sentina, německy di Kil a česky by se mohlo slauti trativod. Ten jest proto udělaný, že všecka voda, která se do šífu z moře vtáhne jakkoli nějakými skulinkami neb dírkami, do něho vchází, neb rozuměti se muože, že věc dobře možná není, aby v takové spaustě a tak mnoho spojení prken se všecko všudy tak zacpati, spojití a zasmoliti mohlo, aby žádná kruopička vody tam nemohla, a zvláště poněvadž se lodí vždycky hejbe.

I protož jest ta sentina vymyšlená, že co se vody z moře vtáhne do navi aneb rozleje aneb tam naprší neb jakkoli od vlnobití nalije a k těm děřám, o kterých jsem nahoře napsal, které jsau v třetím ponebí, nepřijde, aby ven do moře vytekla, ta se všecka do té sentiny neb trativodu vtáhne, a tu jsau z té sentiny dvě trauby dřevěnné, k těm nápodobné, po kterých v Praze raury vedau, a ty jdau od sentiny až nahoru doprostřed lodí. V těch trúbách jsau bidla a dole pich, německy slove ta příprava di Pumpen; zde u nás v Praze jednoho času někteří takovau přípravu měli u studnic. A tu pacholci marynáři táhnau za ta bidla těmi pichy a vytahují vodu všecku ven z té sentiny nahoru doprostřed lodí do žlábků a ona potom z žlábků teče z navi zas do moře a tu sentinu často čistí a z ní vodu táhnau vždycky šest pacholkuo marynářuo každý den třikrát neb čtyřikrát, též i v noci, a když bauře mořská, tehdy každau hodinu, když jen mohau, a vytáhnau vždycky na několik dčberuo vody z ní; a tau sentinau jest také prouduch ven z těch dvau nejdolejších ponebí. A tak naše nave neměla žádného jiného vesla než toliko to zadu jedno, temon, kterým se nave zpravuje, než plaví se toliko větrem a plachtami. A

slaula ta nave la nave Liona, a jak patron pravil, stála na devět tisíc dukátuov se všemi přípravami.

A protož aby každý tomu všemu, co jsem tuto o té naší navi nebo šifu psal, lépe vyrozuměti mohl, teď pravý její conterfet neb vymalování má.

Těž jsme měli dvě lodičky, které se vždy za navi pozadu plaví, jsauc přivázané k navi zadu na provazy, na kterých se přistává k zemi neb k břehu: jedna větší, kteráž slove vlasky la barca, latině scapha, německy Grosopot; ta jest tak veliká byla jako neveliký prám, ač ne tak široká; vcházelo nás do ní čtyřidceti osob; a druhá byla menší; ta slula vlasky la cundela, německy Klainpot, do kteréžto vejde dvatceti osob; a ta jest co lodka hrubá. A ty jsau proto při veliké navi, neb s naví nemuož přistat k samému břehu neb portu (leč u znamenitých některých měst při moři ležících, kde jsau portové k tomu připravení), protože jde hluboko v vodě a u krajuov bývá mělko. Než nave stává druhdy míli českau od kraje v moři, někdy víc, někdy také půl míle, někdy čtvrt míle, jak kde hluboko aneb mělko; též kotve se nemohau nikdež zavrci v moři, leč jest mělko okolo osmnácti neb sedmnácti láteř neb mělčeji a že provazy stačí, na kterých visí kotve, aby ony ležely na dně v moři; sic kde jest hlaub a provazové ke dnu stačiti nemohau, tu se kotve zamítati nemohau a protož se nezamítají do moře než blízko od krajuov neb břehuov a portuov v aneb kde mělko jest.

Port muož slauti česky přistavadlo, neb věděti se má, že ne všudy, kde by chtěl k zemi s naví, přistati se muož, někde pro skálí, které v moři jest, někde pro mělčiny, než toliko tu se muož přistati, kde jsau portové, to jest místa skušená a příhodná k přistání, k kterým obyčej jest přistávati, a ti obyčejně bývají při městech neb městečkách, které při moři leží. Když se pak přistane k portu, tehdy se časem jedna kotev uvrže do moře a udrží navi, že na místě stojí, když jest ticho a plachty se spustí dolu do navi a sváží; někdy pak dvě, někdy tři, někdy čtyři kotve se uvrhau do moře, jak kdy potřeba a veliký vítr jest a moře se bauří. Když již s naví blízko od břehu jsau a kotve chtí zavrci a tu s naví státi, jestliže nejsau svědomi místa, tehdy mají dlauhau šnuoru několik láteř zdýlí; na té šnuoře visí na konci závaží volověnné, o kterémžto závaží i o kotvech máš zmínku v Novém Zákoně v Skutcích apoštolských v kapitole 17. A to závaží s tau šnuorau často do moře vpauštějí a zase vytáhnauc zvidají, hluboko-li jest. Jestliže jest hluboko a provazy od kotví nestatčí, tehdy se s naví k zemi neb břehu blíž přibližují a tu opět závaží zamítají, až najdau láteř šestnáct neb patnáct neb míně; tu spustí plachty a svážíce je, kotve z navi zavrhou do moře, jednu, dvě neb více, jakž potřeba káže, a tu na místě s naví stojí. A když již nave stojí, tehdy pacholci marynáři přitáhnuu tu

bárku nebo kundeli, které potřebují, v stranu k navi, a tu každý, kdo chce k zemi neb k břehu jeti, do ní sleze. Též i pacholci do ní slezau okolo desíti neb míň s vesly a vezau pautníky až k zemi neb břehu, též od břehu zas do navi, také i zboží se na těch lodičkách vozí ven z navi k břehu a od břehu zas jiné do navi. Již jsem tuto popsal navi a spuůsob její, i vidí mi se za potřebné býti, abych čeled na též navi, která byla patronova, a jaké jsau jich úřady, popsal.

Kapitola 5

O čeledi patronově v navi a jaké jich práce

Předkem jest patron, to jest pán neb hospodář lodí; ten vši i vším, co jest u ní, vládne tak jako hospodář v domě svém, ačkoli pravý pán lodí, či jest byla, s námi jest nebyl, nebo ostal v Benátkách; než poslal s námi jednoho na místě svém. Ten vším vládl, jako by sám pán byl, též i patronem slaul a říkali mu Antonio Diaganzi. Po patronovi jest druhý hejtman lodí, který slove vlasky capitaneo de la nave.

Potom jest třetí cesty vůdce, který navi její cestau zpravuje, a ten slove vlasky piota, latině gubernator navis, německy mu říkají Stirman, ten opatruje kompas neb stellam maris a jeho auřad jest, aby cestu věděl a lodí dobře a právě její cestu zpravoval. Čtvrtý jest ten, který plachty zpravuje, a ten slove vlasky luggiero a má auřad a práci, aby plachty zpravoval, a také má stříbrnau píšťalku vždycky na hrdle, a když na ni zapíská, tehdy marynáři pacholci všickni mu se ozvau a on jim káže, co potřeba: plachty obraceti, spauštěti, vytahovati a cožkoli jiného potřebí. Ten nastrká nahoře lodí dva neb tři malá praporečky a po těch zví, odkud vítr jde a kdy se promění. Potom jest jiný, který slove paron, ten pacholkuo márynářuo pobízí k dílu, s nimi k zemi jezdí po sladkau vodu, po zboží a jiné potřeby.

Pod tim jest opět jiný, který slove vlasky peneze, ten zpravuje a opatruje předek lodí, kotve odvazuje, když se spauštějí, a zas když se vytahují, přivazuje. Potom jest skalko, ten muože slauti česky kuchmistr nebo maršálek, který vydává spíži kuchaři a co má vařiti, jako maso, vaření, chléb a jiné věci k jídlu náležitě. Po něm jest šenkýř, jenž vlasky slove canver, ten vládne nad vínem a je k stolu nosí a vydává. Potom jsau dva kuchaři, aby vařili a pekli a jídlo strojili. Vejš jest písař, který slove vlasky schrivan, a ten zapisuje, co se do lodí kupuje a dává za zboží a zas prodává, co na spíži i na jiné věci se vydává. Pod nim jest schrivanello, ten muož česky slauti podpísaři, ten strojí na stuol a zbírá s stolu a schovává lžíce, ubrusy a jiné věci, které k stolu náležejí, a pomáhá v špižírni skalkovi.

Potom jest massaro, ten muože slauti česky řezník neb kuchtík, to jest ten, který klidí po lodí a schovává provazy, kusy plachet, knoty kaudelné a zas vydává, tolikéž tepe dobytek, voly, skopce v navi k jídlu a řezníkem jest. Potom jsau dva puškáři, ti opatrují střelbu, prachy, kule a co k tomu náleží a střilejí, když potřeba, a slovau vlasky bombarderi. Po nich jsau dva barvíři, ti hlavy myjí, holí a hojí, kdo potřebuje, a nám pautníkuom k stolu posluhují. Dolejí jest bečvář, ten vlasky slove butero, a ten nad vodau sladkau vládne, ji vydává, pobíjí láky a sudy, do kterých vodu sladkau berau, a opravuje, co potřeba ukazuje. Potom jsau čtyři tesaři, mistr a tři tovaryši, ti slovau vlasky marangoni a ti dělají, co potřeba, a opravují, když se co zláme v navi. Také ti mají s sebau v navi prkna, dříví, hřeby železné a jiné potřeby, kdyby se co v navi polámalo, aby měli čím opravit a zadělati.

Po nich jsau čtyři pacholci, kteří slovau temoneri; ti mají ten auřad, že jeden po druhým stávají u trámce, kterým se veslo, themon, zpravuje, a též stávají u kompasu. Jsau také ještě jiní čtyři pacholci, kteří slovau vlasky mantikieri; ti když se plachty spauštějí, provazy odvazují a zas natahují a tolikéž u themonu neb vesla, kterým se nave napravuje, bývají i u kompasu. Těch napřed jmenovaných osm pacholkuov bývají u themonu i u kompasu; nad těch osm ještě bývají tito tři: peneze, paron a mistr tesař, a piota, to jest cesty vuodce. Ten jest jako mistr nad těmito jinými a jemu to vlastně náleží, aby kompas neb stellam maris zpravoval, ale poněvadž on sám osobně vždycky u kompasu ve dne i v noci býti nemuož, protož za něho bývá těch osm pacholkuo a peneze a paron a mistr tesař. Však on piota sám skuoro vždycky ve dne jest na té podlaze u kompasu a v noci tu léhá, a ačkoli ty napřed dotčené osoby, které u kompasu stávají, tomu samy nětco rozumějí, však piota jest tu při nich, aby čemu by nerozuměly, jeho se doptaly; též když jest bauře na moři a nečas aneb velmi tuhý vítr, který by navi s cesty její srážel, tehdy piota sám u kompasu býti musí. Z těch osmi pacholkuo, kteří slovau themoneri a mantikeri, vždycky dva, jeden nahoře u kompasu a druhý dole u toho trámce, kterým se themon nahejbá neb zpravuje, ve dne i v noci býti musí a vždy jeden zpívá a druhý mu odpovídá, aby neusnuli, jak napřed jsem o tom napsal. A tak jeden čtyři hodiny stojí u kompasu a druhý u themonu a po čtyřech hodinách odejdau ti dva a jiní dva přijdau a jsau opět čtyři hodiny, a tak se pořád jedni po druhých střídají ve dne i v noci, když se plaví a nestojí. V té almaře, kde kompas jest, mají hodiny sypací a je převrhají.

Jestit' pak i jiných asi dvatceti pacholkuo marynářuo, kteří slovau vlasky marineri, latině nautae, německy Potzgeselen. Ti vždycky v šatech jsau i v noci léhají na té podlaze, jenž slove suto casaro, na hauních a ti musí vždycky ve dne i v noci nahotově býti, kdyžkoli na ně luggiero zapíská, aby mu se ozvali, a co rozkáže, udělali, a když na ně v noci zapíská, jednau,

druhý, třetí, a oni spí a jemu se neozvou, tehdy sejda dolů budí je kyjem neb kusem provazem. Na tom luggiero mnoho záležitostí, neb ve dne i v noci pozor musí míti na plachty, jak se kdy vítr obrátí, a ten když chce spát, buď ve dne neb v noci, poručí některému z pacholkuov, aby zaň bděl, a jak by se vítr tužil neb obrátil, aby ho hned zbudil a jemu pověděl; což on snadno muože zvědět, kdy se vítr obrací neb mění, po praporečkách, o kterých nahoře psáno, a i po samých plachtách. Též těch dvacet pacholkuov marynáruov jest rozděleno na tři strany, šest jich vždycky bdí v noci za čtyři hodiny a šest opět za čtyři, a to jedni po druhých. Tolikéž ve dne z těch šesti, na kterých jest bdění, musí často lísti nahoru jeden nebo dva do koše a pohledět, vidí-li kde jaké šífy neb gallee, a oznámíti luggierovi neb patronovi. Též těch šest pacholkuov, na které bdění přijde, cítívají sentinu, o čemž napřed stojí. Jest také obyčej těch marynáruo pacholkuo, že když co v navi dělají, vždycky křičí a bez křiku nic dělati neumějí.

Potom bylo dvě pacholat, kteří patronovi a hejtmanu posluhují, a tak jest bylo na padesáte osob čeledi patronovy, kterým všem patron platí a stravu dává; a nás pautníkuov na též navi bylo okolo devadesáti osob, ale z nás asi okolo šedesáti s patronem jsme smlauvu napřed položenau měli a na jeho stravě byli, ale jiní z pautníkuov na navi sami na své trávil a patronovi toliko od vozby neb plavení platili. Neb kdo chce na své v šífu trávit a v zemi Svaté za se sám všecko platiti, tehdy patron toho každému přeje a dopustí, jen toliko když s patronem se smluví, od plavení co mu má dáti, aby ho dovezl z Benátek až k zemi Svaté a zas až do Benátek přivezl. A někteří dávali od plavení toliko sem i tam deset korun, někteří více, někteří méně, jak se kdo s patronem o to urovnati mohl.

Již pak co se stravy dotýče, každý se opatřil v Benátkách chlebem, sejrem, vínem, vodau sladkau a jinými věcmi, a když jsme k některému jinému ostrovu přistali, tu sobě opět nakaupil jiných potřeb k jídlu a tak každý se opatřil stravau, jak nejlépe mohl. Též každému tomu, který na své trávil, ukázal patron v šífu místo, kde by léhal a svau truhlu s svými věcmi choval, tolikéž aby sobě u ohniště vařil, ač i kuchař jim vařil, kteří chtěli a oni mu na spropití dávali.

Též bylo na navi asi deset mnichuov pautníkuov bosákuov i jiných Vlachuov a Nydrlantuov; ti na své trávil. Bylo také žen starých (nevím, co jsau byly, jeptišky-li čili bekyně) Vlašek pautnic okolo pěti; ty také na své trávil. Též byl jeden Nyderlender z Antorfu, jenž slaul Jan Borman s svú ženau a synem malým pacholátkem asi v šesti letech, ten též na své trávil. Tolikéž druhý Nyderlender též z Antorfu, kterýž slaul Tilman, s dcerau, děvčátkem malým, ten také na své trávil. Byla též jakás žena mladá Nyderlendka z Antorfu, která také na své

trávila. Také byl jeden Němec z Halli Saské země a slaul Volf Holcvirt, tovaryš muoj, a i on na své trávil. Bylo i jiných chudých pautníkuov Vlachuov několik, kteří na své trávil. Ty všecky patron v zemi Svaté i jinde všudy opatroval a jim raden i pomocen byl, rovně co nás, kteří jsme s nim smlauvu měli a na jeho stravě byli, než že za nás platil a nám stravu dával, ale oni sami za sebe v zemi Svaté od osluov, na kterých jezdili svatých míst k ohledování, museli platiti a na své v šífu trávit; ačkoli pak jsau méně utratili, ale však podlé mého zdání lépe jest s patronem smlauvu míti a na jeho stravě býti pro mnohé příčiny, které by se na moři přitřetí mohly. Mezi námi pak pautníky, kteří jsme s patronem smlauvu měli a na jeho stravě byli, bylo nejvíce Nyderlantův z Antorfu, z Mechel, z Prisel a mezi těmi někteří byli kněží a jeden kanovník. Též bylo několik z franské země Francauzův, též i několik Vlachuov z Benátek, z Medyolánu, z Neapoli a odjinud. Byli také čtyři Španělové, dva kněží, sic jeden. Z Němec hořejších dva dobří lidé rytířští z švábské země, jeden slaul Jakob von Hundtpis, který potom v šarvátce, kterau jsme s Turky měli na moři, jest zastřelen, o čemž na svém místě položím; a druhý Hans von Reperg. Ti měli s sebau tři pacholky neb služebníky, jeden slaul Linhart Hoacher, uměl dobře vlasky, druhý slaul Hans Schiling, třetí Melcher Bok. A šestý Volf Holcvirt z Halli, o kterém nahoře jsem dotekl, ale já toliko sám sem byl mezi nimi Čech, a nás sedm jsme v tovarystvu spolu byli. Též byl s námi také v navi náš tlumač, kterého nám kníže benátské Jeho Milost a rada přidali, aby od nás na té vší cestě tlumačil, ten slaul Hermes a uměl několikeru řeč.

A když jsme se pak od Benátek plavili, bylo na naší navi s námi několik Řekuov a jiných z těch ostrovuov, [k] kterým jsme měli přistávati, jako z ostrovu Corfu a Zante, z Kandy, z Cypru, kteří když jsme k těm ostrovuom přistali, v nich ostali, buď že tu obydlí své měli, buď že tu nětco činiti měli, ale jiní, kteří do dalších ostrovuov se plaviti chtěli, jako z Korfu do Zante a z Zante do Kandy, z Kandy do Cypru, do nave vcházeli, však jsau nebyli pautníci, ale kupci aneb obyvatelé těch některých ostrovuov a jiní lidé, kteří pro své potřeby z jednoho ostrovu do druhého se plaví. Nás pak bylo ustavičně na navi okolo sta čtyřicítí osob bez těch jiných, kteří z ostrovuov přibejvali a ubejvali.

Kapitola 6

Jakau nám stravu patron v navi dával a na čem jsme léhali

Jaký pak zachováván byl obyčej od patrona z strany potrawy v navi a co nám jisti dával, tuto pro ty, kteří to věděti žádají, položím.

Každý den ráno, když jsme již všickni vstali, rozkázal patron zazvoniti na zvonec, který jest byl v navi na tom ponebí, které slove suto casaro, a tu jsme se všickni pautníci sešli nahoru doprostřed šífu na plácek, který prostřed navi jest, a tu když byl čistý čas, jeden z mnichuov neb kněží, kteří s námi na navi byli, mši slaužil, četl epištolu i čtení latině i všecko konal, jak za obyčej jest, krom že neposvěcoval ani nepozdvihoval. Když pak přšlo a byl nečas, tehdy tu mši říkal v ponebí suto casaro. Potom po požehnání a po mši po malé chvíli opět zazvonili na zvonec a tu jsme my všickni pautníci, kteří jsme u patrona stravu měli, sešli se do ponebí suto casaro a tu nám kolací dávali. Každému pautníku bylo dáno do číšky cínové s veliký truňk malvazí dobrého a k tomu kus chleba biskoktu bílého s koliandrem, k tomu pečeného. (Biskokto slove chléb dvakrát pečený, který trvá dlauhý čas a nezkaží se ani brzo splesniví, ale jest tvrdý). A tu každý omoče sobě ten chléb v malvazí snědl jej a malvazí vypil. Nechtěl-li je pak sám toho snísti neb vypiti, dal, komu chtěl a komu se mu dobře líbilo, a vrátil zase číšku prázdnu schrivanellovi. Takovou kolací nám každý den ráno dělali přes celau cestu, když jsme se plavili. Po té kolací šel každý po navi, kam se mu líbilo.

Potom když již čas byl obědu, tehdy byly tři stolice připravené, na něž ukládávaly se dvě prkna dlauhé a široké a ty se spojovaly vprostředku na dyl a to jest byl ten štok, za kterým jsme my jídali, a s obau strán toho štoku položil se trámec na ty stolice, ale níže než štok a tu jsme sedali. Ten pak štok byl tak dlauhý, že nás za nim sedalo třidceti osob, s každé strany patnácte, a mohl se odstaviti a rozebrati a zase hned složiti, když potřeba kázala, neb tu vždycky státi nemohl pro larganu neb rumpál, o kterým nahoře položeno, neb by překážel, že by pacholci nemohli okolo choditi, a protož byl tak udělán na stolice, že se mohl odtud rozebrávati, odložiti i zase složiti, a stával po levé straně navi v ponebí suto casaro. Ale že sme se za ten my všickni pautníci ssesti nemohli, protož byl ještě druhý štok z druhé strany navi menší, týmž spuosebem dělaný jako první, za tím jich mohlo seděti okolo dvatceti osob, s každé strany po deseti.

A tak postavíc ty štoky, přikryl je schrivanel ubrusy a položil lžíce a chléb a tu vždycky čtyřem osobám, dvěma s jedné strany a dvěma z druhé strany štoku, postavil konev cínovou

bez víka asi v puol pinty, jednu s bílým vínem, druhau s vodau čistau, sladkau, jestliže by sobě kdo chtěl víno míšeti obyčejem vlaským, a dčbán vína červeného a při tom číšku cínovau, do které by sobě nalévali a z ní pili, a to tak nastavěl po těch štocích čtyřem osobám vždycky konev s vínem, konev s vodau a dčbánek s červeným vínem a lžici každému, suol a chléb.

Když pak již byl stuol přikryt a jídlo hotovo, tehdy opět zazvonil na zvonec a my pautníci sejdauce se sedli jsme za stuol a obyčejně nám dávali tři krmě k obědu i k večeři a sejr čtvrtý a ovotce. V masový den první krmí k obědu dávalo se obyčejně, když hovado v navi zabili, dršťky zřezané na kausky, a to vždycky čtyřem drobet na miskú. Pakli jsau bili skopce, tehdy nám dávali játričky a pličky od nich anebo klobásy, které slovau vlasky salcycony, zde v těchto našich zemích nejsau obyčejné, nebo plece vepřové (vlasky slovau presuti) neb nětco takového, jak se kdy co trefilo. Potom druhau krmí dávali obyčejně maso vařené z rosola hovězí, též i skopové, a to také zřezali na kausky a dali na miskú, a když jsme to snědli, chtěli-li jsme více jísti, přidali nám. Třetí pak krmě byla vařený hrách bobový neb zelí v hlávkách vařené neb mrkev, kteréž nakrájejíc co grošuov polili octem a olejem, aneb cibuli hrubau upekauc dali ji na miskú a ulili na to oleje a octa aneb kaparuov navařic nalili na ně oleje a octa aneb rejžovau kaši vařenau s mandlovým mlíkem buď nětco takového. Též nám často dávali maso pečené hovězí i skopové a časem, ač zřídka, i slepice, to všecko na kausky měli obyčej zřezati, tak aby sobě jeden víc nemohl vzíti než druhý. Potom dávali sejr dobrý parmazon v kauscích nakrájených na miskú čtyřem spolu, a ten když jsme snědli a více chtěli, tehdy nám ho přidali. Potom jsme měli ovotce, hrušky, jablka, a když bylo, víno v hrozních a časem díně i jiná ovotce. V páteční pak dni aneb postní, jako u vigílii některého svatého, dávali ryby z láku (jenž sordelle slovau vlasky), rybičky malé bílé, nasolené do láku v tunách co herýnky. My jich v těchto našich zemích nemíváme, a jsau dosti dobré; těch nám dávali několik na miskú tak syrových, polejíc octem a olejem, vždycky čtyřem spolu, neb opět jakaus hrubau rybu z láku (slove vlasky stirion), praví oni, že jest vyzina, tu nám též dávali vařenau, i to, jenž slove vlasky caviaro, praví, že jsau z vyziny jikry a jest věc černá co kolomast a slaná. Též dávali kapary, rejži, v sobotu i jindy vejce nebo svítek z nich, ředkev časem a jiné nahoře dotčené vaření a krmě, někdy lépe, někdy huoře, jak se kdy trefilo. Než bývalo k stolu vína dosti dobrého (co jsme ho mohli vypiti při jídle), bílého i černého, též chleba i sejra, co jsme mohli jedné snísti, chléb nám dávali nový a měkký za několik dní, když jsme od Benátek se plavili, též od jiných ostrovuo, k kterým jsme přistávali, neb tu všudy dal patron napěci nového chleba měkého a ten k stolu dával za několik dní, dokudž

nestvrdl a neplesnivěl, a to dobrý chléb bílý, potom teprva biskokty, to jest chléb dvakrát pečený.

Potom když po obědě bylo, šel každý z pautníkuov po navi, kam mu se líbilo, někteří hráli v vrhcáby, v karty, někteří sobě nětco čtli, jiní rozprávěli, někteří kvasili, neb každý skuoro z pautníkuov měl v své truhle svého vína láku neb puol, a když jsme to vypili a potom k kterému ostrovu přistali, nakaupili jsme jiného. Jiní pak také spali a činili, co se každému vidělo a zdálo i náležité bylo.

Těž když jsme k kterému ostrovu přistali, patron nakaupil do navi spíše, chleba, nového vína, neb vždycky čtyři neb pět suduov vína míval v své špižárně. Item kaupil jednoho, dva, tři a někdy čtyři voly, jak se kdy nadál, že dlauho na moři bude a k ostrovuom nepřistane, a ty voly živé vtáhli do navi a tam je chovali a jísti jim dávali. A když se nám masa nedostávalo a potřeba byla, tehdy jsme vola v navi zabili. Také skopcuov nakaupil a kozluov, druhdy jsme jich v navi měli patnácte živých, a když potřeba byla, bili je a vařili i pekli. Těž nakaupil slepic, neb měl posadu v navi hrubau, i jiných věcí, jako cibule, zelí, mrkve, ovotce, díní, ředkve a jiných potřeb k jídlu; též vody několik suduo sladké, nebo věděti se má, že voda mořská, po které se plaví, jest slaná a nechutná a jest nezdravá a nemohau ji pítí lidé ani hovada. Protož na navi musí nabrati s sebau do suduov a do lák vody čisté z studnic neb z studýnek neb z potokuov, a to slove voda sladká. Když kde přistanau k kterému ostrovu neb zemi a druhdy, když jsme dlauho za několik dní nepřistali k žádnému ostrovu, voda se nám v navi sladká zsmradila a byla časem dražší a vzáctnější voda čistá v navi než víno, a zvláště když jsme tam jeli.

Těž když jsme my se pautníci naobědovali, tehdy patron s hejtmanem, s piotau, s luggierem a s jinau čeledí znamenitější obědval; též s patronem jídali pautníci Vlaši, kteří na jeho stravě byli. Potom, když se patron naobědval, tehdy teprva pacholci marynáři obědvali a ti mají za nápoj, který pijí, vodu sladkau s očem smíšenau a tomu nápoji říkají vlasky la vivanda a pijí jej při stole i jindy, ačkoli pacholci marynáři druhdy prvé jídali nežli my a druhdy po patronu, jak kdy měli co činiti a dělati.

A když byl opět čas večere, tu pripravíc na ty štoky, opět na nás zazvonili a tu jsme se sešli k večeri a mívali jsme opět tři krmě, též maso vařené a někdy pečené a jiné krmě, sejr i ovotce, jakož o tom napřed oznámeno jest. Po večeri, když se již smrkalo, opět jsme se sešli nahoru doprostřed navi a tu jsme zpívali Salve Regina ec a někdy Christe, qui lux es et dies ec. A potom šel každý spat. Ten spuosob každého dne jsme zachovávali tu celau cestu tam jedauc i

zase plavíce se ec. Poněvadž jsem již napsal z strany jídla a pití, které nám v navi bylo dáváno, již napíši také, jak jsme léhali a jaké jsme postele měli na též navi.

I jest ten obyčej, že jeden každý z pautníkuov dá sobě udělati tu hned v Benátkách truhlu hrubau dřevěnnau zdýlí jak jest sám a dosti širokau, též i vysokau, aby na ní svobodně mohl léhati. Okolo té truhly nahoře u víka po stranách jsau udělané dvě prkna, zdýlí jako truhla a zvejší od víka nahoru asi dvau pídí. Ty prkna jsau tak přidělaná na železné háky k víku truhly, že když chce, muož je odnítí, a když chce, zase přiložiti. Potom mezi ty prkna, kde nohama má léhati, přeloží se malé prkénce napříč truhly, též i nahoře, kde se má hlavau léhati, druhé, a to se vloží trochu pošikem neb puoložitě co pulpítec i bude co korejtko aneb trůky a truhla se proto s tím se vším muože dobře otvírati. Tu sobě kaupí v Benátkách každý matracen vlaský, jest asi dvau neb tří prstuov stlauští, dlauhá a auzká věc co peřina, vycpaná vlnau vovčí a prošivaná, aby se vlna nemohla chundeliti, a tu ten matracen uloží do toho korejtku na víko – a někteří měli na to prostiradla – potom sobě kaupí též tu hned v Benátkách koltru vycpávanau bavlnau a prošivanau, kteréž i zde v těchto našich zemích míváme, aneb hauni a tau se přikrejšvá a podušku pod hlavu a tak léhá v tom korejtku. Kdo by chtěl, mohl by s sebau peřiny vzítí, ale mezi námi nevím, by je byl kdo měl, neb by je všecky uvozil a strhal, neb se dostane více v šatech, v kterých chodíš, léhati než bez šatuov. A tak každý večer vyňma tu matracen z truhly a koltru neb hauni, kterau se přikrejšvá, ustele sobě do toho korejtku a tak leží celau noc. Ráno ustana protřesa to, svine a schová zase do truhly aneb tak zanechá v tom korejtku. Do té truhly pak, na které každý léhal, tu hned v Benátkách každý sobě nakaupí ledajakých věcí k jídlu, a to z té příčiny, jestliže by sobě mezi jídly chtěl co opravití a pojestí; též i vína láku aneb puol láky, aby měl a mohl se napítí, kdy by chtěl, neb patron vína nedával než k jídlu; pakli ho kdo prosil za truňk, tehdy kázal mu dáti, ale ne mnoho. Někteří nabrali s sebau lektvaři, počišťení, lékařství, koření a jiných věcí pro nemoc. V té truhle chová sobě každý své šaty choděcí, též košile, aby se měl več převláčeti pro vešky, kterých jsme mnoho mívali, a jiné své věci ec.

Již jsem popsál způsob a velikost navi, na které jsme se do země Svaté plavili, i ty věci, které v ni byly, též i čeled patronovu, a jaká jích každého práce a auřad byl jest, item jakým obyčejem nám patron stravu dával, též i na čem jsme v navi léhali a jaké postele měli. Již se tuto zase navrátím k naší cestě a tu popíši tak, jakž jest se nám každý den tam i zase jedauc vedlo, po moři i po zemi, též co jsme na té cestě i v zemi Svaté viděli, a to z té příčiny, abych těm lidem, kdo toho žádostiví jsau a to by rádi věděli, v tom k libosti poslaužil. Protož, jak jsem napřed položil, že v pondělí, to bylo pátého dne měsíce července, též i v auterý stáli jsme

s naší naví míli českau od města Benátek, majíce čtyři kotve uvržené v moře. Tak jsauc se vším hotovi, jen toliko čekali jsme na dobrý vítr.

Kapitola 7

O plavení od Benátek až k ostrovu Corfu a o témž ostrovu Corfu

Potom léta Páně 1546 v středu ráno, to bylo sedmého dne měsíce července, počal váti dobrý vítr a patron kázal vytahovati kotve z moře, i vytahovali tím rumpálem neb larkanau, o které jsem napřed položil. A když již vsecky čtyři kotve z moře vytáhli do naví, kázal patron vytáhnauti, rozvázati a rozestřítí plachtu na předním stromě pod košem, která slove vlasky mussketo. Rozestřevši ji vezli jsme se dobrým větrem okolo snídaní od města Benátek pryč naší cestau ve jméno Boží.

A když jsme se již plavili, počalo dosti hrubě pršeti a vítr tuhý a dobrý váti, a tu kázal luggier vytáhnauti a rozestřítí ještě jednu plachtu zadní kosovatau, která slove mezana. I plavili jsme se těmi dvěma plachtami až do oběduov, po obědích pak kázal luggiero rozestřítí velikau plachtu, která slove magistra. A tak jsme několik hodin plauli až asi okolo nešpornov. Tu vítr se počal tišiti, i spustili a svázali zadní plachtu mezanu a dvěma (totiž magistrau a mussketau) plachtami jsme se vezli až do večera, též i tu celau noc až do jitra.

Ve čtvrtek pak ráno konali jsme naší cestu vždy předce a neviděli jsme nic než nebe a moře. Před obědy kázal luggiero rozestřítí zadní plachtu mezanu, též malau nad košem velikého stromu trinketu a napřed na špici ven vydanau civiteru. I plavili jsme se pěti plachtami, až okolo nešporuo asi počali jsme viděti na levé straně zemi zdaleka, která slove Histria, v které leží město Parenco neb Parentum, a viděli jsme tu zemi vždy po levé straně až do večera. Ten večer ve čtvrtek na pátek měli jsme dosti dobrý vítr, ač ne tuhý, přes tu celau noc až do dne. V pátek pak ráno počal se vítr tišiti a luggiero kázal rozestřítí ještě jednu malau plachtici nad košem předního stromu, která slove trinketo ala prora. A tak jsme se vezli všemi šesti plachtami toho celého dne a nebylo již nic viděti než nebe a moře; i jeli jsme po moři, které slove mare Adriaticum.

V sobotu ráno jsme plavili se okolo snídaní dosti dobrým větrem mimo nějaký ostrov malý v moři ležící (slove vlasky Sanct Andrea). Pravil mi piota, to jest náš cesty vuodce, že v tom pustým ostrovu žádný nebydlí kromě toliko dvau mnichuov nebo paustenikuov a náleží pod

panství panuov Benátčan. Potom opět za tím ostrovem jest druhý ostrov, nedaleko od toho prvnějšího, a jest dosti veliký a také příleží k panství panuov Benátčan. V tom, pravil mi piota, že bydlejí křesťané a ten slove vlasky Lisa a někdy slaul Issa, mimo ten jsme se také plavili. Potom jsme se opět mimo třetí malý ostrov plavili, jenž slove vlasky Bozo; o něm pravil piota, že jest pustý a nebydlí v něm žádný. Leželi pak ti ostrovové po levé straně, když jsme plavili se nedaleko od nich v stranu, takže jsme je dobře viděli, a bylo v obědy.

Potom o nešpořích plavili jsme se opět mimo jiná dva neveliká ostrovy, kteří nám leželi též s levé strany, slaul jeden vlasky Kassa neb Casa a byl přední, druhý Augusta slul a byl zadní. Ti ostrovové jsau nedaleko od sebe a mají vrchy a skálí v sobě dosti hrubé, a pravil piota, že jsau pustí a v nich žádný nebydlí a jsau panuov Benátčan. A ti všickni ostrovové leží v moři, které slove mare Adriaticum.

K večerau vítr se počal velmi tišiti a my nedaleko byli opět od jakéhos ostrovu, který slove vlasky Cursula, dosti veliký; a pravil piota, že v něm bydlí lidé, též panuov Benátčan, a ti všickni ostrovové jsú jako pohromadě a nedaleko jeden od druhého. A tu se již k tomu ostrovu Cursula, někdy slaul Corcira Nigra, patron kázal s navi přibližovati a chtěl tu dáti kotev zavrci a čekati na vítr, neb bylo ticho velmi. A vtom nenadále strhl se vítr dobrý a tuhý, skuoro až sluonce zapadlo do moře. Neb rovně jak se u nás zde zdá, že sluonce zapadá za horu, tak se tam zdá, kde nic neviděti než nebe a moře, an se sluonce topí v moři, když zapadá, a při východu zdá se, že z moře vychází. A tak jsme se vezli od toho ostrovu na pravau ruku přeč a plavili jsme se tu celau noc až do jitra.

Potom v neděli ráno, to bylo jedenáctého dne měsíce černence, měli jsme dobrý vítr a neviděli jsme nic než nebe a moře. Ten vítr trval celý den i noc až do jitra a v pondělí ráno s vejchodem sluonce nás opustil a utišil se. Ráno pak v pondělí, to bylo dvanáctého dne měsíce července, ten den před svatau Markétau, měli jsme velmi zlý vítr a tichý, že nave skuoro nic nešla, a nedaleko jsme byli již od ostrovu Corfu, neb jsme jej před sebau viděli. Též jsme viděli tu jednu galli, nevíme, turecká-li jest byla čili jinší, a nedaleko jsme se od ní plavili. Také jsme se plavili mimo několik malých ostrovuov a skálí v moři vyrostlé, kteréžto skálí a ostrovci slovau vlasky li scoii, latině říkají scopuli.

Tu jsme již zemi viděli s levé strany a od ní nedaleko se plavili, která nyní slove Albania, prvé slaula Epirus, a jest pod panstvím císaře tureckého. A protož patron náš chtěje rád býti toho dne v městě Corfu, které jest v tom ostrově, i rozkázal pacholkuom marynáruom s několika vesly do bárky a jiným několika do kundele, i přivázali kundeli k bárce za provaz a bárku k

naší veliké navi. A tak oni táhli vesly bárku a kundeli s naší velikau navi za sebau asi za dvě nebo tři hodiny pořád a tu jsme ujeli mezi ostrov Corfu s pravé strany a mezi zemi Albaniam neb Epirum s levé, a jest tu auzké moře mezi zemí a ostrovem Corfu, téměř puol míle české a nevím, jestli ještě tak široké. A to moře, které jest mezi zemí a ostrovem, slove vlasky Canal de Corfu. A okolo obědů již jsme viděli zámek Corfu a městečko při něm. Vtom se vítr počal drobet tužiti, a tak marynáři vyšedše z bárky a z kundeli na navi, i přivázali je z zadu za navi, kde bývají. Již pak plavili jsme se větrem a okolo poledne přistali k portu Corfu; a když jsme již byli asi čtvrt míle české od břehu, spustili plachty všecky dolu do navi a svázali je, a uvrhši jednu kotev do moře, tu jsme na místě s navi stáli.

Takž v středu od Benátek se odplavivše, a v pondělí jako šestý den k Korfu ostrovu a zámku jsme přistali. Leží Corfu od Benátek sedm set mil vlaských, to jest našich českých sto a čtyřiceti mil, nebo pět mil vlaských učiní jednu českau; ačkoli to dobře vím, že co se dotýče mil po moři počítání od jednoho ostrovu k druhému, že se v tom všickni jednostejně nesrovnávají, jedni více chtějí míti mil, druzí méně; však já, jak zprávu mám od našeho pioty, který té cesty povědom byl dobře a často se ji plavíval, tak položím.

Také patron rozkázal praporce, které jsme měli na šífu, všecky vystrkati a vystřeliti ze čtyř kusuov – ne kulemi, než toliko nabiti kázal starými provazy, svinauc je co klubko – těch, kteří byli na podlaze, kde kompas stál, a z pěti malých moždířkuov, to jsau ty ladunky, kterými se nabíjejí ty kausky, kterým duplháky říkají, větší než hákovnice, pozadu; o kterých jsem zmínku učinil napřed, že jsme jich měli pět, a to tím znamení dával, že jsme přátelé. Též kázal bubnovati, neb jsme na navi s sebau buben měli. Potom kázal připraviti bárku k navi a tu do ní vsedavši pautníci, kteří chtěli k zemi, plavili jsme se k břehu, k němuž když jsme se připravili, tu patrona našeho ani hejtmana z navi s námi nebylo. I vyslal hejtman z zámku Korfu k nám, aby zvěděl, kdo jsme a co chcem. A ti vyslaní nedali nám na zemi z bárky vstaupiti i museli jsme tu čekati asi na čtvrt hodiny, až teprva, když za námi z nave se přivezl na druhé lodičce kundeli náš hejtman z nave, kterýž mlunil s těmi od hejtmana z zámku Corfu vyslanými a oznámil o nás, kdo jsme. A tak jsme tu vystaupili z bárky na břeh a šli do městečka, které jest nedaleko od zámku, do hospod aneb kam kdo chtěl. Tam jsme našli hojně dobrého vína a laciného a díní neb melaunů dosti, chleba i jiných všech potřeb. A tu jsem jedl již víno v hrozních zralé, a to bylo dvanáctého dne měsíce července, ten den před svatau Markétau.

Byli jsme v tom městečku ten celý den procházejíc se sem i tam, a navečeřevši se vezl jsem se večer do navi a tam jsem zuostal přes noc, ale jiní někteří, kdo chtěli, z pautníkuov ostali v

městečku přes noc v hospodách. Ten ostrov slove nyní Corfu vlasky, někteří mu říkají Korfona, ale někdy slaul Corcira aneb Scheria aneb Phaeacia, o kterémžto ostrově mnoho máš v Homerovi Odysae lib. 7, v kterým toho času bydleli Phaeaces a král Alcinaus.

Jestit' dosti veliký ostrov, neb dokud jsme byli ještě v moře kotve neuvrhli, byl jsem vlezl nahoru do koše, který jest na předním stromě v navi, chtěje shlednauti velikost ostrovu, ale nemohl jsem ho přehlednauti ani na dyl ani na šíř; máť v sobě dosti hrubé vrchy a hory, též i vsi, ale nejpřednější jsau ty dva zámky s městečkem a nejhlavnější, to slove Corfu jako i ostrov. V tom ostrově jsau všecko Řekové a jsau křesťané a užívají řeči řecké, ale jest mezi nimi mnoho Vlachuo. Též v tom ostrově v městečku bylo tehdaž drahně Židuov, kteří tu bydleli, a ten ostrov jest pod panstvím panuo Benátčan a leží ten ostrov v moři, které slove mare Ionium, proti Epiru. Na puolnoci leží dva vrchy proti sobě dosti vysoká, nedaleko jeden od druhého, na nichž jsau zámkové dosti pevní a ti vrchy jsau obdělání oba dva zdmi a baštami velmi pevnými a mezi těmi dvěma zámky v té ohradě jest nětco domuov a kostel, v kterýchž bydlí žoldněři, jenž slovau vlasky zoldati. A ti vrchové leží se všech strán v moři krom na západ, kde jsau připojení k ostrovuom, tu mají příkop.

Přitom věděti se má, že jest obyčej panuo Benátčan, že vždycky ve dvau letech posílají dva z Benátek z svého počtu dobré lidi a ti jsau v zámku a jej opatrují ty dvě létě; potom opět po dvau letech na jich místa jiné dva pošlí, jakž obyčej jest v jejich panství. A ti dva hejtmané neb dobří lidé mají pod sebau žoldněře, které vždycky chovají pro obranu zámku a ostrova Corfu. A tak mi pravili, že okolo tří set jich tehdaž tu bylo. Od zámků pak těch dvau v témž ostrově k západu leží městečko neveliké otevřené; tu v tom městečku jsme byli, a co komu bylo potřeba, sobě kupovali. Tyto zámky (léta Páně 1537) Turci byli oblehli a jich dobývali, a nemohši jich dobytí, všecken ostrov vyplundrovali a mnoho lidí odtud zajali a přeč vzali, jakž o tom píše Paulus Iovius lib. 6.

Potom ráno v auterý, to bylo na svatau Markétu, plavil jsem se opět z navi k zemi a šel sem do městečka a tu jsme ostali ten celý den. Mince v tom ostrově Corfu jde taková jako v Benátkách, malá i veliká. Ten den k večerau dal patron věděti nám pautníkuom, abychom byli všickni u večer v šífu, že chce ráno přeč jeti. A tak jsme se plavili všickni pautníci s večerá do navi. Ale tehdaž stala mi se příhoda: neb chtěje lísti z bárky do navi nahoru, vlna odrazila bárku od navi a já upadl ve všem do moře a zmáčel jsem se, však hned mi ven pomohli. Takž tu noc jsme stáli u Corfu s navi, majíc jednu kotev v moři až do jitra.

Kapitola 8

O plavení od ostrovu Corfu až k ostrovu Zante a o témž ostrovu Zante

Potom v středu, to bylo čtrnáctého dne měsíce července, ten den ráno kázal patron vytáhnouti kotev z moře do navi a rozestříti plachtu. I hnuli jsme se od zámku a městečka Corfu a bylo viděti zemi s obou stran, s pravé ostrov Corfu, s levé strany zemi Epirum, neb to moře tu mezi Corfu a zemí nebylo zšíří přes čtyři míle české a měli jsme ten celý den velmi špatný vítr a tichý, též i tu celou noc.

Ve čtvrtek pak ráno, patnáctého dne měsíce července, i ten celý den měli jsme velmi tichý vítr a druhdy žádného a hned nave skuoro nic nešla a vždy viděti bylo s jedné strany ostrov Corfu a z druhé zemi Epirum, neb ten špatný vítr trval celou noc až do jitra. V pátek ráno týž byl zlý vítr a tichý přes celý den a noc a vždy bylo ještě viděti s jedné strany ostrov a z druhé zemi.

Sedmnáctého pak dne měsíce července, to bylo v sobotu ráno, počal se tužiti vítr a stranau váti a ten trval až do poledne. Ale okolo nešporuov utišil se velmi a ticho bylo, pročež nave nic nešla a bylo viděti zemi s jedné strany a ostrov z druhé. I kázal patron přibližovati se k ostrovu Corfu, neb jsme ho ještě byli neminuli, k němuž jsme měli ještě asi míli českau, rozkázal uvrći do moře závaží na šňuore, o kterým jsem napřed položil; i našli nehluboko, a tu spustivše všechny plachty a svázavši, uvrhli jsme kotev do moře a stáli na místě čekajíc větru. A tu náš patron všedši na knndeli plavil se k břehu po sladkau vodu a marynáři s bárkau plavili se též k břehu pro kamení a přivezli ho plnou bárku a vmetali do šífu, bylo-li by ho potřebí k branbě, kteréhož jsme v šarvátce potom s Turky potřebovali. Patron zase s tau vodau se připravil asi hodinu na noc. A vpravivše vodu s lákami do šífu, plavil se zase k zemi po jiné věci a my tu stáli s šífem majíc kotev v moři až do jitra.

Potom osmnáctého dne měsíce července, to bylo v neděli, stáli jsme vždy s naví na místě, majíc kotev uvrženau v moře a čekajíc na vítr, neb bylo ticho. A tu o poledni přijel náš patron s kundelí, neb s ní byl zůstal přes noc při ostrově Corfu a on sám byl v některé vsi, které jsou tu v tom ostrově, a přivezl čtvrti masa hovězího a několik skopcuov a dva kozly a jiných věcí k jídlu a ty jsme vtáhli živé do navi. A tu jsme stáli přes celý den s naví na místě až do večera. Tehdy, jako o puolnoci v neděli na pondělí, počal váti dobrý vítr a patron rozkázal vytáhnouti kotev z moře a rozestříti plachty. I plavili jsme se pak až do jitra a vtom minuli jsme konce ostrovu Corfu, takž nechavše ho za sebou i vyjeli jsme z toho auzkého moře mezi ostrovem a zemí, které slove vlasky kanál, zase na vysoké moře. V pondělí pak ráno okolo snídání aneb

prve počal se vítr tužiti a již jsme za sebou neviděli ostrovu Corfu ani ničehož krom nebe a moře.

Potom po obědě plavili jsme se mimo ostrov dosti veliký, který má v sobě vrchy, slove vlasky Paxo, někdy slaul Ericusa. Připomíná ten ostrov Plinius lib. 4, cap. 12. Ten nám ležel na levé straně a plavili jsme se podál od něho. Pravil mi piota, že v něm bydlí Řekové, náležící pod panství panuov Benátčan; a praví, že by jej všecken před lety splundroval Turek ec. Před tím ostrovem k vejchodu jest menší kus ostrovu a ten slove vlasky Antipaxo, od toho velikého asi míli českau; s pravé strany nic nebylo viděti než nebe a moře. Okolo nešporů počali jsme viděti opět ostrov velmi zdaleka po levé straně, mimo který jsme se plavili, slove vlasky Sancta Maura, někdy slaul Leucas neb Laucadis, o kterém píše Plinius lib. 4, cap. 1. Pravil mi piota, že by byl ten ostrov pod panstvím císaře tureckého a že v něm bydlí lidé.

A když jsme se plavili mimo něj, ač zdaleka, stala se nám na navi veliká příhoda. Neb tesaři, kteří byli s námi na navi, rozhrivali na ohništi smolu v kotle, chtěc nětco v navi opravovati a smoliti, a ta se jim smola zapálila, takže i podlaha v navi nad ohništěm počala hořeti a plamen děrau vyskakoval, kterau dejm chodívá ven, a nemalý křik vzešel v navi, až jsme se všickni zběhli a pomáhali hasiti, jak kdo mohl. Však stávala tu štaudev v ponebí, které slove suto casaro, veliká, v které byl nápoj marynářuo pacholkuo, voda s očtem smíšená, a ta na to štěstí byla plná toho pití, kteréž tu popadši jeden marynář ulil do ohně a tak uhasil jej, a zatím jsme vody navážili z moře škopky a oheň s Boží pomocí uhasili. Byl pak té chvíle dosti silný vítr, a kdyby nás byl Pán Buoh sám neráčil zachovati a oheň se málo víc rozmohl, byla by všecka nave až do vody shořela, neb jest všecka z prken a dříví a posmolená.

A tak uhasivše ten oheň, i plavili jsme se předce, ale vždy bylo viděti ten ostrov zdaleka po levé straně. Potom okolo večere počali jsme opět viděti jiný ostrov na levé straně, slove vlasky Cefalonia. A ten zachoval ještě své staré jméno, jak někdy slaul, o čemž Plinius lib. 4, cap. 12 píše. Jest pak veliký ostrov, v němž bylo někdy království, a bydlí v něm Řekové a jsau pod panstvím panuov Benátčan, mimo ten jsme se plavili v noci až do jitra dobrým větrem. Ráno potom v auterý, to bylo dvacátého dne měsíce července, před vejchodem slunce viděli jsme před sebou nedaleko ostrov Zante, a když slunce již bylo vzešlo, vplavili jsme se mezi ostrov Zante s pravé strany a s levé strany mezi zemi, která nyní slove Morea, někdy slaula Peloponnesus. A tu mezi ostrovem Zante a zemí Morea jest auzké moře a slove vlasky Canal de Zante. Takž asi hodinu na den přistali jsme s naší navi k portu Zante a od městečka Zante okolo puol míle české, spustivši všecky plachty do nave a svázavši je a uvrhši

kotev jednu do moře, stáli jsme s naví na místě. A tak v středu jsme jeli od Corfu zámku a městečka přeč a v auterý sedmého dne jsme přistali k ostrovu a městečku Zante. Leží pak ostrov Zante od ostrovu Corfu dvě stě mil vlaských, to našich českých učiní čtyřidceti; ale od Benátek až do Zante ostrovu jest devět set mil vlaských a našich českých sto a osmdesáte.

Tu vsedavše na kundeli i nežli jsme se my pautníci k břehu do městečka Zante a tu v hospodách obědvavši zuostali jsme až do večera procházejíce se. Ten ostrov, kterýž nyní slove Zante, někdy slaul Zacintus. Jest pak dosti veliký a má v sobě mnoho velikých i vysokých hor a vrchuov a náleží pod panství panuov Benátčan. Jest v tom ostrově dosti vína dobrého za laciné peníze, neb dčbán vína, co by u nás byl asi v puol pinty, koupí se za dva solidy benátské, to u nás učiní 8 malých peněz, a to vína dobrého a silného, též chleba, masa i jiných všech potřeb dosti a lacino. A mince tu jde benátská, taková, která v městě Benátkách, veliká i malá. Také tu v tom ostrově jsau křesťané Řekové a řecké řeči užívají, ač jest mezi nimi mnoho Vlachuov, a zvláště v městečku Zante. Na puolnoci při samém moři leží městečko Zante nehražděné a leží dlauze, není velmi veliké, ale má ulici skrz všecko městečko na dyl a domy úzce stavené s krovy cihelnými a v něm klášter bosácký. Nad městečkem pak vrch jest dosti vysoký, na kterým leží též kus městečka na šíř a na tom vrchu jest zámek, ale všecken vnitř zbořený, než toliko okolo sebe má zed dosti pevnau a bašty na rozích, všecko z kamene štukoví staveno. Má též brány dvě; jednu na půlnoci, druhau na vejchod, než vnitř v ohradě není než koliks domkův, vprostřed jest studnice a duom, kde hejtman zámku a ostrovu Zante bydlí, a tu pod jakaus střechau stálo několik děl velikých. V tom zámku chovají páni Benátčané žoldněře Vlachy a hejtmana, kterého také v jistým času mění a jiného pošlí pro obranu ostrovu Zante. Mezi tím ostrovem Zante a zemí Peloponesu moře jest auzké za osmnáct mil vlaských, to jest našich českých tři míle aneb málo víc. Ale z druhé strany země Peloponesu přes moře to auzké skuoro proti zámku a městečku Zante leží na vrchu zámek, jenž slove vlasky castel Torneze, jinak slove Helonatas, a náleží pod panství císaře tureckého, též i ta země všecka Peloponesus. Z zámku toho Torneze mohau viděti městečko i zámek Zante a zas z zámku Zante vidí castel Torneze. V tom zámku jest císaře tureckého jeden hejtman vždycky, jak mi toho správu dávali.

Takž ten den celý jsme zuostali v městečku Zante, až k večerau dal nám věděti pautníkuom patron, abychom byli ten večer všickni v naví, že chce ráno přeč jeti. I nakaupil tu patron vína a chleba nového i jiných potřeb, též i vody sladké nabral do šífu a tu navečeřevši se, když se již smrkalo, šli jsme k břehu čekajíc, až patron po nás pošle kundeli, kterauž teprv hodinu na

noc a víc poslal po nás, i dovezli nás až do navi, s kterauž jsme na místě tu celau noc až do jitra stáli.

Kapitola 9

O plavení od ostrovu Zante až k ostrovu Candy

V středu pak ráno, to bylo jedenmezcítmého dne měsíce července, patron se plavil k městečku Zante na kundeli a kázal zatím kotev vytahovati i připlavil se brzo zase, nakaupiv potřeb a spíže; přivezl s sebau ještě jednu malau lodičku, slove vlásky skiraca, kterau v Zante kaupil, do níž asi pět osob vjíti muože. A tak jsme měli tři lodi, které se za šífem plavily, bárku, kundeli a tu malau skiracu. A když se k nám patron připlavil, vytáhši kotev ven z moře a vytáhši i rozestřevši plachty, plavili jsme se asi tři hodiny na den dosti dobrým větrem přeč od městečka a ostrovu Zante až do oběduov a tak jsme již byli minuli toho ostrovu Zante a nechali jsme ho za sebau a již nic nebylo viděti než nebe a moře. A tak jsme se plavili až do nešporuov dosti dobrým větrem, až jsme plauli mimo dva ostrovy, ležíce nám na pravé straně, jeden přední byl větší a druhý zadní menší a leží blízko jeden od druhého a my nedaleko od nich plavili se. Slovau ti oba ostrovové Striuali, prve slauli Strofades insulae, v kterých byli někdy ptáci s panenskými hlavami, kteří slauli Harpiiae, o kterých píše Vergilius Eneidos lib. 3 ec. Ti ostrovové leží, jak mi piota pravil, padesáte mil vlaských od Zante, to jest našich českých 10, a jsú panuov Benátčan. V tom pak jednom větším jest klášter a kostel Panny Marye, která slove vlasky Santa Maria de Striauli, a pravil, že by veliké divy se tu stávaly. Protož skalko (to jest náš kuchmistr) uhlédav ty ostrovy, pozdravuje tu Pannu Maryji začal zpívati Salve Regina a my s ním zpívali. Jsau ti ostrovové oba, jak bylo viděti, nízcí a nemají v sobě vrchuov mnoho ani hor. A tak minuvše ty ostrovy, plavili jsme se předce nevelmi tuhým větrem, s pravé strany neviděli jsme nic než nebe a moře, s levé pak strany časem jsme viděli velmi zdaleka zemi a vrchy od země Peloponesu, časem nic než nebe a moře, a to až do noci, a vždy předce jsme se vezli tu celau noc až do jitra.

Ve čtvrtek pak ráno, to bylo dvamezcítmého dne měsíce července, byl vítr velmi slabý a viděli jsme na levé straně zdaleka někdy zemi a vrchy od Peloponezu a časem s obau strán nic než nebe a moře. Potom v obědy ti marynáři, kteří v koši byli nahoře, oznámili patronovi i nám všechněm, že vidí zdaleka proti nám se plaviti velikau navi, ale my jsme ji ještě dole v šífu neviděli. I rozkázal patron puškáruom, aby sobě střelbu spravili a nahotově byli, byla-li

by toho potřeba. Potom asi po hodině již jsme ji počali i my viděti, kteří jsme byli dole v navi. A tak ona k nám a my k ní jsme se přibližovali. Po obědě pak bylo viděti ustavičně zemi, hory a vrchy a skály vy soké od Peloponezu, ač velmi zdaleka. O nešpořích pak vždy blíž bylo viděti zemi, od níž nebyli jsme sotva pět mil českých, a tu okázal mi piota, v kterém položení leží město Coron, ač města a stavení viděti sem nemohl, než toliko položení; kteréžto město turecký císař nevelmi dávno křesťanuom odjal.

Ta pak nave se k nám přibližovala blíž a blíž, a když již od nás byla okolo puol míle české, vy střelili oni z jednoho děla, tím znamení dávajíc nám, že jsau přátelé. Vlasky to vystřelení a znamení slove la securanca, latině tuším že by mohlo slauti securitas, to jest bezpečenství. Patron náš kázal též zase vystřeliti z jednoho děla bez kule, tím znamení dávajíc, že jsme také přátelé. A tak když již nedaleko od nás byla, marynáři, kteří byli nahoře v koši, oznámili, že nese znamení na praporcích benátské svatého Marka a že jest nave benátská. Tu patron kázal, aby luggier tak plachty spravoval a k ní se přibližoval co muož nejbliž. A ona vida, že my se k ní pauštíme, i také se k nám pustila. Asi hodinu před večerem jsme se spolu potkali a tak blízko strhli, že jsme spolu i mluvili.

A když již ta nave od nás blízko byla, tehdy náš luggier zapískal na svau stříbrnau písťalku a marynáři mu se ozvali, co káže, a on rozkázal, abychom všichni pautníci i marynáři šli na tu stranu, s které se nave plavila. A když jsme tak učinili, tehdy on zapískal a my po něm všickni zkřikli a tu tak třikrát zapískal a my třikrát také po něm zkřikli, tím jako je pozdravujícíe a vítající. Též i oni tak na jejich navi učinili a třikrát zkřikli a nám děkovali. Potom náš luggier s jich patronem mluvil a tázal se ho, kdo jest a odkud jede, a on mu se oznámil a tak se tu poznali. I pověděl, že z Cypru se plaví, též se ho tázal, viděli-li jsau jaké galle, a on oznámil, že neviděli, že jest z strany zlodějův mořských (kterým vlasky cursseri říkají, latině piratae) ticho. A tak davši jim dobrau noc i minuli jsme se, oni k Zante se plavili a my k ostrovu Kandy. A vždy bylo hory, vrchy a skály viděti po levé straně až do nečera a vítr jsme měli dobrý ten večer i tu celau noc až do jitra.

Ráno pak v pátek, to bylo třimezcítmého dne měsíce července, před vejchodem sluonce opustil nás vítr a utišil se a potom zase okolo snídaní počal se tužiti; v tom jsme se vezli nevidíc nic než nebe a moře. A tu asi po nešpořích plavili jsme se mimo ostrov nevelmi veliký, v němž jsau hory a vrchy, a ležel nám po levé straně a my nedaleko se od něho plavili asi na dvě míle české v stranu. A ten ostrov slove nyní vlasky Cerigo, někdy slaul Cithera, odkud bohyně Venuše jméno vzala, že Citherea slaula. Privil mi piota, že náleží pod panství

panuov Benátčan a leží od ostrovu Kandy padesáte mil vlaských, to jest našich českých deset, a jest v něm zámek, kterýž zase jedauc jsme viděli, o čemž na svém místě položí se. Minuvše ten ostrov, viděli jsme několik skálí vyrostlých z moře a ostrovcuov malých, ležících v moři, kteří slovau vlasky scoii, latině scopuli. V tom jsme se plavili dosti dobrým větrem ten večer i tu celau noc až do dne.

V sobotu pak ráno dosti dobrým větrem jsme se vezli a opět jsme se plavili mimo ostrov neveliký, který nám ležel na levé straně, slove vlasky Cecerigo, někdy slaví Aegilegia a drží jej páni Benátčané a neleží daleko od Kandy ostrovu, kterýž téměř okolo snídání počali jsme viděti zdaleka s jeho horami i vrchy a dosti dobrým větrem k němu jsme se přibližovali, s levé strany nic nevidíce než nebe a moře. Takž jsme vezli se tím větrem až do večera, též tu celau noc až do jitra.

V neděli pak, to bylo pětmecítmého dne měsíce července, ráno nás vítr opustil a ticho bylo a my pomalu vždy se plavili vedlé ostrova Kandy majíc jej po pravé straně. Viděli jsme v něm jeho hory, vrchy, skálí veliké, ale po levé straně nic jsme neviděli kromě nebe a moře. Ten pak zlý vítr trval přes celý den v neděli i přes celau noc až do jitra a my vždy pomalu se vezli vedle ostrovu Kandy. Ráno pak v pondělí asi tři hodiny na den počali jsme viděti zdaleka město Kandy. Též asi dvě hodině před vejchodem slunce plavil se náš patron a hejtman na bárce s některými mnichy z navi do města Kandy, my pak měli dosti dobrý a tuhý vítr, ale že nemohli jsme tím větrem do portu kandyanského vjeti, protož sem i tam před městem Kandy a od něho skuoro na puol druhé míle české vozili jsme se čekající, až by vítr se pautišil, kterýmž bychom mohli do portu vtrhnauti, až pak do něho okolo snídání, kdyžto tišiti se počal trošku vítr, vjeli jsme. A tu spustivši plachty do navi a završši jednu kotev, stáli jsme v břehu od něho asi puol čtvrti míle české, od města pak Kandy na dvě míle české, neb jest tu mělko před městem a k němu s velikými navemi blízko přistávati se nemuože. Potom po obědě několik nás pautníkuov plavili se k tomu břehu, před kterým jsme kotev uvrhli a kde naše nave stála, a to pod jakýms hrubým vrchem. Tu vystaupivše na zem z kundele, vyšli jsme na jakaus lauku nevelikau, na kteréž byla čistá studénka v skále sladké vody, té jsme se napili, neb nám byla žádna. A jsau tu také na té lauce dva domky malá a kostel, domky bez krovuov, než klenutí, jak obyčej jest v tom ostrově. Pravili mi, že by tu někdy bydlíval pausteník, ale nyní jsau pustí. A tu jest u toho kostelíku port města Kandy velikých lodí. Pobyvše tu a nabravše vody sladké, vezli jsme se zase do navi a tam zuostali přes celý den i noc až do jitra stojíc na místě s navi, až i ten večer k nám připlavil se náš patron z města Kandy. V auterý pak, to bylo sedmmecítmého dne měsíce července, ráno asi hodinu před vejchodem slunce

oznámil nám patron, abychom se strojili, kdo chce do města Kandy jeti, abychom vešli do bárky, že nás chce dáti k městu Kandy dovezti. Takž vsedavše my pautníci do bárky, i vezli nás ty dvě míle české od naší navi až do města Kandy, do něhož jsme se připlavili asi v snídání. V středu ráno plavili jsme se od městečka Zante a ostrova a šestého dne jsme přistali k portu kandyanskému a do jeho města sedmého dne v auterý okolo snídání jsme se připlavili. Leží pak Kandy od ostrova Zante pět set mil vlaských, to učiní našich českých sto, ale od Benátek leží tisíc čtyři sta mil vlaských, to učiní našich českých dvě stě a osmdesáte, jak náš piota (který té cesty jest dobře povědom) mi pravil. Všedši pak do města šli jsme do hospod, kdežto každý dal sobě zepрати košile černé s jinými šaty, a tu jsme ostali ten celý den až do večera procházejíc se a ohledujíce město Kandy.

Kapitola 10

O ostrovu Candy neb Crete

Ostrov ten slove nyní Candya, někdy slaul Creta, ač i ještě mu tak říkají, neb Creta slaul ostrov všecek, ale město v něm nejhlavnější slove Candia. Nyní pak po tom městě říkají Candia ostrovu všemu, kterýžto někdy měl v sobě sto měst, jakož o tom hystoryci a poetové píší. Ale nyní, jakž mi o tom zprávu dávali, nemá jedno čtyři města, kteréžto města slauti mohau jako: Candia, hlavní a přední město, Caniam druhé, třetí slove Retimo a čtvrté Setia. Než zámkuov a městeček otevřených a vsí má v sobě ten ostrov mnoho a jest lidný a leží dlauze od západu na vejchod a má (jakž ti praví, kteří ho dobře povědomi jsau) okolo sebe vůkol a vůkol mil vlaských šest set a padesáte, to učiní našich českých sto a třidceti mil; tak mám za to, že jest tak veliký jako všecka česká země a není-liť větší, neb tato naše česká země, jak se to podlé geografii vyhledati muože, nemá okolo sebe vuokol a vuokol mnoho přes sto a desíti mil.

Ten ostrov Candia neb Creta leží všecken se všech strán v moři, které slove mare Mediterraneum, a náleží nyní pod panství panuov Benátčan, někdy za starodávna bylo království. V tom ostrově, jak toho mi zprávu dávali, žádné jedovaté zvíře není, ani haduov ani štíruov, anobrž praví, že když je tam odjinud přinesau, že hned zemrau. Má také v sobě ten ostrov potoky a tekuté vody sladké, tolikéž studnice i studénky podlé zprávy těch, kteří ho povědomi jsau. Město pak Candya, v kterémž jsem byl, leží při samém moři na půlnoční straně ostrova a jest dosti veliké a čisté město a leží trošku k vršku od moře, má tři brány:

jednu do ostrovu na poledne a dvě na moře ven na půlnoci. Domy jsau v něm dosti vysoké a čistě z kamene stavené, ale nemají žádných krovuov ani cihelných ani dřevěných, ale někteří jsau klenutí až do vrchu a na to klenutí tak prší; kteří pak nejsau klenutí, mají podlahy, kteréžto jsau nahoře bité z vápna a cihel, však tak jest uděláno, aby voda dešťová doluov mohla spadati. Takž nemá žádný duom krovu, než všecko takové podlahy bité aneb klenutí krom věží u kosteluov a klášteruov, kteréž jsau dosti vysoké s zděnými krovu nápodobně co na pražském zámku u svatého Jiří. Nebo ne tak často tam prší jako v našich těchto zemích, a zvláště v létě, než v zimě častěji.

V městě jest několik kosteluov, též i klášteruov, v kterých jsau mniší Vlaši. Ti při službě boží římský spůsob zachovávají jako ti, kteří pod římskau stolicí náležejí. Kostely drží řečtí kněží a Řekové a u nich svým obyčejem ceremonie a službu boží puosobí. Candy město jest dosti pevné, maje dvě zdi s té strany na poledne do ostrovu z kamení štukového stavené pevné s baštami okruhlými a s příkopem před nimi, zeď pak má i při té straně, kterau při moři leží na puolnoci, též má vydanau do moře znamenitau baštu jako zámček malý, v té jsau byli žoldnéři vlašští. Před tau baštou jest obdělaný zdí dosti veliký kus moře a tu stávají šifové a galle. Kudy se do té ohrady jede a dvěře neb vrata do ní vedauci, tu jsau připravené trámy v vodě a v těch železné špičaté hřeby. Visí pak ti tramové na řetězích a muož se ta díra neb vrata zatáhnouti těmi trámy, aby žádný tam vjeti nemohl a zase se mohau odtáhnouti. Tent' jest port malých lodí a gallí, které k městu mohau pro mělko a hluboko v vodě nejdu; německy tomu portu říkají der Hoven. V tom městě bylo tehdaž nětco domuov zbořených a pustých; pravili mi, že zeměřesením by se měly tak zbořiti a zkaziti.

Těž u tom městě bydlejí křesťané Řekové jako i ve všem tom ostrově a užívají řeči řecké a svau víru mají i své kněží. Ta jich víra a ceremonie v mnohých věcech a artykulích se dělí od víry římské, o čemž na svém místě oznámeno bude. Těž jest mnoho Vlachův v tom ostrově a zvláště v městě Candy, kupcuov i jiných obyuateluov a ti jsau římské strany a nejvíc panuov Benátčan, kteříž mají v tom městě vladaře a hejtmana svého, a ty v jistém času mění a do Benátek vezmauc jiné na jich místa pošlí, jakž jich obyčej jest. Těž tu drží páni Benátčané v městě Candy z rok do roka pro obranu města i ostrovu žoldnéře Vlachy, kteří slovau vlasky zoldati, na dvau místech: v té baště, která do moře vydaná, a v bráně městské, která jde do ostrovu na poledne, a pravili mi, že by jich bylo okolo tří set. Bydlejí v městě Candy také Židé a jest jich tu dosti; viděl jsem tam i několik Turkuov kupcuov.

Město Candy má hrubé předměstí na poledne do ostrovu; okolo toho předměstí tehdáž, když jsem já tam byl, stavěli zed pevnau a příkop dělali, a již byl dobrý kus zdi ustavený. Bylo tehdáž tam veliké horko, až pánilo od země v nohy skrz obuv, rovně jako by chodil po místě, kde nedávno byl oheň. Též na trhu bylo dosti chleba bílého, ovotce rozličného, jablek, hrušek, díní a melaunův dobrých i hrubých dosti, též vína v hrozních, a to velikého zrna hrubého, z kterých malvazí tlačí, a sumau bylo všeho dosti a lacino, chleba, masa, vajec, slepic, ovotce, vína dobrého a silného, takže když polovici k němu vody přileje, ještě silné jest. Neb tu v tom ostrově Candy neb Cretě roste malvazí a muškatele velmi mnoho a odtud se na šífy láduje a do Benátek vozí a z Benátek se k nám do těchto našich zemí dodává. A tak rozuměti jest, že od malvazí a vína i od jiného všeho jest to ostrov hojný. V tom městě i ostrově jde benátská veliká (ale malá nic) mince. Malá záleží v drobných penízkách měděných, větší trochu nežli bílý peníz český; ti mají ráz s jedné strany křížek, z druhé strany svatého Marka a slovau torneze, čtyři za jeden peníz benátský, který slove vlasky un peco, jeden benátský peníz zde u nás učiní dva malá peníze česká. Též v tom městě mají čisté studnice a voda v nich dobrá a čistá. Od města pak asi pět mil vlaských, to jest míli českau, leží vysoký vrch velmi k západní straně města a neviděl jsem vyššího v tom ostrově ve všem; jest nahoře špičatý co homole a slove vlasky, jak mi pravili, Monte Ida; mám za to, že to ten vrch mons Ida, na kterým jest odchován Iupiter, o čemž poetové píší. Nyní na tom vrchu jest malá kaplice neb kostelík.

Též leží od města Candy na polední stranu města jiná hora asi čtyři míle vlaské, muož býti od města naší české hrubé puol míle. Ten vrch tak leží, že každému, kdo naň hledí zdaleka a zvlášť s té strany od města, zdá se, co by byla člověčí veliká tvář a znáti, jako by bylo čelo, nos, usta a brada, a jest dosti vysoký i veliký vrch, neroste na něm žádné dříví, než toliko byliny a jest holý a leží bradau na poledne a tylem na půlnoci, slove vlasky Monte Iupiter. Někteří chtějí, že by tu v tom vrchu byl pochován Iupiter, než jest velmi hrubě podobný vrch k tváři člověčí velmi veliké. Pravili mi, že v tom ostrově mají mnoho dobytka a ovec a že v něm roste mnoho bavlny a mnoho bylin k lékařství náležejících a cypřišového dříví i stromoví.

Co jsem pak v Candy vrchuov viděl, všecko holý a neroste na nich žádného vysokého dříví; pakli jsem kde viděl dříví ruosti, to jest velmi nízké a malé, leč někde v jiné straně ostrovu. Ale musí cypřiše v tom ostrově mnoho ruosti, neb tam dříví cypřišové lacino jest a v městě Candy několik truhlářův se nachází, kteří toliko z cypřišového dříví dělají truhly, stoly, truhličky a jiné věci a to lacino dávají.

A když jsem se ptal na ten labirint, kterýžto, jakž poetové píší a zvláště Ovidius in Metamorphosi, onen Daedolus udělal, i pravili mi, že by ještě byl a leží od města Candy třidceti mil vlaských, to jest českých šest; byl bych tam rád došel, ale náš patron chtěl se ráno s naví plaviti přeč, i protož jsem tam nemohl jíti.

Také tu v Candy viděl jsem mistrné zvíře, jakaus vopici, ta měla tvář nápodobnau k člověčí, krom že delší byla a měla od hlavy až do polovice života na sobě hrubé chlupy a dlouhé, té barvy co popelice a tak v těch chlupích se zdála, co by měla na sobě nějaký krátký pláštíček neb mantlíček, potom zadu ostatek byla hladká a holá a na zadku měla dvě hrubé místa červené okrauhlé, ocas měla dlouhý a holý, než na konci drobět chlupatý nápodobně co lev. Nohy zadní i přední měla s prsty jako člověčí ruce, byla tak hrubá co dosti veliký pes a byla uvázaná na řetěze jakéhos kupce v domě, od kterého jsem kaupil vína puol láky; pravil, že ta vopice slove pabion, mám za to, že tomu zvířeti latině cercopitecus říkají, a byl samec. Ten jistý kupec dal mi koštovati malnazi starého, velmi silného a tuhého, kterého jsem ještě jakživ lepšího byl nepil, a nerozumím, aby mohlo nad to silnější býti.

V tom ostrovu Candy neb Cretě co se někdy puosobívalo, o čemž v poetích čteme, jako o tom labirintu a o Dedalu, který z toho ostrovu, udělav sobě křídla, i s synem Icarem uletěl, též o tom Minotauru, který puol člověka a puol vola byl, a o jiných věcech, které se v tom ostrovu dály, o čem psáno nalézám, bylo by tuto mnoho psáti; kdo chce o tom věděti, čti sobě poety a zvlášť Ovidium in Metamorphosi. Neb i svatý Pavel, když se plavil do Říma jsauc vězněm, k tomu ostrovu přistal, jakož čtem v Skutcích apoštolských v dvacáté sedmé kapitole.

Takž tu pobyvše v tom městě Candy v auterý ten celý den a ohledavše i spatřivše, co jsme mohli, zuostali jsme až do večera. Vtom skázavši nám náš patron po tlumači našem Hermesovi, abychom se strojili, že pro nás u večer chce bárku poslati a nás do naví dovézt i ráno s naví se přeč plaviti. My pak navečeřevši se v hospodě, čekali jsme na bárku, s níž asi dvě hodině na noc přijeli pro nás, a tu každý vkladl sobě na bárku své věci, kterých v Candy nakaupil, vína neb cokoli jiného, o vsedavše na ni plavili jsme se k naší naví, ale byl vítr proti nám, pro kterýž jsme se vezli na tři hodiny a víc ty dvě míle české. A když jsme k naví přijeli, nebylo daleko do dne a tak všedše do ní zuostali jsme až do jitra stojíc na místě a náš patron i hejtman ostali přes noc v městě a kundeli lodičku s sebau měli.

Ráno pak v středu, to bylo osmmecítmého dne měsíce července, sladovali z našeho šífu zboží, které náleželo do města Candy, jakési varhany do kostela, které náš patron z Benátek přivezl, a jiné věci. A tak jsme tu s naví stáli na místě až do oběduov.

Kapitola 11

O plavení od ostrovu Candy až k ostrovu Cypru

Když pak bylo po obědě, z rozkazu luggieraua marynáři vytáhše kotev a rozestřevše plachty, vezli nás dosti zlým větrem od toho portu, kde jsme byli s naví stáli, mimo město Candy v stranu, an leželo nám na pravé ruce, až potom okolo nešporuov připlavili se do naví na kundeli náš patron a hejtman a přivezli s sebou dva voly živé a tak je vtáhli do naví a tam je chovali a potom bili, když potřeba ukazovala. Též přivezl jiných věci skuoro plnau kundeli, k jídlu náležejících. Odtud jsme se plavili špatným a tichým větrem až do večera, před nímž vezli jsme se mimo dosti malý ostrov, který nám ležel po levé straně nedaleko, jenž slove vlasky Standia, někdy slaul Dia. Ten ostrov leží skuoro právě proti městu Candy na puolnoci a pravili mi, že v něm žádný nebydlí, a jest také panuov Benátčan. Potom minuvši ten ostrov, vezli jsme se vždy špatným větrem podlé ostrovu Candy nedaleko od něho a viděli jsme hory a vrchy i skálí jeho, které v něm jest, po pravé straně. A tak jsme se plavili tím větrem ten celý den i noc až do jitra.

Ten večer pak, když se již smrkalo, viděli jsme metati se delfiny ryby v moři, o kterých potom častěji zmínka bude. Ale ráno ve čtvrtek počal váti dobrý vítr a silný a my se vždy plavili vedle ostrovu Candy, majíc jej po pravé ruce, po levé nic krom nebe a moře. Před obědy minuli jsme konec ostrovu Candy a nechali jsme ho za sebou a tu již nebylo nic viděti než se všech strán nebe a moře. Takž jsme se plavili až do nešporuov. O nešpořích pak vezli jsme se mimo dva ostrovy; ti nám leželi na pravé straně a jeli jsme podál od nich; přední neveliký byl, slove vlasky Casso, někdy slaul Casos, druhý zadní větší, podál od toho prvního, slove vlasky Scarpanto, někdy slaul Carpathos. Privil mi piota, že jsau oba panův Benátčan, v tom předním menším Casso nebydlí žádný a v druhým větším bydlejí Řekové. A tak minuvši ty ostrovy, plavili jsme se dobrým větrem až do večera, též tu celau noc až do jitra a nebylo již v večer nic viděti než nebe a moře.

V pátek pak ráno měli jsme dobrý vítr a nebylo nic viděti než se všech strán nebe a moře a tu mi piota okázal na levé ruce položení Rodizu ostrovu, ale nic jsme ho nemohli viděti ani hor jeho ani nic než moře, neb nás vítr hnal od něho k poledni. K večerau pak počal se vítr tišiti a tiše vál pomalu tu celau noc až do dne. Ráno pak v sobotu vždy ten zlý a tichý vítr trval a nebylo viděti nic než nebe a moře se všech strán. Po obědě počalo se hrubě tišiti, až skuoro

žádného větru nebylo až do samého večera, též v noci dosti zlý vítr jsme měli a ten se měnil jednak s námi, jednak proti nám byl až do dne.

V neděli pak ráno, to bylo prvního dne měsíce srpna, měli jsme dosti malý stranní vítr a ten trval vždy jednostejně ten den i tu celau noc a nebylo nic viděti než se všech strán nebe a moře. Ráno také v pondělí měli jsme zlý vítr a neviděli jsme než nebe a moře se všech strán. A tu ten den před večerí počali jsme zdaleka viděti ostrov Cyprum na levé straně. Též po večerí plavil se mimo nás jakýs šíf neveliký v stranu dosti daleko od nás. Náš patron a hejtman z naší navi uhlédavši jej, i plavili se k němu na kundeli, aby zvěděli, kdo jsau; i zvěděvše o přátelích, plavili se zase do naší navi, ale ten šíf nás stranau minul a jej brzy z očí jsme stratili a vítr ten zlý trval ten celý den i noc a vždy bylo viděti večer ostrov Cyprum, hory a vrchy jeho po levé straně.

V auterý pak ráno vždy jsme viděli po levé straně Cyprum ostrov a měli jsme dosti špatný vítr. Též ten den ráno viděli jsme státi šíf neveliký u ostrovu Cyprum a ti s toho šífu uhlédavše nás, že se plavíme, i usedli na svú kundeli osob několik, přivezli se k naší navi a pobyvši v ní chvíli plavili se zase do svého šífu. Vtom před večerí počal se vítr tužiti a dobrý váti velmi a my blíž a blíž sme se vždy k ostrovu přibližovali a okolo večere již jsme viděli to městečko, k kterému jsme měli přistati, kteréžto leží v Cypru ostrovu na polední stranu a slove nyní vlasky Limisso. A když jsme byli od toho městečka dvě míle české a víc a k portu jeho přibližovali se, i stály tu tehdaž při tom městečku u břehu dvě galle panuov Benátčan – latině slovau triremes – které páni Benátčané každého roku přes celý léto při ostrovu mívají pro obranu jeho. A když naší navi uhlédaly, pustila se jedna galle proti nám, aby zvěděla, kdo jsme, a druhá zuostala na místě při břehu; a ta se k nám vezla a na ní traubili i bubnovali, a když se k nám již přibližovala, tehdy náš patron kázal vystřeliti ze dvau kusuov bez kulí z těch, které stály prostřed lodí na plácku, a ze tří malých moždířikuov, to jest z těch laduňkuov od těch malých kauskuov, o kterýchž máš nahoře psáno, tím znamení dávaje, že jsme přátelé. Takž ta galle připlavivše se k naší samé navi a zvěděvše, že jsme přátelé a Benátčtí, i poznavše jich hejtman z galle našeho patrona, i svrhli jim provaz z naší navi do galle a oni jej přivázali k své galli a tak táhli vesly s gallí k břehu a naší navi za ten provaz táhli za sebau až do portu. A tu asi hodinu před večerem malau míli českau od břehu spustivše dolův a svázávše plachty a zavrhše jednu kotev, stáli jsme na místě a galle odvázávši ten provaz, za který nás byla za sebau táhla až do portu, i vezla se blíž k břehu k druhé galli na své místo, kde prvé stála, a my tu tak s naší navi stáli na místě před městečkem Limisso tu noc až do dne. A jak jsme kotev uvrhli do moře, tak hned brzo se vítr utiřil a bylo ticho tu celau noc.

A tak v středu jsme se vezli od města Candy přec a v auterý sedmého dne jsme přistali večer k Cypru ostrovu k městečku Limisso. Leží Candya ostrov od Cypru sedm set mil vlaských, to našich českých učiní sto a čtyřidceti. Od Benátek pak leží ostrov Cyprus dva tisíce jedno sto mil vlaských, to našich českých učiní čtyři sta a dvatceti. A tak podlé obecního počtu z Benátek do Corfu ostrovu jest sedm set mil vlaských, z Corfu do Candy sedm set, z Candy do Cypru sedm set. A to u summě učiní dva tisíce a jedno sto mil vlaských.

Těž jakž jsme k tomu městečku Limisso přistali, každý den, dokudž jsme tu s naší naví stáli, viděli jsme každý večer asi hodinu na noc pálení oheňův pět neb šest na rozdílných místech podál od sebe. Na to když jsem se ptal, proč by ty ohně pálili, tu mi odpověd dali, že vuokol a vuokol toho ostrovu Cypru ve všech, které blízko při moři leží, jsau najati k tomu sedláci, kterým se od toho platí, že každý den jeden z své vsi vejda večer na vrch, odkud by mohl daleko do moře viděti, shlídá, vidí-li jaké šífy neb galle na moři; nevidí-li žádných, tehdy se zase domu navrátí; pakli vidí, tehdy oheň pálí, tím znamení dávaje, že nějaké šífy, nave neb galle na moři vidí. A potom obyvatelé ve všech i jiní zvědí, když oheň pálení vidí na obyčejném místě, že nějaké galle neb šífy z té strany ostrovu před rukama jsau. Protož na péči a nahotově se mají a zvláště ti Albanezi, kterýchž páni Benátčané několik set v ostrově Cypru chovají, kterým i žold platí, o kterých potom na svém místě bude připomínáno. A tak ty ohně, když co na moři vidí, pálí, jak mi o tom pravili, každý večer okolo ostrovu asi míli českau neb dvě jeden od druhého na vrších. Protož vidauce naší naví ty ohně pálili, neb ještě nevěděli, přátelé-li jsme čili nepřátelé.

Kapitola 12

O ostrovu Cypru

Ráno pak v středu všedavše my pautníci (kteří jsme chtěli do městečka) do bárky, dovezli nás k břehu i šli jsme do městečka Limisso. Tu jsme nic nenalezli jiného k jídlu než chléb a víno a vejce, též i víno v hrozních; neb ty dvě galle, které tu stály při městečku drahný čas, všecko vykaupily, i tu měvše, co jsme mohli najiti, zuostali jsme v tom městečku ten celý den, procházejíc se a ohledávajíc je až do večera. To městečko Limisso jest špatné, otevřené a nemá okolo sebe žádné zdi ani ohrady co nějaká ves a jest neveliké a dlauze leží blízko od moře v rovině proti poledni. Na puolnoci za ním asi míli českau do ostrovu počínají se veliké hory a vrchy. Prostřed toho městečka jest jakés stavení z štukového a z tesaného kamene, ale

nyní jest zbořeno, ještě ho dobrý kus stojí; znáti, že jest dosti pevné někdy bylo. Domečkové v městečku jsau stavení z kamene, nízcí o jedné půdě bez krovuo. Jsau v něm asi tři kostelíky, Řekové je drží, neb jsau v tom ve všem ostrovu křesťané Řekové a užívají řeči řecké, ale jest mezi nimi mnoho Vlachuo. Též z těch Řekuov, obyvateluo ostrovu Cypru, mnoho jich jest, kteří vlasky umějí. Okolo toho městečka i v něm jest drahně stromuo fíkových, ale tehďáž na nich nebyly fíky ještě zralé, neb fík nese dvakrát ovotce do roka. Jsau též okolo toho městečka zahrady a pole, na kterých bavlna roste, a tu jsem viděl táhnauti vodu z studnic na mnoho místech koněm neb oslem neb vaulem s takovau přípravou: Kolo jest veliké nad studnicí (a ty studnice jsau veliké čtverhrané) a z toho kola visí provazy s obau strán neb haužve do studnice až do vody a na těch provazích neb haužvích jest mnoho dřbánuov aneb kbelíkuov a tak osel chodí vuokol nápodobně co v mandli, kde plátna mandlují, a žene to kolo, které jest nad studnicí, neb jest to čistě připraveno, a do těch dřbánuov neb kbelíkuov se vody nabírá, a když se tím kolem nahoru vytáhnau, vylínají se samy do žlábkuo. Tau vodau zapauštějí zahrady, pole a jiné něci, neb v tom ostrovu, jak o tom zprávu mám, nečasto pršívá a zvláště v létě, než toliko v zímě; a bylo tam toho času veliké horko. Také jsem tu tehďáž žádného vobílí neviděl ruosti na poli, bylo již všecko dávno sklizeno, neb u nich žeň bývá, jak mi pravili, brzo po svatém Duše; než chléb mají čistý bílý, pšeničný.

Ten ostrov Cyprus náleží pod panství panuo Benátčan a jest veliký a hojný od chleba, vína i rozličného ovotce i od dobytka, jest v něm mnoho vsí i měst a bylo někdy království. A má, jak mi pravili, tento ostrov okolo sebe vuokol a vuokol sedm set mil vlaských, to našich českých učiní sto a čtyřidceti. O kterýmžto ostrovu na svém místě šířeji položím, neb se nám v něm, zase jedauc, dostalo býti na třidceti a tři dni. A tak zuostavše tu ten den v středu v tom městečku až do večera, a když se již smrkalo, poslal po nás patron bárku, i vsedavše na ni my pautníci, přivezli nás k naší navi asi hodinu na noc, přes kterauž jsme zuostali stojíc na místě až do jitra. Ráno pak ve čtvrtk stáli jsme vždy s naší naví na místě a okolo snídání přivezla se k nám opět jedna galle z těch dvau, které u břehu stály, a objela okolo naší navi vuokol a vuokol, i přivázavše se k naší navi za provaz, stála tu dobrau chvíli při nás. A hejtman z ní všel do naší navi a ohledav ji i sešel zas do galle, a odvázavše se i jela zase ta galle na své místo, kde prvě stála, a my tu stáli ten celý den i noc na místě s naší naví čekajíc na biskupa z Cypru, kterýž s námi též měl do země Svaté jeti. V pátek pak ráno, to bylo šestého dne měsíce srpna, stáli jsme ještě s naví na místě čekajíce na toho biskupa, kterýž před obědy přijel s svau čeládkau do městečka Limisso. Biskup ten jest byl z Cypru, kterýž jest biskupem nad kláštery a kostely i křesťany římské strany, kteří jsau aneb bydlejí v Cypru ostrovu a ti jsau skuoro

všickni Vlaši jako i biskup. Ale Řekové obyvatelé téhož ostrovu křesťané, kteří řeckau víru drží, podeň (zstrany duchovních věcí) nenáležejí, než oni mají svého patryarchu.

A tak asi dvě hodině po obědích ten biskup s svými vsedl na tu jednu galli, které u břehu stály, a oni ho na ní dovezli k naší navi, k níž když se s gallí přibližovali, náš patron ku poctivosti tomu biskupu rozkázal ze čtyř děl udeřiti bez kulí a oni též proti nám z galle udeřili ze dvou kusů. Ale za nimi jela druhá galle a ty obě galle přiřplavivše se k naší navi i přivázavše se za provazy k ní, stály vedle ní, až biskup s svau čeládkau do naší navi vešel; a tak přibýlo nás pautníkuov o šest osob více.

Kapitola 13

O plavení od ostrovu Cypru až k portu Jaffě k zemi Svaté

A když již byl ten biskup i s svými u nani, patron rozkázal koten vytáhnauti a rozestříti plachty. Takž vezli jsme se přeč přeč od Cypru ostronu a městečka Limisso k polední straně k zemi Svaté před nešpory, a galle odnázavše se od naší nani, jedna jela zase k břehu na sné místo, druhá se pustila dolu podle ostrovu a tu jsme brzo z očí stratili, neb byl tehdáž velmi dobrý vítr s námi. A okolo nešporuov již jsme neviděli za sebau ostrovu Cypru ani nic než nebe a moře, a ten dobrý vítr trval celý den i noc.

V sobotu také ráno ten dobrý vítr vždy trval a nebylo se všech strán nic viděti než nebe a moře. Takž jsme se vezli celý den i noc dobrým větrem až do jitra. V neděli, to jest osmého dne měsíce srpna, ráno vždy dobrý vítr jsme měli a počali jsme viděti, když již sluonce z moře vycházelo, před námi zemi zdaleka a k ní jsme se přibližovali a tu nám patron oznámil, že jest to již země Svatá. I začali jsme všickni zpívati s veselím Te Deum laudamus.

Potom jsme se blíže k ní přiřplavili, viděli jsme na břehu nějakau věž a stavení zbořené i nadáli jsme se, že by byla Jaffa neb Iopen, ale když jsme již byli od té věže asi na puol druhé míle české, i tu teprva poznal piota i patron, že to není Jaffa neb Iopen, k které jsme přistati měli, než že musí býti nětco jiného a plavením že se zmejlil, však proto patron kázal se předce k břehu s naví přibližovati. A když jsme již byli na míli českau od břehu, poslal patron na kundeli deset pacholkuov marynáruov a parona s nimi, aby se plavili k břehu a zvěděli, jak to místo slove a s které strany leží Iopen a daleko-li jsme od něho. I plavivše se k břehu viděli asi na padesáte koní Turkův státi na břehu při samém moři s luky, šípkami a některé s dřevci,

těž i pěších nětco, neb se snad Turci neb ti obyvatelé obávali, že by naše nave byla nepřátelská a chtěla tu škody činiti. I protož jsau se sjeli a sešli, aby bránili lidu na zemi vystaupiti, a naši viděvše je i nesměli přistati k břehu bojíc se, aby jich nezbili, neb jim nevěřili. Než volal paron z kundele zdaleka turecky, kde leží Jaffa, a oni jim ukazovali k polední straně doluov, jakž pak tam i ležela. A tak se ti s kundeli k nám zase vrátili a to patronovi oznámili, jak se dálo; on pak rozkázal drobet s naší naví dolejí sjeti pod tu věž a to zbořené stavení, a tu uvrhši závaží na šňuore do vody, i našli nehluboko a přiblíživše se drobet málo více k břehu, spustivše plachty dolu do navi a svázavše je a uvrhše kotev jednu, stáli jsme od břehu asi puol míle malé české na místě a to bylo po obědě. Tu jsme viděli na břehu toliko jakaus věži velikau čtverhranau, stavenau z tesaného kamení – neb tak se zdála zdaleka – a okolo byly nahoře stinky bez krovův a mnoho stavení zbořného okolo ní a při tom koliks špatných chalaupěk a domkuov, a sice nic jiného není než staré zdi a rummy, jak jsem to zdaleka viděl, než znáti, že někdy město tu bylo. Leží ta věž a to zbořené stavení při samém moři svršku dolu k západu.

To město zbořené s tau věží, jak jsme potom zvěděli, jest Caesarea Palestine, prvé někdy slaulo Turris Stratonis, kteréžto město onen Herodes Veliký dal ustavěti a bylo někdy znamenité, jak o něm píše Flavius Iozefus v knihách Antiquitatum Iudaicarum v kníze patnácté v kapitole 12, ale nyní jest všecko zbořené krom té věže, jakž napřed jsem položil, aniž co znáti toho znamenitého portu, o kterýmž týž Iozefus píše, než vyhlédaly za tím zbořeným místem nahoře jakés dvě věže, ale nevím, co jest bylo, neb jsem od toho daleko byl.

V tom městě Caesarea někdy čistě vystaveném, ale nyní zbořeném a splundrovaném, svatý Petr onomu Korneliovi Krysta Pána zvěstoval a slovo Boží kázal, jak o tom čteme v Skutcích apoštolských v 10. kapitole. Též v tom městě Agabus prorok svatému Pavlu vzav pás jeho předpověděl, jak s ním v Jeruzalémě Židé nakládati budau, o čemž psáno stojí v Skutcích apoštolských v 21. kapitole. Také v tom městě Caesarea na svatého Pavla před Festem Židé žalovali a i odtud jsa vězněm do Říma odeslán jest, jak o tom máme v Skutcích apoštolských ve 24. 25. 26. i 27. kapitolách. Dále v tom městě byla někdy stolice arcibiskupská. A když jsme tu stáli na místě s naší naví, tehdy opět patron před večerem poslal s desíti pacholky kundeli a již náš luggier (to jest ten, který plachty zpravuje) sám s nimi jel, aby zvěděl, kde leží Iopen, i přistavše k břehu neviděli ani jednoho člověka a po zemi se žádný pustiti nesměl, aby šel do toho zbořného města. I stáli tu u břehu asi na dvě hodíně a nemohši se dočekatí,

koho by se mohli optati, navrátili se zase do navi a tu jsme na místě stáli ten celý den i tu noc až do jitra.

V pondělí pak ráno před vejchodem slunce rozkázal patron vytáhnouti kotev z moře a rozestřítí plachty, jsauc toho aumyslu se plaviti vedlé břehu k polední straně a hledati Jaffy. I tak jsme se vezli, vidauc na levé straně vždy zemi, dosti tuhým větrem, než že nás hnal od země až do snídání. Potom nic nebylo viděti než nebe a moře; před obědy viděli jsme nějaký malý šíf plaviti se mimo nás, ale velmi daleko, někteří pravili, že by byla galle, jiní, že jest neveliký šíf, který slove vlasky marciliana; nevím, co bylo, neb se k nám blízko nepřivezl a brzo jsme jej stratili. Ten den celý jsme se plavili k západu, též i tu noc, neb nás tam vítr hnal.

V auterý ráno počali jsme viděti opět velmi zdaleka zemi, ale ne dlaho. Též po obědě zas bylo viděti zemi s levé strany zdaleka, z pravé strany nic než nebe a moře a ten celý den jsme se plavili k západu, též i tu noc až do jitra dosti tuhým větrem. Ale ráno v středu vezli jsme se vždy na západ a nebylo viděti nic se všech strán než nebe a moře a vítr byl dosti tuhý ten celý den až téměř do puolnoci; vtom se počal tužit a obrátil se tak, že vál od poledne až do jitra. Ve čtvrtek pak také ráno ten tuhý vítr vždy vál a hnal nás na puolnoci a okolo snídání počali jsme viděti zemi na levé straně až do oběduov, a tu již v navi se nám vody sladké nedostávalo, neb se nám zsmradila a byla na ten čas čistá voda vzáctnější než víno, když patron neměl s čím jídla vařiti. Po obědích nic jsme neviděli než nebe a moře, až k večerau opět jsme zase počali viděti zemi a k ní jsme se vždy blíž a blíž přibližovali a tu jsme již zase večer přistali k Cesarí, kde jsme v neděli byli, i spustivše plachty a uvrhši kotev do moře stáli jsme tu na místě až do jitra.

V pátek pak ráno rozkázal patron vytáhnouti kotev z moře a rozestřítí plachty, i plavili jsme se na poledne při zemi dobrým větrem, ač stranau vál mezi vejchodem a puolnoci, vidauc ji na levé straně až do snídání. Potom nebylo viděti nic než nebe a moře se všech strán; před nešpory počali jsme opět viděti zemi a k ní se vézti. A tak asi tři hodiny před večerem viděli jsme již i Jaffu neb Iopen a tu jsme se k ní přiblížili a okolo dvau hodin před západem slunce přistali jsme k portu jopenskému, a co by mohlo býti puol malé míle české od břehu, zavrhše závaží na šnuoře i našli mělko. A tu rozkázal luggier plachty spustiti do navi a svázati. I uvrhše dvě kotve v moře, stáli jsme na místě a patron rozkázal vystřeliti ze čtyř kusuov, které byly naprostřed navi, tím znamení dávaje, že jsme přátelé, a tu jsme opět zpívali s veselím Te Deum laudamus a děkovali Pánu Bohu všemohúcímu, že nám ráčil šťastně až k zemi Svaté dopomoci.

A tak z Cypru od Limissu městečka jsme se plavili v pátek po obědě a osmého dne jsme přistali k portu jopenskému k zemi Svaté též v pátek. Leží Cyprus ostrov od Iopen dvě stě a padesáte mil vlaských, to našich českých učiní padesáte. Z Benátek města až k portu jopenskému jest dva tisíce dvě stě a padesáte mil vlaských, to našich českých učiní čtyři sta a sedmdesáte mil. A tak třidceti a osm dní jsme se plavili z Benátek, až jsme k břehu Jopen k zemi Svaté přistali a tu celau cestu moře bývalo tiché, že jsme nezvěděli, co jest to bauře mořská, než potom, zase jedauc, dobře jsme zvěděli.

Kapitola 14

O přistání s naví k portu Jaffě a zemi Svaté

I všedše náš hejtman z naví na kundeli, plavil se k břehu Jopen a hned poslal posla s listem do Jeruzaléma po glejt a otce gardyana Hory Syon a nabrav vody sladké i nakaupil angurý, navrátil se k nám do naví. Angury slovau ovotce veliké, roste na zemi co dine a jest podobné k díní, než že nejsau tak dlauhé, než široké a okrauhlé a nemají také žádných žlábkouov v sobě jako díně, než jsau hladké a kůru na sobě mají zelenau; kterau stranau leží na zemi, tu jsau bílé a vnitř, když ji rozkrojí, jest též bílá. Jádra má v sobě co tykev hrubě vodnatá a sladká, pro žízeň dobrá jísti, a těch angurý v zemi Svaté mají dosti. Tu pak jsme s naší naví stáli na místě přes tu celau noc až do jitra.

Ráno pak v sobotu zuostali jsme vždy na místě, čekajíc na glejt a gardyana Hory Syon. Tolikéž při břehu v Iopen stál neveliký šíf, který slove marciliana, kterýž předtím byl se připravil z Říma s patnácti pautníky, a ti ten den v sobotu ohledavše již zemi Svatau, přijeli k břehu a my je viděli z naší naví jeti a potom i jíti do těch sklepuov, o kterých níže položím. Ale gardyan Hory Syon nedoprovodil jich než do města Ramy a oni sami s jich patronem a s glejtem tureckým k břehu přijeli. Ten pak posel, kterého náš patron poslal pro gardyana Hory Syon a pro glejt, našel gardyana u Ramě dvě míle české od Iopen a dodavše mu listu od patrona, on jak jej přečetl, jel hned z Ramy k nám k břehu.

Po obědě náš luggier rozkázal jednu kotev vytáhnouti z moře, neb ji byli zle uvrhli, chtěje ji jinače dáti zavrci. I když tu kotev z moře táhli rumpálem neb larganau, o které napřed máš, provaz se přetrhl, na kterém kotev byla, a ten rumpál neb largana porazila všecky pacholky marynáře, kteří za ni táhli, a přerazila jednomu z nich nohu ve stehně, na kterou se pak potom i zhojil. Však svázavše ten provaz zase, i táhli znovu neb kotev se byla tuze zařala na dně; tu se

jim opět provaz strhal na jiném místě a ten jeden kus provazu obrazil hrubě dva pautníky v nohy: jednoho mnicha a druhého jakéhos Nyderlendera, zlatníka z Antorfu. Provaz se strhal v vodě a kotev tam ostala na dně v moři, kteréžto několik dní hledajíc s velikau práci nalezše, vytáhli a zatím jinou z šífu zavrhli, neb jsme jich měli pět; i stál šíf na dvou kotvech.

Potom okolo nešporuov připravil se k nám do naší navi gardyan Hory Syon s jedním mnichem bosákem a tu od našeho patrona i nás všech jest poctivě přivítán a ten s námi ostal přes noc až do jitra.

V neděli pak, to bylo 15. dne měsíce srpna, na den Nanebevzetí blahoslavené Panny Marye ráno se plavil k břehu Jaffě gardyan z naší nave. Město, které prve slaulo Iopen, nyní mu vlasky říkají Jaffa, znáti, že bylo někdy čisté město, ale nyní jest všecko zbořené a zkažené, neb leží vrch dosti veliký při samém moři k západní straně a na tom prvé dolu svrchu k moři leželo město Iopen, ale již není tu žádných domuov, než toliko dvě věže z kamene stavené, čtverhrané, dosti veliké, též i vysoké, nahoře stinky bez krovu a na těch bylo tehdáž střelby několik kusuov děl železných; znáti, že ty věže byly někdy zbořené do polovice a víc, nyní jsau zase ustavené a obnovené. Leží na tom vršku, kde někdy město bylo, jedna od druhé zdálí, co by mohl s kuše dostřeliti, přední blíž k moři jest menší, zadní, která leží vejš, jest větší a ta se zdá, co by dvě věže v hromadu stavené byly, veliká a malá, neb jedna vyšší než druhá. V těch věžech bydlí, jak mi pravili, hejtman jopenský, Turek, pro obranu toho portu, sic jsem tu nic neviděl než šífův koliks malých tureckých státi v moři při břehu a zbořené stavení domuov a zdí městských; leží jich ještě kusy a znáti, jak někdy bylo veliké město Iopen.

Též mnoho kusuov zdí a stavení jest v moři, které se do moře z břehu sválelo. Toto město před drahně lety zbořil a zkazil jeden žoldan ejiptský dobyv ho.

Jsau tu též pod těmi věžemi u samého moře na břehu sklepy tři, o kterých dolejší oznámím. Gardyan, pobyv malau chvíli na břehu, připravil se zase k nám do navi a mši v ní slaužil, však neposvěcoval ani nepozdvihoval. Po mši svolav nás všecky pautníky, učinil k nám řeč a napomenutí dosti dlauhé latině, jak bychom se měli v zemi Svaté chovati, a mezi jinou řečí toto nám oznámil, že má od papeže poručení, aby žádnému míst svatých neokazoval, leč by ten jistý s sebau toho jistotu přines od papeže, že jest mu od něho to dopuštěno, aby zemi Svatau ohledal. Tu někteří pautníci a nejvíce Vlaši listy od papeže ukazovali, že mohau místa svatá ohledati, též i ty ženy pautnice listy měly, ale já a nás mnoho jiných pautníkův jsme jich neměli, neb jsme o tom v Benátkách nic nevěděli, bychom je míti museli, a tím jsme se

vymlavuali. Gardyan přimluvil našemu tlumači Hermesovi, že nám o tom hned v Benátkách neoznámil, a předkládaje sobě to, abychom nadarmo té práce nákladu až k zemi Svaté nevedli, i absolvoval nás všechny, kteří jsme listuov od papeže neměli, na místě papežovým, maje toho moc, a odpustil, abychom zemi Svatau a místa svatá ohledali. Přitom nám oznámil, že ti odpustkové, kteří se dávají v zemi Svaté na místech svatých, nedávají se než toliko těm, kteří svých hříchuov litují a pokání svaté činí a již víc, jakž nejvejš mohau, hřešiti nechtějí; než těm, kdo v svých hříších ostávají a jim odvoliti nechtějí, že ti odpustkové nic platní nebudau, anobrž takoví nejsau hodni po zemi Svaté choditi.

Naposledy pak nás napomínal, abychom byli trpěliví na té cestě a zvlášt' v zemi Svaté a žádný aby se nehádal o víru s Turky a Saracény ani se s kým vadil; a by pak koho z nás který Turek udeřil aneb jaké příkoří mu učinil, aby se nemstil. Též aby s sebau žádný žádné braně krom nože nebral, že toho Turci trpěti nechtí, než abychom se tak chovali jakožto vězňové a všechno snášeli a trpělivost měli, neb jí jistě tomu potřebí, kdo tu cestu vykonati a zemi Svatau ohledati chce. Ne nadarmo říkají Vlaši, že kdo chce k Božímu hrobu do země Svaté jeti, potřebí jemu, aby s sebau vzal pytlíček dukátuov a dobrý pytel trpělivosti.

A dokonav gardyan to napomenutí, ostal s námi v navi čekaje na glejt. Před obědem pak připravil se k nám do naší navi hejtman neb ten nějaký auředník jopenský s několika jinými Turky, a když všel nahoru do navi, patron rozkázal prostřed nave na plácku na podlahu prostřítí dva koberce a tu se ten hejtman s těmi Turky na ty koberce na podlaze posadili, složivše křížem nohy, jakž jich obyčej jest sedati.

Též patron rozkázal marynářuom odvázati přední plachtu, která slove musceto, a přetáhnauti přes navi pro slunce, aby v stínu seděli ti Turci, a tu přikryli ubrus na ty koberce a přinesli před ně jísti chleba, sordele rybičky a ryby stirion a oni tu jedli a náš patron i hejtman z navi s nimi seděli a jedli. Též před ně postavili vody i vína, ač praví, že Turci vína nepijí, ale titot' jsau čistě pili a my jsme se na to všickni dívali. Proč Turci vína nepijí a svinského masa nejedí, o tom sobě muožes přečísti hádku židovských mistruov s Machométem, která jest vytištěna při alkoranu, jich zákonu.

A tu pojedše dali patronu glejt, aby nás z navi na zemi bezpečně vysadil, však s tau výminkau, jestliže by kdo mezi námi byl, který by pod panstvím panuov Benátčan a pod krále íránského aneb pod papežovým nebyl, aby z šífu nevycházal, že tomu žádnému se glejt nedává, a obzvláštne byl-li by který Španěl z císařských zemí, aby z nave nevystupoval. Náš patron šeňkoval tomu hejtmanu několik loket sukna červeného a modrého dobrého, on pak všedše s

těmi Turky zase na bárku, vezl se k břehu a patron rozkázal vystřeliti ze čtyř kusuov bez kulí jemu ku poctivosti. Když ten hejtman ujel z navi, patron nám pautníkuom rozkázal oběd dávatí, a když již bylo skůro po obědě a my ještě za stolem seděli, tehdy přišli k nám k stolu kuchaři, šenkýři, barvíři a jiná čeled patronova, každý s miskau, žádajíc od nás na spropití a vinšujíc nám, abychom šťastně zemi Svatau ohledajíc ve zdraví se k nim všickni zas do nave navrátili.

A tak jeden každý z pautníkův dal jim, co chtěl, ačkoli jeden artykul jest o tom v smlauvě byl, aby toho patron své čeledi nedopauštěl, aby měli co od pautníkuov žebrati neb prositi, ale náš patron k tomu na ten čas nic neříkal ani my pautníci. Tu přišed náš hejtman z navi, oznámil nám, abychom se strojili, že po hodině rozkáže nás k zemi vézti.

Kapitola 15

O vystaupení z navi na zemi Svatau

Takž okolo poledne vsedavše my pautníci, co nás mohlo vjíti do bárky, i vezli jsme se k zemi k břehu Iopen a vystaupili z bárky na zemi.

I bylo tu několik Turkuov, kteří nás jednoho za druhým čtauc mimo sebe pauštěli a potom nás vehnali do jakýchs velmi starých sklepuov; napřed bylo jich kus zbořených, a tu nás sprostá přehledávali a hned s počátku jaks velmi nesausedsky s námi nakládali. V těch sklepích jsme ostali a zatím marynáři s bárkau po jiné pautníky jeli, kteří ještě v navi byli, ty též k nám do těch sklepův přihnali i byli jsme všickni pospolu tu na puol hodiny.

A tak čtyřicátého dne teprva, jak jsme se od Benátek plavili, vystaupili jsme z navi na zem Svatau. Tu jak pautníci na zemi Svatau vystaupí, dávají se jim odpustkové všech hříchuo, indulgentia plenaria ec. Když jsme v těch sklepích byli, přinesli nám křesťané, kteří v zemi Svaté bydlí, o kterých potom zmínku učiním, též i Turci kuřat vařených, chleba, vína v hrozních a vajec tvrdě vařených, fikův a jiných věcí k jídlu; kdo chtěli, kupovali sobě a jedli. Potom přišel pro nás náš tlumoč Hermes a několik Turkův s nim. I kázali nám z těch sklepuov a vedli nás na jakýs vršek stezkau nahoru a tu byl na tom vršku malý stánek rozbitý, pod tím seděli čtyři Turci, čistí muži, na zemi a mezi těmi byl pan hejtman z města Rami a dva tlumačové neb glaitzmanové z Jeruzaléma, kteří dobře vlasky i turecky uměli, a čtvrtý auředník z Jaffy, i měli tu při sobě braně, šavle, terče a luky s šipkami; stálo tu okolo stánku

několik jiných Turkuov, tuším že jsau byli toho hejtmana z Rami rejthaři a služebníci, mezi nimiž byli dva, kteří měli u sebe žiněnné provazy, řetězy i pauta, nevím, co jsú byli, katy-li či co.

Tu rozkázal nám ten hejtman, aby každý se jemu oznámil, odkud jest a pod kterého pána náleží, a takž nás Hermes, tlumočník náš, rozdělil na tři díly: v jednom dílu, pravil, že jsme z měst panuov Benátčan a pod jejich panstvím, v druhém, v kterýmž nás nejvíce bylo, mezi kterými jsem i já byl, pravil, že jsme pod panstvím krále íránského, a třetí díl, pravil, že jsau z Říma a z měst papežských. I rozkázal ten hejtman jednomu po druhém z nás pautníkuov přistupauati blízko k stánku před sebe a tu nás kázal jakémus Turku pilně přehledávati za řadry i všudy všecko, a kde jaký list neb škartu u koho psanau našel, tu mu vzal a před toho hejtmana položil. Když pak již nás asi čtvrt přehledali, též i mne mezi jinými, tehdy přivezl se náš patron z navi a náš hejtman a gardyan k břehu, neb byli ostali v navi a obědvali, i šli nahoru k nám a vidauce, že nás přehledávají, mluvil o to tuze s tím hejtmanem, že toho obyčeje není, aby měli pautníky tak pilně přehledávati, a náš patron rozkázal tomu hejtmanovi oznámiti, nežli by toho dopustil a ten nový způsob přehledávání pautníkův zamyslel, že se chce rači zase naspátek s námi do Benátek plaviti. A tak nás více nepřehledávali, než toliko náš patron jednoho každého jméno a otce jeho na ceduli sepsané dal tomu hejtmanu a tu nás opět znovu přečtli a vehnali do těch sklepuo, kde jsme prvé byli.

Vtom ten hejtman z Rami a ti všickni Turci, kteří pod tím stánkem byli, vezli se do naší navi, aby ji ohledali a náš patron s nimi, a když se již k ní přibližovali, vystřelili z navi jemu ku poctivosti ze čtyř kusuov děl bez kulí a on všel do navi nahoru – co jest tam dělal, nevím – než pobyv v ni dobrau chvíli, všed na bárku a tu ho zase dovezli k břehu a opět ze čtyř kusuov vystřelili jemu ku poctivosti.

Tu náš tlumač Hermes přinesl škarty zase a knížky, které nám byli pobrali, když nás přehledávali, a vrátil každému, čím co bylo, a pověděl, že nás proto ten hejtman kázal tak pilně přehledávati, neb předtím nedávno umřel byl tureckého císaře nejvyšší hejtman po moři Hariadenus, přímím Barbarosa, a oni se obávali nějaké zrady skrze nás. A tak jsme ostali tu v těch sklepích až do večera, však nám nebránili z nich ven vyjítí, ale nesměli sme daleko od nich, a tu jsme sobě kupovali od křesťanuov a Turkuov chléb, kuřata vařené, vejce a jiné věci. Chléb tu měli a prodávali dosti dobrý, ač nevelmi bílý, jsau malý pecníčky co malé žemličky nahoře nakrojené, jest jich pět neb šest pospolu, jedna druhé se držíce. Jísti jsme našli dosti

co koupiti, ale pít nic než vodu, leč kdo s sebou v flašce přinesl vína z navi. Voda jest tu dosti dobrá, neb nedaleko od břehu studnice byla, s které jí vážili.

Ty sklepy, v kterých jsme my pautníci byli, jsau tři vedle sebe: dva zboření do polovice při samém moři na břehu pod vrchem a toho třetího prostředního stojí ještě více než tři čtvrti a v tom nás pautníkův nejvíce bylo a tím zbořeným a otevřeným jsau ven na moře, všecko z tesaného kamene stavené a valní sklepové a v těch jsme tu celau noc zuostali ležíc na zemi až do dne.

Ten den nečer přijeli sedláci ze vsí k nám do Iopen s mnoho osly, na kterých jsme ráno měli jeti. V tom městě Iopen někdy svatý Petr vzkřísil z mrtných onu ženu Tabítu. Také v domu onoho Šimona koželuha viděl s nebe spuštěné prostiradlo a hlas: »Vstaň, Petře, bí a jez!« Též tu pro něho přišli služebníci Kornelia z Cesari, jak o tom čtem v Skutcích apoštolských v 9. a 10. kap. V tom městě Iopen všed na šif Jonáš prorok, utíkaje před tváří Boží do Tharsis, kterého potom velryb pozřel, jak o tom psáno stojí v prorocství Jonáše proroka v 1. ka. Privil nám, že by měl tu svatý Petr při břehu ryby lovívati; které místo nám pautníkům i ukazovali. Toto město Iopen neb Jaffa bylo jest velmi staré, které po potopě Jafet, syn Noe, byl vystavěl, jak se o tom v kronykách nachází, a po svém jménu Jaffa je jmenoval.

Kapitola 16

O vyjetí pautníků od břehu mořského a portu Jaffy k Jeruzalému

V pondělí pak, to bylo šestnáctého dne měsíce srpna, ráno asi dvě hodině přede dnem zbudil nás náš tlumač Hermes v těch sklepích, abychom se strojili, že pojedem k Jeruzalému, a tu jsme tak někteří stáli a jiní leželi na půl hodiny, ale žádnému z nás nedal ven Turek jakýs s lukem, a kdo ven chtěl, pral ho jim, aby tu ostal. Potom – mohlo býti asi puol druhé hodiny přede dnem – přišel k nám náš patron a kázal, abychom ven šli a na osly usedali, neb tu těch osluov mnoho bylo, kteréž patron najal od sedlákuov, abychom my pautníci na nich jeli, a měli ti oslové na sobě toliko sedla dřevěnná, sprostá hrubá, bez třmenuov, tak jak na nich nětco nosí. Než každý z nás pautníkův hned v navi udělal sobě třmeny z prkenec na provázky a ty přehodě přes sedlo toho osla i vsedl naň. Když jsme již na ty osly my pautníci všickni vsedali – a to bylo asi hodinu přede dnem – i jeli jsme předse odtud k Jeruzalému a náš patron, též i hejtman z navi na koněch s nami a gardyan Hory Syon. Též šlo při nás na dvatceti osob spředu i zadu Turkuov pěšky s luky a šipkami, těch, na čích jsme oslích jeli.

Také bylo s námi deset rejtharuov Turkův na koních, nětco s luky a šipkami, nětco s dřevci, které náš patron najal pro obranu nás pautníkuov, aby nám sedláci a jiný lid pozemský na cestě nepřekážel. A tak jsme jeli až do dne, a když již počal býti den, viděl jsem velikau rovinu, které jsem nemohl konce viděti, a pole čistá, ale nebylo na nich tehdáž žádného obilé ani nic, neb všecko dávno sklizeno bylo. Také žádného lesu jsem neviděl, leč někde olivové stromy. A od Iopen asi puol míle české jeli jsme mimo nějaké zbořené zdi; znáti, že byl někdy nějaký kostel, slove (jak mi pravili) to místo Lazuar. Viděli jsme tu též dosti dobytkuov, velblaudův, krav, koz a jiného na polích. Také jsme tu viděli táhnauti vodu osly z studnic tím způsobem, jakž jsem napřed položil, že táhnau v Cypru v Limissu městečku, a tau vodau zapauštějí pole a zahrady, neb tu byla tehdáž země hrubě spukalá od horka někde, že by mohl tři prsty vstrčiti do rozsedliny. Také jsme jeli mimo jakaus ves a kostelík zbořený, ještě ho kus stojí.

Kapitola 17

O přijetí pautníkuov do města Rami a témž městu Ramě

A tak potom do města Rami jsme přijeli asi čtyři hodiny na den. Leží to město Rama od Iopen 10 mil vlaských – to našich českých učiní dvě – a jest dobrá cesta a rovna z Iopen do Rami. Když jsme do Rami přijeli, ssedavše s osluov ihned příjdauce ti sedláci Turci, či jsau byli oslové, vzali je od nás a opatřili a my šli jeden za druhým malými železnými dveřmi, které jsau proti vejchodu, do jakéhos domu a tu nás opět zečtli. V tom domě jest duor malý a okolo něho jest několik sklepuov aneb kapliček klenutých. Na tom dvoře jest také čistá studnice, zadu pak za ním k západní straně v témž domě jest plac dosti veliký a též tu jest nětco kapliček neb sklípkuov celých a ostatek zbořených. A tak nás pět neb šest pautníkuov shrnuli jsme se v té jedné kapličce. A byli v těch kapličkách rohože prostřené na zemi, že kdo chtěl, mohl na nich poležeti. Na tom domu není žádného krovu, než klenutí, jak obyčej jest v těch zemích.

A ten duom, v kterým jsme my byli v Ramě, jest špitál a hospoda pautnícká, neb pautníci, když se plaví od Benátek do Jeruzaléma a přijedau do Rami, v něm přebývají, jakož pak i my jsme tu byli. Ten dům, jak mi pravili, kaupilo někdy před drahně lety Filip, kníže burgundské, od jednoho žoldana ejiptského, aby v něm pautníci hospodu měli, gardyanoni a bratřím Hory Syon jej k opravování poručil. Není při tom domě žádného kostela, než toliko ty kapličky.

Tu nám křesťané, kteří bydlí v Ramě, též i Turci přinesli do toho domu kuřat vařených, slepic vařených i živých, fikuov, vína v hrozních, chleba, angurý, to jest těch díní, o kterých nahoře máš doloženo, vajec tvrdě vařených, mandluo, mléka a jiných věcí k jídlu dosti a za laciné peníze, neb kuře vařené za turecký peníz, za mejdynu, dávali, to učiní za našich 8 bílých peněz; vajec tvrdě vařených za mejdynu dávali 20, 15, někdy i víc. Všeho bylo dosti kaupiti k jídlu krom vína ku pití, než pili jsme toliko vodu, vážíce ji z té studnice.

I ostali jsme v tom domu v těch kapličkách až do večera, neb jsme pro horko jeti nemohli a žádný z nás nesměl ven z toho domu jíti, neb nám Turci nedali.

Rama, jak ještě znáti, bylo někdy čisté a dosti veliké město a čistě vystavené, ale nyní jest ho větší díl splundrovaného a zbořeného. Zdí městských nětco stojí a nětco zbořených leží trošku na vršku. Domy jsau z kamene stavené bez krovuo, toliko klenutí aneb zbitými podlahami, jak obyčej v těch zemích. Bydlí v něm Turci a Surianové, ale bydlí mnoho mezi nimi křesťanuov; náleží pod panství císaře tureckého, jakž pak i všecka země Svatá pod jeho panství jest.

Také tu v městě Ramě, když se jede od Iopen do něho na pravé straně, jest kostel, jakž se zevnitř zdál, čistý a veliký a věž při něm vysoká dosti, čtverhraná, stavená z kamene tesaného, ale navrchu zbořená. Jaký jest to klášter neb kostel, nevím, neb jsem v něm nebyl, než co jsem jej zdaleka viděl. Též roste okolo toho města Rami mnoho palmoví, na kterýchžto ovotce roste, kterému říkají dactile. Jest palma štěp vysoký a dosti tlustý a rovný zduolu až k vrchu a aniž jest dole co tlustší než nahoře. Ratolesti dole nemá žádných, až u samého vrchu, tu má ratolesti dosti dlauhé a podobné k třtině zelené, ač jich velmi mnoho nemá, sic dřevo jest kuory náčerné, té barvy co země. To větvoví aneb ratolesti nahoře roste okrauhle okolo stromu vuokol kolem a jest vždycky zelené, stojí co nějaké choštiště rozuondané a pod těmi ratolestmi roste cos žlutého, okruohlé kolečko nápodobně co mejlí, a těch kol jest na jednom stromu několik a na tom roste teprva ovotce žluté co špendlíky, daktyle, které i v těchto našich zemích známo jest. Též má ten štěp zduolu až k vrchu v sobě jakés hrboly neb vraubky malé a po těch, praví, že muož poznati, co ho každý rok přiroste.

Puol hodiny asi před večerem vyšli jsme všickni z toho domu ven a vsedavše zase na osly i počali sme jeti skrze město Ramu k Jeruzalému, ač jsme byli ještě z města nevyjeli. Než kázali nám čekati, neb ti rejthaři Turci, kteří nás měli doprovoditi, nebyli ještě hotovi. A tak jsme stáli na oslích na ulici asi čtvrt hodiny, čekajíc na ty jízdný.

Kapitola 18

O vyjetí z města Rami k Jeruzalému

Když ti Turci hotoni byli, i jeli jsme ven z města Rami, a tu ještě na vejchodní stranu k Jeruzalému má bránu a zdi městské hrubý kus, tau jsme ven jeli. Za městem dělníci Turci, kteří s polí šli do města, křičeli na nás turecky: »Marfus, marfus!«, to jest: »Zlí lidé!« a stojíc u cesty plili na nás, ale nesměli nám nic překaziti pro Turky rejthary i pěší, kteří nás vyprovázeli a spředu i zadu okolo nás byli. A již se smrkalo, jeli jsme v noci a bylo tma. Oslové s některými pautníky padali, neb bylo zle jeti v noci pro rozsedliny země od horka spukalé, ale proto žádný se neurazil. I jeli jsme až pod jakýs vrch, na kterým bylo někdy město Machabejských, o kterým potom dotknu. Tu ssedavše s osluo na poli, na kterém bylo několik stromův olivových, u nějaké studnice tak na zemi jsme lehli a pospali několik hodin.

Potom asi tři hodiny přede dnem Turci rejthaři, kteří s námi byli, zbudili nás a my vstavše a vsedavše na osly, i jeli jsme předse a již měsíc byl svítíl. Od toho místa, kde jsme leželi, asi puol míle a od Rami dvě míle české začínají se hory a vrchy k Jeruzalému a tu jsme jimi počali jeti až do dne.

Ráno pak v auterý, to bylo 17. dne měsíce srpna, vždy jsme jeli vrchy a doly dosti velikými a viděli jsme pod jakýms nrchem Arabuov mnoho u cesty, ti měli tu stánky a plachty na dřívích roztažené a baudy z dříví a bylo jich co nějaké malé vojsko, mimo které jsme jeli. Tu nás opět pautníky Turci zečtli, aby se žádný neztratil. Asi puol druhé míle české od toho místa, kde jsme v noci leželi, blíž k Jeruzalému jedauc dolův s jakéhos vrchu na pravé straně, když se jede z Rami do Jeruzaléma, okazoval nám gardyan to místo, kde někdy byl duom Jeremiáše proroka, v kterým jest bydlel. Na tom místě jest kostelík dosti veliký a znáti, že někdy při něm byli domové a stavení, ale nyní všecko zbořeno, jedno zdi stojí a ten kostelík toliko a tu při tom jest jakás voda.

Odtud jsme jeli vždy vrchy a doly až od toho Jeremiášaua domu asi puol míle české a již počalo býti horko. Tu v jakés stráni na poli, na kterým bylo olivoví nětco, ssedavše s osluo i šli jsme pod ty olivy do stínu a byla tu studénka v té stráni čistá a voda v ní studená v zemi hluboko a nad ní fíkový strom velmi hrubý. Bylo tehdáž na něm fíkuov mnoho, ale nebyly ještě dobře zralé. Pod tím fíkem i pod jiným olivovím jsme se položili a jedli, neb vína v hrozních přinesli nám Turci v koších a to jsme od nich kupovali a jedli. Též patron náš najal v Ramě dva velblaudy, na kterých mu jeho věci nesli, a tu byl pro nás v Ramě nakaupil chleba,

kterým nás tu podělil, a vody jsme se z té studnice napili. Tu jsme pobyli, až po poledni bylo a větší horko pominulo, a Turci jízdní s námi, též i sedláci pěší.

Od té studénky a toho místa, kde jsme se byli položili, asi co by mohl z ručnice dostřeliti, na polední stranu v audolí jest nějaké stavení zbořené; znáti, že byl někdy kostel neb klášter čistý a dosti veliký, ale nyní nestojí ho než kusy zdi, rum a kamení. To nám ukazovali a pravili, že by na tom místě zabil David onoho Goliáše, jakž o tom čteme v 1. knihách Královských v 17. kapi. To místo jest v audolí mezi dvěma vrchy: jeden leží na západ, na kterém Filistýnských vojsko leželo, druhý na vejchod k Jeruzalému, kde Saul a jeho vojsko bylo, a to audolí mezi těmi vrchy slove Vallis terebinti a teče potuoček skrz ně, přes který jest nyní kamenný mostek, ale tehdáž byl přesechl na mnoha místech. Tu z toho potuočku vybral sobě byl pět kamenuov David, kterými házeti chtěl na Goliáše, jakž pak tím jedním ho i porazil, o čem v kapitole nahoře dotčené psáno stojí.

Asi co by bylo mohlo býti před nešpory, hnuli jsme se z toho místa a vsedavše na osly i jeli jsme k Jeruzalému. Také těm sedlákuom, na jichž jsme oslích jeli, vždycky skuoro každý z nás pautníkuov, když na osla chtěl vsésti aneb dolu s něho sésti, musel pánu jeho nětco dáti na spropití, puol mejdyny neb celau neb stauhu, neb ti Turci říkají tomu, aby jim na spropití dal, jakž se od Vlachuov naučili, vlaským slovem cortesia. A tak nás často tím trápili, ponejprv a drahně peněz na jednom každém z nás vymluvili, dokud jsme se jim neohrozili a více na spropití dávatí nechtěli, než ukazovali jsme na patrona, neb on jim od oslův platil.

Jest také ten obyčej Turkuov a tureckých pacholat, že když kterého pautníka vidí, křičí naň, aby jim dal po stuze, a to chtějí bezděk od jednoho míti stauhu. Tázal jsem se na to, také-li všudy po turecké zemi jest ten obyčej, aby od křesťanův a pautníkuov stauhy prosili. I pověděli mi, že není, než toliko okolo Jeruzaléma a v Jeruzalémě, neb jsau tomu naučení od pautníkuov, kteří tam putovávají, a více časem za stauhu zjednáš u Turka a kaupíš než za půl mejdyny, to jest za naše české čtyři bílé peníze. Já pak i my skůro všickni pautníci vědauce o tom hned v Benátkách, neb nám byli pověděli, i nakaupili jsme stuh, a já jich kaupil v Benátkách osm tuznův a ty mi ještě nestačily, neb když jdeš po městě Jeruzalémě aneb skrze kterau ves že jedeš, všudy pacholata, druhdy i staří k tobě běží a křičí: »Kristián, banda!«, to jest: »Křesťane, stauhu!«, skůro nápodobně, co u nás druhdy říkají Židům: »Žide, dej kostky!« A těch stuh sobě natahají do sukni neb těch kytlí napřed místo knoflíkuov a velmi jednoho tím trápí, chtíc stauhu bezděk od něho míti.

A tak jsme jeli vždy k Jeruzalému, hrubými a vysokými vrchy holými, jednak s vrchu do audolí, jednak zase z audolí na vrch, a viděli jsme na vrších na několika místech zbořené stavení, jak někdy byli zámkové neb městečka. Čtvrt míle české asi od města Jeruzaléma k západní straně již se počíná rovina až k městské zdi. A tu proti nám vyjelo koliks Turkův na koních z města Jeruzaléma a ti nás zastavili a rokovali cos s naším patronem na čtvrt hodiny.

Když oni s patronem rokovali, tehdy čtyři Turci rejthaři harcovali spolu dva s dřevci a dva s šavlemi dobytými dobrau chvíli a my se jim dívali a potom nás opět zečtli. I jeli jsme odtud skuoro hony a tu jsme počali viděti zdi města Jeruzaléma, horu Olivetskau a Horu Syon, z čehož jsme se všickni zradovali a Pánu Bohu všemohúcímu děkovali, že nám ráčil šťastně a ve zdraví až k městu svatému Jeruzalému dopomoci.

Kapitola 19

O příjezdu z města Rami k Jeruzalému do kláštera na Horu Syon

Odtud jsme jeli navrch až na Horu Syon před klášter a ssedavše s osluov šli jsme do kláštera a tu jsme od bratří mnichuov Hory Syon přivítáni; okolo dvau hodin před večerem přijeli jsme do kláštera Hory Syon. A tak 42 dni plavili jsme se a jeli z města Benátek k městu Jeruzalému. Leží město Jeruzalém od Iopen, kde jsme byli s naví přistali, 40 mil vlaských, to našich českých učiní 8. Od Benátek pak leží město Jeruzalém po moři jedauc 4 sta 78 mil českých. Od města Prahy z České země jest po zemi i po moři až do města Jeruzaléma okolo 5 set 67 mil českých. Ten den v auterý jsme ostali v klášteře Hory Syon a mniší nám večeri dali a tu jsme též i přes noc leželi, ačkoli biskupu tomu z Cypru a čeledi jeho, též i patronu a hejtmanu našemu z navi a jiným pautníkuom Vlachuom onačejším gardyan dal v klášteře komuorky mnišské, aby v nich byli každý obzvláště, a měli tam i postele, na kterých léhali, ale nám pautníkuom jiným udělali jakaus baudu hrubau z prken toliko prostřed ambitu a pokladli po zemi prkny a na to prostřeli koberce turecké a tak jsme v té baudě v noci pospolu jeden vedle druhého my pautníci na těch kobercích a prknách léhali, dokud jsme na Hoře Syon byli, a měl-li kdo sukni neb plášť, ten podložil sobě pod hlavu.

V středu pak, to bylo 18. dne měsíce srpna, ten celý den jsme byli v klášteře na Hoře Syon zavřeni a nesměl žádný z nás jíti ven z něho a gardyan i mniší dávali nám jísti oběd i večeri. Po obědě, když jsme ještě seděli za stoly neb štoky, rozkázal k nám ke všem gardyan promluviti skrz jednoho mnicha latině na tento rozum: že gardyan i všecken konvent chudí

jsau a peněz nemají, zač by nám měli jídlo a stravu kupovati, protož že nás všech prosí, abychom se složili po něčem a otci gardyanovi ty peníze dali, že on sám i s bratřími v tom chce rád posloužiti a jídlo nám dáti kupovati a strojiti. I tu jsme se na tom snesli, aby každý dal po půl dukátu benátském, kterýžto slove u Benátkách cykyn a platí ten dukát málo víc než uherský zlatý. A tak jsme se složili a dal jeden každý pautník po puol cykynu, to jest co puol uherského zlatého. Ty peníze jsme dali gardyanovi a on nám za ně kupoval a jednal víno ku pití, chléb, maso a jiné věci k jídlu, dokud mu ty peníze stačily, neb patron za nás nikdež neplatil v žádném ostrově, když jsme z šífu vyšli, za žádnau stravu a jídlo ani v zemi Svaté, než my jsme každý z nás sám za se za jídlo a stravu platiti museli a patron nám toliko stravu dával, když jsme v navi byli a se plavili, jak o tom artykul v smlauvě napřed jeden stojí.

Jest také ten obyčej, když pautníci z Benátek přijedau do Jeruzaléma, že patron jich pánu neb vladaři jeruzalémskému musí dáti drahnau summu peněz za glejt, kterýž mu pán jeruzalémský dává i jeho pautníkuom, aby svobodně mohli zemi Svatau ohledati, a přitom patron pána jeruzalémského daruje nějakau věcí, jako obyčejně damašku neb axamitu s poctivý šat, jakž pak i náš patron tak učinil a pánu jeruzalémskému axamitu s šat šeňkoval, kteréhožto on nechtěl jest přijítí, chtěje za něj míti šarlatu s šat.

A též na našem patronovi větší summy peněz od osoby za glejt žádal, nežli byl obyčej prvé dávati, neb obyčejně se dávají od jedné osoby tři neb čtyři cikyny, což sobě patron stěžoval a jemu tak hned pojednau dáti nechtěl, a přišedše k nám od pána jeruzalémského do klášteru, i svolal nás všecky pautníky a na nás to chtěl míti, abychom se my složili a dali ty peníze pánu jeruzalémskému za glejt, co nic míti chce nad to, než prvé byl obyčej dávati, mluvě, jestliže se složiti nechceme, že on za nás není aumyslu dáti více, než náleží, a že radše zase k Benátkám se s nami poplaví, než by to učinil, a sic mnohými jinými věcmi nám hroze, v jaké nebezpečnství bychom mohli skrz to přijítí, jestli pánu jeruzalémskému těch peněz nedá. Tu my pautníci poradivše se spolu, i kázali jsme skrze našeho tlumače Hermesa tu odpověd dáti patronovi i hejtmanu našemu z navi, že my se skládati nechceme ani jaké peníze z nás zbírati, než že se chceme naší smlauvy, kterau s patronem máme, držeti, a jestliže by pak patron za nás pautníky co vydal, čímž by podlé smlauvy a artykuluov povinen nebyl, a to na nás míti chtěl, že když nám Pán Buoh všemohúcí ráčí se pomoci zase do Benátek vrátiti, a to před Jeho Milostí knížetem benátským a radau spravedlivě rozeznáni býti chceme, budeme-li mu nad to (nežli smlauva v sobě zavírá) co povinni, že mu chceme rádi právi býti.

A tak patron i hejtman byli by na nás rádi některý dukát vytáhli a vyhrozili, ale nemohouce nic spůsobiti, s pánem jeruzalémským o glejt se urovnati museli a šarlatu, tak jak od nich žádal, s poctivý šat dáti a pro též jednání mezi pánem jeruzalémským a patronem tři dni (totiž v středu, ve čtvrtek, v pátek) v klášteře Hory Syon jsme museli býti a z něho nikam nevycházeťi, dokud patron s panem jeruzalémským o glejt se neurovnal. A tak ten den v středu jsme v klášteře ostali i tu noc. Ve čtvrtek pak, to bylo 19. dne měsíce srpna, zuostali jsme v klášteře Hory Syon ten celý den až do večera. Gardyan a bratří oběd nám i večeři dávali, k večerau nám počali okazovati místa svatá. Ale prvé nežli o nich co počnu psáti, spůsob a položení Hory Syon a kláštera, který na ni jest, oznámím.

Kapitola 20

O položení kláštera Hory Syon a místech svatých, které vně před klášteřem a okolo něho jsau

Hora Syon jest vrch vysoký a veliký dosti, majíc okolo sebe ze tří strán audolí, totiž na vejchod, na poledne a na západ, než na puolnoci má nahoře na vrchu dosti široký a dlauhý plac, kterýž jde od kláštera až k nynější zdi městské jeruzalémské, a tu na puolnoci jest připojená Hora Syon k hoře Calvariae. Konec té Hory Syon proti poledni jest klášter ustavený neveliký, kterýž leží skuoro čtverhraně, než že není tak široký jako dlauhý, jeden roh toho kláštera leží proti městu Jeruzalému mezi vejchodem a půlnocí, druhý mezi půlnocí a západem a třetí mezi západem a polednem a čtvrtý roh mezi vejchodem a polednem. A tu v tom klášteře jsau a bydlí mniší zákona svatého Františka, kteří slovau fratres minoris observantiae sancti Francisci, toho zákona neb řeholy jako zde u nás v Praze v Starém Městě u svatého Jakuba, a jest mezi nimi nětco i bosákuov, a ti mniší mají svého gardyana, tehďáž jich bylo tam okolo 12, kteří v klášteře bydleli.

Mezi klášteřem a zdí městskau nynější jest rovina a plac dosti veliký, na tom jest mnoho míst svatých, kteréž nám okazovány byly. Nebo ve čtvrtek, když již bylo po večeři, před samým večerem svolavše všecy pautníky spolu, vedl nás jeden mnich z kláštera Hory Syon ven na ten plac neb rovinu, která jest nahoře na vrchu mezi zdí městskau a klášteřem, též i gardyan s námi byl, a tu od rohu kláštera Hory Syon, který jest mezi západem a puolnoci, jdauc proti západu asi od něho 20 kročejův, při jakés zdi, skládané neb rovnané z kamení toliko bez vápna a písku, zvejší člověka. A ta zed jest od zahrady, která před klášteřem Hory Syon na

západní stranu stojí, v kteréžto zahradě, když který pautník v zemi Svaté umře, v ní ho pochovají.

Tu jest kamen prostý a nízky, to místo, kde svatý Jakub Menší jest volen za biskupa jeruzalémského; na tom místě dávají se odpustkové za 7 let. Od toho kamene asi 12 kročejuov jdauc proti puolnoci jest opět jiný kamen, ten stojí od země nahoru zvejší do kolenau a jest to místo, kde svatý Matěj losem vyvolen jest za apoštola na místo Jidášovo, jakž o tom psáno máme v Skutcích apoštolských v 1. ka., a na tom místě dávají se odpustkové za 7 let. Od toho kamene opět asi 4 kročeje, jdauc k puolnoci, jest kamen v zemi čtverhraný zvejší do kolenau a tu se okazuje to místo, na kterém blahoslavená Panna Marya přijala svátost posledního pomazání, tu též se dávají odpustkové za 7 let. Od toho kamene skuoro opět kročeje jest obezděné aneb vyrovnané místo neveliké čtverhrané, kamenem toliko bez vápna a písku do pasu zvejší, a v tom obezdění jest oltář vyrovnaný z kamení bez vápna do kolenau zvejší a tu se ukazuje to místo, kde blahoslavená Panna Marya při přítomnosti učedníkův jest umřela, majíc věku svého 60 let, a z tohoto světa se brala, na tom místě se dává odpuštění všech hřichuov, indulgentia plenaria ec.

Při té samé zídce jest na puolnoční stranu druhý plácek, ohrazený čtverhraně zídka, vyrovnanau z kamene zvejší do pasu, a tu se okazuje to místo, kde někdy byl duom blahoslavené Panny Marye, v kterým po umučení Pána Krysta s svatým Jánem bydlela. A též tu praví, že svatý Ján evangelista svau první službu boží vykonával, na tom místě jest nyní jakýs kamen, dávají se tu odpustkové za 7 let.

Od těch míst podál blízko skuoro u zdi městské jeruzalémské jest ohrada zdí a v té kostelík neveliký, na tom místě ustavený, kde prvé byl duom Kajfášuo, do kteréhožto Pán Krystus jsa svázán přiveden byl a tu posmíván, uplván i upolíčkován, jakož o tom svatý Matauš píše ve 26. ka. i jiní evangelistové; na tom místě dává se odpuštění všech hřichův. Též v té ohradě jest místo, kde svatý Petr zapřel třikrát Pána Krysta, než kohaut zazpíval, a k tomu kostelíku jde se neb do té ohrady dvířkami malými železnými, které jsau proti poledni, a drží jej křesťané armenští, slove u svatého Salvatora. V tom kostelíku na oltáři místo stolu jest kus toho kamene, kterým byly dvěře hrobové zavalené, a ostatek téhož kamene dobrý kus leží v jeskynce, která jest před Božím hrobem, o čemž na svém místě položím.

V rohu té ohrady, který jest mezi vejchodem a polednem, okazuje se to místo, kde blahoslavená Panna Marya stála s jinými ženami, poslauchajíc, jak jsau nakládali s Pánem Krystem v domě Kajfašově. Odtud nedaleko, jdauc zase proti poledni, klášteru při jakés zdi u

rohu, která jde od kláštera Hory Syon, proti městu jest jakýs malý vršek z rumu a kamene a tu se ukazuje to místo, kde se apoštolé rozžehnávali, když měli od sebe jíti na všecken svět podle rozkazu Páně a kázati čtení všemu stvoření. Od toho místa 12 neb 13 kročejuov, jdauc proti klášteru, v straně trošku při též zdi jest kámen vysoký nad zemí asi do rozkrokuov, okruohlý co slaup, a tu jest to místo, kde po druhé svatý Štěpán, první mučedník, jest pochován a svatý Nykodém a Gamaniel i jeho syn Abdias, jak o tom čtem in Vitis sanctorum v životě svatého Štěpána. Odtud jdauce proti poledni, nedocházeje kláštera Hory Syon, 3 krokuo u zdi napřed pověděné, která jde od rohu kláštera, který jest mezi vejchodem a puolnocí, proti městu jsau tři kameny štukoní, dosti širocí pospolu, a tu nám okazovali to místo, na kterým někdy byla ona kuchyně, v kteréžto beránek byl pečen, kterého Pán Krystus s učedníky jedl na poslední večeři. Od těch 3 kamenuo nedaleko jdauce podlé zdi klášterní před jakaus kobkau, o které potom bude připomenuto, jsau 2 kameni v zemi nevysocí okrauhlí, jeden od druhého asi kročeje; ty nám okazovali a pravili, že by na tom jednom měl sedávati často Pán Krystus a kázávati a na druhým blahoslavená Panna Marya poslauchajíc jeho.

Tato všecka místa napřed psaná jsau na vrchu nahoře Hory Syon vně před klášterem na tom placu neb rovině, která jest mezi zdí městskau a klášterem Hory Syon. Též tu na tom plácku mezi těmi místy jsau dvě cisterny co studnice, jedna od druhé dobrého kročeje, mají obruby nízké a nejsau v okrauhlosti veliké, jen co by jeden okov mohl tam vjíti, a praví, že by blahoslavená Panna Marya z těch cisteren měla často vodu váživati, neb nedaleko jsau od toho místa, kde bydlela a duom měla po umučení syna jejího.

Pravili nám také, že někdy tyto napřed popsaná místa svatá všecka byla v jednom zavření a klášteře a na každém tom místě že byla ustavená nějaká kaplička neb kostelík, ale nyní to všecko zbořeno, že nic neznati.

Tyto místa ukazoval nám gardyan s jedním mnichem, a když nás pautníky k kterému z těch míst přivedl, tu nám pověděl gardyan vlasky a ten druhý mnich nyderlendsky – neb byl Nydrlander – jaké jest to místo a co se na něm stalo, a přitom nám oznámil, jací se na každém odpustkové dávají. Též nám rozkázal všem na každém tom místě pokleknauti a pomodliti se. A tak ohledavše ta všecka místa nahoře psaná, šli jsme zase do kláštera a již se smrkalo a tu jsme ostali až do jitra. V pátek pak ráno, to bylo 20. dne měsíce srpna, zůstali jsme vždy v klášteře Hory Syon ten celý den, ale již jsme směli jíti ven před klášter, ale do města nic.

Poněvadž jsem popsal spuosob a položení Hory Syon a míst svatých, kteráž na též hoře ukazovány jsau, i tuto již popíši klášter, jak jest zevnitř i vnitř, a místa svatá, které v něm jsau.

Kapitola 21

O způsobu kláštera Hory Syon, jaký vnitř i zevnitř jest, a o místech svatých v témž klášteře

Nejprvé proti poledni má klášter Hora Syon zevnitř toliko zed dosti vysokou a okna v ní. Na vejchodní pak stranu má též zed a okna, které jdou z kláštera, a ta zed jest delší než ona proti poledni, neb jest, jak jsem nahoře položil, od poledne na puolnoci delší nežli jest zšíří od vejchodu na západ. Na puolnoční stranu má zed od kostelíka drobet vyšší nežli jiná všecka, která okolo kláštera. A tu dole při zemi u té zdi kobka a dvěře do kaply, kde leží pochován David, ta kobka a dvěře jsou proti zdi města Jeruzaléma a tu též před tou kobkou jsou ty dva kameny, na kterém na jednom Pán Krystus sedával uče a na druhém matka jeho, o čemž máš napřed. Potom na západní stranu nedaleko od rohu kláštera jest schuodek kamenný s několika stupni, zvejší člověka, a tu jsou dvěřky železné, těmi dvěrkami vchází se do kaply, kde Pán Krystus večeřel s učedníky, která jest nad onou dolejší, v které leží David pochován; jest též u toho schuodku oltář ustanený z kamene. Od toho schuodku nedaleko jsou opět malé dvěře železné, kterými se jde do kláštera, a před těmi dvěrci jest zed od té zahrady, o které napřed povědino, v které se pautníci pochovávají, od dvěrec dolejší ke zdi klášterní jest jiná napříč zed mezi tou od zahrady a klášterní, a tak jest tu co dvorek před dvěrci klášterními. Ostatek pak zdi na západ jde až k rohu kláštera a takový způsob má klášter zevnitř.

Potom když do něho vnitř vejdeš těmi železnými dvěrkami, vejde se do ambitu a po levé straně stojí kostelík neb dvě kaple, jedna na druhé, klenuté, dosti veliké, kterýžto kostel neb kaply slovau cenaculum Domini, večeřadlo Páně, po pravé straně jest ambit. A ty kaply neb kostelík na tom místě jsou ustavené, na kterýmžto někdy byl onen dům, v kterém bylo večeřadlo veliké, kde Pán Krystus ráčil jísti beránka s svými učedníky. V zpodnější kaple, do které jsou dvěře vně proti městské zdi, v té kobce (jak jsem nahoře pověděl) leží pochováno, jak nám pravili, tělo Davida krále, též i Šalomúna krále, syna jeho, a těla krále Roboáma, Abiáše a Ezechyáše i jiných kráľuov izrahelských. Tu kaplici dolejší drží Turci a klíče od ní mají a žádnému křesťanu tam jíti nedopustí, leč by se dal obřezati a jich víru přijal.

Nad tou kaplou jest druhá nahoře, též klenutá, veliká jako ta dolejší; do té jsou železné dvěře vně před klášterem na západní stranu, po tom schuodku kamenném se k ní jde, o kterém jsem nahoře položil. V té kaple hořejší okazují se místa ta, kde Pán Krystus večeřel beránka s

svými učedníky, též tu ráčil mejtí nohy svým učedníkuom, tu také i vydati ráčil pod spuůsobem chleba a vína tělo a krev svau svatau. Také i tu ráčil seslati na shromážděné apoštoly Ducha svatého. Do té kaply byli bychom rádi vešli a ta místa ohledali, než nemohli jsme. Ačkoli prvé ta místa v té kaple pautníkuom se okazovala a gardyan od ní klíče měl, však jak jest Rodys ostrov od Solimana, císaře tureckého, dobyt – to se stalo léta Páně 1522 – toho času, když Turci Rodysu dobývali, jak mi o tom pravili, že gardyana i všecky mnichy Hory Syon byl dal Turek vsázeti do vězení, obávaje se skrz ně nějaké zrady, a tu jim i klíče pobral. Potom, když již Rodysu města i ostrovu dobyl, zase vypuštění jsau, ale klíč od té kaply jim vrácen není, než mají jej Turci a od té chvíle ta se kapla pautníkuom neodvívá. Nad tau kaplau není krovu, než toliko klenutí.

Po pravé straně, jak sem pověděl, vejdauc do kláštera, jest ambit čtverhraný po třech stranách, po čtvrté zed od těch dvau kaplí a mezi tím zahrádka, jak obyčej bývá. Tu v tom ambitě v kautě na východ vedlé zdi té dolejší kaply, v které král David leží, z kteréžto i jedno okno jest na tu zahrádku, mezi ambitem stojí jiná malá kaplice klenutá, kroku zšíří a kroku neb málo více zdýlí, a v ní oltář na vejchod a slove kapla svatého Tomáše; před tau kus ambitu přehraženo prkny a tu mniší každý den ráno mši zpívají a na tom oltáři slauží. Ta kaplice na tom místě ustavená, kde se byli apoštolé shromáždili a zavřeli pro strach židovský, kdež Pán Krystus k nim všel zavřenými dveřmi a řekl: »Pokoj vám!« a tu po druhé se jim ukázal a řekl k svatému Tomášovi, aby vpustil prst do bodení hřebů a stáhl ruku a vložil do rány boku, jakž o tom píše svatý Ján evangelista ve 20. ka. A to jest to místo, na kterém nyní oltář stojí, dávají se tu také odpustkové. Jsú nedaleko od té kaplice po pravé straně dvěře a těmi se vchází do kláštera a jde se do jakés malé sínce, v kteréžto jest studnice čistá a z ní se voda váží. Potom kuchyně a přední sínce a z té se jde do refectorium, do čistého sklepu dlauhého, kde mniší jídají. V té sínci mezi kuchyní a refectorium jest oltář proti poledni a to místo, kde blahoslavená Panna Marya upadla a omdlela, když viděla vésti Pána Krysta svázaného do domu Kajfášova. Na tom oltáři též mniší slauží.

Vedle kuchyně jest apatéka čistá v témž klášteře a potom jsau komuorky mnišské vuokol a vuokol a ambit, ale není klenutí, než toliko střecha a uprostřed jsau co zahrobci hrubý, zvejší do pasu vyzděný a tu byla na tom jednom ta bauda z prken, v které jsme léhali. Ještě jest jedna kaplice vnitř v klášteře v rohu, který mezi polednem a západem, a v té mniší každého dne jich hodiny říkají a slove kapla svaté panny Kateřiny.

Také ten klášter nemá žádného krovu než klenutí, krom ten vnitřní ambit, kterého nětco volověnými plechy pokryto. Též jest v tom klášteře druhá čistá studnice, z které se voda váží pod ambitem v kautě.

A tak jsme ten celý den ostali v klášteře Hory Syon a mniši nám jísti dávali, měli jsme k jídlu dosti masa skoponého a velmi tučného, neb jsem neviděl ještě tak mnoho tučných skopcuov, jako tu na Hůře Syon, které nám gardyan k jídlu kupoval. Též jsme měli v klášteře vína dobrého dosti ku pití a silného, že sme je museli vodau míšeti, a hned strany jídla a pití jsme se dobře měli.

Co se pak gardyana dotýče, ten gardyan, který toho času na Hůře Syon mezi mnichy byl, kterého já tuto všudy gardyanem Hory Syon jmenuji, nebyl jest pravý a volený gardyan, neb pravý gardyan byl předtím, prvé nežli jsme my tam přijeli, umřel a tento byl místo něho vicegardyan neb vicarius. Než my jsme s sebu na naší navi přivezli z Benátek toho, který gardyanem pravým měl býti. Však poněvadž jest tento vším vládl a všecko zpravoval, jako by pravý a volený gardyan byl, já ho vždy předse v této kníze gardyanem jmenovati budu. Má gardyan a konvent Hory Syon jisté duochody a nadání drahnau summu každého roku okolo tisíce dukátův z knížetství burgundského, kterýžto plat někdy kníže Filip burgundské k témuž klášteru zřídil a nadal jest, jak o tom zprávu mám, kterýž se jim každý rok dodává z Říma a Benátek, nač se dobře konvent vychovati mohau, by jich ještě tolik bylo. Také od pautníkuov, kteří se tam plavívají, veliké pomoci se jim činí a dávají. Těch pak mnichuov, kteří na Hůře Syon tehdáž bydleli, nejvíce bylo jich Vlachuov, jakž pak i gardyan aneb ten vicarius Vlach byl; však byl mezi nimi jeden Nydrlander a jeden Francauz mniší.

Ráno v sobotu, to bylo 21. dne měsíce srpna, vždy jsme ještě v klášteře Hory Syon byli a ten den ráno rozkázal pán aneb vladař jeruzalémský po všem městě Jeruzalémě vyvolati, že jest patronu i nám všem pautníkuom od něho dán glejt bezpečný jezdit i choditi svobodně po zemi Svaté bez překážky: protož aby žádný pautníkuom nic nepřekážel, na ně neházel ani jim jaké protivenství činil ec. Před obědy přišel do kláštera k nám bubeník turecký a pištěc od dvoru pána neb vladaře jeruzalémského a ti nám tu hofrecht na čtvrt hodiny udělali a patron jim spropití dal puol cykynu, to jest co puol uherského zlatého.

Kapitola 22

O uvedení pautníkuov do města Jeruzaléma na plac před kostel Božího hrobu a o místech svatých, které tu jsau

A potom asi dvě hodině po obědích přišel po nás do kláštera nějaký auředník Turek v zelené axamitové sukni a s nim jiní dva Turci s žilami; tu jim dal gardyan pítí vína a oni všickni tři pili a svolavše nás všechny pautníky, i vedli nás z kláštera Hory Syon a gardyan i mniší s námi šli, též i náš hejtman z navi; než patron s námi nebyl, neb byl jel zase k břehu k Jopen k navi, aby ji opatřil a ladoval, neb tam na nás čekala. A tak jsme šli za tím auředníkem tureckým a jeden ten Turek s žilau šel před námi a druhý za námi, a ti šli s námi proto, aby nám žádný nic nepřekážel. A tu jsme vešli do města Jeruzaléma dva a dva spolu tau branau, která jest na polední stranu proti klášteru, a šli jsme skrze město až na plac před kostel, v kterým jest hrob Boží. S ulice než se vejde na ten plac, který jest před kostelem hrobu Božího, jsau dvěře ve zdi proti západu, a těmi dveřmi když se vejde, jde se dolu několika kamennými stupni a tu se teprve vchází na dosti veliký plac čtverhraný, kterýžto má na dýl od kostela, jdauc proti poledni, okolo 47 krokuo a na šíř okolo 20 krokuo a ten jest všečen dlážděný štukovým kamenem mramorem bílým. Skuoro prostřed toho placu okazuje se jeden kamen v témž dláždění a to místo, na kterým Pán Krystus nesa kříž, přibližuje se k místu, na kterým ukřižován měl býti, padnauti ráčil; na tom místě se dávají odpustkové za 7 let.

A jak na ten plac vejdeš, tak na puolnoční straně proti poledni uhlédáš, an stojí čisté stavení a kostel zpanilý, dosti vysoký, stavený z tesaného kamene štukového velmi pěkně a ozdobně. Jsau do toho kostela proti poledni dvoje dvěře veliké vedlé sebe a ty jsau po stranách ozdobené slaupy mramorovými velmi nákladně. Ty jedny dvěře na levé straně jsau zazděné, ale druhé dvěře se mohau odvírati, neb mají vrata dřevěnné polovičné a v těch dole díry dosti hrubé, že se těmi děrami muože hleděti do kostela a zase z kostela na plac. Nad těmi dveřmi, které se odvírají a vrata mají, jest vytesáno v kameni bílým mramoru koliks figurek malých, jak Pán Krystus z mrtvých Lazara vzkřísil, jak jede na oslíčku do Jeruzaléma, jak s učedlníky večerí, a nad tím vytesáním jest v prampauchu tabule dřevěnná stará a malování na ní skuoro pro starost neznati, však proto znáti, že byl malovaný obraz Panny Marye, an chová dět'átko.

Nad druhými pak dveřmi, které jsau zazděné, jest kámen mramorový bílý a na něm vytesáno kvítí a kveksy; nad těmi dveřmi jsau dvě okna kostelní, nad každým jedno.

Potom na levé straně nedaleko od těch dveří kostelních, které jsou zazděné, jest povydaná ven kaplička a do té jsou dveře proti poledni. Ta kaplička není veliká a jest v ní oltář na vejchod a tu, kde jest ten oltář, jest to místo, na kterém stála blahoslavená Panna Marya s svatým Jánem a s jinými ženami, když Pán Kristus na kříži ráčil viseti a k matce své říci: »Ej, syn tvojoj« a k svatému Janovi: »Ej, matka tvá,« jak o tom píše svatý Ján evangelista v 19. ka. Ta kaplička slove kaplička Panny Marye a svatého Jána, latině *capella sanctae Mariae Golgatanae*, a drží jí křesťané indyanští; na tom místě se dávají odpustkové za 7 let. Na tu kaplici nahoru se jde po schůdku 9 stupňův kamenných a ty stupně neb ten schůdek počíná se nedaleko od těch zazděných dveří. A tu jest opět nad tou kaplicí dolejší jiná kaplice, klenutá chocholatě neb s okrahlým klenutím, ale dveře jsou od ní zazděné, které jdou na západ, konec těch stupňův; tu někdy v té kaplici byl strop vysazovaný zlatem a malovaný, ale nyní starostí spadl dych, ale ještě znáti drobet toho malování.

Také věz, že kdekoli v této knize položím, že jest malováno dílem vysazovaným, rozuměj, že jest děláno tak, jak jest malovaný anebo vysazovaný ten Soudný den na zámku pražském, na kostele sv. Václava na polední stranu proti dvoru královskému, neb to není malováno, než malými kausky skla vysazováno a slove to dílo latině *opus mosaicum vel musatum* a více stojí nežli žádné malování.

Z té kapličky jest ven na ten plac odevřená pod klenutím jedna strana a římsa na třech sloupcích kamenných. Také jest z kaply *Calvariae* okno s mříží železnou do té kaplice a na plac, o čemž na svém místě položím. Potom stojí proti dveřiuom kostelním obličejem na pravé straně jsou dveře proti západu a těmi se jde do kaplice dosti veliké a vysoké, klenuté; jest oltář v ní proti vejchodu, drží tu kaplici křesťané arménští a slove ta kaple svatého Jána Křtitele.

Potom vedlé ní jest druhá kapla, ta má též dveře proti západu a oltář též na vejchod, drží jí křesťané, kteří slovou *Jacobité* a v ní svou službu boží působí a ta slove kapla svatého Michala archanděla i jiných všech svatých anděluov. Nad těmi dvěma kaplemi jest zed z té strany nahoru sprostá a koliks malých okenec v ní.

Na levé pak straně téhož placu, stojí obličejem proti dveřiuom kostelním, proti vejchodní straně jest věž přistavená k kostelu dosti veliká a vysoká čtverhraná, pěkně stavená z tesaného kamene štukového s mnoha okny. Tu, jak nám pravili, že tři léta předtím, než jsme my tam byli, před Třemi králi bylo velké zemětřesení v městě Jeruzalémě a tím zemětřesením ssul se vrch neb krov té věže, který praví (jak pak i znáti), že byl všecken klenutý až do vrchu a na to

plechy olověnými pobitý, též se zbořil i dobrý kus té věže nahoře. A tak podnes zbořená stojí a žádný toho neopravuje.

Trošku v té straně té věže k poledni jest kapla svaté Maří Egypťské a tu drží křesťané řečtí, ale my jsme v ní nebyli, neb byla zavřená.

Proti kostelním dveřuom pak přes plac proti puolnoci jest zed a znáti, že byl někdy kostel, ale nyní zbořený, jen ho ještě zdi stojí. V té zdi jest jakýs sklep, co by byla nějaká vazba neb žalář. Stojí také tu v straně věž vysoká dosti čtverhraná, ale auzká, stavená z štukverku, a jest pavláčka okolo ní na krakštejních vydaná, kamenná, stinky asi v polonici věže, že se muože okolo jíti, potom nad stinky vejš jde, a má krov klenutý. A takový spuosob jest kostela, v kterým hrob Boží, zevnitř proti poledni a toho placu, který před nim jest.

A pro lepší vyrozumění toho ted pravý contrefet neb vymalování téhož kostela Božího hrobu máš tak, jak jest sám v sobě. A tu ušedši my všickni pautníci na ten plac před kostel, i čekali jsme asi hodinu, ohledávajíce plac a ty kaply, které jsau na něm, o kterých jsem nahoře psal, neb nám je ti křesťané, kteří je drží, byli okazovali, až přišli Turci vyslaní od pána neb vladaře jeruzalémského, kteří měli klíče, aby nás pustili do kostela, v kterým hrob Boží jest. Když pak přišli ti Turci vyslaní od pána jeruzalémského, dva z nich, tak mám za to, že jsau byli nějakí auředníci, posadili se po levé straně dveří kostelních na koberce, které jim prostřeli, složivše křížem nohy, jak obyčej jich jest sedati, na lavičkách kamenných, které tu jsau, a jiní Turci s oné strany dveří, a tu popsali jména nás všech pautníkuov. Hejtman náš z naví jim je musel pronunctiovati. Potom přišel jakýs Turek a přinesl řebřík neveliký s sebau i přistavil ten řebřík k vrátuom kostelním a vlezl nahoru k zámku, neb byly ty dvěře neb vrata zavřená nahoře skuoro u samého vrchu na zámek pobočný, a ten zámek byl zapečetěný pečetí, a ten, který tam k němu vlezl, strhši pečet z toho zámku i okázal ji těm dvaum Turkům, že není jí hejbáno. Potom vzav od nich klíč, i odevřel ten pobočný zámek a slezl doluo i odevřel jednu polovici dveří kostelních.

Kapitola 23

O vjití pautníkuov do kostela, v kterém hrob Boží jest, o procesí a o ukazování míst svatých v témž kostele

Nejprvé mnichy, kteří tu byli, tam do kostela pustili, potom nás teprva pautníky. Hejtman náš z naví nás pronuncoval a Turci jednoho po druhém čtauc pauštěli do kostela. Každý z nás tomu Turku, který nás tam pauštěl, musel dáti spropití mejdynu. Když jsme tam již všickni puštěni byli, též i náš hejtman z naví s námi i gardyan, zas po nás zavřeli Turci zevnitř dvěře kostelní a neodvírali až ráno druhý den.

Věděti se má, že od každé jedné osoby od nás pautníkův musel dáti náš patron pánu jeruzalémskému 9 cykynuo, to jest co 9 uherských zlatých, toliko za to, že jsme puštěni třikrát do kostela k Božímu hrobu. Tu byli též s námi puštěni do kostela dva Turci kramáři, kteří svíce oskové prodávali, a každý pautník od nich sobě koupil svíci oskovau za mejdynu ten peníz. I sešli jsme se všickni do kaply, která slove kapla Panny Marye, a tu gardyan oblékl se v raucho mešné, rovně co by mši chtěl slaužiti, krom vornátu nic, i učinil k nám ke všem napomenutí vlasky na tento rozum, abychom s vážností majíc srdce skraušené nábožně a s věrau místa ta svatá, která se nám ukazovati budau, na kterýchžto Pán a Spasitel náš naše spasení konaje ráčil jest bývati, kde pro nás hříšné těžkau smrt kříže podstaupiti ráčil, kde též i v hrobě ležeti ráčil, nauštěvovali, a přitom pověděl, poněvadž jsau místa svatá, že jest věc hodná, aby každý věrný křesťan zuje z sebe obuv bosýma nohama po nich chodil, přivozuje Mojžíše, kterémužto Pán z onoho hořícího kře rozkázal, aby obuv zul, že místo, na kterém stojí, svaté jest ec. Předkem on gardyan a jiní mniší se zuli, potom i my pautníci. V té kaple rozlítli sobě každý svau svíci, i vyšel gardyan napřed, potom za ním mniší Hory Syon i mniší pautníci, pak my jiní za nimi před Boží hrob a tu jsme všickni klekli a začali zpívati Salve Regina ec, a když jsme dozpívali, i vstali jsme zase a začali jsme zpívati letaniam Kyrie-leison, Ora pro nobis ec. latině. Odtud sme šli bosí s odkrytými hlavami, každý nesauc svíci hořící v ruce, zase do té kaply Panny Marye, do které jsme se byli ponejprv shromáždili. Tu nám gardyan okázal kus slaupu, který v té kapli stojí, u kteréhožto Pán Krystus v domě Pilátově ráčil jest bičován a mrskán býti; tu se dávají odpustkové všech hříchuov.

Potom u též kaple ukazoval nám to místo, kde svatá Helena poznala pravý dřevo kříže, na kterým Pán a Spasitel viseti ráčil, o čemž potom na svém místě položím; na tom místě se též dávají odpustkové za 7 let.

V též kaple ukazoval nám místo, na kterém Krystus Pán okázal se nejprvé blahoslavené Paně Maryji, své milé matce, po svém zmrtychvstání; také se tu dávají odpustkové za 7 let a koliks dní. Též v té kaple nám pautníkuom ukazoval to místo, kde někdy stál drahý kus dřeva kříže, na kterém Pán umučen byl; tu též odpustkové se dávají za 7 let.

Ty místa okazuje nám gardyan oznámil, zastane se při každém, vlasky, jaké jest a co se na něm stalo a jací odpustkové pautníkuom se na každém dávají. Druhý mnich Francauz potom to opakoval francauzsky a třetí Nydrlander mnich nydrlendsky, a to proto, aby všickni z pautníkuov rozuměti a věděti mohli, a tak nám třimi řečmi všicka ta místa svatá okazují oznamovali, co jich v tom kostele jest.

Z té kaply jsme vyšli s tau procesí do kostela, vždy zpívajíc letaniam Ora pro nobis. Před tau kaplau zastavivše se gardyan, i okázal nám to místo, kde Pán se okázal po svém zmrtychvstání v spuosobu zahradníka Maryji Magdaléně; na tom místě se též dávají odpustkové za 7 let. Od toho místa šli jsme s tau procesí dále až do jakés kaplice, tu se nám od gardyana oznamovalo to místo, kde Pán ráčil seděti, než ho na kříž vbili, tu se dává odpuštění všech hříchuov.

Z té kaplice jsme šli vždy zpívajíc až na to místo, kde smíšeli ocet s žlučí a napojili hubau a vloživše na trest podali Pánu na kříži visícímu. Odtud jsme šli na to místo, kde rytíři ukřížovavše Pána o sukni jeho losy metali. Potom sme šli stupni kamennými dolu do nějaké kaply a tu v té gardyan nám ukazoval to místo, kde svatá Helena, máť Konstantýna císaře, našla dřevo kříže, na kterém Krystus Pán viseti ráčil, a tu se dává odpuštění všech hříchuov. Jdauc od toho místa nahoru zase do kostela, i začali jsme zpívati: »O crux, ave, spes unica«. A tak zpívajíc vyšli jsme z té kaply a tu nám byl okázán kus slaupu, na kterémžto Pán a Spasitel seděti ráčil, když mu na hlavu jeho trnovú korunu kladli a jej korunovali, tu též se odpustkové dávají za 7 let a koliks dní.

Odtud jsme šli až nahoru do kaply huory Calvarie a tu nám bylo okazováno to místo od gardyana, na kterém Krystus Pán pro nás hříšné na šibenici hrozné dřeva kříže viseti jest ráčil; na tom místě jest odpuštění všech hříchuov, indulgentia plenaria omnium peccatorum a culpa et poena ec. Tu v té kaple ukazována jsau nám místa, kde Krysta Pána na kříž vbili, též to místo, kde tělo jeho svaté bylo položeno, když je s kříže sňali, a tu se dávají na těch obauch místech odpustkové všech hříchuov.

Při tom jsme viděli tu rozsedlinu v skále neb rozpuklinu, která se stala, když Pán na kříži umřítí ráčil. Potom jsme s tau procesí zpívajíc šli doluov s huory Calvarie a tu nám okazoval gardyan to místo, kde Krysta Pána tělo sňavše s kříže mazali a v plátno obvinuli; tu též se dává odpuštění všech hříchuov. Od toho místa jsme šli s tau procesí až zase před hrob Boží, u kterýmž tělo Krysta Pána leželo, odkud i slavně z mrtvých vstáti ráčil, a tu, [kde] ta procesí konec vzala v hrobě Páně, jest odpuštění hříchuov, indulgentia plenaria ec.

A když již bylo po procesí, každý z pautníkuov zhasil svau svíci i šli jsme do refectorium, to jest do sklepu, který zadu při kostele jest, a tu každému pautníku dali mniší dvě vejce tvrdě vařené a pecníček chleba a vína piti, neb to byl kázal přinesti s sebau mnichuom gardyan z kláštera Hory Syon pro nás pautníky, abychom měli co pojesti, neb jsme v tom kostele přes noc zuostali až ráno druhý den do oběduov. A tak tu pojedše, chodil každý po kostele, kde se komu líbilo, ohledávaje nahoře psaná místa svatá a modle se.

Tuto jsem toliko krátce popsal ta místa svatá, kterážto jsau nám pautníkuom v té procesí od gardyana okazonána byla, ale nyní každé to místo obzvláště popíši, jak jedno od druhého daleko jest, a nejprvé začnu od Božího hrobu.

Kapitola 24

O spusobu kostela Božího hrobu a míst svatých v témž kostele

Kostel ten, v kterým jest hrob Boží, jest vnitř okrauhlý kostel, okrauhle stavený, nápodobně co nějaký ambit. Ten má vuokol a vuokol 16 slaupuo kamenných, mezi těmi 16 jest jich 6 čtverhraných zděných, 2 na poledne, 2 na západ a 2 na puolnoci, na vejchod pak jest připojen k tomu okrauhlému kostelu kuor, sic ostatek těch slaupuo 10 mezi oněmi vmíšených jsau okrauhlí, z celého kamene štuky mramoru dělaní a ti jsau zvejší od země asi dvau láteř a mezi těmi jsau prampauchy od jednoho k druhému a zed, mezi slaupy a zdí kostelní jest překlenuto sklepem křížovým a pod tím klenutím muož se jíti vuokol a jest zšíří ten ambit od slaupuo až ke zdí kostelní asi 3 krokuo neb nic. Pod tím ambitem dolejším mají svá místa a lozumenty křesťané arménští a indyanští neb Abiseni. Nad těmi pak 16 slaupy a klenutím jest opět jiných 16 slaupuo, ale ne tak velikých ani vysokých, vždy proměšováno: jeden slaup zděný čtverhraný, druhý okrauhlý mramorový, a mezi těmi slaupy a zdí kostelní jest opět sklenuto, že se muož pod tím jíti co pod ambitem, a to jest co nějaká pavlač, mezi těmi slaupy dole jest

vyzděná asi do pasu zvejší římsa, a to druhé hořejší klenutí jest od dolejšího klenutí asi látra zvejší a víc.

Nad těmi pak 16 hořejšími slaupy, kteří též prampauchy mají sklenuté od jednoho slaupu k druhému, a mezi tím vyzděná nahoru zed, nad slaupy asi látra zvejší, a na té jest vymalováno dílem vysazovaným: proroci, Konstantynus císař a svatá Helena královna s křížem. To malování jest ještě znáti, ale již na některých místech opadal dynch pro starost.

Na té zdi nad tím malováním jsau teprva trámy dřevěnné zhusta, ač kde leží na zdi, jsau trochu podál od sebe, asi pídí jeden od druhého, ale nahoře se spojují v hromadu, že jeden druhého dotýká. A tak jest díra okrauhlá nahoře veliká, majíc na dyl a na šíř skrz díru neb okrauhlost asi na dva sáhy a jest tak ten krov nápodobně co nějaký veliký okrauhlý komín a ta díra jest právě prostřed toho ambitu nahoře v střeše nad Božím hrobem a viděti jí nebe, neb není ničímž přikrytá. Také není do toho okrauhlého kostela žádného jiného okna krom té okrauhlé díry, kterau tam dosti světla shůry jde; než ostatek toho zevnitř krovu, v kterémž ta díra, jest přikryto plechy olověnnými, jakož pak i všecken ten kostel nahoře olověnnými plechy krytý jest. Ty slaupy čtverhrané i zed ta všecka, kde není malovaná dílem vysazovaným, jest ozdobená aneb raději taflovaná mramorem a alabastrem velmi pěkným; neb věděti se má, že jsau z mramoru kamene tesané tafle dosti tenké a ty jsau na železa ke zdi přidělané a v hromadu spojované, jak viděti, kde někde některá pro starost odpadla. Neb také takovým dílem a taflováním mramorem jest dělán kostel svatého Marka v Benátkách, dole kde není malován, kdo jej viděl.

Ten pak plac okrauhlý, který jest zavřín tím ambitem, a proti vejchodu k němu kuor téhož kostela připojen, jest také dlážděný kamenem mramorovým pěkně a má nadýl od jednoho slaupu až k druhému na druhau stranu okolo 75 noh, ač právě ten okrauhlý plac od jednoho slaupu k druhému na dyl ani na šíř se přeměřiti nemuože pro hrob Boží, který stojí prostřed mezi tím ambitem pod tau děrau, která jest v krově, a ten má takový spusob:

Pro zobrazení obrázků doporučujeme otevřít tento dokument ve formátech pdf, epub či prc.

Kapitola 25

O způsobu hrobu Božího vnitř i zevnitř

Zevnitř jest věž, co by byla nějaká malá kaplička neb církvička, drobet okrouhlá a zvlášť z těch strán, kdež sama o sobě stojí a k jiným připojena není, jako proti poledni a půlnoci; a ta jest zvejší od země zevnitř okolo půl druhého látra, zšíří pak proti vejchodu, kudy dvéře do ní jsau, 10 noh a zdýlí 16 noh; nad tau kapličkau neb jeskyňkau Božího hrobu nahoře je ustavená vížka nevelmi vysoká, šestihraná, na 12 slaupích mramorových tenkých, a vždy dva a dva ti slaupové jsau spolu spojení, a tak jest jich všech 12, ale rozdílně není jich než šest; na těch slaupích nahoře jest udělaný z dříví několikahranatý krovec, co by bylo překlenuto, a vnitř malovaní andělé zlatem a lazurem: pro starost již toho dobře znáti není. Jest také jakýs text zlatý latinskými literami okolo, ač se ten text pro starost nyní dobře přečísti nemůže. Ale poněvadž Aeneas Silvius před mnoha lety, dokud k přečtení ještě zřetelnější byl, dal jest jej vypsati, protož já jej tuto všecken jsem položil.

Vita mori volvit et in hoc tumulo requievit,

mors quia victa fuit, nostram victrix abolevit.

Nam qui confregit, nigra inferna ille subegit

educendo suos cuius dux ipse cohortis.

Tartarus inde gemit et mors lugens spoliatur.

A to jest epitaphium neb nápis hrobu Pána Krysta. Nahoře ten krovec, který na těch slaupích stojí, neb ta vížka jest přikrytá plechy olověnými; a ta vížka stojí pod tau okrouhlau dírau, která v krově jest, neb když prší, tehdy prší tau děrau na tu vížku a z té vížky teprv na zem do žlábkuov kamenných; a tak kapličku neb jeskyňku Božího hrobu přikrejšvá ta vížka, že na ní neteče; k té jeskyňce Božího hrobu jest připojená proti vejchodu sluonce jiná jeskyňka čtverhraná, do té jsau dvéře proti vejchodu; ta jest zšíří okolo 12 noh, zdýlí také 12, zvejší víc než látra, zevnitř se všech strán ozdobená taflemi mramorovými bílými. Nad tau jeskyňkau nahoře byla někdy ze tří strán římsa kamenná nevysoká, na slaupcích kamenných; jak znáti, díl jí ještě stojí proti poledni a díl zbořeno; jsú do té přední čtverhrané jeskyňky, která před jeskyňkau Božího hrobu jest, proti poledni ulámané neb vytesané dvě okna, pod tím jedním

jsau dvě díře čtverhrané. Na puolnoci pak má také jedno okno a druhé pod ním malé čtverhrané; ty okna a díry, tak hádám, že jsau proto udělané, aby se jimi mohly viděti dvěře Božího hrobu a ta strana hrobu proti vejchodu. A takový spuosob má přední jeskyňka čtverhraná, která jest před tau Božího hrobu proti vejchodu. Potom zadu jest k ní připojená ta jeskyňka Božího hrobu, o které jsem nahoře položil, která jest drobet zevnitř okrauhlá; na polední stranu jsau k ní přistavení tři slaupkové kamenní, z bílého mramoru vytesaní, nevelicí, hranatí, jsauc jeden k druhému prampauchy nahoře spojení, a při zemi dole při nich stružka neb žlábek mramorový; též i z druhé strany proti puolnoci jsau také tři slaupci a žlábek.

Ti žlábeci jsau proto udělaní, že když prší, voda spadá s té vížky, která nad jeskyňkau Božího hrobu jest, do těch žlábkuo a odtud se tratí do země.

Ty slaupky mramorové s obau strán jeskyňky Božího hrobu tuším že svatá Helena proto kázala přidělati aneb přistavěti zevnitř k jeskyňce Božího hrobu, aby pevnější a stářejší byla; neb nehádám, aby Boží hrob takový spuosob měl zevnitř toho času, když tělo Krysta Pána do něho bylo položeno, jak nyní má, než že jest věc byla sprostá, tak jakž z skály vytesán byl.

Však svatá Helena ke cti a chvále Pánu Bohu všemohúcímu a pro poctivost toho místa rozkázala jej tak zevnitř otesati a těmi mramorovými slaupy a taflemi, též i tu druhau jeskyňku před ním ošlechtiti a ozdobiti, jakož pak i jesličky, u kterých Krystus Pán jsauc děťátkem položen býti ráčil, o čemž na svém místě položím.

Na západní stranu k jeskyňce Božího hrobu jest opět jiná přistavená neb přidělaná kaplička co nějaká komuorka, a ta má zdýlí okolo 14 noh, na šíř pak proti západu má okolo 23 noh; od západu jsau do ní dvěře.

A ta kaplička zadní jest zvejší více nežli látra, nahoře má na dva lokty zvejší mřížky dřevěnné okolo a na to střechnu prkennau na stranu západní; kudy jsau do ní dvěře, má dvě okna, s každé strany dveří jedno, a v nich mřížky dřevěnné; též má proti poledni okna dvě: jedno veliké s mřížkau dřevěnnau, druhé malé s mříží železnau, nízké v rohu. Proti puolnoci má také 4 okna: 2 veliké s mřížkami dřevěnnými a 2 malé s železnými. Jest ta kaplička vnitř klenutá a v ní oltář a drží ji křesťané jacobité; v té jsem uvnitř nebyl, neb byla zavřená, než co jsem tam okny skrz ty mřížky hleděl. A tak stojí tři kaplice, jedna za druhau, samy o sobě prostřed toho placu, který mezi tím ambitem jest, a když na ně po předku pohledíš stoje proti dveřuom přední jeskyňky, zdají se, že jest všecko jedna věž: ta přední jeskyňka čtverhraná proti vejchodu, druhá jeskyňka Božího hrobu za ní a třetí ta zadní kaplička, kterau drží Jacobité.

A tak jeskyňka Božího hrobu neb hrob Boží stojí prostřed těch dvou; neb k jeskyňce Božího hrobu proti vejchodní straně jest připojená ta jeskyňka čtverhraná a proti západní straně jest k ní připojená ta kaplice jakobitská; protož jeskyňky Božího hrobu neviděti zevnitř, než ze dvou stran, totiž proti poledni a puolnoci. A proti vejchodu a západu jsau tyto dvě kaplice nahoře psané k ní připojené.

Již sem popsal způsob jeskyňky Božího hrobu i té druhé jeskyňky, která před ní jest, tolikéž také té třetí kapličky, která zadu za ní stojí, jaký způsob mají zevnitř; tuto již položím, jaký způsob má jeskyňka Božího hrobu neb Boží hrob vnitř, též i ta jeskyňka napřed čtverhraná. Před tou přední jeskyňkou, která jest proti východu, jsau s obou stran dveří zevnitř lavičky neb sedadla kamenné, na sáh zdýlí neb víc, zšíří asi dvou pídí dobrých, též od těch laviček a dveří té přední jeskyňky jest vejš trošku dlážděno mramorem nežli jinde okolo božího hrobu, a to až k kuoru téhož kostela.

Dvěře, které jsau proti vejchodu do té přední jeskyňky, jsau nevelmi veliké; a když jimi tam vejde, jest vnitř jeskyňka čtverhraná, dosti prostranná, co by asi do ní mohlo 12 osob vjíti aneb více. A ta jest tesaná nahoře okružle, co valní sklípek, po stranách všudy vnitř ozdobená neb taflovaná tabulemi pěknými mramorovými, též dlážděná pěkně mramorem krom stropu neb vrchu, který jest všecken z celého kamene a skály vytesán, jak tehdaž byl za Pána Krysta.

V té jeskyňce leží kus kamene čtverhraný, asi dvou pídí zdýlí, dvou zšíří, zvejší pak okolo čtyř pídí, a ten kus leží právě před dvěřci, kterými se jde do jeskyňky Božího hrobu, od dvěřec nedaleko. A to jest ten kus od toho kamene, kterým byly dvěře hrobové, totiž jeskyňky Božího hrobu, zavalený.

Ostatek toho kamene jest na Huoře Syon na oltáři v kostelíku svatého Salvatora, kde byl duom Kajfášuo, o čemž napřed povědíno. Ten kámen odvalivše anděl Páně ode dveří hrobových, posadil se na něm, jakž o tom píše svatý Matus evangelista v svém čtení.

Sic v té přední jeskyňce nic jiného není, než okna jsau do ní, o kterých jsem napřed položil, když jsem ji zevnitř popisoval; ale málo tam jimi světla jde, protož jest vnitř dosti tmavá. Potom v též první jeskyňce jsau malé dvěřce proti vejchodu, kterými se jde do jeskyňky Božího hrobu, nízko při zemi a jsau tak auzké, nízké a malé, že člověk dobře se sehna tam sotva vejde; a ty dvěřce byly zavalené kamenem tím velikým. K kterým dvěřcuom přišedše Maryje řekly: »I kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových?« ec.

A když těmi dvěřci malými tam vejdeš, tehdy vejde se do jeskyňky Božího hrobu, v které tělo Krysta Pána položeno bylo; ta jeskyňka jest zdýlí málo víc než sáhu (rozuměj díl od vejchodu proti západu) a zšíří též asi sáhu, zvejší pak jest prostředku mne a pidi vejš, to jest tří loket pražských a pidi.

Ta jeskyňka jest vnitř čtverhraně tesaná na čtyři úhly, co by byl malý čtverhraný valní sklípek, a všudy po všech stranách taflovaná a ozdobená mramorovými a alabastrovými pěknými taflemi, též dlážděná pěkně mramorem dole; ale vrch té jeskyňky neb strop jest tesaný okrauhle co valní sklípek, a ten jest z skály, tak jak byl tehdáž, když tělo Krysta Pána tam leželo.

Do té jeskyňky Božího hrobu není žádného okna ani díry odnikudž, než hoří tam ustavičně ve dne i v noci několik mnoho lamp, v kterých pálí dřevěný olej, to jest olivový; protož jest ta jeskyňka Božího hrobu vnitř černá a učaděná, a zvlášt' vrch neb strop od světla a lamp, které tam hoří. V té jeskyňce Božího hrobu pak to místo, kde leželo tělo Krysta Pána, jest při stěně též jeskyňky puolnoční a jest to místo všecko ohrazené mramorem čistým a má na dyl, jak jsem je měřil a míru toho ještě podnes mám, bezmála puol čtvrtá lokte pražského, zšíří pěti čtvrti lokte, zvejší od země puol druhého lokte; a to jest tak co nějaký oltář, neb jest nahoře velikým kamenem mramorovým přikryté.

Ač ta všecka jeskyňka slove hrob Boží, neb jest z skály samorostlé vytesaná, a všickni čtyři evangelistové ji hrobem jmenují a v ní tělo Krysta Pána leželo, ale však obzvláště a vlastně to místo v též jeskyňce, na kterém tělo Páně obvinuté v plátno položeno bylo, jest ohrazené mramorem a jest co oltář neb hrob nějaký. Protož to místo, na kterém tělo Páně leželo, na tento čas se viděti nemuože, leč by toho mramorového kamene odvaroval, kterým přikryto jest; čehož jistě žádnému snadno, aby tím hejbati měl, nedopustí.

Pravili mi, že léta Páně 1515, když jest císař turecký Selimanus zemi Svatau pod svau moc podmanil a sám osobně do Jeruzaléma byl přijel, hrob Krysta Pána ohleduje tento kámen veliký, kterým to místo, na kterém tělo Krysta Pána leželo, přikryto jest, vyzdvihnauti kázal, domnívaje se, že by tu křesané nějaký veliký a znamenitý poklad měli, i nenalezše tu nic než místo prázdné, zase to přikryti a zadělati rozkázal, a darovavše gardyana a konvent Hory Syon, přeč odjel; a tím kamenem že od té chvíle hejbáno není až posavád.

Proč jest svatá Helena to místo tak ohraditi a přikryti dala, toho nevím; snad proto, aby po něm choditi a na ně šlapati nemohli a od něho nic neuráželi, ani ho jak porušovali, aneb pro nějakou jinou hodnou příčinu.

A tak jeden konec na dyl toho hrobu dotýká stěny jeskyňky proti straně vejchodní, druhý proti západní; mezi hrob a stěnu jeskyňky polední mohau tam vjíti čtyři osoby, stojíc vedlé sebe nad hrobem, totiž nad tím místem, které jest ohrazené kamenem a jest co nějaký oltář.

U půlnoční strany jeskyňky stojí archa dřevěná, stará, učaděná od světla a lamp, které tam hoří, a na ní namalováno, jak ještě znáti, resurectio Christi, kterak Krystus Pán z hrobu vstává. Takový spuosob máš vnitř jistě jeskyňky té, v které tělo Krysta Pána leželo, a hrobu Božího. Také se věděti má, že ta přední jeskyňka čtverhraná, která jest proti vejchodu připojená k Božímu hrobu, též i ta jeskyňka Božího hrobu, jsau obě z skály samorostlé vytesané; a protože já je tuto všudy jeskyňkami jmenuji, neb i svatý Lucianus hrob Páně jeskyňu jmenuje, těmito slovy: »Antrum quoque illud, quod avulsis inferni ianuis corpus denuo redidit animatum« ec, než toliko že jsau zevnitř i vnitř ozdobené a taflované taflemi neb tabulemi mramorovými a alabastrovými pěknými krom vrchu neb stropu vnitř, kteréžto tafle drží se při nich na železích. Než kdyby ty tafle mramorové zevnitř i vnitř odebral, zuostaly by jeskyňky samy o sobě z kamene samorostlého vytesané, tak jakž jsau toho času byly za Krysta Pána; než ta třetí kaplička zadní, která jest připojená k jeskyňce Božího hrobu proti západu, ta jest stavená a dělaná z kamení ec.

Než svatá Helena, jak jsem nahoře pověděl, pro čest a chválu Boží a poctivost těch míst je tak mramorem ozdobiti dala, neb když Jozef z Arymatye vzav tělo Krysta Pána, obvinuv je v plátno čisté, uložil do hrobu svého nového, kterýž byl udělal v skále, a přivaliv kámen veliký ke dveřum hrobovým, odšel jest, jak o tom evangelistové píší.

A ten kámen byl jest přivalen k těm dveřum malým jeskyňky Božího hrobu, kterého potom anděl Páně, sstaupiv s nebe, odvaliv, na něm se posadil; i seděti jest na něm bez pochyby musel v té přední jeskyňce čtverhrané, která jest před tau Božího hrobu; a též do té přední jsau Marye vešly, když spolu rozmľauvaly: »Kdo nám odvalí kámen od dveří hrobových?« – jako svatý Marek evangelista píše – a potom teprv všedše do hrobu, viděly mládence sedícího po pravé straně. Neb jak jsem nahoře pověděl, dvěře do hrobu Páně jsau proti vejchodu a místo, kde leželo tělo jeho, jest při puolnoční straně stěny jeskyňky; neb tělo Páně bylo jest položeno nohami proti vejchodu a hlavau proti západu.

A tak bezpochyby anděl seděl jest na tom místě, tu kde Krysta Pána tělo leželo, kde nyní jest to místo co oltář obdělané a přikryté tím hrubým kamenem na pravé straně jeskyňky Božího hrobu; neb i anděl k Maryjím řekl: »A aj, místo, kdežto jej byli položili« ec, jak o tom svatý Marek vypisuje v poslední své ka.

Těž svatý Ján, když předběhl svatého Petra k hrobu, nešel jest do té přední jeskyňky a potom skloniv se i uhlédal prostěradla ec; neb jináč do hrobu pohleděti nemohl než skloně se, neb jsau dvěcky do něho malé a nízké, jak máš nahoře. Neb i svatý Lukáš píše o svatým Petru, že schýliv se uzřel prostěradla sama položená ec.

Toto jsem proto tuto napsal, že někteří praví, že by Boží hrob, který nyní jest a se ukazuje v Jeruzalémě, nebyl ten pravý, v kterým tělo Krysta Pána leželo; ale já nepochybují, že jest ten pravý hrob, neb se srovnává s svatým čtením.

I mohl by tuto někdo hlaupější říci: Pročpak se tak velice hrob Krysta Pána od křesťanuo velebí a slaví a v veliké poctivosti se má, více než to místo, na kterým na kříži viseti a trpěti aneb kde naroditi se jest ráčil?

I věz, že Krystus Pán v hrobě největší div učiniti a tu spasení naše vykonati a moc svého božství okázati jest ráčil; neb slavně z mrtvých vstav, svítězil nad smrtí, d'áblem i peklem. Neb co by nám byl prospěl svým vtělením, narozením i umučením, kdyby byl z mrtvých nevstal? Než z mrtvých vstav, spasení naše jest vykonal a jako silný vítězitel tryumfuje, k otci svému nebeskému do nebe zase se jest bral. A protož slušně a hodně hrob Krysta Pána před jinými místy svatými předek drží.

Kapitola 26

O spuosobu kaply Panny Maryje v kostele Božího hrobu, o kusu slaupu, u kterého Krystus Pan mrskán byl, a o jiných místech svatých v též kaple

Od Božího hrobu, jdauc proti puolnoci asi 58 noh pod ten jeden prampauch toho ambitu, jsau 4 stupně kamenné nahoru a tu dvěře proti poledni.

A těmi vejde se do neveliké kaply, zdýlí okolo 23 noh, zšíří 25 noh; a ta kapla jest dosti vysoká, na valní sklep sklenutá, a slove kapla blahoslavené Panny Marye. Tu kaplu mniší drží a křesťané římští; do té jsme se byli nejprvé sešli a z ní s procesí ven vyšli, jakž máš napřed.

A jest v té kaple oltář proti vejchodu, nad oltářem okno dosti veliké. V té kaple s levé strany oltáře jest almárka ve zdi neb slepé okno; v té stojí kus slaupu kamenného mramorového, k kterému Pán Krystus přivázán, u kterého mrskán a bičován byl.

Jest ho kus asi zdýlí puol druhé pídi, nevelmi tlustý, okrauhlý, barvy náčervené, a jest za mřížkau železnau hustau; však v té železné mřížce jest okenečko malé, toliko co tam ruka vejde, že se muož toho slaupu skrze ně rukau dotknuti. A to okenečko malé v té mřížce má zámeck, že se muože zamykati. Před tau almárkau visí lampa a v ní se ustavičně světlo pálí.

S pravé strany pak téhož oltáře jest též almárka ve zdi, v které někdy před lety drahný čas stál hrubý kus dřeva kříže svatého, na kterým Krystus Pán viseti jest ráčil, kterého byla tu svatá Helena zanechala; ale nyní jeho tu není, neb jest přeč odtud vzat a na to místo do té almárky postavili mniší aršičku dřevěnnau, na které svatý František vyřezán.

Těž v té jisté kaple, kde oltář stojí, jest to místo, na kterém se Pán nejprvé ukázal matce své blahoslavené Panně Maryji po svém zmrtvýchvstání.

Ta kapla jest dlážděná mramorem rozličné barvy pěkně a prostřed ní v dláždění jest kámen mramorový hrubý, okrauhlý; a to jest to místo, na kterém svatá Helena poznala, které jest pravé dřevo kříže, na kterým Krystus Pán viseti ráčil; jak o tom píše Euzebius Caesariensis in *Historia ecclesiastica*, u kníze 10, ka. 7, item in *Historia quadripartita* lib. 2, cap. 18; vide quoque Theodoriti episcopi *Historiam ecclesiasticam* lib. 1, cap. 18.

Kdo chce, muož sobě tam ty historie sám přečísti; ale pro ty, kdo té knihy nemají, tu historii tuto krátce položím.

Svatá Helena královna, máte císaře Konstantýna, jsauc Božským vnuknutím napomenutá, do Jeruzaléma přijela a tam na obyvatelích jeho pilně se vyptávala na místo, na kterém Krystus Pán na kříži viseti jest ráčil.

Kteréžto proto nesnadné k nalezení jest bylo, neb od starých protivníkův pohanuov víry křesťanské na to místo obraz bohyně Venuše byl postaven, a to proto, jestliže by kdo z křesťanův tu Krystu Pánu se modliti chtěl, v domnění všem by byl, že obrazu bohyně Venuše se modlí. I z té příčiny to místo jako v zapomenutí bylo jest přišlo.

Ale když svatá Helena přiblížila se k místu tomu, kteréžto Božským znamením jí ukázáno bylo, obraz ten hanebný i všecky jiné věci z něho sházeti dala, a vyčistivše je, hluboce tři kříže nalezla, totiž kříž Krysta Pána a dva, na kterých lotři viseli, kteří s Krystem Pánem ukřižováni byli.

Těž přitom nalezla ten nápis, který byl Pilát dal na kříži přibiti, na kterém to stálo psáno: Ježíš Nazaretský král židovský; ale nevědauce, který by mezi těmi třmi kříži ten pravý byl, na

kterým Pán a Spasitel viseti ráčil, z toho zarmaucená byla. Příhodilo se téhož času, že nějaká znamenitá žena toho místa velikau nemocí jsauc strápená, jako napoly umrlá ležela. Svaty Macarius, který tehdáž biskupem jeruzalémským byl, ten když královnu svatau Helenu a jiné s ní spolu pochybující a očekávající viděl, rozkázal přinesti všecky ty tři kříže, kteří nalezení byli, a pověděl: »Aj, nyní Pán Buoh vám okáže, který ten pravý kříž jest, na kterém náš Pán a Spasitel viseti ráčil.«

A všedše spolu s královnau a lidem k té ženě, která nemocná byla, klekše na kolena, i modlil se Pánu Bohu, a vzav ten jeden kříž, jej na tělo té nemocné a napoly umrlé ženy položil; ale ona se nic lépe proto neměla.

Potom vložil na ní i druhý kříž a tolikéž nic nebylo, až když vložil třetí a ten, který Pána na sobě nesl, jak se jím těla nemocné dotekl, ta hned vstala a zdráva jako kdy prvě byla. A po tom poznala svatá Helena, též i svaty Macarius a jiní, kteří při tom byli, že jest to pravé dřevo kříže, na kterém Pán viseti ráčil, a ony dva že jsau těch lotruo, kteří s nim ukřížováni byli.

Kde ten okrauhlý kámen jest prostřed té kaply, okazuje jej nám gardyan v procesí pravil, že by tu to místo bylo, na kterém se to stalo a kde kříž pravý Páně poznán byl.

V té kaple na zdi, která jest na západ, visela tehdáž kortýna, na které stálo malováno, jak Krysta Pána v zahradě jímají; a tu jsau také stolice, v kterých mniší své hodiny říkají ec.

Z té kaply jsau druhé dvěře ve zdi jej i puolnoční, kterými se jde ven z kostela do čistého sklepu, který jest za kostelem, kterémuž mniší říkají refectorium, a tu při tom sklepě jest kuchyně a malý dvorček a koliks komůrek. V tom sklepě jsme pojedli, když bylo po procesí, a sic tu mniší a jiní kněží křest'anští, kteří v kostele Božího hrobu vždycky jsau a bydlejí, sobě jísti vaří a léhají, o čemž na svém místě praveno bude. Z té kaply Panny Marye, když vejdeš ven zase do kostela čtyřmi stupni doluov, tu od toho nejdolejšího stupně asi 4 nohy jest dláždění kámen veliký co mlejnský, mramorový bílý okrauhlý a v něm díra prostřed.

A od toho nedaleko jest druhý takový kámen okrauhlý mramorový veliký, bez díry, v témž dláždění. A to jsau ty místa, kde Pán po svém zmrtvýchvstání ukázal se Maryji Magdaléské v spuosobu zahradníka; a jak nám ukazovali a pravili, že by na tom místě, kde ten kámen okrauhlý s děrau, měl státi Pán. Na tom pak místě, kde druhý okrauhlý kámen, stála Marya Magdaléská, když k ní řekl: »Nechtěj se mne dotýkati« ec, jak o tom píše svaty Ján evangelista ve 20. kapitole. Od těch dvau kamenuo jde se proti vejchodu pod klenutí, které jest mezi kuorem kostela toho a zdí kostelní; neb jsau mezi kuorem a zdí na půlnoci tři slaupy

a od těch jeden sklep křížový jest překlenutý k kuoru a druhý ke zdi kostelní puolnoční. A tu v té kostelní zdi na puolnoci jsau dvěře proti poledni ven za kostel na jakýs plácek obezděný ec.

A tak jdúc proti vejchodní straně od těch dvau kamenuo okrauhlých v témž kostele mezi kuorem a zdi kostelní asi 30 noh, přijde se před kaplici. A stoje proti dveřum té kaplice, jest po pravé straně při zdi oltář kamenný na dvau slaupích a před ním v zemi dvě díře okrauhlé; ty dvěřece od té kaplice jsau proti západu, dosti veliké. Vedle těch jdauc tam na levé straně jsau malé dvěřky a po pravé straně byly také někdy takové druhé, ale nyní jsau zazděné.

A když tam vejdeš, jest vnitř kaplice neveliká, zdýlí 16 noh, zšíří pak 17 a zvejší asi látra. Ta má uprostřed dva slaupy, na které jest sklenutá ode zdi; není do ní žádného okna, než oltář v ní proti vejchodu, nad oltářem místo archy namalovaný obraz Panny Marye, ana drží děťátko; a tu hoří lampa ustavičně.

Pod oltářem pak jest, co by nějaké korejtko bylo široké, ozdobené mramorem; okazuje nám to místo gardyan pravil, že by na tom místě Krystus Pán seděti ráčil, prvé než ho na kříž vbili. Z té kapličky když vyjdeš zase do kostela, jde se proti vejchodu a tu jest již trošku auže mezi kuorem a zdi kostelní, neb není než jeden sklep od kuoru ke zdi půlnoční kostela překlenutý. Několik krokuv ode dveří té kaplice jest jiná kaplice malá, neb raději austupek, okrauhle dělaný se všech strán krom z té strany, kterau jde do kostela, neb tu jest odevřená všecka od země až nahoru do klenutí; jest též nahoře okrauhle sklenutá, zvejší okolo 4 láteř. Do které se nahoru musí jíti od země po třech stupních, a kde jest do kostela odevřená, jest zšíří 14 noh.

V té stojí oltář mezi půlnočí a vejchodem, a tu kde ten oltář stojí, jest to místo, na kterém Krystu Pánu smíšeli žluč s očtem, a napojivše haubu, uložili na trest a podali mu na kříž píti, Jak o tom píše svatý Ján evangelista v 19. ka.

V té kaplici před oltářem visí lampa, ale tehdáž nehořela. Byly do té kaply neb austupku někdy okna, jedno veliké a dvě malé; ale nyní jsau zazděné.

Pojda odtud nedaleko některý krok, mezi kuorem a zdi kostelní jest opět druhá taková kaplice neb austupek, okrauhle se všech strán stavená krom té strany do kostela, kterážto jest odevřená, té kaply zvejší; a ta má na šíř dole 15 noh a v ní oltář mezi puolnočí a vejchodem. Před tím visí lampa a ta tehdáž hořela. Do té byly někdy tři okna, jakž znáti, ale nyní jsau zazděné.

V té kaplici, kde oltář stojí, jest to místo, na kterém rytíři ukřižovavše Krysta Pána losy o jeho sukni metali.

Kapitola 27

O kaple svaté Heleny a císaře Constantyna a místu tom, kde kříž Krysta Pána byl nalezen

Od té kaplice dále jdauc okolo kůru asi krok, jsau dvěře dosti veliké proti západu; těmi když vejdeš, jest plácek malý asi kroku. A tu se začíná schod kamenný široký.

Potom jde se dolu po 29 stupních kamenných, až se vejde do čisté kaply, která slove kapla svaté Heleny a Constantyna císaře, kterážto jest zdýlí 30 noh od posledního stupně, až kde se kuor počíná, zšíří pak 45 noh, dosti vysoká. V té kaple po levé i po pravé straně při zemi jsau lavičky neb sedadla kamenná zšíří 1 nohy, a jest všecka dlážděná kamenem štukovým.

Jest také sklenutá na čtyři slaupy; v kterémžto klenutí nahoře jest okrauhlá vížka, okrauhle neb chocholatě sklenutá, a v té po stranách okna, kterými světlo shuory doluo jde, neb jest všecka v zemi krom té vížky, která jest nahoře v klenutí.

Té kaply kůr kde se počíná, jest přezděno zídka zvejší asi půl druhého lokte; a v té dole při zemi jsau též sedadla kamenná. V tom přehražení pak jsau dvoje dvěře a dva stupně, po kterých se jde nahoru; za tau zídka kuor té kaply jest zšíří 33 noh, maje po levé i po pravé straně lavičky kamenné. Nadýl pak jest od dvěřec až k oltáři 13 noh, a ten jest takovým spuůsobem dělaný: stojí proti vejchodu 2 austupkové co nějaké kapličky malé, okrauhle stavené a nahoře též okrauhle sklenuté, dosti vysoké asi na dvě látra aneb více; a jsau zdi jedna od druhé přehražené a z té strany proti západu do kaply otevřené od země až do vrchu. A v těch austupcích téhož kuoru jsau oltáři, v každé jeden, okolo kterýchž muož se objíti vuokol a vuokol svobodně.

V tom austupku, který jest po levé straně, stojí oltář větší nežli v oné druhé po pravé straně; a ten byl tehdaž přikrytý ubrusy a ostřený, jakž obyčej jest oltáře přikrejvati křesťanuom. Před oběma těmi oltáři visí lampy a světlo se v nich tehdaž pánilo. Na levé straně toho kuoru a těch austupkuov jest okno co kostelní, dosti hrubé, které jde do dolejší kaply; a po té straně jest též schod neb šíje doluo, a ten jest přehražen zídka nevysokau, asi člověku do brady od kůru. Na tu zídka se vchází po třech stupních nahoru.

A tu jest jakýs kámen široký, okrouhlý a křížkuov v něm mnoho vyrytých, kdež praví, že by na tom kameni měla seděti svatá Helena dívající se, když kopali a kříž Páně našli ec.

Z té kaply hořejší, o které jsem již psal, jde se do jiné kaply dolejší po 11 stupních kamenných, dosti veliké, kterážto všecka jest z skály samorostlé vytesaná, zšíří okolo 28 noh, zdýlí od schodu až k oltáři, který v ní jest, 25 noh, zvejší asi okolo dvou láteř neb víc, ač všudy jednostejně vysoká není, někde nižší, někde vyšší.

A ta kaplice neb jeskyně není klenutá, než vytesaná z holé skály; a nahoře jsú v stropě v skále jakés tři díry čtverhrané, ale nejde jimi žádné světlo shuory, než jest tam tma, co toliko lampy, které tu hoří, světlo dávají. Kterými děrami, jakž mi pravili, někdy voda tekávala, neb tu jest také i umyvadlo; ale na ten čas, když jsem já tam byl, nebylo tu žádné vody.

V též kaple neb jeskyni proti vejchodu jest ustaven obzvláštní vejstupek k straně puolnoční jeskyně, okrouhlý z kamení, a v tom jest oltář, okolo kteréhož se muože jíti vuokol a vuokol; a ten byl tehďaz obestřený ubrusy a na něm místo archy stojí kříž dřevěný, na kterémž jest nahoře nápis: Jesus Nazareus ec a koruna a při tom s jedné strany kopí dřevěné a z druhé na holi hauba. Na kříži není namalováno Boží umučení, než toliko ruce a nohy a prostřed kříže srdce. Po levé straně téhož oltáře v též jeskyni nedaleko od něho jest vytesaný z skály vejstupek, málo vejš než člověka zvejší; a tu jakás zídka, asi kroku zdýlí, a dřevo přiložené, aby tam vjíti nemohl. A tu namalovaný kříž sprostá rudkau a jakés řecké litery okolo něho; a visí nad tím místem 4 lampy a světlo se v nich tehďaz pánilo.

A tu jest to místo, na kterémž svatá Helena našla tři kříže, kříž Krysta Pána a dva jiné kříže, na kterých lotři viseli, hřeby a jiné věci ec, jakž máš o tom dole historí; a jak tomu rozuměti, musel jest tu prve býti příkop městský města Jeruzaléma, které za Krysta Pána bylo. Též v té kaple neb jeskyni jsau skuoro vůkol vytesané z skály lavičky; není tam do ní žádného okna, neb jest všecka v zemi hluboko.

Jest nedaleko od schodu v též jeskyni jakás díra v skále nehluboká, obezděná nízkau zídkau. Z té kaplice jde se nahoru do druhé, svaté Heleny, a z té teprv ven do kostela ec.

A poněvadž se tuto zmínka děje o nalezení dřeva kříže svatého, na kterým Krystus Pán jsa přibit umřiti jest ráčil, za potřebné mi se vidí, abych o tom historí, kterak jest od svaté Heleny nalezen, tuto krátce položil.

Kapitola 28

Kterak kříž Krysta Pána od svaté Heleny jest nalezen

Svatá Helena jsauc již žena stará, božským vnuknutím napomenuta, z Constantynopoli od syna svého císaře Constantýna do země Svaté do Jeruzaléma se jest vypravila, toho aumyslu jsauc, aby hrobu Krysta Pána a dřeva kříže svatého, jesliček i jiných pozůstalých památek Pána a Spasitele našeho hledala a ty místa stavením a chrámy nákladnými ke cti a chvále Pánu Bohu všemohúcimu ozdobiti aby dala.

Protož do Jeruzaléma se přibravše, svatého Macaria, toho času biskupa jeruzalémského, též také vladaře a zprávce té krajiny i jiných všech křesťanuov, tehdáž tu bydlejících, před sebe povolati dala, na nich se pilně vyptávajíc, věděli-li by co o dřevu kříže, na kterým Krystus Pán viseti jest ráčil, kde by bylo.

I nemohše se nic na křesťanech doptati, s radau svatého Macaria a jiných křesťanuov všech Židuov, kteříž tehdáž v té krajině bydleli, před sebe zavolati rozkázala, tolikéž se na nich o kříži Krysta Pána (věděli-li by co o něm, kam by se po umučení jeho děl) vyptávajíc. A když oni přeli a pravili, že o něm nic nevědí, i rozkázala královna veliký oheň udělati a ty vsecky Židy do něho, aby spáleni byli, vmetati.

Židé vidauce, že zemřítí musí, svaté Heleny za prodlení žádali, aby o to spolu rozmlauvání mítí mohli, čehož jim královna dopustila.

I když jsau spolu o tom rozmlauvali a se radili, byl jest mezi nimi jeden starý Žid, jménem Júdas, kterýžto jiným oznámil, kterak otec jeho mnohokrát jemu to místo ukazoval, kde by ten kříž byl, a že jest mu rozprávival, kterak otec jeho (to jest děd Júduo) Zacheus též to místo jemu ukazoval a prorockým duchem předpovídal, když to dřevo nalezeno a vyzdviženo bude, tehdy město Jeruzalém zase vystaveno a zvelebeno býti má ec. Židé to od Judy slyšíce z toho veseli byli, že tudy od smrti vysvobozeni budau. Však proto Júdovi přikázali, aby toho místa nijak královně neukazoval, leč bude museti; a on jim slíbil, že tak učiní.

I předstaupivše všichni před královnu, Judu za sebe vystavili a svaté Heleně oznámili, že jsau se na otázku její radili a pilně mezi sebau (věděli-li by kdo z nich o tom kříži, kde by byl) vyptávali, že se nic jiného doptati nemohau, než toliko mezi nimi tento starý Júdas o tom kříži nětco věděti by měl; a jestliže on neví, že oni také nevědí, by pak ihned všickni měli smrtí zemřítí.

Královna to slyšeci jiné Židy propustila a Judy se chopiti kázala, ptaje se jeho o kříži Krysta Pána, ví-li o něm co, kde by byl, aby jí oznámil. Júdas velmi příti počal, že by o něm nic nevěděl. Svatá Helena se rozhněvavše do nějaké hluboké a pusté cisterny Judu pustiti rozkázala, tam ho chtěc dáti hladem umořiti. Júdas do třetího dne v té cisterně tam seděl a vida, že nezbytí, volal prose, aby ven vytažen byl, že všechno rád pověděti a okázati chce.

To když královně pověděno bylo, Judu z té cisterny vytáhnúti a před se přivesti rozkázala. Tu Júdas svatě Heleně oznámil, kterak otec jeho jemu jest to místo, kde by ten kříž byl okázal a rozprávíval, kteraké proctví o tom dřevě od děda Júdova a otce svého Zachea slejchával.

Hned královna bez meškání s biskupem svatým Makaryem a s jinými křesťany s veselím k tomu místu za Júdau šla. A tu všickni klekli a Pánu Bohu všemohúcímu se modlili, aby jim ráčil zjeviti znamení jeho svatého umučení, dřevo kříže svatého. I vstavše královna Júdovi rozkázala kopati na tom místě, kteráž jí okázal, a jiní křesťané mu pomáhali.

A tak hluboko kopavše tři kříže našli, též nápis, který byl nad křížem Pána Krysta, a hřeby, jak o tom máš napřed historí z Euzebia ec.

Někteří tomu chtějí, což i podobného jest, když jsau tělo Krysta Pána s kříže sňali, též i těla těch dvou lotruo, kteří s nim ukřížováni byli, že jsau ty kříže do příkopu městského tehdaž města Jeruzaléma, který tu u té zahrady nedaleko byl, v které Pán ukřížován jest, vmetáni byli a potom v příkopě smetmi a jinými nečistotami zasuti byli a tam leželi, až od Judy a svatě Heleny nalezeni jsau ec.

O tom Júdovi píší, že jest potom v Krysta Pána uvěřil a pokřítiti se dal.

A tak máš krátce historí o nalezení dřeva kříže svatého od královny svatě Heleny; to se dálo po Božím umučení, léta 2stého 96. Když se pak vejde ven z kaply svatě Heleny zase do kostela, tu jdauc maličko dále okolo kuoru, asi krok ode dveří jest opět kaplice neb vejstupek na vejchod, okruhle stavený a z té strany do kostela otevřený.

A jsau dva stupně od země vejš nahoru do té kaplice, kteráž dřevěnnau mříží od kostela přehražená jest; v té stojí oltář, okolo kterého se muože jíti vuokol a vuokol. Pod tím jest kus slaupu kamenného, na kterým Pán ráčil seděti v domě Pilátově, když mu na hlavu jeho korunu trnovú kladli; ten kus slaupu jest za mřížkau dřevěnnau prostau pod oltářem. Bylo do té kaplice někdy také okno dlauhé kostelní, ale nyní jest zazděno; drží jí křesťané řečtí a jest ozdobená podlé jich obyčeje.

Kapitola 29

O kaple huory Calvarye, kde Krystus Pán ukřižován byl, a o jiných místech svatých v též kaple

Od té kaply jdauc vždy okolo kuoru, uhna se trošku proti poledni asi 24 noh, přijde se k schuodku kamennému, kterýžto jest zšíří na puol druhého lokte. A tu vejda 9 stupni nahoru proti straně vejchodní, jsau dvěře; skrze ty když projdeš, uhneš se proti poledni a jdeš nahoru jiných 9 stupňuov opět skrze jiné dvěře, které jsau na puolnoci. Těmi se vejde do čisté a dost veliké čtverhrané kaply, která slove kapla hory Kalvarye. Do té z kostela od země jest 18 stupňuo a ta má nadýl okolo 33 noh, rozuměj od západu proti vejchodu, zšíří pak tolikéž, zvejší okolo půl druhého látra.

Ta kapla má vprostřed slaup kamenný čtverhraný, na který jest ode zdi sklenutá; u toho slaupu visela zástěra, kterau se muože zastříti to místo, kde kříž stál.

Strop té kaply neb sklep nahoře byl jest malovaný dílem vysazovaným a zlatem (takovým dílem, jakým jest Saudný den na zámku pražském na kostele svatého Václava zevnitř ec) velmi pěkně; a jest malováno, jak ještě znáti, kterak Pán Krystus vstupuje na nebe, a jiné figury.

Ale na některých místech dynch opadl starostí, že dobře znáti není, co jest bylo, a díl učaděno od světel a lamp, které tam hoří. Dlážděná jest také velmi pěkně a vysazovaná kausky mramorovými rozličné barvy tím spuůsobem jako kostel svatého Marka v Benátkách, kdo v něm byl.

Těž od západní strany kapla ta až dopolu k slaupu má 16 noh mých zdýlí a jest níže dláždění než druhá polovice proti vejchodu, která jest vejš dlážděná o puol lokte, sic po stranách jest všecká ozdobená neb taflovaná táflemi neb tabulemi velmi pěknými mramorovými.

Od těch dveří, kterými se do ní z kostela po těch 18 stupních chodí, asi kroku jest proti vejchodu vyvejšeno vejš nad jiné dláždění té kaply asi do kolenau, a tu jest dobrého kročeje plácek rovný nahoře až ke zdi kaply vejchodní vydlážděno aneb skála ozdobená bílým mramorovým kamením. A v tom plácku nevelmi daleko od kraje, co by mohl rukau dosáhnouti, jest díra okrauhlá v holé skále udělaná, tak hrubá, co by tam dvě pěsti svobodně vjíti mohly, hluboká na tři čtvrti lokte. A jest u vrchu nahoře obdělaná mědí a pozlaceno, a to

proto, aby jí žádný uraziti ani ulaupiti nemohl. A to jest ta díra, do kteréžto byl postaven kříž, na kterým Pán a Spasitel náš Krystus Ježíš za hříchy všeho světa přibitý viseti a umříti jest ráčil.

Tu od té díry asi okolo 4 loktu neb málo víc s pravé strany a též s levé jsau dva slaupky kamenná okrauhlá, s každé strany jeden, a zvejší od země na puol druhého lokte.

A to jsau ty místa, na kterých ti slaupkové stojí, kde jsau stály kříže těch dvau lotruov, kteří s Krystem Pánem ukřížováni byli, jeden s pravé strany a druhý s levé; a jak ta místa ukazují, viděti, že kříže těch lotruov jsau stály trošku napřed před křížem prostředním, na kterým Pán viseti ráčil. Někteří o tom píší, že jest byl kříž, na kterým Krystus Pán ukřížován býti ráčil, zdýlí 15 noh, to jest víc drobet než 7 loktuov pražských.

Mezi tau děrau, kde ustaven byl kříž Krysta Pána, a místem, kde kříž lotra stál, který Pánu po levé straně visel, jest rozsedlina neb rozpuklina veliká v též skále od díry, do které kříž Páně postaven byl, asi okolo dvau loket k polední straně; a ta pod levau ruku Krysta Pána, když na kříži viseti ráčil, byla, neb Pán byl obrácený obličejem proti západu, když na kříži viseti ráčil. Ta rozsedlina má na dýl 3 lokty a zšíří asi 4 pídi a jest v holé skále samorostlé a jde doluov skrz skálu až do druhé kaply, která pod tau hořejší. A jest ta skála v té rozsedlině bílá co křída, neb sem jí kus vzal, který mám až podnes; a každý, kdo na ní pohledí, má se čemu podiviti.

Ta rozsedlina neb rozpuklina stala se, když Pán na kříži vise umříti jest ráčil, jak píše svatý Matauš evangelista ve 27. kapi., že opona chrámová roztrhla se na dvě strany od vrchu až doluov a země se třásla, skálé se pukalo.

O této rozpuklině v skále zmínku činí onen svatý kněz Lucianus mezi jinau řečí takto: »Adstipulatur his ipse in Hierosolymis locus et Golgathana rupes sub patibuli onere disrupta«, o čemž Euzebius v kníze 9 v kapitole 6 píše ec.

Také tu na zdi kaply nad tím místem, kde stál kříž Páně, pod prampauchem jest malované co na zlatohlavě Boží umučení a Panna Marye s jedné strany a z druhé svatý Ján; toho Božího umučení díl dolejší byl přikrytý tehdáž červeným tafatem.

Nad tím místem, kde ta díra jest, viselo tu tehdáž 33 lampy; nehořelo jich než 5. Stálo tu také u zdi na tom plácku, v kterém ta díra jest, 8 svěc dosti velikých oskových. Nalezl jsem tu

nedaleko od té díry u kraje vydrápaný neb vyrytý nožem neb něčím jiným v kameni erb Jeho Milosti pana Jana Zajíce dobré paměti.

Na pravé straně pak té díry jest malý oltář u samé zdi v kautě; byl tehdáž přikryt červeným damaškem; a to jest to místo, na kterém nejprvé tělo Páně položili, když je s kříže sňali. Též z levé strany té díry nedaleko od toho slauptu, který na tom místě stojí, kde stál kříž lotra, který Pánu na levici visel, jest opět neveliký oltářík; vedle toho trošku dále k polední straně stojí oltář čistý a dosti veliký a nad tím prampauch. Pod tím místo archy uděláno na axamitu Boží umučení a svatý Ján s Pannau Maryjí. U toho oltáře jest jeden stupeň, vejš než sic dláždění; před tím stupněm a oltářem jest velmi pěkně dlážděno mramorem.

A tu se ukazuje to místo, na kterém Krysta Pána na kříž přibili a přibivše s křížem zdvihli a do oné díry postavili. Nad tím místem viselo 12 lamp a ve všech tehdáž se páliło; též na straně oltáře levé viselo a hořelo 5 lamp. A tak jich v té kaple hořelo tehdáž 22 lamp.

Ve zdi proti polední straně v též kaple byly jsau někdy dvěře ven do té kaplice, která jest vně na placu před kostelem, o které jsem napřed psal, do které 9 stupňuo nahoru s placu, pod kteraužto jest kaplice a oltář.

A to místo, kde stála Panna Marye s svatým Jánem a jinými ženami, když Pán visel na kříži, neb jsau stály trošku v straně levé kříže nedaleko od něho dole, jak ta místa ukazují ec. Ale ty dvěře jsú nyní zazděné a není než okno dosti veliké s železnau mříží a okenicí; a tím oknem se muož ven hleděti na ten plac, který jest před kostelem, o kterým máš napřed. A to samo jediné jest okno v té kaple krom otevření pod prampauchy, které do kostela jsú.

Na západní pak stranu ta kapla, kde jest do kostela, toliko má prampauch a pod ním otevřino, že stoje dole v kostele, muož do kaply nahoru hleděti. A není než pod prampauchem dole řimsa kamenná na slaupcích kamenných a těch slaupkuov jest nětco vypadalo a nětco jich ještě stojí.

Též má proti puolnoční straně takový spuůsob: prampauch překlenutý, a otevřino do kostela, a řimsa na slaupcích kamenných, na kterau spodepra se muož hleděti do kostela. Z té strany puolnoční jsau též dvěře a schod, po kterém se chodí z kostela nahoru do kaply. Od těch nedaleko jsau opět jiné proti puolnoční straně z kaply ven, kterýmiž muož jíti po schodku nahoru pod kostela klenutí.

Také skuoro se všech tří strán krom vejchodní strany jsau lavičky neb sedadla kamenná okolo. A takový spuosoob jest nyní hory Kalvarye a místa toho, na kterým Pán byl ukřižován, a kaply té, která nyní na něm stojí, ačkoli toho času, když jsau Krysta Pána ukřižovali, jiný spuosoob toho místa býti musel nežli nyní jest, neb byla na tom místě zahrada, jakž svatý Ján evangelista píše, kde Pána ukřižovali. Však svatá Helena a Konstantýnus císař po umučení Páně po třech stech letech a sedmi letech a podlé některých jiných hystorykuov po dvau stech a 96 letech, i potom dali jsau ten kostel stavěti, který nyní stojí na tom místě, kde ta zahrada byla; a tím kostelem zavříno jest místo, na kterém jest Krystus Pán ukřižován, a hrob Boží a jiná místa svatá, která jsau v témž kostele, neb hrob Boží jest od místa, na kterém jest Pán na kříži viseti ráčil, v témž kostele zdálí okolo 80 noh, ač se právě pro schod přeměřiti nemůž.

Z té pak kaply hory Kalvarye, kteráž na tom místě stojí, které někdy slaulo Golgata neb místo popravné, na kterémžto Krystus Pán ukřižován byl, když sejdeš zase doluov do kostela po tom schuodku, pojda málo vedlé kuoru, na západ jest roh; potom uhna se na poledne, tu uhlédáš proti západu dvěře. Těmi vejdeš do dosti čisté kaply, která jest dole pod onau hořejší hory Kalvarye.

Ta kapla dolejší není tak široká jako ona nad ní hořejší, než jest užší trošku, ale delší, neb jest vydaná ven proti západu dobrého kroku a víc do kostela nežli ona nahoře; a tu jest jí vrch odkrytý a zvejší od ní zed asi látra.

V též kaple vnitř jest proti vejchodu oltář a za tím skála a v té též znáti tu rozsedlinu neb rozpuklinu, kteráž se stala, když Pán na kříži umřiti ráčil, neb ta rozpuklina jde shuory z hořejší kaply až dolův do skály hluboko.

Těž jest tu to místo, jakž někteří chtějí, kde nalezena hlava Adamova, našeho prvního otce; visela tu tehdáž lampa a hořela před tau rozpuklinau. Do té kaply není žádného okna, než co tam lampy svítí; jsau též v ní při zemi okolo lavičky kamenné.

Leží v té kaple pochováno několik křesťanských králuo, Gotfridus, Balduuius a jiných pět, z kterýchžto jeden, totiž Gotfridus, byl dobyl z rukau pohanských Jeruzaléma, o čemž níže položím.

Z té kaply když vyjdeš zase do kostela, přijdeš za dvěře kostelní, které jsau proti poledni, kterými jsme tam do kostela puštění byli.

Tu jsau dva slaupy kamenná mezi kuorem a zdi kostelní polední, u kteréžto zdi jsau dvěře, a jest sklenuto sklepem křížovým: jeden sklep od zdi až na slaupy ty dva, a druhý od slaupu až k kuoru.

Pod tím sklepem ode dveří asi 6 krokuo právě proti dveřuom jest místo dlážené černým, bílým a černěným kamenem mramorem velmi pěkně zdýlí 22 noh a zšíří okolo 16. V tom místě prostřed jest co nějakou stružkou obzvláště ohražené jiné místo zdýlí 10 noh a zšíří 4, též dlážené kamenem rozličné barvy; nad tím visí 8 lamp, které tehdáž hořely.

A to místo jest, na kterémžto když tělo Páně s kříže sňali, mastmi namazavše obvinuli v plátno a potom vložili do hrobu. Tu také seděla blahoslavená Panna Marya, jsauc bolestí plná, mající tělo syna svého milého Krysta Pána na svém luoně, když je s kříže sňali; a to místo jest dole na zemi v dlážení ec.

Odtud jda nedaleko proti půlnoci pod ten jeden prampauch neb ambit toho okrauhlého kostela, i vejde se zase na ten okrauhlý plac, prostřed kterého hrob Boží stojí, neb jest hrob Boží ode dveří kostelních 30 noh zdýlí.

Kapitola 30

O spuosobu a velikosti kuoru kostela Božího hrobu

Již jsem popsal všecka místa svatá, která v tom kostele Božího hrobu jsau, též i spuosob kostela okolo kuoru.

Již tuto také napíši, jaký spuosob a velikost jest kuoru toho kostela. K tomu okrauhlému kostelu, vprostředku kterého stojí hrob Boží (jak jsem napřed pověděl), jest proti vejchodu připojen kuor, kterýžto z té strany proti dveřuom Božího hrobu jest otevřený zduolu až nahoru do prampauchu; a jest přehražen dole kuor od okrauhlého kostela, prostřed kterého hrob Páně stojí, zídkau z tesaného kamene, zvejší člověka, a v té zídce jsau dvěřce; stojí tu též jakýs oltář. Těmi dvěřci vejde se do čistého hrubého a vysokého kuoru, kterýžto zdýlí jest od prahu dvěřec až do stupně nedaleko od oltáře 49 noh, od toho až k druhému stupni 17 noh, tam pak dále až k přehrazení před oltářem jest 6 noh; od přehrazení až konec kuoru nevím, jak jest daleko, neb jsem tam nemohl jíti, než tak šacuji, že jest kuor ten zdýlí okolo sta noh, zšíří pak 36 noh. Konec toho kuoru proti vejchodu jest okrauhlé stavení; též ho díl okrauhle nahoře sklenuto, a bylo tu někdy malováno dílem vysazovaným v tom okrauhlým klenutí, jak ještě

znáti, které jest nad oltářem. Sic ten kuor po stranách má slaupy, na které jest sklenutý dosti vysoce. Prostřed klenutí nahoře jest co nějaká věž, okružle stavená a u vrchu chocholatě sklenutá vysoce nade všecko jiné téhož kostela klenutí; byly v tom okrauhlém stavení někdy po stranách okna, ale nyní jsau zazděné.

Ten kůr dole mezi slaupy jest přehražený se všech strán zídkaui asi látra zvejší, že do něho nemuože jíti než dvěřci.

Jsau též vnitř po stranách při zemi lavičky kamenné aneb sedadla; jest také dlážený a vysazovaný pěkně mramorem rozličné barvy. A tu konec toho kuoru stojí oltář proti vejchodu, okolo kterého se muože jíti; a ten drží křesťané řečtí, i všecken ten kůr.

Před tím oltářem jest prkny přehraženo látra asi zvejší, jak jest obyčej Řekův před jich oltáři přehražovati; v tom přehražení jsau troje dveře, kterými se jde k oltáři, jedny vprostředku a dvoje po stranách. Na tom přehražení jsau tabule přibité, malované, jak řečtí křesťané obyčej mají, obrazy Panny Marye, svatého Pavla, svatého Jiří a jiných.

Z levé strany oltáře mezi slaupy proti poledni v té zídce jsau dveře ven, kterými když vejde, sejda po několika stupních (neb kuor jest vejš dlážený nežli sic všecken kostel) vejde se proti schuodku, po kterým se chodí nahoru do kaply Kalvarye. Tu v dlážení téhož kuoru od zídky a dvěřec, kterými se chodí z kostela Božího hrobu do kůru, asi 21 noh jdauc k oltáři, jest kámen mramorový v dlážení, pídi asi zdýlí a puol druhé zšíří, a v tom díra okrauhlá, co by do ní pěst vešla, zhlaubí skuoro čtvrti lokte. A tu nedaleko od téhož kamene slaupek chocholatý kamenný stojí, zvejší od dlážení asi dlaně a v tom slaupku též díra nahoře.

A praví, že jest ta díra právě prostřed světa. Ale astronomové a hvězdáři místa tomu nedají, neb kdekoli člověk v světě stojí, všudy jest prostřed světa; neb poněvadž svět okrahlý jest co kaule, kterékoli v něm místo vezmeš, všudy jest prostřed něho, neb na kauli počátku ani konce není, též ani prostředku, rozuměj in superficie convexa, aniž též právě prostřed světa býti muože, neb nec longitudine, nec latitudine est in medio, ač někteří chtějí, že by byla in medio terre habitabilis, což i býti nemuože; ale toho geometruom a astronomuom zanechám.

Než já tak hádám, že ta díra právě prostřed kostela toho stojí, jakž pak podobno, a že jest centrum templi, pravý prostředek kostela, et non centrum mundi, a ne prostřed světa. Jiní pak praví, že ta díra, v které stál kříž, na kterým Krystus Pán viseti ráčil, jest uprostřed světa, ale ani tomu nemohu místa dáti.

Kuor ten, též i všecken ten kostel zevnitř nahoře, krov jeho jest krytý neb pobitý plechy olověnými. A tak jsem již i kůr popsal téhož kostela ec.

A ačkoli hrob Boží, kůr i ta jiná všecka svatá místa, o kterých jsem napřed psal, jsau v jednom kostele zavřená a všecko jeden kostel jest, však kostel vnitř jest jako na dva díly rozdělený, totiž kuor a za kuorem okolo něho ty kaply a místa svatá, též i kapla Kalvarye, to slove všecko spolu kostel hory Kalvarye neb ecclesia Golgatana, onen pak kostel okrauhlý, prostřed kterého stojí hrob Boží, slove kostel hrobu Božího, ecclesia sancti sepulchri, ač jsau spolu spojeni, jakž nahoře máš ec.

Kapitola 31

O přirovnání kostela Božího hrobu v Jeruzalémě k kostelu svatého Víta na hradě Pražském a o vyjití pautníkuov z kostela Božího hrobu a přijítí zas na Hůru Syon do kláštera

A tomu aby se lépe vyrozuměti mohlo, co jsem o tom kostele psal, i toho příklad dám.

Ačkoli kostel svatého Jakuba v Praze v Starém Městě poněkud k tomu kostelu, který v Jeruzalémě nyní jest, o kterém jsem napřed mnoho psal, velikostí kuoru i mnohým jiným podobný jest, však pilně toho šetře, nenalézám podobnějšího kostela ve vší Praze k tomu jeruzalémskému jako kostel svatého Víta na hradě Pražském, ač takový není, ale poněkud k tomu podobný.

Vnitř v kostele svatého Víta na tom placu, který jest mezi kruchtau a kuorem, tu rozuměj, jako by stál ten okrauhlý kostel, prostřed kterého hrob Boží jest, a ti hrobové, kteří prostřed toho placu – císaře Karla a jiných – stojí, co by byl Boží hrob; k tomu pak připojen jest proti vejchodu kuor, jako tam v Jeruzalémě. Také se muož jíti okolo kuoru svatého Víta vůkol tak, co okolo onoho jeruzalémského.

Kde jest kapla veliká neb sakrysta u svatého Víta, v které se chovají kostelní věci, při které obraz ten svatého Šebestyána stojí, tu jest rovně v tom položení jako kapla blahoslavené Panny Mary je v kostele jeruzalémském, v které stojí kus slaupu, u kterého Krystus Pán jest mrskán byl.

Odtud jda okolo kuoru u svatého Víta, ta nejprvnější kapla vedle sakrysty jest nápodobně jako by ona byla, kde Pán seděti ráčil, než ho na kříž vbili; po té druhá kapla neb vejstupek co by byla, kde haubu omočivše v octě dali Pánu píti. Třetí jako by byla, kde losy metalí o sukni Páně. Čtvrtá, která jest za oltářem na vejchod proti hrobu svatého Víta, tu jako by byly dvěře doluov do kaply svaté Heleny. Pátá, jdauc dále, jako by byla ta, v které slaup stojí pod oltářem, na kterým Pán seděl, když mu na hlavu jeho korunu trnovau kladli. Šestá, která jest proti tomu místu, které v dlážení mřěží ohrazené jest, tu jako by byl schůdek nahoru do kaply Kalvarye a tu proti dveřuom na zemi dole jako by bylo to místo, kde Krysta Pána mazali, než ho do hrobu uložili.

Těž dvěře, které jsau u svatého Víta proti poledni k palácu ven z kostela, jsau v těch měrách a položení jako ony v kostele v Jeruzalémě, než že jsau ono veliké a duoje.

Také kuor svatého Víta jest vyšší nežli jiné dlážení v kostele, jako onen v Jeruzalémě, ač jeruzalémský není tak vysoko jako tento od země a jest onen kuor jeruzalémský o mnoho delší. A tak máš poněkud toho spusob a podobenství, a zvlášť kuoru a kaplic těch okolo něho k onomu jeruzalémskému, ač nebud tak hlaupý, aby se domníval, že rovně tak kostel jeruzalémský měl by býti jako ten u svatého Víta, než že jest k tomu poněkud podobný strany položení a nětco i stavením ec. Již sem popsal kostel ten, který jest v Jeruzalémě, v kterémžto hrob Boží stojí, a jiná mnohá místa svatá, jak jsem nejsrozumitelněji mohl. I tuto se zase navrátím k prvnímu, a jak jsem napřed pověděl, že když bylo po procesí, šli jsme za kostel do refectorium a tam jsme pojedli a potom každý chodil po kostele, kde se komu líbilo, a to až do večera.

A když se již smrkalo, rozkázal gardyan mnichuom přiněsti několik rohoží, které tam měli za kostelem, a ty nám prostřeli pautníkuom na zem okolo jeskyněk Božího hrobu v tom okrauhlým kostele.

A tu kteří z pautníkuov chtěli, spali a odpočívali na nich, já pak maje s sebau papír, ingaust a peří, rozsvítiv sobě ten kus svíce, který mi zůstal po procesí, chodil jsem po kostele od jednoho místa k druhému, popisuje a měře je, spusob stavení a velikost jich na knížky, kteréžto až podnes mám; potom jsem také trošku pospal na týchž rohožích. Tu několik hodin přede dnem začali říkati mniší jich hodiny v kaple Panny Marye; též Řekové, kteříž jsau v kostele Božího hrobu ustavičně, počali zpívati v kuoru řecky jich modlitby a arménští křesťané a indyánští neb Abiseni (Abiseni, to jsau ti křesťané z Afryky, kteří jsú pod zprávau a panováním velikého kněze Jana, kterému vlasky říkají Prete lan, latině Presbiter Ioannes), z

kterýchž též v témž kostele ustavičně jsau jich dva, svým jazykem také zpívali jich modlitby neb písne pod těmi ambity, které jsau okolo kostela Božího hrobu, neb tu pod nimi svá místa mají.

A kněží naši pautníci, neb jich několik bylo mezi námi, slaužili mše v jeskyňce Božího hrobu, jeden po druhém, a gardyan jim puojčil mešného raucha a kalichuov a co k tomu náleží. Též mniší počali slaužiti mši v kaple Kalvarye; jak jeden odslaužil, tak jiný přistaupil. A tu někteří z pautníkuov, kteří chtěli, neb žádný z nás k tomu nebyl nucen, spovídali se a přijímali. A tak ty mše trvaly až do dne.

V neděli pak ráno, to bylo 22. dne měsíce srpna, když počalo již svitati, gardyan oblékše se v raucho mešné, všel do jeskyňky Božího hrobu a tam začal mši slaužiti. A my pautníci sešli jsme se všickni před dvěře přední jeskyňky, která před tau Božího hrobu jest, i mniší a zpívali jsme nahlas mši latině, jak obyčej jest.

A když bylo po mši a po požehnání, čekali jsme v kostele asi na puol hodiny, až přišli Turci vyslaní od pána neb vladaře jeruzalémského; ti odevřevše nám dvěře kostelní, i pustili nás ven, čtauc nás, na plac před kostel. Též vyšli ven ti dva Turci kramáři, kteří svíce prodávali, neb i ti s námi tam přes noc byli. S placu jsme šli dva a dva skrz město až ven z brány zase na Horu Syon do kláštera. Tam přišedše byl oběd hotov a my posadivše se jedli jsme a obědovali ec.

Kapitola 32

O vyjetí pautníkuov z kláštera Hory Syon do Betléma a o místech svatých na též cestě

Po bédích pobyli jsme v klášteře Hory Syon asi tři hodiny; a když se již přibližovalo k nešporuom, přijeli sedláci Turci s osly před klášter a my vyšedše i vsedali jsme na ně a jeli s gardyanem do Betléma a náš hejtman z navi s námi. Když se sjede s Hory Syon dolův proti západní straně, leží jakýs hrubý rybník pod vrchem Hory Syon, dosti hluboký, a ten má hráz zděnou na poledne; též jest po stranách obezděn položitau zdí, co by byly stupně do něho. V tom rybníku tehdáž bylo málo nětco vody; a ten ukazuje nám gardyan, pravil, že by slaul piscina Bersabe, totiž Bersabé rybník, u kteréhožto nohy myla, když ji král David uhlédav požádal, jak o tom psáno stojí v Starém Zákoně v 2. knihách Královských v 11. kapi. Přes

toho rybníku hráz jsme jeli; a jest tu na hrázi jakás raura a koryta, kde velblaudy, osly a jiná hovada napájejí.

Potom jsme se z té hráze uhnuli proti poledni k Betlému, neb Betlém leží za Jeruzalémem k polední straně; a jeli jsme mezi zahradami a vinicemi, z kterých vybíhali pacholata pohanská, nesauc nám víno v hrozních. A my jim dávali za ně po stuze, druhdy za stauhu dali dva neb tři hrozny vína.

Tu po pravé straně jest jakés stavení, co nějaká věž dosti vysoká čtverhraná, nahoře navrchu zbořená; stojí trošku na vršku mezi zahradami.

Tu okazuje nám gardyan pravil, že by na tom místě byl někdy duom onoho svatého Symeona starého, kterýžto vzal na své lokty děťátko Krysta Pána v chrámě a pověděl: »Nunc dimitis, nyní propauštíš služebníka tvého, Pane« ec, jakž píše svatý Lukáš v 2. ka. To místo jest od města nynějšího Jeruzaléma skuoro na malé čtvrt míle české, od kterého jsme podál jeli v stranu, nechavše ho ležeti na pravé ruce.

Odtud jsme dál jeli mimo nějaký dosti veliký štěp, kterýž nám byl po levé straně; měl ovotce černěné co brslen. Pravili, že slove latině terebintus a že by na tom místě, kde ten štěp nyní stojí, měla Panna Marye odpočívati s děťátkem Krystem Pánem, když šla z Betléma do Jeruzaléma.

Od štěpu toho asi co by mohl z ručnice dostřeliti, trošku na jakýms vršku jest studnice a okolo ní obděláno tesaným kamením čtverhraně, skuoro na sáh zdýlí a tolikéž zšíří a zvejší to obdělání od země asi člověku do pasu. Tu studnici okazujíc nám gardyan pravil, že když Tři králi jeli z Jeruzaléma do Betléma a na to místo přijeli, kde ta studnice nyní stojí, tu se jim okazala hvězda, jak svatý Matauš píše v 2. kapi., že vyslyševše krále odjeli jsau, a aj, hvězda, kterau viděli na vejchod slunce, brala se před nimi ec.

Od té studnice nedaleko na pravé straně jest vršek a tu jakás zídka; a bylo někdy, jak znáti, nějaké čtverhrané stavení co malá kaplice, ale nyní zbořené, jen zdi stojí, rum a kamení. A tu, jak nám okazovali, má býti to místo, kde anděl Páně vzal za vlasy vrchu hlavy onoho Abakuka, který jídlo nesl na pole žencuom, a nesl ho do Babilona k Danyelovi k jámě luové, jak máš o tom v prorocství Danyele ve 14. a poslední ka. Odtud nedaleko po levé straně v jakés zahradě jest dosti čistý kostel, na tom místě postavený, kde se Eliáš prorok narodil; ale do toho jsme vjíti nemohli, neb jej Saracenové a Turci drží a křesťanuom tam choditi nedopustí. A tu již viděti Betlém. Od toho kostela přibližujíc se k Betlému, od Betléma dobré

čtvrt míle české stojí na poli jakés kus zdi okrauhlé a roh od nějakého stavení; a leží tu mnoho rumu a kamení. To místo okazujíc nám gardyan pravil, že by bylo, na kterém někdy Jákob patryarcha dům ustavěl, v kterém přebýval a své obydlé měl, jakž o tom čtem v 1. knihách Mojžíšových v 33. ka. To místo leží na pravé straně, jeda z Jeruzaléma do Betléma. Toho také nezdá mi se, abych tuto pomínul, že jest tu na tom poli, kde to zbořené stavení stojí, velmi mnoho malých okrauhlých kaménkuo, nápodobných k hrachovým zrnuom.

Pravili nám, že by toho času, když Krystus Pán na světě býti ráčil, měl tudy jíti mimo to pole s svými učedníky a na témž poli tehdáž nějaký člověk rozsíval semeno; a Pán se ho otázal, co by rozsíval, a on odpověděl, že kamení. Odpovídaje jemu Pán řekl: »I budiž tehda kamení!« a tak to semeno obrátilo se všecko v kameníčko, jakž pak ho plno až podnes na tom poli.

Ačkoli o tom žádný z evangelistuov nepíše, protož já toho jistiti nemohu, by se to vpravdě stalo, než to jest ujistě tak, že toho kameníčka podobného k hrachu na tom poli mnoho jest, neb jsem jej v svých rukau měl.

Jáť i proti tomu také nejsem, by to se státi nemělo, poněvadž píše svatý Ján evangelista v své poslední kapitole na konci takto: »Jestit' pak ještě i jiných mnoho věcí, které činil Ježíš, ježto nejsau napsaný; kteréžto by byly psaný všechny naskrze, mám za to, že by tento svět nemohl přijíti těch kněch, který by měly psaný býti« ec.

Od toho místa, na kterém byl stál příbytek Jakobuov, asi co by mohl z kuše dostřeliti, blíž k Betlému jest též na pravé straně cesty v poli čistý kostel, maje okrauhlé neb chocholaté krovky dva klenuté a okolo zídku; a tu na tom místě leží pochováno tělo (jak nám pravili) Ráchel, manželky Jákobovy, jak o tom čteme v 1. knihách Mojžíšových, v 35. kapito.; do něho jsme nešli, neb jej Turci drží a tam křesťanuom jíti nedají.

Odtud jsme jeli předse až k Betlému; leží Betlém od města Jeruzaléma a Hory Syon na míli českau. Tu jsme jeho nechali ležeti po pravé ruce na poledne a jeli jsme pod něj svrchu dolův do audolí proti vejchodu na nějaké pole, na kterémž roste mnoho olivoví; a z toho mimo ves, která tu jest, po pravé straně nám ležela, před jakús vinicí, kterážto ohrazená byla hrází kamennau asi do pasu zvejší, ač někde vejše, někde níže. Před tau vinicí ssedavše s osluov, šli jsme do ní za gardyanem. A tu stojí stavení zbořené, kusy zdi z tesaného kamene a přitom rum a kamení; tak mám za to, že tu byl někdy nějaký kostel.

V tom zbořeném stavení jest sklep co nějaká kaplička dole v zemi proti vejchodu; na poledne jest do ní hrubá díra, kteraužto tam mnoho rumu a kamení napadalo a tím se skůro čtvrt té kaplice zasulo. Tauž děrau jsme my tam také vešli.

Ta kaplice jest okolo dvau sáhuo zšíří a čtyř asi zdýlí a vnitř přehražená zídkaou rovnanaou z kamení bez vápna a písku zvejší člověku do brady; a v té jest proti vejchodu co austupek okrauhle dělaný a nahoře též okrauhle sklenutý. Není v něm oltáře, než visela tam tehdaž lampa, ale nehořela. Kde ten vejstupek, okazuje nám to místo gardyan pravil, že by se tu anděl Páně okázal pastýřuom a zvěstoval jim, jak se Krystus Pán narodil, o čemž píše svatý Lukáš v 2. ka., kterak anděl Páně postavil se vedlé pastýřuo, kteří bděli při svém stádu, a pověděl jim: »Aj, zvěstuji nám radost velikau, kteráž bude všemu lidu, neb narodil se vám Spasitel, jenž jest Krystus Pán« ec. Znáti též, že tu byla nějaká věž na vršku při tom stavení, ale nyní jest zbořená. To místo leží v audolí drobet s vršku k straně puolnoční Betléma, od něho okolo čtvrt míle české proti vejchodu.

Odtud jsme se obrátili nazpátek zase proti Betlému; a tu asi co by mohl dostřeliti z ručnice, od něho proti vejchodu jest kaplice malá, klenutá, kteréž předku kus též i zadku zbořeno, rumu a kamení v ní mnoho. To se zbořilo, jakž praví, od zemětřesení, kteréž tam bylo, od kteréhož se též zsulo klenutí kostela svatého Jeronýma.

V témž klášteře Betlémě, o čemž potom oznámím, byl někdy v té kaplici austupek proti vejchodu, okrauhle stavený, ale ten padl, než toliko oltář zůstal, okolo kterého se můž jíti; a kde ten stojí, ukazuje se to místo, jak sv. Matúš píše v 2. ka., na kterém se anděl Páně okázal Jozefovi ve snách a řekl mu: »Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a ujdí do Ejipta!« ec.

Od toho místa, co by mohl z luku dostřeliti, v stranu kláštera Betléma proti poledni, jsú nějaké staré zdi a zbořené stavení; a tu dvéře malé proti puolnoci v jakés hrázi kamenné, do kterých sotva, dobře se posehna, když vejdeš, i jest jakás auzká šíje v skále tesaná, dosti dlauhá a nízká, že sehna se musíš jíti. Potom tam na poledne jest co sklep vytesaný z skály a oltářík. Též proti západu vnitř jdeš dosti daleko a opět tam prostranství co druhý nějaký sklep; jest tam velmi tma, neb není žádného okna do té jeskyně, než musíš světlo míti, chceš-li tam co viděti. A jest dosti mistrná věc a holé skále udělaná.

V té jeskyni, pravili nám, že by se měla skrejti blahoslavená Panna Marya s děťátkem Krystem Pánem před Herodesem, než utekla do Ejipta.

Kapitola 33

O vjití pautníkuov do kláštera Betléma, o procesí a místech svatých v témž klášteře

Odtud jeli jsme předse do Betléma. Tu proti západní straně přijeli jsme na jakýs plac před klášter Betlém; i ssedavše s osluov, vešli jsme do něho dvěřci, které jsau proti západu malé a nízké, že sehna se musí skrz ně jíti. A ty mají železné dvěřky, kterými se zavírá.

Vejsa tam jest vnitř čistý a dosti veliký kostel, však neklenutý, než toliko střechau dřevěnnau přikrytý, kterážto zevnitř nahoře jest krytá neb pobíjená olověnnými plechy. V tom kostele jest 32 slaupuov kamenných mramorových, velikých a vysokých, každý z celého kusu neb štuky udělaný, na kterých postaven krov; s každé strany kostela stojí jich po stranách 16, 8 nedaleko od kostelní zdi a opět jiných 8 před těmi, tolikéž tak i z druhé strany kostela.

Těž byl při tom kostele v témž zavřetí a klášteře jiný kostel proti puolnoční straně, klenutý a dosti veliký, ale zemětřesení (jakž nám pravili) zbořilo jej, že sklep a klenutí všecko padlo; ještě ho stojí slaupy a kusy klenutí, zdi zbořené, rum a kamení na hromadě.

A slaul kostel svatého Jeronýma; tolikéž tím zemětřesením sic nětco stavení se pobořilo, kde byli příbytkové mnichuov, též kus refectorium, kde jídali, také ambitu se drahně pobořilo. Ostatek téhož kláštera ještě stojí v kostele tom, v kterým jest těch 32 slaupů.

Ve zdi jeho puolnoční jsau železné dvěře proti poledni malé; těmi chodí do ambitu a potom až do refectorium před kuchyní, neb tu ještě mnoho stavení ostalo, sklepův i ambitu. Tu když sme přišli, kaupil sobě každý z pautníkuov svíci oskovau za mejdynu od křesťanuov, kteří je tu prodávali; a gardyan oblekše se v kaple svaté Kateřiny v raucho mešné, krom ornátu nic, i šel před námi do toho kostela zase, v kterým jest těch 32 slaupuov, a mniší Hory Syon, též mniší pautníci za nimi a my potom teprv dva a dva spolu za nimi, nesauce každý svíci hořící v ruce.

A nejprvé jsme s tau procesí v témž kostele přišli k tomu oltáři a místu, kde obřezován jest Pán Krystus; tu gardyan říkal modlitbu latině a hymnus se zpíval.

Odtud jsme šli s tau procesí do kaply pod kuor dolu po několika stupních a tam nám ukázáno místo to od gardyana, kde se Krystus Pán z čistě a blahoslavené Panny Marye na tento svět pro nás hříšné naroditi ráčil. Na tom místě dávají se odpustkové všech hříchuov.

Při tom nedaleko jest to místo, kterému říkáme česky jesle, do kteréhožto Krystus Pán, děťátko jsúc, obalený v plénky od své milé matky položen byl. Od toho místa neb jeslí blízko jest nám okázáno to místo, kde Tří králi děťátku Krystu Pánu dary obětovali, zlato, kadidlo a mirru ec.

Z té kaply jsme šli s tau procesí pod zemi do jiné kaplice, v kteréžto ukazuje se to místo, kde nemluvňátek, které Herodes dal zbítí někdy, mnoho leželo pochováno.

Odtud šli jsme do jiné kaply, u kteréžto jest hrob svatého Jeronýma doctora a svatého Euzebia, učedníka jeho. Item jiný hrob svatý Pauly a Eustachí, dcery její. Z té opět jsme vyšli s tau procesí do jiné kaply, v kteréžto svatý Jeroným přeložil Zákon Páně z židovského jazyku a řeckého na latinský. Potom jsme vyšli nahoru do kaply svaté panny Kateřiny a tu konec vzala ta procesí. Také se na těch všech místech odpustkové dávají, ale rozdílní. Též na každém tom místě, když nám je gardyan okazoval, bylo nám oznámeno třmi řečmi, vlasky, francauzsky, nyderlensky, co se na kterém stalo; tolikéž všudy říkala se modlitba neb orací latině od gardyana podlé místa náležitosti.

Tu každý z nás zhasivše svau svíci, i šli jsme do refectorium před kuchyní; a tu bylo na štoky přikryto a my posadivše se i jedli jsme, neb nám mniší dobrau večeri dali i dobrého vína píti. Po večeri chodil každý po klášteře ohledávajíc jej, kde se komu líbilo.

Popsal jsem již procesí a místa, která nám v ní od otce gardyana okazována byla; nyní mi se vidí za potřebné býti, abych též to každé místo obzvláště popsal, jak jsem učinil v kostele Božího hrobu.

Kapitola 34

O spuosobu klášteera Betléma a míst svatých v témž klášteře

A tak ten kostel, o kterým jsem napřed napsal, v kterýmžto těch 32 slaupův, na kterých krov pobitý olovem stojí, jest zdýlí okolo 2set 28 noh, zšíří asi 77 a slove kostel svaté a blahoslavené Panny Marye; a ten má kůr dosti veliký proti vejchodní straně, kteréhožto napřed jest kus okrauhle stavený a též okrauhle sklenutý, a z té strany do kostela otevřený a v něm oltář; drží jej řečtí křesťané.

Ten kůr jest vevejšeny nad jiné dlážení téhož kostela dosti vysoko, že po několika stupních do něho nahoru se musí jíti; pod ním dole kapla, v které se Krystus Pán naroditi ráčil, o čemž na svém místě psáti se bude.

Vně kůru s pravé strany jeho polední v témž kostele jest austupek neb kaplice proti vejchodu, okrauhle stavená, též i okrauhle sklenutá a tau stranau, kterau do kostela, od země až do vrchu otevřená, a v ní oltář na tom místě stojí, na kterém jsau děťátko Krysta Pána obřezovali.

Těž z druhé strany kůru levé proti puolnoci jest takový druhý austupek na vejchod aneb kaplice a v ní oltář; kde ten stojí, jest to místo, na kterémžto Tři králové se strojili s svými dary, když je měli Krystu Pánu obětovati.

Takž kuor toho kostela stojí vprostřed a ty dvě kaplice neb vejstupky po stranách okolo něho, jedna s pravé, druhá s levé strany; ta prostřední jest vyšší dobře než ty po stranách, které jsau nižší. S strany levé téhož kůru při zemi zevnitř u něho z té strany proti poledni jest schod kamenný s několika okrauhlými stupni; a tu sejda po něm doluov, jsau dvěře na poledne a v nich dvěřce dřevěnné, kterými se zavírají. A ty jsau prořezované co mřížka, že skrze ně hleděti muože do kaply doluov.

Projda skrz ty dvěře, jde se dolův co nějakau šíjí nevelmi širokau po 7 stupních, a tu se teprva vchází na dlážení do kaply. Z druhé strany kůru levé jest při zemi rovně takový schuodek a šíje i dvěře proti puolnoci doluov pod kuor do též kaply jako tento s pravé strany; a těmi dvěřci, které jsau na puolnoci, pravili nám, že by vešli Tři králi ku blahoslavené Panně Maryji, když Krystu Pánu dary dávali.

A jsau ty dvěře v těch šíjích proti sobě, jedny na poledne a druhé k puolnoci; po těch schuodcích, z které strany chceš, můžeš jíti do kaply, která pod kuorem.

Ta kapla jest co valní sklep dělaná, zdýlí 35 noh, rozuměj dyl od západu proti vejchodu, zšíří pak 11 noh, se všech strán taflovaná a ozdobená táflemi neb tabulemi mramorovými pulerovanými bílými, a v nich skropováno neb prorostováno od přirození mramorem modrým samo od sebe, velmi zmíry pěkným, od země až pod vrch; kterýžto strop neb vrch té kaply byl malovaný dílem vysazovaným, zlatem a barvami, kveksy a jiným malováním pěkně, ale dynch nyní někde místy opadal a díl se učadilo od lamp, které tam hoří.

Jest též dlážená všecika kamenem mramorovým merhovaným bílým a modrým velmi pěkně. Tak pěkné jsau ty mramorové táfle, kterýmiž jest ta kapla po stranách taflovaná, že před

několika drahně lety, dokudž ještě žoldanové ejiptští měli jsau pod svau mocí a drželi zemi Svatau, jeden z nich vida to tak pěkné kamení, povolal kameníkuov rozkázav jim, aby je ode zdi odjímal, chtěje je do města velikého Kajru poslati, jsauc toho aumyslu jimi dáti svooj palác ozdobiti a ošlechtiti. A tak když jsau kameníci do té kaply přišli s svými přípravami a instrumenty, počali těch táflí mramorových odjímati; a začali v té šíji, kterau se jde do kaply, z té strany kuoru puolnoční, jdauc doluov na pravé straně.

Ačkoli s nimi pěkně zacházeli, aby jich nezlámali, však jsau žádné celé odjíti nemohli, aby se jim v kusy nezlámala. A vtom z dopuštění Božího za tejmiž táflemi had nepodobně veliký vylezl ven, kterýžto po stěně leza neb plaze se táflí všech se dotýkal. A každá ta tabule, které se dotekl, zlámala a rozpukla se jest, neb až podnes žádná táfle ta mramorová není celá v též kaple, aby zlámaná a rozpuklá nebyla. A znáti ještě podnes, kudy ten had lezl, neb po sobě nechal znamení, co by čím bylo opáleno. Ačkoli ty táfle u stěny se předse drží a pospolu sau, však každá zpukaná a zlámaná jest.

Ten zázrak vida žoldan s těmi, kteří při tom byli, přestal od svého předsevzetí a těch tabulí víc odjímati nedal a tak až podnes ještě zuostávají; než to místo v té šíji nad schodem, kde jsau jich několik odlaupili, podnes znáti, a nyní toliko obvrženo vápnem.

Tuto hystorí rozprávěli mi mniší Hory Syon a pravili, že jest to pravda a jistě tak, čemuž každý pohledě na to snadno uvěří.

Kapitola 35

O spusobu místa toho, kde se Krystus Pán z blahoslavené Panny Marye naroditi ráčil

V též kaple proti vejchodu jest místo co malá kaplička neb austupek, otevřený z té strany, kterou do kaply, od dlážení až do klenutí, a nahoře prampauch asi půl druhého lokte zšíří a potom ostatek okrauhle překlenuto.

Pod tím prampauchem a klenutím jest kámen mramorový bílý, dosti tenký, udělaný do zdi s obau strán toho austupku neb kapličky, co by bylo ponebí, že nad ním nahoře prázdno, též i pod ním dole, a muož se na něm mše slaužiti. Nad tím kamenem pod tím překlenutím jest tabule dřevěnná místo archy při stěně vejchodní toho austupku a na ní pěkně malováno narození Krysta Pána, jak blahoslavená Panna Marye a Jozef klečí nad děťátkem a pastýři s nimi.

Pod tím pak kamenem jest dole dlážení od země trošku málo vyvejšeno a o jeden stupeň vejš vydláženo v témž austupku nad jiné dlážení té kaply. A tu v tom jest díra okrauhlá, co by do ní pěst mohla vjíti, nehlaboko, dvau neb tři prstuo asi zhlaubí, okolo ní vytesaná v kameni hvězda veliká.

Té díry okršlek okolo jest obdělaný neb obložený cínem, a to proto, aby se od ní nic ulomiti ani uraziti nemohlo. A tu na tom místě, kde jest ta díra, porodila blahoslavená Panna Marye syna prvorozeného svého milého Ježíše Krysta, Pána a Spasitele a Vykupitele všeho světa. Ta díra jest v holé skále udělaná a všudy okolo ní mramorem pěkně dláženo a ozdobeno. Pod tím tenkým kamenem, který místo oltáře nad ní, neb ten austupek tu dole jest okrauhlý se všech strán, krom kde otevříno do kaply: ten kámen jest od země a dlážení zvejší člověku asi do pasu, na kterémžto kamení vytesáno na straně, kterau jest ven do kaply, neb raději na tlustosti jeho, kde se k němu přistupá, literami latinskými textem černým takto: HIC DE VIRGINE MARIA IESUS CHRISTUS NASCI DIGNATUS EST. Před tau kaplicí neb austupkem, v kterým jest to místo, kde se Krystus Pán naroditi ráčil, viselo a hořelo tehdáž 6 lamp. Od té díry asi kroku na pravau stranu proti polední stojí v holé skále vytesaný opět jiný austupek dosti veliký a jest trošku hlaub v zemi, asi lokte neb více než sic té kaply jiné dlážení, neb se doluov do něho jíti musí po třech stupních kamenných, zdýlí 8 noh a málo nětco víc, zšíří 6 noh, zvejší asi na čtyři lokty, ač všudy jednostejně vysoký není, neb při stěně západní jest níž a proti vejchodu se vždy nahoru vyzdvihuje. V témž austupku neb jeskyni při stěně její polední jest dole sedadlo neb lavička kamenná, od země asi puol druhé pídi zvejší, nevelmi široká. A tu též v té jeskyni stojí oltář mramorový proti vejchodu, kterýžto na tom místě ustavený, jak nám pravili, na kterým blahoslavená Panna Marye seděla majíc děťátko Krysta Pána na luoně, když Tři králi přišedše obětovali Pánu Krystu dary, zlato, kadidlo a mirru, jak o tom píše svatý Matauš v 2. ka. Na tom oltáři jsú místo archy dvě tabulce dřevěnné proti západu a na nich malováno na obau, jak Tři králi obětují Krystu Pánu dary ec.

Kapitola 36

O spuosobu jesliček, do kterých Krystus Pán děťátkem jsa od své milé matky položen byl

Proti tomu oltáři dole při zemi v též jeskyni u stěny její západní jest věc co nějaké koryto, z skály holé samorostlé vytesané, zdýlí 5 pídi mých, zšíří 3, zhlaubí na puolnoční stranu 2 pídi,

na západní pak, též i na polední stranu jest zhlaubí půl druhé pídi; proti vejchodu ta strana můž býti hluboká dlani neb víc. A to koryto kamenné jest to místo, do kteréhožto Krystus Pán jsauc děťátkem, v plénky jsa obvinut, od své milé matky položen jest byl před oslíka a volka, kterému my říkáme česky jesličky. A to koryto jest se všech strán ozdobené a taflované mramorem bílým a modrým merhovaným od přirození velmi pěkně.

V týchž jesličkách neb korejtku na straně jeho puolnoční na jednom kameni tom mramorovým nachází se vyrostlina velmi mistrná sama od sebe modře a bíle v mramoru, osoba neveliká co mnicha, an leží v kápi, maje hrubau bradu.

Tu vyrostlinu ukazovali nám mniší Hory Syon a pravili, že by byla osoba svatého Jeronýma, kterýžto v témž klášteře Betlémě drahný čas bydlel. Jestli to osoba svatého Jeronýma, toho já nevím, než jest dosti mistrná vyrostlina a podobenství co nějakého mnicha ležícího ec.

K té podobná od přirození nějaká vyrostlina byla nalezena v kameni mramorovém co osoba nějakého krále, an má korunu na hlavě, když jsau stavěli kostel svatého Marka v Benátkách, jak o tom píše Albertus Magnus v kníze De lapidibus preciosis; kdo chce, muož sobě sám tam přečisti ec.

Okolo těch jeslí od nich až k stěně jeskyně západní jest rovně vydláženo a ozdobeno kamenem mramorem; proti straně polední v tom kautě jest v dlážení hrubý mramorový bílý a modrý kámen, 5 pídi zdýlí a puol páty zšíří. K vejchodu pak ten kámen před korytem proti oltáři jest trošku okrauhlý, zšíří pídi, zvejší od země též jeskyně neb dlážení na pídi, a za tím teprv jesle neb to koryto; na puolnoční stranu jeslí jest nahoru co stupeň, zdýlí pídi a zšíří co jesle, a tu stojí slaup z bílého mramoru, člověka zvejší. Visely při něm tehdáž a hořely 2 lampě.

Ta jeskyně, v kteréžto jsau jesličky, jest se všech strán ozdobená mramorem po stranách též i dole pěkným velmi, krom vrchu neb stropu nic, kterýžto z holé skály vytesaný jest.

Také z kaply do toho austupku neb jeskyně, v které jesle jsau, jest se dvau strán otevříno: proti vejchodu nad oltářem, který jest na tom místě, kde blahoslavená Panna Marye seděla s děťátkem, když mu Tří králi dary obětovali, ustaven, neb jest tu toliko zídka jakás malá z té strany před oltářem a lavička kamenná, ostatek až do vrchu otevříno, a při ní slaup mramorový, kterýž dělí stranu puolnoční jeskyně od strany vejchodní.

Proti puolnoci pak, kudy se do též jeskyně vchází, jsou dvěře dosti vysoké a veliké, ale i vedlé dveří otevřino, že se též muož do ní tudy jíti ec.

Ačkoli takauvý spuosob toho místa, na kterým se Pán Kristus naroditi ráčil, též i jesliček, bezpochyby nebyl tehdáž, když se Pán na tento svět narodil, jakž nyní jest; neb toho času, jak se ve čtení svatého Lukáše čte v 2. ka., rozuměti se muož, že na tom místě byla marštal neb nějaký chlév, v kterémžto hovada stávaly, kdežto byly i jesle a koryto to neb žlab, do kteréhož jsou dobytku jisti dávali; nebo v těch krajinách není obyčeje mívati jeslí takových dřevěných, jako my zde v těchto našich zemích míváme. Já jsem jich tam nikdež neviděl, než dávají hovaduom do koryt a žlabuo neb na zem jísti. Také to slovo latinské praesepe, kteréž netoliko jesle ty, do kterých zde u nás v Čechách dobytku jísti dáváme, vyznamenává, ale všelijaké místo, na kterém hovada stávají a z čeho jídají, v sobě zavírá. Protož blahoslavená Panna Marye, neměvše kde jinde děťátka Krista Pána položiti, protože mu místa v hospodě nebylo, položila ho do koryta, z kterého dobytek jedl, jak píše svatý Lukáš evangelista v 2. ka.

A tak ty jesličky, které se podnes v Betlémě ukazují, do kterých Pán položen byl, jsou z skály samorostlé vytesané co nějaké koryto neb žlab v austupku, z skály vytesaným dole při zemi, v kterémžto austupku dvě hovad svobodně mohlo státi před tím korytem neb jeslemi, ač nyní jest menší a ne tak prostranný ten austupek, jak tehdáž byl, neb oltář v něm ustavený stojí.

Také ta jeskyně, kde těchto časuov kapla, musela býti prvé bezpochyby marštal, neb jest všecka v zemi v skále udělaná; a v té byl v straně, jakž i ještě ten austupek, kde stál volek a oslík, před něžto Pán do jeslí položen byl. Ačkoli o volku a oslíku evangelistové žádné zmínky nečiní, však od staré hned církve z řeči proroka Esaiáše za to se drží. Ale svatá Helena a jiní křesťané po Božím umučení drahně let, jsouc laskavi na ta místa pro poctivost jich, a ke cti a chvále Pánu Bohu všemohúcímu z té marštale neb chlévu udělali tu kaplu pěknau a ozdobnau, o které jsem napřed psal, též i jeskyni tu neb austupek i jesle tak mramorem obložiti a ošlechtiti dali a kostel velmi pěkný, nákladný a čistý a klášter na tom místě, kde hospoda někdy byla, v které blahoslavená Panna Marye děťátku místa neměla, ustaviti kázali, kterýžto až podnes stojí. V též kaple, o kteréž jsem již mnoho psal, jsou s obau strán při zemi kameny neb sedadla, vydané ode zdi do kaply, s každé strany jich 5 pídí zdělí a pídí dobré zšíří a puol druhé zvejší, na kterých se muož sedati, a jest jeden od druhého zdělí 4 pędí.

Také asi 2 kroky od místa, kde se Pán Krystus naroditi ráčil, při straně kaply puolnoční jest jakýs oltářík dřevěnný a stupeň před ním ec. V té kaple viselo a hořelo tehdáž po stranách i jinde 14 lamp.

Tu v stěně její západní na pravé straně u samého kauta jsau dvěře proti vejchodu ven do jiných kaplic; těmi když výjdeš, jde se pod zemí šíjí v skále vytesanau, nevelmi širokau, co by podepra boky projiti mohl, zvejší člověka, ač někde vyšší, někde nižší. Tu jda proti západu vchází se do jeskyně dosti veliké, 3 loktuov zdýlí, kroku zšíří, zvejší málo víc než člověka; ta jest všecka z holé skály vytesaná. Též ve dveřích té jeskyně jest kolečko veliké sklenné a při něm hoří lampa, aby se mohlo viděti, kam se má jíti.

Z té jeskyně jsau dvěře do jiné, kterážto jest 3 krokuo zdýlí a 2 zšíří, též z holé skály vytesaná, zvejší okolo látra; na puolnoci v ní v kautě jest stupeň nahoru, od toho na hrubý kročeť stojí oltář a na tom jakés tři tabule dřevěnné místo archy staré, jedna veliká a 2 malé.

Pod tím pak oltářem okno čtverhrané, okolo puol druhého lokte zvejší a tolikéž zšíří, a tam za ním jest udělaný co malý sklípek; v tom někdy před mnoha lety leželo drahně nevinňátek pochováno, které dal Herodes zmordovati, jak o tom píše svatý Matauš v 2. ka.; kterýchžto těla po časích za svátost do rozličných křesťanských zemí odtud rozebraná jsú, jakž pak i jednoho toho děťátka tělo i my zde v Praze v Betlémě máme.

Před témž oltářem jest jakýs slaup okrauhlý tlustý, od země až do stropu; též jest tu nedaleko schod kamenný, nahoru do kláštera, do kaply svaté Kateřiny, o čemž potom oznámím ec.

Kapitola 37

O spusobu hrobu svaté Paule a Eustachye, svatého Jeronýma a svatého Eusebia, učedlníka jeho, a jiných míst svatých kláštera Betléma

Jsau také z té jeskyně dvěře v kautě v stěně její západní, kterýmižto když se vejde, jde se trošku doluov a tu se vchází opět do jiné jeskyně z skály vytesané, kterážto jest zšíří okolo sáhu, zdýlí 2 krokuo, zvejší látra.

V té na pravé straně, když do ní vejdeš, u stěny její půlnoční uhlédáš hrob kamenný mramorový, nahoře velikým kamenem mramoroným, bílým a modrým merhovaným,

přikrytý, zvejší od země asi dvou loket, zšíří puol čtvrtý pidi a zdýlí co ta kaplice skuoro. V tom hrobě leží těla svatých Paule a Eustachye.

Z té jeskyňky jde se dvěřci, které jsau v stěně její západní v kautě dosti auzké, do jiné opět jeskyně též z skály udělané a nahoře okrauhle co valní sklípek vytesané, díl z skály, díl zděno; ta jest okolo látra zvejší, zdýlí asi 3 kročeje, zšíří 2 dobrý. Tu v té jeskyni na vejchod stojí hrob z mramoru zvejší od země asi 2 loket neb víc, zdýlí 7 pidi, zšíří puol čtvrtý, též nahoře velikým mramorovým kamenem přikrytý, bílým a modrým merhovaným. V tom hrobě leží pochováno tělo svatého Euzebia, učedníka někdy svatého Jeronýma. Od toho hrobu v též jeskyni 7 noh jdauc proti západu, při stěně její západní v kautě jest opět jiný hrob a nad ním dobře níže překlenutý prampauch; a ten hrob udělán též z mramoru bílého modrého merhovaného, od země zvejší 4 pidi, zdýlí 9 a zšíří 4 dobrých.

Tu při něm hořela lampa v jakés almaře z skály vytesané; v tom hrobě bylo pochováno tělo svatého Jeronýma, doktora a vykladače svatých Písem, po jeho skončení; ale nyní ho tu není, neb jest vzato odtud před drahně lety do Říma a hrob ten na tento čas toliko prázdný stojí, v Římě pak nyní pochováno leží v kostele, který slove ad sanctam Mariam Maiorem, také v hrobě mramoroném, stoje obličejem proti velkému oltáři na pravé ruce vedle kuoru.

Ti hrobové v těch jeskyních jsau co nějací oltářové velicí při stěnách jejich. Též do té žádné jeskyně není žádného okna odnikudž, neb jsau všecky hluboko pod zemí, z skály vytesané, protož se tam musí s světlem jíti. Z té jeskyně, v které hrob svatého Jeronýma, jsau dvěře v stěně puolnoční, auzké a nízké s dveřmi dřevěnými, kterými když se vejde po 4 stupních nahoru, vchází se do čisté a dosti veliké kaply, kterážto slove studorium sancti Ieronymi; ta jest dosti dlauhá, ač se právě přeměřiti nemuože pro stupně kamenné, které v ní jsau proti západu; neb dlážení není všudy jednostejné, než kde jest rovné, tu má nadýl 11 noh, zšíří pak 15, zvejší okolo půl druhého látra.

A byla klenutá křížovým sklepem, ale nyní se jí kus toho sklepu proti puolnoční straně i zdi ssulo tím zemětřesením, jakž mi pravili, kterým se zbořil kostel svatého Jeronýma, o čemž máš napřed.

Ostatek toho sklepu té kaply podděláno prampauchem a zazděno, ač jest tudy ještě díra ven, kterau tam světlo jde. Stojí v té kaple oltář proti vejchodu kamenný a 2 stupně před ním, jsau také v ní okolo skuoro všudy při zemi sedadla kamenná. Ta kapla byla někdy kanceláři aneb

příbytek svatého Jeronýma, v kterým se jest učíval a psával, neb i tu také přeložil Starý i Nový Zákon na řeč latinskau.

Z té kaply jsau dvěře v stěně její západní, kterými se někdy mohlo choditi nahoru do kláštera po schodích kamenných, které jsau proti západu, ale nyní je zazdili, jest ta kapla na větším díle všecká v zemi.

Odtud se musí jíti zase nazpátek skrz ty tři jeskyně, jako skrz tu, v které svatého Jeronýma a Eusebia hrob, potom přes druhů, v které Paule a Eustachie hrob, z té do třetí, kde leželi nevinňátek těla, a v té jest schod a šije auzká dosti nahoru do kláštera, po kterým když se jde, nejde se do kaply, která při straně velikého kostela puolnoční a slove kapla svaté Panny Kateřiny, dlauhá a nevelmi široká, dosti veliká a vysoká, valním sklepem klenutá, oltář v ní proti vejchodu, jest do ní oken auzkých a vysokých 5, 2 na poledne, 2 na puolnoci a 1 nad oltářem proti vejchodu a kuor v ní. Před oltářem jest přehraženo a jsau tu stolice, v kterých mniší, kteří v klášteře bydlí, každého dne své hodiny říkají; neb v klášteře Betlémě ustavičně jsau jeden neb dva mniší, kteréžto gardyan tam z Hory Syon posílá, aby tu byli, světla opatrovali a službu boží činili, neb i z řeckých křesťanuov jsau tam vždycky jeden neb dva jích kněží, kteří svým spu SOBEM Pánu Bohu slauží, a také proto, aby klášter pustý nestál.

Do toho kláštera Betléma (jak mi pravili) každého roku ke dni Božího narození schází se několik set křesťanuov ze vsí země Svaté a tu jích služby boží puosobí, každá sekta svým spu SOBEM.

Z té kaply svaté Kateřiny jsau dvěře ve zdi její puolnoční ven do kláštera k refectorium před kuchyní. V té kaple, když byl již večer, prostřeli nám mniší rohože na zem, a tu kdo chtěli z pautníkuov, položili se na ně a pospali, já pak rozsvítiv sobě ostatek svíce oskové, která mi po procesí zuostala, chodil jsem po klášteře a po těch kapličkách i jeskyních, měře je a spisuje spu SOBEM jich na knížky. Potom sem šel také spat, a pospav sotva hodinu, přišedše mniší, i zbudili nás, a bylo málo přes půlnoci.

Odtud jsme šli do kaply, kde se Krystus Pán naroditi ráčil, a tam se mše slaužily na oltáři tom tenkým, který nad místem Božího narození jest, též i na oltáři před jeslemi, kde Tří králi děťátku Krystu Pánu dary obětovali, jedna po druhé od knězi pautníkuov, kteří mezi námi byli, též i od mnichuov pautníkův; jak jeden odšel, tak druhý přistaupil a gardyan i mniší jiní puojčili ornátuov, kalichuov a jiných věcí k tomu náležejících. Ty mše trvaly až skuoro do dne.

Kapitola 38

O vyjetí pautníkuov z kláštera Betléma k horám Juodským a o místech svatých na též cestě

V pondělí 23. dne měsíce srpna ráno asi hodinu přede dnem vyšli jsme my pautníci z kláštera Betléma ven a tu byli sedláci, kteří na nás čekali s osly.

A tak jsme již někteří usedali na osly a vtom přišli jiní sedláci, a ti námi s osluov zase doluov strkali; křik veliký byl a váda těch sedlákuov Turkuov, Arabuov a křesťanuov vespolek, takže se i bítí chtěli.

A vtom gardyan přišel mezi nás a kázal nám zas všem pautníkuom, kteří jsme byli vsedali na osly, doluov s nich sedati; též přijel k tomu na koni auředník z Betléma Turek, ten mezi nimi vádu přetrhl, neb mají toho tu svobodu v tom křesťané od starodávna ti, kteří bydlí v Betlémě, a jiní okolní nedaleko od Betléma sedláci, že když pautníci z Jeruzaléma do Betléma přijedau, ti sedláci z Ramy a odjinud, na čích oslích přijeli, musí s nimi nazpátek přeč jeti a ti betlémští a jiní okolní svých osluov puojčují pautníkuom, aby také z toho nějaký užitek měli a některý peníz vydělali.

Protož o to byla hádka mezi nimi, že sedláci z Ramy a odjinud, na čích jsme oslích do Betléma přijeli, nechtěli prázdni zas nazpátek s svými osly jeti a tito také betlémští své svobody v tom nechtěli opustiti, však rozkazem auředníka betlémského museli oni přeč jeti a my na těchto betlémských oslích, vsedavše, jeli jsme od kláštera Betléma přeč.

A tu k západní straně nedaleko od kláštera jest Betlém městečko, nyní velmi chatrné a sotva vsí slauti muože, neb není tu než koliks málo domkuov a chalaupok, v kterých bydlí sedláci křesťané řecké víry, ač znáti ještě, že tu bylo někdy čisté stavení, též i kostely, ale na tento čas všecko pobořeno, jen zdi stojí, rum a kamení.

Leží to městečko na vršku, jakž i klášter Betlém, ač někdy za času Krysta Pána bylo všecko jedno město, kde klášter nyní stojí, též to, kde nynější Betlém leží, neb jedno od druhého nedaleko, ale nyní jest to různu.

Od Betléma jsme jeli proti západu; od něho asi čtvrt míle české neb málo více leží na stráni jakéhos vrchu proti vejchodu městečko otevřené co ves, kteréž někdy také bylo zbořené, jakž

znáti, ale nyní trochu zas vystavené, jak obyčej té země, malé a nízké domky bez krovuov, a slove Betez.

Pravili nám mniší, též i ti křesťané z něho, na čích jsme oslích jeli, za jistau pravdu, že v tom městečku žádný Turek, Arab, Saracen, Mauřenín ani který pohan roku zbydleti nemůže, aby neumřel, což jest již častokrát skušeno. A protož žádný pohan v něm nebydlí, než všeko křesťané řecké víry, kterýchž tehdáž drahně bylo, vyšlo i s ženami před městečko ven a dívali se nám, když jsme tudy jeli mimo ně v stranu, od městečka asi co by mohl z ručnice dostřeliti, doluov audolím jakýms mezi dvěma vrchy proti západu, nechali jsme ho na levé straně a jeli jsme mimo mnoho vinic, které drží a dělají ti křesťané.

Od toho městečka asi puol míle české neb ne tak mnoho, tu jsme přijeli k jakémus zbořenému kostelu, kterýžto leží pod vrškem proti puolnoci; znáti, že byl někdy dosti čistý, a věž při něm, ale nyní zbořená, stojí jí ještě dobrý kus, asi na čtyři látra zvejší; též toho kostela ostal ještě sklep valní, ale předeck ho pobořený, ostatek tu okolo jsau kusy zdi, rum a kamení. Při tom zbořeném kostele jest studénka a ustavená před ní z tesaného kamene zídka, látra asi zvejší neb vejš; skrz tu teče z ní ven voda proti puolnoci co raurami do koryta, které tu při ní jest, též i potuoček teče od ní malý.

Tu studénku a potuoček ukazující nám gardyan pravil, že by na tom místě pokřtil svatý Filip onoho komorníka králové Candacis, kterýžto jeda z Jeruzaléma sedě na voze četl sobě Izaiáše proroka; a svatý Filip, jsúc napomenut od Ducha, k němu se přitovaryšil a na jeho vuoz usedl a jemu Krysta Pána kázal a oznámil. Potom ho i pokřtil, jakž píše svatý Lukáš v Skutcích apoštolských v 8. ka.

Tu u té studénky z toho koryta a potuočku napojivše naše osly a sčevavše se, jeli jsme odtud vždy dolem asi na malé čtvrt míle české a potom na vrch hrubý a vysoký; a tu jsme viděli na levé straně vdole ležeti městečko jakés otevřené, malé, splundrované a zbožené, toliko jen koliks domkův a špatných chalaupek stojí. Pravili, že by slaulo Betel, o kterýmž se často zmínka děje v Starém Zákoně.

S toho vrchu jsme zase jeli dolův proti puolnoci a potom sme se uhnuli na západ skrz jakýs les, v kterémžto roste dříví mnoho, ale nevysokého; za tím lesem jest audolí hrubé, na kteréhožto straně polední leží veliká skála a vrch, na kterém nahoře roste dříví nízké.

V polovici asi toho vrchu v stráni stojí jakés stavení, zídkaou obezděné, kteréhož nětco pobořeno; k tomu se musí doluov jíti dosti příkře, neb jsau tu dvěře, skrz ty projda, jest plácek

a potom opět druhé dvěře proti vejchodu malé, že sehna se musí do nich jíti. Těmi vchází se do kaply, klenuté sklepem valním, dosti dlouhé a široké, průchodité; neb jsau z ní také dvěře na západ, též malé, před kterýmižto ustavený jiný malý sklípek, z kterého jda ven na levé straně jest jeskyňka neveliká a nevysoká, z holé skály vytesaná.

Nad tau jeskyňkau i kaplau muož se nahoře choditi; též tu při tom stojí věž dosti veliká z kamene stavená, kteréž víc než polovice nyní zbořené, ostatek jí ještě stojí, a jak znáti, bylo tu někdy dosti čisté stavení a kaplice, ale nyní toho nětco zbořeno a opuštěno, neb tam, jak znáti, pastýři, kteří tu pásají, ovce a jiný dobytek přes noc chovají; pod těmi hořejšími kaplicemi jest dole jeskyně hrubá v skále, 5 kročejuo asi zdýlí, 2 zšíří, látra zvejší, do ní díra dosti hrubá co okno ven na puolnoční stranu, kterau tam světlo jde. Též proti vejchodu jest do té jeskyně druhá díra nízká místo dveří, kterau se tam chodí.

Tu maličko dolejší pod tau velikau jeskyní jsau jiné dvě malé jeskyňky, jedna vejš než druhá, v hořejší jest voda, která se do ní z skály táhne; odtud jde štola v skále, co by mohl jí člověk projiti, tau teče voda do dolejší jeskyňky, a tu v ní proti puolnoci jest čistá studénka, od té velmi příkro a hluboko doluo do audolí.

To všechno okazujíc nám mniší Hory Syon, kteří s námi byli, pravili, že by tu v té jeskyni svatý Ján Křtitel, prvé nežli počal kázati a křtíti, pokání činil pět let a z té studénky vodu píjel, jak o tom čteme u svatého Lukáše v 1. ka. na konci, a svatá Helena že by po drahně letech po Božím umučení rozkázala nad tau jeskyní ty kaply a věž ustavěti. Na druhé straně audolí prostřed vrchu leží jakás ves a koliks chalaupek, v kterých bydlí sedláci Arabi.

Leží ta kapla a jeskyně od kláštera Betléma asi 2 míle české. Tu pobyvše a všecko ohledavše, i pojedli jsme chleba, neb nám byli dali v Betlémě ráno, když jsme měli přeč jeti, každému po pecníku, a napili se vody z té studénky.

A vsedavše na osly, i jeli jsme odtud zase nazpátek asi troje hony; a obrátivše se na vejchod, jeli jsme dolem a potom na vrch k jakémus zbořenému kostelu, který vzdálí od té jeskyně, kde svatý Ján Křtitel pokání činil, na malau míli českau.

Kapitola 39

O místu tom, kde blahoslavená Panna Marye navštívila svatau Alžbětu a kde svatý Ján Křtitel se narodil, též o klášteře Svatého kříže

Ten kostel leží pod vrchem, trošku s něho doluov v stráni, a jest zdí ohrazený, po všech čtyřech stranách dosti vysokau. Proti vejchodu jsau vrata, kterými se jde zduolu, tam pak v té čtverhrané ohradě znáti, že byl někdy čistý kostel, nyní nětco ho pobořeného, a ostatek ještě stojí kus kuoru proti poledni, klenutého okrauhle. Na pravé straně jeho jsau dvěře, kterými se jde do jakés kapličky klenuté, auzké a nedlauhé. Ostatek toho kostela proti puolnoci jest zbořeno, není tu nic než mnoho rumu a kamení, pod kuorem někdy byly kaplice nějaké klenuté, jak ještě znáti, neb nětco toho stojí, a ostatek zasuto rumem.

Jsau také dvěře na pravé straně kuoru podál od oněch, kterými se do malé kapličky vchází, a schod kamenný, po kterým, tak mám za to, z hořejšího kostelu dolův chodili do těch kaplic, které byly pod nim dole.

Na západní pak stranu při zemi pod ostatkem hořejšího kostela, který zbořený jest, jsau dvěře proti puolnoci, a tu ještě stojí vcele čistý křížový sklep, na slaupích kamenných sklenutý, z kteréhožto nyní pastýři udělali chlév a dobytek v něm stává; jest též v té ohradě při puolnoční straně zdí ustaveno koliks chalaupěk, ale tehdáž v nich žádného nebylo. A tak když jsme v kuoru byli toho pobořeného kostela, tehdy jeden z mnichuov Hory Syon, který s námi byl, ukazuje nám ten kostel pravil, že by tu to místo bylo, na kterém se svatý Ján Křtitel narodil; i začal nám zpívati píseň latině onoho Zacharyáše, otce svatého Jána Křtitele, kteráž napsaná stojí u svatého Lukáše evangelisty v 1. kapi.: »Benedictus Dominus Deus Israhel, Požehnaný Pán Bůh Izrahelský« ec, a my s ním zpívali až do konce.

Vtom gardyan a jiní mniší Hory Syon přišli a ti onomu, který nám tu píseň začal, přimlauvali pravíc, že by to místo tu nebylo, na kterém se svatý Ján Křtitel narodil, než že by bylo to, na kterém blahoslavená Panna Marye navštívila svatau Alžbětu a zpívala písničku Magnificat, a protož že sme měli Magnificat zpívati, a ne Zacharyášovu píseň; i teprva se tu o to snesli, že tu na tom místě, kde ten kostel zbořený nyní jest, někdy bydlela svatá Alžběta, manželka kněze Zacharyáše, matka svatého Jána Křtitele, kdež k ní přišla blahoslavená Panna Marye a jí pozdravila a písničku tu »Magnificat, Velebí duše má Hospodina« ec zpívala, jakž o tom píše svatý Lukáš evangelista v své I. ka.

Pobyvše tu chvílku v tom zbořeném kostele a ohledavše jej, i šli jsme odtud zase vraty a roste tu vně drahně olivového stromoví. Tu někteří pautníci vsedali na osly, ale já a několik nás jiných šli jsme pěšky od toho zbořeného kostela až dolu pod něj do jakéhos audolí, v kterémžto na polední stranu jest studnice čistá a při ní mnoho kamení leží a zdí zbořených; znáti, že tu někdy bylo nějaké stavení neb městečko. Pravili nám mniší Hory Syon, že v tom audolí někdy bylo město Juodovo, v kterémž Zacharyáš bydlel, kdež i svatý Ján Křtitel narozen jest.

Od toho prvnějšího zbořeného kostela, asi co by mohl z ručnice dostřeliti neb málo dál, na malým vršku jest opět jakés jiné stavení, a jakž znáti, byl někdy čistý a veliký klášter a při něm kostel, ale nyní toho mnoho zbořeno a zkaženo, neb byly okolo něho kaply a sklepy vuokol a vuokol kostela, ale na tento čas nětco jich vcele ostalo, a větší díl pobořeno.

Kostel ještě stojí, který dosti dlauhý a vysoký jest, však nevelmi široký, všechen nahoře klenutý, ač ho díl zadu zbořeno; ten má kůr proti poledni a v něm oltář. Z pravé pak strany kuoru jsau dvěře; těmi se vchází do kaply, dosti veliké klenuté, a v té stojí slaup nevysoký, též netlustý, kamenný. Ten nám okazovali mniší Hory Syon a pravili, že by na tom místě měl se naroditi svatý Ján Křtitel, ač se o to sněsti nemohli; někteří chtěli, že kde veliký oltář stojí, mělo by to místo býti, jiní, že na kterém ten slaup stojí.

Těž vprostřed téhož kostela nahoře v klenutí jest vížka vysoká, okrauhlá a u vrchu chocholatě sklenutá; také jsau dvěře veliké do něho od puolnoční strany. Nyní z něho chlív udělali Turci a dobytek tam stává, neb tehdáž v něm byl velblaud, který tam ležel, a několik krav a osluov. Jakýs sedlák Turek, který tu bydlí, nechtěl do kostela žádného z nás pautníkuov pustiti, leč mu dal jeden každý mejdynu ten peníz; a z té příčiny málo nás koliks do kostela vešlo, kteří jsme jej ohledali, ostatek jich stálo vně, čekajíc na nás.

Tu pobyvše chvíli, i vsedali jsme na osly a jeli od hor Juodských, neb všecko to položení a vrchové, na kterých ti dva kostelové jsau, i jiní vuokol slovau hory Juodské; a jeli jsme proti poledni na vrch skrze vinice, které křesťané dělají, kteří tu okolo bydlí, mimo jakaus ves, která nám ležela na prave straně na vrchu. A tak od toho kostela, kde se svatý Ján Křtitel narodil, na míli českau přijeli jsme opět k jinému jakémus kostelu, který leží v dolině; ten ještě vcele ostal a jest dosti čistý kostel a okolo něho stojí i jiné stavení, na pohledění zda se, co by nějaký klášter byl. V témž kostele jest kuor proti vejchodu, nahoře okrauhle sklenutý, a v něm oltář; za ten když vejdeš, jest pod oltářem díra čtverhraná, pídi neb trošku víc zdýlí, tolikéž zšíří, dosti hluboká. Tu nám ukazujíc mniší Hory Syon, také i řečtí kněží, kteří tu při

tom kostele bydlí, pravili, že by na tom místě, kde ta díra, mělo někdy státi a ruosti ono dřevo, z kterého potom kříž udělán, na kterým Pán Krystus ukřižován byl.

Ten kostel slove u Svatého kříže, drží jej křesťané Řekové, též i kněží neb mniši řečtí při něm jich obydlé mají. Tu pobyvše chvíli, šli jsme ven z něho, a vsedavše na osly, jeli jsme k vrchu proti Jeruzalému a tak až na Huoru Syon. Leží ten kostel Svatého kříže od Jeruzaléma okolo puol míle české. A tu přijevše do kláštera, večereli jsme a přes noc ostali ec.

Kapitola 40

O vyjetí pautníkuov z kláštera Hory Syon do Betanye a o místech svatých na též cestě

V auterý, to bylo 24. dne měsíce srpna, na den svatého Bartoloměje, apoštola Páně, ráno vstavše před vejchodem sluoce, i šli jsme ven z kláštera Hory Syon my všickni pautníci a gardyan s námi, též i několik mnichuov a náš hejtman z navi. Tu někteří pautníci vsedali na osly, neb s nimi před klášterem na nás sedláci čekali; ale já a několik nás jiných šli jsme pěšky, neb jsme dobře věděli, že daleko nepuojdeme.

A tu asi co by mohl z ručnice dostřeliti od kláštera Hory Syon, jdauce dolův proti hůře Olivetské, jest vršek z rumu blízko od zdi městské jeruzalémské v rohu jakés hráze od zahrady; to místo okazujíc nám gardyan pravil, že když blahoslavená Panna Marye skončení své vzala a umřela, apoštolé vzavše její tělo nesli k pohřbu do audolí Jozafat, tam aby je pochovali; a tu že by na tom místě, kde nyní ten vršek jest, Židé na apoštoly a jiné, kteří k pohřbu šli, udeřili, chtějíce jim mocí vzíti tělo blahoslavené Panny Marye. A tak z těch Židuov jednomu, který se nejprvé már chopil, uschly obě ruce. To když viděli jiní, ulekli se a od svého předsevzetí přestali a nechali apoštoluov, aby tělo nesli k hrobu. O tom kdo by sobě chtěl přečísti, šíře psáno nejde in Vitis sanctorum, kde se píše o blahoslavené Panně Maryji nanebevzetí.

Od toho místa co by mohl kamenem dohoditi, asi krok od věže, která ve zdi městské jest, stojí kus zdi nevysoký a grunt; to okazuje nám gardyan pravil, že by tu byla někdy na tom místě jeskyně, kterau jsau předešle dělajíc tu věži zasuli a zadělali, v kteréžto svatý Petr, jakž svatý Lukáš píše v 22. ka., potom když Pána Krysta třikrát zapřel v domě Kajifášově a kohaut zazpíval, rozpomenuv se na slova Páně, vyšed z domu plakal hořce a šel doluov do té jeskyně a v ní se skryl, neb to místo není daleko od toho, kde někdy byl duom Kajifášuov. Na tom

místě i na prvnějším i na jiných všech, které nám toho dne okazovány byly, pokleknauc my pautníci pomodlili jsme se a mniší říkali orací latině neb modlitbu, na každém k tomu náležitau.

Odtud jde se dosti příkře doluoov svrchu; od toho místa, kde se byl svatý Petr skryl, co by mohl asi kamenem dohoditi, stojí jakés stavení proti poledni, co by byl klášter, k kterémužto zed městská přistavená. Znáti, že tu byly nějaké veliké dvěře neb brána, které nyní jsau zazděné.

Těž pravil nám gardyan, že byl tu někdy klášter a před třmi lety ještě i schod kamenný, po kterým nahoru do něho chodili, ale zbořili jej Turci, když městskau zed stavěli, a ten klášter nyníčky v své moci mají a při tom ustavěli sobě čistý turecký kostel neb moscheam, kteréhožto krov krytý jest plechy olověnnými, ale nám křesťanuom do něho jíti nedají. Pravil také gardyan, že by tu na tom místě, kde ten klášter, někdy byla prezentovaná neb obětovaná blahoslavená Panna Marye, když byla v 7 letech, a tu odchována ec.

Odtud jsme vždy šli svrchu dolův až do audolí k potoku Cedron, přes který Pán Krystus šel s učedlníky svými po večeri poslední do zahrady modliti se, jakž o tom píše svatý Ján evangelista v 18. ka.

Potok ten Cedron teče od puolnoci proti poledni mezi Jeruzalémem a horau Olivetskau audolím Jozafat a jest dosti malý potuoček, neb tehdáž, když jsme my tam byli, všecken byl přesechl. Než zimním časem a z jara, když pršívá, voda s hor, která se do něho schází, rozvodňuje jej, neb i ve čtení latině se torrens jmenuje, kteréžto slovíčko vlastně vyznamenává potuoček, který z přívaluov a dešťové vody bývá. Jest přes něj mostek kamenný, na jeden sklep sklenutý; ukazujíc nám jej gardyan pravil, že na tom místě, kde ten mostek nyní jest, bylo někdy položeno ono dřevo místo lavky, po kterém chodili přes potok, s kterého potom kříž udělán byl, na kterým Pán Krystus umučen, po kterýmžto dřevu ona Sibilla Nichaula jíti nechtěla, než raději vodau bředla, ač někteří chtějí míti, že jest to byla královna Sába, která do Jeruzaléma k králi Šalomaunovi přijela, aby slyšela maudrost jeho, o které psáno stojí v 3. knihách Královských v ka. 10; muožeš sobě také o tom přečísti in Vitis sanctorum o nalezení dřeva kříže svatého.

Pod tím mostem na polední stranu, od něho asi kročeje, jest v témž potuočku, kudy voda tekává, v holé skále samorostlé vytlačeno 7 šlépějí člověčích bosé nohy, kteréžto okazuje nám gardyan pravil, že když jsau Židé Krysta Pána v zahradě jali a jeho vedli svázaného k

Kajifášovi, jda přes potok Cedron, že by těch 7 šlěpějí tak vytlačených za sebau zanechal, kudy jest přes potok veden byl; ty šlěpěje jsem pilně ohleđoval o spatřoval, zdali by byly tak vytesané a rukama lidskýma učiněné; i nemohl jsem nic poznati, by dělané byly, neb jsau rovně, co by bosau nohau do nějaké hlíny ušlapil, protože není nic k víře nepodobného, by Krysta Pána neměly býti ec.

Tu proti těm šlěpějím, od nich asi 6 dobrých krokuov, pod horau Olivetskau stojí hrob Absolonů, syna krále Davida; mám zu to, že jest ten, který sobě byl dal jsa ještě živ ustavěti, o čemž stojí psáno v 2. knihách Královských v 18. ka.

Ten hrob jest okruhle a pěkně stavený z kamene tesaného, dosti veliký a vysoký, vrch jeho zavřený okrauhle a chocholatě též z kamene, díra do něho proti západu, ale vysoko od země ulomená, a tau házejí tam kamení Arabové a Mauřenínové, lajíc Absolonovi a zlořečíc jemu proto, že otci svému Davidovi se protivil a jemu poslušen nebyl; neb i drahně kamení leží pod tau děrau na zemi blízko od hrobu Absolonova. Skuoro vedlé něho k polední straně jest jakás jeskyně, z holé skály udělaná, jsau do ní okna též v skále tesaná a na dva slaupy kamenné podezděná; do té musí se jíti zduolu dosti příkře nahoru.

Tu okazuje nám gardyan pravil, když jsau Židé Krysta Pána byli ukřižovali, že by svatý Jakub Menší měl slib učiniti jiným učedlníkuom, že nechce jísti ani píti, až Krysta Pána z mrtvých vstalého uzří; a do té jeskyně všel po umučení Páně a tam byl nejedl ani nepil, až mu apoštolé oznámili, že Pán z mrtvých vstal a kterak se Maryjím ukázal. O tom chceš-li sobě přečísti, najdeš in Vitis sanctorum, kde se vypisuje život svatého Jakuba a Filipa.

Vedlé té jeskyně, jak se z ní vejde k polední straně, jest hrob čtverhraný z kamene tesaného udělaný; stojí sám o sobě, co by byla čtverhraná neveliká budka, nahoře čtverhraným špičatým krovem, též z kamene, a muože se okolo něho jíti vuokol a vuokol, neb stojí při skále po třech stranách. Proti západu pak, kudy se tam k němu chodí, jsau dvěře a jacís skleповé, co by byly kaply, na valní sklep sklenuté, ale nětco jich pobořeno, ostatek ještě stojí.

Ten hrob okazuje nám gardyan pravil, že by byl Zacharyáše, syna Barachyášova, o kterým činí zmínku Krystus Pán ve čtení svatého Matauše v 23. ka., mluvě k zákoníkům mezi jinau řečí takto: »Aby přišla na vás všeliká krev spravedlivá, která vylita jest na zemi, od krve Ábele spravedlivého až do krve Zacharyáše, syna Barachyášova, kterého zabili jste mezi chrámem a oltářem«; o tom máš v knihách Paralipomenon v 2, v ka. 24 ec. Neb musel ten

obyčej židovský prvé býti a zvlášť lidí znamenitých, že sobě hroby hrubé dělávali, jak pak se porozuměti muože po tomto hrobu Zacharyášovu a Absolonovu, též hrobu Krysta Pána a Panny Marye, kteřížto všickni jsau tak velicí, že do každého 3 neb 4 i víc osob svobodně vjíti muož.

Odtud sejda doluov několik krokuov, přijdeš zas na tu cestu; tau se jde k vrchu na huoru Olivetskau. Tu na polední stranu pod cestau od ní několik krokuo dole jest jakés staré překlenutí, jen toliko prampauch stojí a při něm zídka, do kolenau zvejší, okolo dvau kroku zdýlí.

Tu nám okazujíc mniší Hory Syon pravili, že na tom místě za času Krysta Pána stál onen štěp neb strom, na kterém se byl Jidáš oběsil, jak o tom píše svatý Matauš v 27. ka. Po té cestě se jde vždy nahoru strání hory Olivetské na polední stranu vrchu, potom se uhejbá cesta drobet k puolnoci pod vrch. A odtud zas nahoru; tu od cesty nedaleko okolo 7 neb 8 kročejuov svrchu doluov v strání jakés vinice jest hrubá hromada kamení.

Tu okazujíc nám bratří Hory Syon pravili, že na tom místě byl tál onen fíkový strom, k kterému když Krystus Pán přišel a na něm ovotce nenalezl, jemu jest zlořečil, kterýžto ihned uschl, jakž o tom píše svatý Matauš, též i svatý Marek v 21. kapitolách. Tu nám mniší Hory Syon rozkázali, abychom každý z nás pautníkuov vezma kámen, uvrhl na tu hromadu, a to z té příčiny, aby to místo v zapomenutí nepřišlo, neb čím větší hromada kamení na něm bude, tím déle to místo tu v paměti ostane; i tak jsme učinili a někteří z nás na tu hromadu kamení házeli. Od toho pak místa já jsem šel až na vrch, jiní někteří pautníci jeli na oslích; s kteréhožto nám okazovali a viděti bylo zdaleka moře Mrtvé, kde se Sodoma a Gomora propadla, o čemž na svém místě oznámím.

Od té hromady kamení koliks honuov vzdálí stojí na vrchu v vinici jakýs dům čtverhraný, dosti veliký co nějaká věž bez krovu, vnitř všecken klenutý, ač znáti, že byl někdy vyšší, ale vrch jeho jest pobořený. V tom domě byla tehdaž jakás žena Arabka, která do něho nechtěla z nás pautníkuů žádného pustiti, leč jí každý dal mejdynu.

Ten duom okazujíc nám gardyan pravil, že by měl býti to duom onoho Šimona malomocného, v kterýmžto Kristus Pán když jest byl, i přistaupila k němu Marya Magdalénská a vylila na hlavu jeho z nádoby alabastrové mast drahou, o čemž Píše svatý Matauš evangelista ve 26. kapitole.

Kapitola 41

O městečku Betaní a hrobu svatého Lazara, item o kastelu Betfage a o jiných některých místech svatých

Od toho domu jde se vinicí svršku doluov k cestě a tu se hned začíná městečko Betanya; byla tu u cesty někdy dosti vysoká a veliká věž čtverhraná, z kamene stavená, ale nyní jest obořená, jen jí stojí dva rohy kusy zdi vysoký.

Od té věže se jde vždy doluov svrchu skrz městečko Betaní až před jakaus zed. V té jsau proti vejchodu dvěře; skrz ty když projdeš, vchází se na dosti veliký dvouor, v kterýmžto jest opět proti vejchodu jiná zed a v té jsau dvěře. A tu před nimi sedělo koliks Turkuov a těm každý z nás musel dáti puol mejdyny toho peníze, kdo chtěl do kaply jíti. A těmi se vchází do kaplice dosti čisté, klenuté valním sklepem, kterážto jest nadýl od vejchodu proti západu okolo 6 kročejuov, na šíř 4 kroků a více. Ve zdi její puolnoční, též i polední, jsau prampauchy překlenuté na slaup čtverhraný, lokte zšíří, kterýžto ze zdi ven vysazený jest asi lokte; pod těmi prampauchy s obau strán zdi byly někdy dvěře, že se jimi mohlo ven z kaply choditi, ale na tento čas jsau zazděné, též u strany polední zdi jsau lavičky kamenné.

Tu u toho čtverhraného slaupu jest vydláženo mramorem bílým asi 4 prstuov vejš nad jiné dlážení té kaply, a to místo jest čtverhrané, 2 kroky zšíří a 2 zdýlí, ač po stranách není rovně, neb jsau čtverhrané kusy kamenuov tam upauštěné a zase drobet vypauštěné, a všecky 4 strany tak dělané. Na tom stojí oltář z mramoru bílého sám o sobě, okolo kterého se muož jíti vuokol a vuokol. Ten ukazuje nám gardyan Hory Syon pravil, že jest pod ním hrob, do kteréhožto byl Lazar, bratr svaté Marty a svaté Marye Magdalénské, mrtvý položen, kdež až do čtvrtého dne ležel, kteréhož potom Krystus Pán z mrtvých vzkřísil, jakž o tom o všem, kterak se to dalo, vypisuje svatý Ján evangelista v 11. ka. Jest-li pak jaká jeskyňka neboli hrob pod tím oltářem o dlážením, toho já nevím, neb aby tím kdo hýbatí měl, Turci žádnému nedopustí, než mniší Hory Syon tomu oltáři říkají hrob Lazaruov.

K západní pak straně té kaply jest připojená k ní jiná kaplice menší tau stranau proti vejchodu jest všecka otevřená, než že drobet na valní sklep níž sklenutá, i dobře užší než veliká kapla; ta jest zdýlí asi 4 krokův, zšíří 2 a z ní 5 stupňuov kamenných a 6. práh nahoru až ke dveřuom, které jsau proti vejchodu. A těmi se vchází ještě do jiné a třetí kapličky, která k západní straně připojená k té druhé, a ta jest co valní sklípek, asi látra neb víc zvejší, zdýlí 2

kroky a málo víc, zšíří tolikéž; v ní jest oltář proti vejchodu. Není do té kaplice žádného okna, protož tam tma a musí do ní s světlem jíti.

Tu v dlážení ode dveří asi 5 pídí jest díra čtverhraná v zemi, co by jí člověk mohl vléztí, zhlaubí 2 loket; do té když se spustíš, jest tam drobet šíře, a sehna se dobře, uhlédáš po straně proti puolnoci druhau díru, auzkau a nízkau, že skrz ni čtvermo musíš lésti. Skrz tu když prolezeš, jest vnitř malý sklípek valní v zemi dosti hluboko, sáhu zdýlí, sáhu zšíří, zvejší málo víc než 3 lokty, velmi tmavý, protož musíš světlo s sebau míti. V tom sklípku, jakž gardyan nám oznamoval, svatá Marye Magdalénská 7 let pokání za své hříchy činila. A tak pobyv chvílku v něm, i vylezl sem z něho a šel zase k jiným pautníkům do kaply, kde hrob Lazaruov. Ohledavše tu kaplu i jiné všecko, co tu bylo, i šli jsme odtud.

Betanya nyní jest městečko dosti malé a jest otevřené, nemaje žádných zdí okolo sebe; leží doluo s vrchu dosti velikého, v stráni jeho proti vejchodu zbořené skůro všecko, jen ho ještě stojí zdi a kusy sklepův, ač někdy, jak znáti po starých zdech, bylo dosti čisté a vystavené. Neb byl v něm i kostel neb klášter čistý, kterého ještě některé sklepy stojí, mezi kterýmiž ta kapla podnes celá ostala, v které hrob Lazarův jest, ostatek toho pobořeno, nejsau než kusy zdi, rum a kamení; a tu v těch starých zdech nadělali sobě Turci sedláci malých koliks domkuov, peleší a lepenic, v kterých bydlejí.

Z Betaní jsme šli proti vejchodu na jakýs vršek, s kterého bylo opět viděti kus moře Mrtvého. Od Betaní co by mohl dvakrát z ručnice střele dostřeliti neb málo dál, proti vejchodu leží stavení zbořené, na hromadě málo kusuov zdi stojí, než toliko rum a kamení, ač ještě znáti, že byla nějaká kaplička, ale nyní zbořená. To místo nám ukazovali a pravili, že by tu někdy byl dům svaté Marye Magdalény, v kterým bydlela.

Od toho místa co by mohl kamenem dohoditi, na puolnoční stranu jest opět jiné zbořené stavení, mnoho rumu a kamení na hromadě, že neznati, co bylo.

To okazujíc nám mniší Hory Syon pravili, že tu byl někdy duom svaté Marty, sestry svaté Marye Magdalénské, hospodyně Páně, v kterémž Krystus Pán často ráčil bývati a hospodu mívati; v něm také svatau Maryji Magdalénskau omluviti ráčil před svatau Martau, když na ní horlila, řka: »Marta, Marta, pečlivá jsi a rmautíš se při mnohých věcech, zajisté jednohoť jest potřebí, Marye nejlepší stránku vyvolila, kterážto nebude od ní odjata«, jak o tom píše svatý Lukáš evangelista v 10. ka. Též v tom domě Pán večereťi ráčil s Lazarem, a svatá Marta jim posluhovala, před svým umučením. O tom čti svatého Jána v 12. ka.

Od toho místa asi co by mohl kamenem dohoditi, mezi domem Marye Magdalénské a svaté Marty drobet k puolnoční straně jest kámen okrauhlý, nevelmi vysoký, samorostlý z skály (neb sic tu jest mnoho jiného kamení samorostlého z skály nevysokého).

Ten ukazuje nám gardyan pravil, že Pán Krystus, když šel od Jordánu k Betaní a přibližoval se k domu svaté Marty, na tom kameni se posaditi ráčil, a zvěděvše o něm svatá Marta, že k němu tu přiběhla a řekla: »Pane, kdyby ty zde byl, bratr muoj byl by neumřel« ec, jak o tom najdeš u svatého Jána v 11. ka. Ten kámen jest nedaleko od cesty, na levé ruce, která jde od Jordánu k Jeruzalému.

Od toho kamene obrátili jsme se zase nazpátek proti západu a šli jsme cestau mezi západem a puolnocí nahoru k vršku mimo Betaní, nechavše jí ležeti podál na levé straně.

Když jsme na ten vršek přišli, jest tu jakás rovníka z druhé strany hory Olivetské, která proti vejchodu pod horau, od Betanye muož býti asi čtvery hony, vedlé samé cesty; na té jest dosti malé místo, není na něm nic než rum a kamení, neb všecko pobořeno. To nám ukazuje gardyan pravil, že by tu byl někdy kaštel Betfage, do kterého Pán poslal dva z učedníkuov, aby mu oslici s oslátkem přivedli, jakž o tom píše svatý Matauš v 21. ka.

Od toho místa Betfage šli jsme cestau proti západu slunce drobet k vršku pod horu Olivetskau vedlé ní, majíc jí po pravé ruce; asi co by mohl kamenem dohoditi neb málo dál jest vyrostlé skály kus z vrchu hory Olivetské a tu jakás díra a malá jeskyňka.

To místo ukazuje nám gardyan pravil, že by na tom místě se byl Pán posadil a odtud ukazoval těm dvěma učedníkuom kaštel Betfage, do kterého je poslal po oslici a oslátko. A tak oni šli, jak jim Pán rozkázal, ale Krystus Pán vstav šel předse s učedníky až na horu Olivetskau.

A když s huory počal jíti k Jeruzalému, teprva ho ti dva učedníci s oslíkem dohonili a tu naň usedl (o čemž málo níž zmínku míti budeš) a jel až do města Jeruzaléma; to místo, kde Pán se posadil a odkud učedníky poslal, jest rovně proti tomu, kde Betfage bylo, vejš k vršku a Betfage níž, protož dobře z něho viděti místo to, na kterém stál Betfage kaštel.

Kapitola 42

O huoře Olivetské a místu tom, s kterého Krystus Pán na nebe vstaupiti jest ráčil, item o dvauch šlapějích Krysta Pána a jiných místech svatých hory Olivetské

Od toho místa, kde se byl Pán posadil, šli jsme cestau k vrchu proti západu strany hory Olivetské, která jest na poledne, až nahoru na vrch. A tu právě na vrchu hory Olivetské, jak ještě znáti, byl někdy čistý a dosti veliký klášter a kostel, který, jakž nám pravili, slaul u svatého Marka; nyní pobořeno toho mnoho, nestojí než kusy zdi a sklepu, rum a kamení. Z toho ze všeho nic celého není než jedna kaplice, kterážto stojí právě na vrchu nahuoře.

Ta kaplice jest zevnitř na několik hran stavená, jsau do ní dvěře proti západu, kterými se jde po kamenných stupních nahuoru, kteréž nyní rumem a prstí zasypané jsau, ač je ještě dobře znáti a viděti. Tu na těch stupních sedělo několik Turkuov a těm každý z nás pautníkuov musel dáti mejdynu ten peníz, kdo chtěl do té kaplice jíti. Do ní když vejdeš, jest vnitř všeca okrauhlá, též i okrauhle chocholatě nahoře sklenutá a z kamene štukového nevelikého stavená, dosti vysoká, šíř i na dyl asi 3 krokův skrz tu okrauhlost. V té proti poledni jsau v skále samorostlé v kameni vytištěné neb vytlačené dvě šlapěje člověčí bosé nohy člověka prostřední postavy. Ty ukazuje nám gardyan pravil, že by byly šlapěje Krysta Pána, kterých po sobě zanechal, když na nebe vstupovati ráčil. Ty šlapěje jsau prsty proti poledni, patami na půlnoci, neb Pán ráčil státi tváří k poledni, když na nebe vstupoval. Pravé nohy šlapěji jest dobře znáti, neb ta ještě celá ostala, ale levé není tak dobře nyní znáti, neb jsau od ni kauskové kaménků uražení, které pautníci, kteří tam bývali, ulamovali a s sebau za svátost domuo brali, a tak jest ztlučená. Ale na tento čas nedají žádnému nic tomu překážeti, a dobře dělají, neb kdyby sobě každý pautník kausek urazil, naposledy by jich nic neostalo. A tak aby prvnější byli nic neuráželi, ta levá šlapěje byla by až podnes celá ostala, která nyní ztlučená a zkažená jest. Ty šlapěje jsau na zemi v kamenu tvrdém, barvy drobet násivé, vytlačené a okolo dláženo, kteréžto my pautníci pokleknauc líbali jsme a tu se pomodlili.

V té kaplici sic není žádného oltáře ani nic, než ve zdi její polední proti těm šlapějím jest nízko v dlážení vytesáno z kamene, co by byla nějaká aršička. Z toho místa, kde ty šlapěje jsau a kde ta kaplička nyní stojí, ráčil jest Krystus Pán při přítomnosti učedníkuov svých na nebe vstaupiti, též tu se okázali dva muži v bílém rauše apoštoluom, kteří k nim řekli: »Muži galilejští, co stojíte hledíce do nebe« ec, jak o tom vypisuje svatý Lukáš, evangelista Páně, v Skutcích apoštolských v 1. kapitole. Tu kaplu a ty šlapěje ohledavše i šli jsme z ní ven.

Nedaleko odtud ukazovali nám mniši to místo, kde apoštolé (když Pán Krystus na nebe vstoupil) složili 12 artykuluov víry křesťanské, Credo in Deum, Věřím v Boha otce všemohúcího ec. Na tom místě nic není než rum a kamení. Od toho nedaleko koliks kročejuov opět nám ukazovali jiné místo, kde Pán Krystus učil své učedlníky modlitbě Pater noster, Otče náš ec, jak o tom píše svatý Matauš v 6. ka. a svatý Lukáš v 11. Též tu nic není než rum a kamení, ač jsau někdy, dokud jest ten klášter svatého Marka v své celosti byl, na tom každém místě, jakž znáti, byly nějaké kapličky a církvičky, ale nyní všecko to pobořeno.

Od toho místa nedaleko u rohu jakés hráze a kamení, kde se jde s hory Olivetské, jest nám ukázáno to místo, kde Pán Krystus seděti ráčil, když učedlníci k němu přistaupili, tážíce se ho o skonání světa a o příští jeho, jak o tom píše svatý Matauš v 24. kapitole a svatý Marek v 13. Z toho místa jest čistě viděti položení i všecko město Jeruzalém, o kterémžto, v jakém položení nyní jest a kterak veliké a jaký spůsob jeho, tuto pořádně položím.

Kapitola 43

O položení, spuosobu a velikosti nynějšího města Jeruzaléma

Nynější město Jeruzalém leží mezi horami a vrchy dosti vysokými s jednoho vrchu dolu proti vejchodu v stráni toho vrchu, kterýžto vrch slove Hora Syon, a tak tomu chtějí, že jest ten vrch Hora Syon nejvyšší mezi vrchy, kteří tu okolo Jeruzaléma jsau, ač ta strana toho vrchu Hory Syon na tři vršky neb pahrbky se dělí: jeden, na kterým klášter stojí, který vlastně Hora Syon slove, druhý jest huora Kalvarye, kde Krystus Pán ukřižován byl, na kterém kostel Božího hrobu, třetí, na kterém chrám Šalomaunuo.

Město leží dlauze od poledne na puolnoci a jest o mnoho delší od poledne na puolnoci nežli šíř jeho od vejchodu proti západu, tak veliké můž býti v své ohradě jako Staré Město pražské a spíše jest větší nežli menší. Okolo všeho města Jeruzaléma jest zed stavená z štukového kamene tesaného bílého, opuky, skůro takového, jako u nás zde v Praze na Petříně, než že onen drobet bělejší a měkčejší. Zdi nejsau velmi vysoké, stinky, bašty neb věže v nich, dosti zhusta čtverhrané, vyšší drobet jsau nežli zed, též nahoře stinky povydané ven ze zdi lokte a více, a stojí ty jednostejně vzdálí jedna od druhé. Tím vším spuosobem jest zed i ty čtverhrané věže v ní stavené, jak stavená zed a věže v Praze od Aujezdske brány okolo vinic nahoru až k Petřínu a Strahovu. Vnitř v městě jsau zhusta schody kamenné ve zdi městské, že se po nich muož nahoru jíti na zed za stinky. A takový jest spuosob zdí a věží okolo nynějšího města

Jeruzaléma: proti vejchodu jest zed rovna, pod ní břeh doluov příkrý do audoli Jozafat se vši té strany města. Pod městskau zdi jest audolí hrubé, v té zdi jest jedna brána, kteréžto říkají Porta aurea, Zlatá brána, kteraužto Krystus Pán na oslíčku sedě do města Jeruzaléma ráčil vjeti, jakž říkáme, na Květnau neděli, o čemž píše svatý Matauš v 21. ka. Ta brána jest nyní všecka zazděná kamením štukovým, neb jest proroctví, o kterémžto i Turci drží, když ta brána otevřená bude a skrz ni lidé choditi budau, že vládařství císařství tureckého padne a konec svoj vezme. Protož obávajíc se toho Turci tu bránu zazditi dali, kterážto až podnes zazděná stojí. Tauto také branau chtěl vjeti do města Heraclius císař, nesa dřevo kříže svatého zas do Jeruzaléma, které byl Kosdras, král perský, odtud přeč vzal, ale anděl Páně ho do brány pustiti nechtěl, až to s velikau pokorau učinil; o tom sobě přečti in Vitis sanctorum, o vyzdvižení dřeva kříže svatého. Za tau branau a zdi vnitř v městě jest plac hrubý, na kterým stojí chrám Šalomaunuo, o kterémž dolejí na svém místě.

Od té brány dosti podál jde vždy zed městská proti puolnoci a tu v ní brána, které říkají mniší Hory Syon Brána svatého Štěpána, neb tau byl z města vystrčen a ukamenován, o které na svém místě potom praveno bude. Od té brány se městská zed obrací proti západu a tu mezi puolnoci a západem jest opět brána, která slove Porta Damasci, Damašská brána, neb se jí chodí do Damašku, města znamenitého, v kterým svatý Pavel na víru obrácen byl. A tu za tau branau jde rovinna ode zdi ven do pole. Z té strany, tak tomu chtějí podle Jozefova vypsání, oblehl nejprvé Týtus město Jeruzalém. Potom se zed táhne proti poledni až k zámku, který tu při městě jest, kterému říkají castrum Pisanorum, a tu u něho opět brána ven z města čtvrtá, které říkají Porta Jopen, Jopenská brána, neb tau se chodí do Jopen, kde jsme s naší naví přistali a na nás čekala, o čemž máš napřed. Pátá brána jest do zámku, tu od zámku jde zed proti vejchodu a v ní opět brána, které říkají mniší Hory Syon Porta Iordani, Jordánská brána, neb se tau chodí k Jordánu, též tau se vychází z města do kláštera Hory Syon, kterau sme my pautníci do města chodívali. A tak jest do města pět bran a šestá do zámku; příkopu okolo města není žádného krom zámku, o kterém na svém místě oznámím. Také není za městskau zdi žádné rovny ven do pole, než všecko audolí se všech strán a vrchy krom proti puolnoci a drobět proti západu a na poledne, toliko ten plac, který mezi městskau zdi a klášterem Hory Syon, o kterým máš napřed. A takový spuosob má město zevnitř okolo sebe.

Domové pak vnitř v městě jsau napořád z kamene stavení, nevelmi vysokí, bez krovuo, někteří až do vrchu sklenutí, jiní s bitými podlahami, jak obyčej té země. Ulice auzké a nevelmi široké, znamenitější pak a onačejší v městě stavení, které nad jiné domy vejš stojí, jest toto: Nejprvé kostel ten s svau věží veliký, nákladný a čistý s svým placem, který jest

před ním, v kterémžto hrob Boží, hůra Kalvarye a místo to, na kterým Pán Krystus ukřižován byl, o kterémž kostele napřed máš obšírně psáno. Potom jest chrám Šalomaunuo, neb jak sem napřed pověděl, že proti vejchodu za tau branau, která slove Zlatá brána, vnitř v městě jest veliký čtverhraný plac, ač delší dobře od puolnoci proti poledni nežli šíř jeho od vejchodu na západ.

Ten proti vejchodu má zed městskau, v které Zlatá brána, proti poledni toho placu též jest zed městská a moschea neb kostel (neb tak Turci svým kosteluum říkají) čistý turecký; krov jeho krytý olověnnými plechy, o kterým kostele nahoře jsem zmínku učinil, že při tom místě stojí, kde někdy byl klášter, do kterého byla blahoslavená Panna Marye prezentována neb obětována. Proti západu a puolnoci toho placu jest zed nevelmi vysoká, kterau jest od města ten plac přehražený, a tu jsau z města v té zdi tři brány, kterými se na plac chodí, dvě ve zdi proti západu, jedna ve zdi proti puolnoci. Při těch zdech vnitř do placu jsau laubí překlenuté, že se muože pod nimi jíti, tím spuůsobem dělané, jak v klášteřích ambity bývají. Na tom placu stojí kostel hrubý hranatý, majíc několik hran, pěkným dílem dělaný, stavený z kamene štukového, s řezbami z kamene, a slaupy pěkně a ozdobně děláno, nahoře hranatá okolo něho střecha, krytá plechy olověnnými, vprostředku pak jest nad krov vejš vyhnaná hranatá věž s řezbami z kamene a s mnoho okny se všech strán. Ta má nahoře krov chocholatý a okrauhlý, též olovem krytý, i nad ním makovice zlatá a nad makovicí puol měsíce zlatého, okolo něho vuokol dole jest od země několik stupňuo nahoru kamenných až ke zdi kostelní. Ten kostel a plac ukazující nám gardyan a mniší Hory Syon pravili, že slove chrám Šalomaunuo a že by na tom místě stati měl, na kterém onen prvnější stál, který za Krysta Pána byl, čemuž já místo dávám, neb i někteří hystorykové se na tom srovnávají.

A píše Euzebius in Historia ecclesiastica v kníze 10 v ka. 37, že císař Julianus byl Židuom dopustil, aby sobě chrám v Jeruzalémě znovu stavěli, kdež jsau byli ony starého onoho chrámu grunty odkryli a vyrumovali, ale božskau mocí jsauc přestrašeni od předsevzetí svého přestati jsú museli, kdež potom na týchž gruntích od křesťanuov tento nynější Šalomaunuo chrám staven jest. Neb věděti se má, že ten chrám, který za Pána Krysta byl, v kterým často bývati a učiti ráčil, o kterýmžto se často zmínka činí ve čtení všech čtyř evangelistuov, ten chrám byl dal ustavěti onen král Herodes Antypater neb syn Antypatruov, a to jest byl ten Herodes, za kterého Krystus Pán se naroditi ráčil, který v Betlémě dítky zmordovati rozkázal, jakž o tom píše Jozefus v kníze Antiquitatum Iudaicarum v kníze 15 v ka. 14. Ten chrám potom po umučení Krysta Pána léta 40, když město Jeruzalém dobyto bylo od Týta, syna

císaře Vespezyana, zbořen a zkažen a s zemí zarovnan jest, jakž o tom píše týž Iozefus O válce židovské v kníze 7 v ka. 10.

Tento pak chrám nynější, který v Jeruzalémě nyní jest, o kterým sem nahoře zmínku učinil, teprva po několika stech letech po Božím umučení a po dobytí a zkažení města Jeruzaléma od křesťanuov jest na tom místě, kde prvnější byl ustaven, který až podnes stojí. A jak někteří chtějí, dal jej stavěti Carolus Magnus, císař Karel Veliký, kterýž z Frankrejchu s mnohým lidem táhl jest a země Svaté z rukau pohanských dobyl a ten chrám i mnoho jiného v zemi Svaté stavěti dal. A to se jest dále okolo léta Páně 7 set 84, ač se ani v tom hystorykové nesrovnávají, protož jistotně věděti nemohau, kdo jej nejprvé založil a ustavěti dal; než to jest věc jistá, že jsau jej křesťané stavěli po zkažení města Jeruzaléma po mnoha letech ec.

Jaký jest pak spůsob vnitř tohoto nynějšího Šalomaunova chrámu, toho já nevím, neb jsem v něm nebyl, nebo Turci, kteří jej drží, do něho žádným obyčejem žádnému křesťanu jíti nedají, leč by se obřezovati dal a víru Machometovu přijal, a netoliko do chrámu, ale ani na ten plac, na kterým stojí. Protož o něm nevím co psáti, než jak jsem jej zdaleka s huory Olivetské viděl, tak jsem o něm napsal. Jestli pak kdo chce věděti, jaký jest ten chrám byl, který za Pána Krysta stál, ten sobě o tom přečti u Jozefa v nahoře dotčené kníze 15 a v ka. 14. Též jest mezi jiným stavením v městě čistý kostel, který slove svatého Jakuba, kde svatý Jakub Veliký s'at byl.

Item opět jiný kostel, kde se blahoslavená Panna Marye narodila. Také duom, kterému nyní říkají duom Herodesuo, čemž o všem dolejí na svých místech nejdeš. Jsau také v městě mezi jiným stavením jakés dlauhé laubí, nahoře sklenuté, pod kterýmiž se muož jíti, po stranách není do nich žádného okna, než všudy zazděno, toliko nahoře vklenuté jsau okrauhlá okna, kterými tam světlo jde, a těch laubí jest drahně sem tam, že se z jednoho do druhého vchází, nahoře nemají krovuo, než klenutí. Pod tím laubím mají Turci krámy a tu v nich všeliké věci prodávají. Jest sic mezi jiným stavením 6 věží kamenných z štukového kamene stavených, nevelikých, než vysoké, zduolu čtverhrané a některé okrauhlé nahoře, majíc na krakštejních vydané okolo sebe pavláčky z kamene, stinky, že se muož vuokol a vuokol jíti. Nad pavláčkami jsau pak nahoru vejš zděné a teprva krov na vrchu. Z těch věží 4 stojí (ač jedna podál od druhé) nedaleko od placu chrámu Šalomaunova, druhé 2 blízko od kostela Božího hrobu, o které té jedné jsem napřed zmínku učinil, když jsem psal o placu, který jest před kostelem Božího hrobu. Na těch věžech Turci v jich svátky světla v lampách pálí a obyčejem jich volají ec.

Ač jsau ještě mezi jiným stavením v městě jiné 3 věže nedaleko od kostela svatého Jakuba pod zámek, ty jsau pospolu a jedna od druhé nedaleko stojí, všechny tři jednotejným dílem dělané, čtverhrané hrubé věže, zduolu až nahoru se všech strán hladké, u vrchu jest povydaná ven na krakštejních pavláčka kamenná, stinky, že se nahoře muož vuokol a vuokol jíti, krovu nad tím není žádného, než tak stojí. Město také není všecko naskrze vystavené, neb jest mnoho pobořeného, místy stavení v něm, také jsau hrubé placy v městě prázdné, neb jest od brány Jordánské až k bráně Jopenské vnitř za zdi městskou v městě veliký a široký plac nedlážený a prázdný.

Item opět jiný hrubý plac na puolnoci za zdi placu chrámu Šalomaunova a sic jiných malých pláckuov a míst prázdných v městě u zdi městských i mezi domy jest drahně; město na větším díle není dlážené, leč některé málo ulice.

Při západní pak straně města nahoře na vrchu nad městem (neb, jak jsem pověděl, město leží svrchu doluo a nahoře nad ním) jest zámek neveliký čtverhraný, ten má zed okolo sebe, – jako město stínky – a v každém rohu stojí věže hrubá čtverhraná, dobře vyšší nežli zed, u vrchu každé té věže jest vydaná ven na krakštejny kamenná pavláčka, stinky, že se muož okolo nahoře jíti vuokol a vuokol.

Uprostřed pak zámku vyhlédá hrubá okrauhlá věž a v polovici asi té jest vydaná na krakštejny pavlač kamenná vuokol a vuokol okolo, nad tu pavlač jde předse ta okrauhlá věž nahoru, než že jest dobře menší a ne tak tlustá jako zduolu a tu opět kamenná druhá pavláčka okolo věže, nad tu jest ještě vejš zděná věž a teprva krov chocholatý a místo makovice nahoře puol měsíce proti západu. S pole do zámku jest čistá brána z štukového kamene zděná a tu k polední straně pod ní bašta novým spuosebem, jak se těchto časuov dělají, stavená, vnitř prstí vysutá a pevná, vydaná ven ode zdi, před ní příkop dosti hluboký, se všech strán zděný, suchý. Stálo na té baště koliks kusuov střelby nevelikých, dupelhákuo. Z té strany pak, která k městu, jest také z zámku do města brána a příkop po té vši straně zděný, těž suchý, neb v něm žádné vody není; před zámek leží také v městě hrubý holý plac. Jaký jest vnitř to zámek, nevím o něm co psáti, neb mi do něho jíti nedali, než jak jsem jej zevnitř viděl, tak jsem o něm psal. Ten zámek jsau dali před mnoha lety, když Gotfrýdus a jiní králi křesťanští Jeruzalém i všecku zemi Svatau v své moci měli, měšťané města znamenitého v vlaské zemi ležícího, které slove Pisa, na svojoj náklad obnoviti a vystavěti. Neb léta páně 1099 kníže Gotfrýdus z Frankrejchu a lid jeho dobyli jsau 2 moci pohanské města Jeruzaléma, kteréžto potom bylo od osmi králuov křesťanských 88 let pořád držáno a zpravováno, neb týž kníže

Gotfrýdus za prvnějšího krále jeruzalémského volen a korunován; po něm byl Balduius neb Bolduinus a tak jiných až do osmi.

A těch časů město Benátky, město Ianua a Pisa (neb ty tři města tehdáž spolu handlovaly na vejchod sluonce) mnohá panství i některá města v zemi Svaté v těch končinách pod svú mocí měly a tehdáž také ten zámek, který nyní v Jeruzalémě, jest nákladem města Pisy obnoven a ustaven a protož mu podnes říkají Castrum Pisanorum, zámek Pisanských. Potom po letech nejprvé žoldanové ejiptští, potom císařové turečtí těm nahoře jmenovaným třem městuom jich města a panství, které v těch krajinách na vejchod sluonce měly a držely, pomalu odjímalí a tak je odtud vyhnali, že na tento čas všecko sobě sám Turek osobil a v své moci má. A protož aby tomu všemu, co tuto o tom nynějším městě Jeruzalémě píši, lépe se vyrozuměti mohlo, ted' contrfet neb vymalování jeho pravé máš, tak jak jest bylo tehdáž leta Páně 1546 ec.

V městě pak tom nynějším Jeruzalémě bydlejí Turci a je v své moci mají, ač mnoho Suryánuov a Arabuov mezi nimi jest, kteří i po vsí zemi Svaté jsau a bydlejí. Jest také mnoho křesťanův mezi nimi rozličných, neb jsau křesťané římské, křesťané řecké, křesťané arménští, Jakobité, křesťané indyanští neb Abiseni, o kterých jsem napřed také zmínku udělal, když jsem psal o kostele božího hrobu. Ti všickni křesťané svobodní nejsau, než Turci nad nimi panují a vládnu, však proto při jích víře a službě boží jich nechají. Také jest v městě Jeruzalémě drahně Židuov, kteří tam bydlejí, neb ti hned svau zvláštní ulici mají, a jest mezi Turky a křesťany i Židy v zavítí rozdíl, že každého poznáš, kdo jest: neb Turci nosí zavítí na hlavách všecko bílé, křesťané modré neb modré a bílé spolu, Židé žluté, než v oděvu sic všickni jednostejně po turecku užívají. V městě Jeruzalémě nejsau, jak tomu rozuměti, bohatí lide, neb tám žádného velikého handle není; na větším díle řemeslníci křesťané, kteří v městě bydlejí, jsau chudí, jen dobytckem, vinicemi, ovotcem a polmi se živí, neb Turci jim zbohatnauti nedopustí. Židé také bohatí nejsau a žádného zniku nemají, neb se jim Turci rozmoci nedají, neb daleko větší svobodu ve všem křesťané mají nežli Židé, a jak tomu rozuměti, že Turci k křesťanům těm, kteří mezi nimi jsau a bydlejí, přívětivější jsau nežli k Židuom.

A tak máš již vypsáno o položení, velikosti i všem spuosobu města nynějšího Jeruzaléma. Jaké jest pak bylo těch časuov za Krysta Pána ono prvnější město Jeruzalém, které Týtus zbořil a zkazil, a kterak veliké a jaké položení a spuosob jeho, o tom sobě přečti Jozefa v kníze o válce židovské v knihách 6 v ka. 6 a z toho budeš moci porozuměti, jak se toto nynější s oním srovnává, neb jak po některých místech též i po vypsání Jozefa tomu rozuměti. Bylo

jest ono prvnější město Jeruzalém větší dvakrát i třikrát skuoro nežli toto nynější, neb nyní za městem, kde klášter Hory Syon jest, byl tu prvé zámek krále Davida a neposlední místo v městě. Též duom Kajifášů byl v městě, nyní za městem. Také studénka neb kupadlo Syloé byla prvé v městě, nyní daleko od města nynějšího.

Item hrob Krysta Pána podle čtení svatého Jána byl prvé za městem, nyní jest skuoro vprostřed města. A tak všecko změněno jest, ač proto chrám Šalomaunuov nynější na témž místě stojí, na kterém stál ten prvnější za Krysta Pána. A tak dobrý díl města nynějšího nad chrámem leží na místě, kde prvnější město leželo, podle vypsání Jozefa, jak se tomu vyrozuměti muože. Než co se pak dotýče stavení starého onoho města Jeruzaléma, toho na tento čas nic nikdež není znáti, ač gardyan Hory Syon a mniší pravili nám, že by ta Zlatá brána, o které jsem nahoře zmínku učinil, že zazděná jest, ještě měla býti ta brána, kterau Krystus Pán do Jeruzaléma na oslíku ráčil vjeti, toho tím dovozujíc, když jest chrám zapálen a zbořen byl, že ta brána zřítěninami, rumem a kamením chrámu byla zasutá a tak dlauhý čas zasuta stála, až za času královny Heleny zas vyrumovaná a nalezena. Pravil nám též, že teď nevelmi dávno před lety, když císař turecký Selimus léta Páně 1515 žoldana ejiptského porazil a Jeruzalém pod svau moc podmanil, i rozkázal zdi městské staré obnovovati, a kde třeba bylo, nové stavěti, kteréž až podnes stojí. A tak hledajíc proti vejchodu zdi městské gruntu, našli jsau v rumích a vyrumovali dvěře neb vrata dřevěnná stará od též brány, které za Krysta Pána byly, kterýchžto dveří nám hrubý kus gardyan okazoval, na kterém i znáti bylo, jak panty k němu byly přibitý, a též mně malý kausek od něho šeňkoval, kterýž až podnes mám; to jestli tak, já nevím, než jak jsem od gardyana slyšel, tak o tom píši.

Pravil týž gardyan, že by také i druhá brána, kterau jest Krystus Pán z města na popravu veden byl, ještě v Jeruzalémě byla, ta, která za Krysta Pána stála a nikdá že zbořená nebyla, o které dolejší na svém místě položím. Jiného sic žádného stavení od starého onoho Jeruzaléma není znáti, neb jest se právě proroctví Krysta Pána o něm vyplnilo, jak svatý Matauš píše v ka. 24, že když učedlníci Pánu ukazovali stavení chrámu, kterýmžto on odpověděl: »Amen, pravím vám, nezuostane tuto kámen na kameni, aby zbořen nebyl«, čemuž i Jozefus svědek jest v knihách o válce židovské v kníze 7, ka. 18, kdež píše, že Týtusovi žoldněři a lid válečný všecko město jsau pobořili a jako s zemí zarovníli a nic celého nenechali než nějakých tří věží a kus zdi městské, která byla proti západu ec.

A tak jest bylo to znamenité a vystavené město Jeruzalém zkaženo a s prstí smíšeno, že sám Týtus po jeho zboření některý čas jeda mimo ně rozpomenuv se, jaké jest bylo prvé a jak již v

nic obráceno, litoval ho a na Židy nařikal, že jsau sami tím vinni byli, že zkaženo jest, a ne on, kdež týž Jozefus píše v kníze 7, ka. 24.

I mohl by tuto snad někdo říci, když všecko město zbořeno bylo a nic ho neostalo podlé Jozefa krom těch tří věží a kusu zdi proti západu, musel jest i hrob Boží zbořen býti. I věděti se má, že hrob Boží nebyl těch časuov v městě, než za městem, jak svatý Ján píše v ka. 19. Také hrob Páně nebyl z ničehož žádného kamení stavený, než z holé skály vytesaný podlé svědectví evangelistuov a k tomu jest byl za městem vně na západní straně města, kdež podlé Jozefa zed zbořena nebyla, než celá ostala, a tak i tím se to dokázati muože a duvod toho jest, že ten hrob, který nyní v Jeruzalémě se ukazuje, jest pravý hrob, v kterým Krysta Pána tělo pochováno leželo, a nikdá zbořen nebyl, než v své celosti ostol, neb ani o tom kostelu, který královna Helena dala ustavěti, aby kdy zbořen byl všečen, v kronykách se nenachází.

Kapitola 44

Co jest se při městě Jeruzalémě dálo po jeho zboření od Týta až do těchto našich časuov

Tuto mi se za potřebné zdá býti, abych nětco o městu Jeruzalému napsal, jak jest se při něm dálo po jeho zboření až do těchto našich časuov, a to krátce, jak v hystorích o tom nacházím, o něm položím. A tak po umučení Krysta Pána stálo jest město Jeruzalém v své celosti 40 let, až 40. léta teprva jest od Týta zbořeno a zkaženo, to bylo od narození Božího léta 73; potom po jeho zboření a zkažení stálo skuoro pusté na 50 let, jen toliko že po odjetí Týta z země Svaté zas do Říma nětco Židuov, kteří se byli rozběhli a rozsčovávali, zase se sebralo a v starých zdech peleši sobě nadělavše tu bydleti počali, až za času Aelia Adriana, císaře římského, kterýžto císař město zase zdí ohraditi a znovu stavěti dal a po svém jménu město Heliam jmenovati kázal, a těch časuov položení města změněno jinač nežli prvé bylo. A to se dálo od narození Páně léta 123, po Božím umučení pak léta 90. Potom po narození Krysta Pána léta 303, ale podlé některých jiných hystorykuov léta 329, po umučení Páně léta 296, po zboření města Jeruzaléma léta 256, po obnovení a znovustavení města Jeruzaléma od císaře Aelia Adriana léta 206 svatá Helena, máte císaře Konstantýna, do Jeruzaléma přijela, která dřevo svatého kříže a hrob Krysta Pána jest našla a na tech místech kostel znamenitý a nákladný stavěti dala, kterýžto z rozkazu císaře Konstantýna a s pomocí svatého Makarya, na ten čas biskupa jeruzalémského, staven jest byl, neb na stavení téhož kostela z obecní císařské pokladnice náklad se činil, a co nejpěknějšího a nejvýbornějšího od kamene mramorového

alabastrového, sláupov a jiných věcí k tomu stavení náležitých se najíti a vyhledati mohlo, to i z dalekých míst k tomu dílu svožováno a shromáždováno bylo. Neb císař Constantýnus žádných nákladuov na to nelituje nejpěknější a jiné všecky ve všem převyšující kostel na těch místech, kde Pán a Spasitel na kříži trpěti, kde i v hrobě ležeti jest ráčil, aby ustaven byl, míti jest chtěl, jakž pak teď z listu téhož císaře Konstantýna, který těch časuov svatému Makaryovi, biskupu jeruzalémskému, do Jeruzaléma o stavení téhož kostela psal, lépe vyrozumíš.

»Vítězitel Konstantýnus velikému Makaryovi pozdravení.

Taková jest milost Spasitele našeho, že žádná výmluvnost lidská nynějšímu divu vystačiti nemůže, nebo znamení utrpení jeho nejsvětějšího, kteréžto tak dlouho zemí zasypané mnoho let v neznámosti bylo (když jest již vyzdvižen obecní všech nepřítel a vysvobození jsau služebníci jeho) zjevilo se jest, všeliké zajisté podivení převyšuje, neb kdyby pak i všickni mudrci, kolik jich koli všudy po vší zemi jest, se sešli a rozkázáno jim by bylo o této věci, aby se koštovali hodnau řeč učiniti, zajisté ani nejmenší stránce svým hádáním zadost by učiniti nemohli; tak velice tohoto divu skutek všecko přirození obsahující lidský rozum převyšuje, kterýmžto zjevně se vysvětluje, že božské věci nad lidské věci jsau.

Protož toho jsem já vždycky nejprvé a samého hleděl, aby jak se každého dne novými divy zjevuje víra pravdy, tak také mysl nás všech v svatém zákoně, v čistotě a v jednotejně žádosti vyučovala se, což vše zjevné býti daufám; toto nejvíce aby o mně smejšlel, chtěl bych, že o nic více nepečujem než abychom svaté to místo, kteréžto božským rozkazem od hanebné modly ustavení, kterážto je jako nějaká tíž tlačila, vyzdvihl jsem, krásným stavením ozdobili; kteréžto místo božským saudem svaté bylo, ale mnohém potom světější, když jest na světlo vynešen utrpení Spasitele víry skutek.

Protož sluší tvé Opatrnosti všecky věci potřebné zpravití a zříditi, netoliko aby všecky jiné převyšující kostel, ale také i jiné věci na ten spůsob vykonány byly tak, aby žádná věc na žádném místě, jakkoli pěkně a mistrovsky udělaná, tohoto stavení přemoci nemohla. O vyhnání pak zdí a díle věz, že poručení má od nás Dracilianus, přítel náš, který nyní zprávcuov našich stkvaucí místo drží, též také i té krajiny vladař náš. Nebo rozkázáno od naší dobroty, aby řemeslníci a dělníci se všemi věcmi, které potřebné jsau k stavení, jak nám od tvé maudrosti bude oznámeno, hned skrz jeho Opatrnost tobě aby byli zřízení. Sláupové pak

buďto aby mramoroví byli aneb cokoli sám k spatření díla budaucího nejdražšího a nejpěknějšího uznáš býti, přičiň se, aby, jak nejprvé budeš moci, o tom k nám psaní učinil, abychom z tvého psaní vyrozumějíc, které věci k budaucímu dílu příhodné budau, odkudžkoli svěsti aby se mohly, nebo slušné jest, aby všeho okršlku světa velmi předitivné místo hodným bleskem ozdobeno bylo. Téhož pak kostela sklep klenutý-li či jiným nějakým spusobem díla zavřín aby byl, jakť se vidí, chtěl bych, aby mi oznámil, nebo klenutí i zlatem ozdobiti se bude moci. O ostatek pak Svatost tvá předpověděným naším zprávčům o tom zprávu dáti bude moci, mnoho-li dělníkuov a řemeslníkuov a jak velikého nákladu k tomu potřebí bude, o to všecko přičiň se, aby nám také, jak nejprvé bude moci býti, oznámeno bylo netoliko o mramoru a slaupích, ale také i o stropu, jakť se bude líbiti. Pán Buoh tebe ostříhej, bratře milý! ec.«

Tento list z latinského na česko jsem přeložil proto, aby každý poznati mohl, jaká jest snažnost byla svatého císaře o stavení tohoto kostela Božího hrobu, který svatá Helena a svatý Macarius jsau založili a stavěti dali, kterýž až podnes stojí. Neb když kostel ten byl jest dostaven, tak tomu chtějí, že krov jeho všecken pobitý byl plechy pozlacenými, které Kosdras král dobyv Jeruzaléma doluov slaupati a krov obořiti dal jest, kdež potom léta Páně 1048 nákladem císaře konstantynopolitanského a s pomocí Nycephora, tehdáž patryarchy jerozolimitanského, kostel Božího hrobu, kde třeba bylo, zas vystaven a zpraven a krov nový na témž kostele ustaven a dokonán jest, kterýž až podnes stojí. Také jest svatá Helena těch časuov ten kostel, kde za Krysta Pána zahrada byla, v které ukřižován byl, k městu připojila a zdí městskau zavřítí dala. Tento list pokládá Theodoritus episcopus in sua Historia ecclesiastica v kníze 1 v ka. 18; kdo chce, přečti sobě tam o tom sám. A od těch časuov jsau v Jeruzalémě křesťané svobodně bydleti počali.

A tak v křesťanské moci bylo město 286 let, až potom léta Páně 615 Kosdras, král perský, oblaupil jest Jeruzalém, mnoho křesťanuov pobiti a kosteluo zbořiti dal a kus hrubý dřeva kříže svatého, kterého svatá Helena byla tam nechala, odtud s sebau přeč vzal. A tak málo koliks let v pohanských rukau bylo město Jeruzalém, až potom Heraclius císař porazil Kozdra, krále perského, a dřevo kříže svatého zase do Jeruzaléma přinesl a tu zas do moci křesťanské město Jeruzalém přišlo, kteréž potom opět léta Páně 650 od Homara, krále saracenského, křesťanům odjato a pod panováním saracenským ostalo až do času císaře Karla Velikého, kterýžto okolo léta 783 zase z moci pohanské je vyňal a křesťanuom navrátil, ač nedlauhý čas pod panováním jich ostalo, neb od Calippy, žoldana ejiptského, zas dobyto jest a kosteluo mnoho v něm i po vší zemi Svaté pobořeno.

A tak potom léta Páně 1099 měsíce června od knížete Gotfrida a lidu jeho dobyto jest a v moc křesťanskou přišlo a od osmi kráľuov křesťanských, jak jsem o tom nahoře dotekl, 88 let zpravováno, ale však potom zase křesťanuom odjato; neb léta Páně 1187 když Kvído, král jeruzalémský, bitvu měl s žoldanem ejiptským, v kteréžto bitvě lid jeho poražen a on jat byl a do vězení veden. V té bitvě jest též ostatek dřeva kříže Krysta Pána ztraceno, které v Jeruzalémě bylo, neb Kvído, král jeruzalémský, v té bitvě dřevo kříže svatého před sebou nésti kázal domnívaje se, že skrz to svítězí, ale když vaule Boží v tom nebyla, bitvu prohrál a tu toho času v té bitvě ten ostatní kus kříže Krysta Pána jest ztracen a zmrhán ec.

A od té chvíle Jeruzalém zase v moci pohanské byl až do času císaře Frydrycha, kterýžto s žoldanem ejiptským smlauvu učinil a na něm to obdržel, že jemu žoldan Jeruzaléma postaupil, kterýžto léta Páně 1229 o středopostí v městě Jeruzalémě za krále jeruzalémského korunován jest. A tak opět pod zprávou křesťanskou bylo město, až potom naposledy od žoldana ejiptského křesťanům odjato jest i všecka země Svatá léta 1290. A tak v moci egiptských žoldanuov ostala až do léta Páně 1515, kteréhožto času poslední žoldan ejiptský Tomumbeius poražen od Selíma, císaře tureckého, a tehdaž všecken Egipt i všecka země Svatá, též i město Jeruzalém pod moc císaře tureckého jest přišlo, kteréžto město pod mocí císařuov tureckých ostalo a ostává až do dnešního dne. A tak máš krátce tuto z hystorí vybráno a poznamenáno, jak se jest dále při městě Jeruzalémě po jeho zkažení a zboření od Týta až do dnešního dne.

Kapitola 45

O místu tom, kde někdy zahrada byla, v které Krystus Pán jat byl jest, a o některých jiných místech svatých pod horau Olivetskau

I jak jsem napřed pověděl, že ohledavše to místo, na kterém Krystus Pán seděti ráčil, když učedníci k němu přistaupili, tážice se ho o skonání světa a příští jeho, od toho místa uhnuli jsme se drobet proti puolnoci a počali sme jíti doluo s hory Olivetské. I jest tu na puolnoční straně hory Olivetské nějaký vrch nedaleko od ni vedlé ni, na kterýmžto stojí duom čtverhraný, dosti veliký co nějaká věže, ač na tento čas jest ho nětco pobořeno, ostatek ještě stojí. Ten okazující nám mniší Hory Syon pravili, že na tom místě byla prvé hospoda Galilejských, do které Pán pověděl učedníkuom svým, že je předejde po svém

zmrtvýchvstání, řka: »A když pak vstanu, předejdu nás do Galilee«, jak o tom píše svatý Matauš evangelista v ka. 26.

Ač jest sic hned celá krajina, která Galilea slove, ta leží od Jeruzaléma několik mil vzdálí, ale jak mniší nám pravili, že by Pán o této Galilei mluvil, která vedlé hory Olivetské jest, neb tu byla někdy hospoda Galilejských a protož Malá Galilea slaula a Pán tu často hospodau bývati a své stanoviště mívati ráčil a do té anděl Maryjím pověděl, aby učedníkům kázali jíti, že je tam Pán předejde, jak píše svatý Marek v svém čtení v ka. 16.

Mezi tím vrchem, na kterém ten duom stojí, kde někdy byla Malá Galilea, a horau Olivetskau v tom audolí jest nám okázáno od mnichuov to místo, kde anděl Gabryel blahoslavené Panně Maryji přinesl ratolest palmovau, zvěstuje jí, že má umříti a z tohoto světa se k svému milému synu bráti; o tom sobě přečti in Vitis sanctorum o nanebevzetí Panny Marye. A tak jsme šli dolův s hůry Olivetské proti západu a tu asi uprostřed vrchu jest jakýs auvoz doluov a v tom kus skály ven vyrostlé, kámen hrubý obdlaužný. Ten okazuje nám gardyan pravil, že na tom místě usedl Pán na oslíka a na něm jel až do města Jeruzaléma, neb jak jsem napřed toho dotekl, že Pán když poslal dva z učedníkuov do kaštelu Betfage po oslíka, sám s jinými ráčil jíti na huoru Olivetskau a potom, když jest již počal scházeti s huory doluov proti městu, tu v tom auvoze jsau ho ti dva učedníci dohonili s oslíkem a prostřevše na něho svá raucha Pána jsau naň posadili; i ráčil na něm jeti a přibližovati se k městu, kteréž vida plakal nad ním a tak s velikau slávau do něho vjel jest, jakž o tom píše svatý Lukáš v 19. ka. Z toho auvozu doluov jda pod huoru Olivetskau od toho místa, kde Pán na oslíka vsedl, co by mohl silně kamenem dohoditi neb málo dál, nedaleko od cesty, která jde s huory Olivetské doluo proti Jeruzalému, kterau Pán na oslíku ráčil jeti, jest kámen samorostlý, skála co stupeň jaký veliký. Ten nám okazující bratří Hory Syon pravili, že odtud byla blahoslavená Panna Marye vzata do nebe a na tom místě na znamení že jest svatému Tomášovi rauchy, v kterau tělo její obvinuté bylo, po sobě zanechala.

Od toho místa drobet dolejší svrchu dolův na pravé ruce, stoje obličejem proti vejchodu, jest jakás hromada kamení, při které stojí nyní štěp olivový. To místo okazovali nám mniší Hory Syon a pravili, že tu, kde ta hromada kamení leží, rozkázal Krystus Pán v zahradě čekati oněm třem učedníkuom, svatému Petru, Janovi a Jakubovi, když se šel modlití Bohu otci svému, na kterémžto jsau zesnuli a Pán navrátiv se z modlitby nalezše je, ani spí, jim jest přimlauval řka: »Co nemohli jste jedné hodiny bdíti se mnau? Bděte a modlte se, abyste nevešli v pokušení«, jakož o tom píše svatý Matauš ve 26. ka.

Od toho místa blízko jsau na polední stranu jakés dvě zídce rovnané z kamení toliko, bez vápna a písku, zvejší od země člověku do brady, jedna od druhé nedaleko, takže mezi nimi auzký plácek, jen co člověk muož projíti, a jest to co nějaká ulička auzká; konec těch zidek leží hromada kamení. Tu okazujíce nám gardyan pravil, že by na tom místě Jidáš Krysta Pána políbením Židuom zradil a tu též že jsau se Židé Pána chopili a jej i jali a svázaného přeč odtud vedli; neb na tom místě za času Krysta Pána byla ona zahrada, do které Pán po poslední večeři s učedníky svými ráčil jíti a se modliti, kde i zrazen, jat a svázán byl, odtud k Kajifášovi veden, jak o tom vypisují všickni čtyři evangelistové v jich pašijích.

Od toho místa, na kterým Pán byl jat a svázán, málo koliks krokuo k vejchodu jest malý vršek a hromada z kamení a místo to, kde svatý Petr uťal ucho Malchovi. Píše Martin Kabátník v své Jeruzalémské cestě, že těch časuov, když on tam v Jeruzalémě byl, na tom místě stál vytesaný obraz svatého Petra z skály. Na ten obraz jsem se pilně ptal mnichuov, neb jsem o něm v Kabátníkově Cestě čítal, prvé než jsem do Jeruzaléma jel, i neuměli mi o něm nic pověděti a také jsem ho tu neviděl. Museli jsau jej v tom času pohané zkaziti, neb Kabátník přede mnau tam byl před 55 lety.

Za tím místem, kde Pán jat byl, nedaleko proti vejchodu jest to místo, kde Židé nazpátek jdauc na zemi padli, když se jich Pán otázal »Koho hledáte?«, jak o tom píše svatý Ján evangelišta v 18. ka. Na tom místě, kde prvé zahrada byla, v které Pán se modlil a jat byl, i na těch jiných, které nám tu ukazovány jsau, jak o tom pravili mniší Hory Syon, byl jest někdy za křesťanuo čistý klášter a kostel ustaven a v něm to každé místo bylo obdělané a ohrazené zvláštní kapličkau aneb cirkvičkau, ale potom jej pohané zbořili, že nyní toho nic neznati, neb všecko to pobořeno a zemi zarovnáno a na tento čas toliko jest tu pole a na něm stojí koliks štěpuo olivových a ty zídky i hromady kamení.

Od místa toho, na kterém Pán byl jat, co by mohl silně kamenem hodě dohoditi, na puolnoční stranu pod vrchem hory Olivetské jest jakás divná jeskyně, do které se jde doluo po několika stupních, a když do ní vejdeš, jest vnitř všecka z holé skály vyrostlá, dosti široká, vysoká, též i dlauhá, ale zevnitř po stranách jednostejná není, než jak jeskyně bývají, nerovná. Do ní [v] vrchu jejím neb stropě jest díra dosti veliká, že skrz ní nebe viděti, a tau děrau tam světlo jde. V té jeskyni stojí oltář z kamení rovnáný, bez vápna a písku, strop neb vrch její jest z skály, také nevelmi rovný, ač, jak znáti, byl někdy malovaný, co by bylo nebe s hvězdami. V ní stoje obličejem proti vejchodu na pravé straně jest při samé zemi jakás jiná malá jeskyňka do skály. V té jeskyni, jak nám gardyan a mniší Hory Syon pravili, Krystus Pán, zdáliv se od oněch tří

učedlníkuov, třikrát se modlil otcí svému nebeskému, potě se potem krvavým, aby kalich (který měl pít) od něho odjat byl a tu též okázal se Pánu anděl posilňuje jeho, jak o tom píše svatý Lukáš v ka. 22. A tak ohledavše tu jeskyni, i šli jsme z ní ven.

Kapitola 46

O hrobu blahoslavené Panny Maryje v audolí Jozafat

A tu hned nedaleko od té jeskyně na puolnoční stranu jest zídka nevysoká, z kamení rovnaná; v té jsau dvěře proti poledni, těmi když tam vejdeš, jest plácek asi kroku zšíří, potom opět zed nevysoká, člověku do brady; skrz tu jde se doluo po několika stupních kamenných a tu jest v zemi jakýs čtverhraný plácek dlážený, dosti veliký, okolo něho ze tří strán obezděno zídka jako by byly stupníky, a dole při zemi jsú vuokol co záhrobce z kamene. Na půlnoční stranu toho plácku, který dole v zemi jest, stojí jakés stavení, co by byla nějaká čtverhraná věž, stavená z štukového kamene tesaného, dosti dlauhá a široká, zvejší od země látra neb málo více, bez krovu, a tu proti poledni jsau do ní malé dvěře, že skrz ně musí jíti sehna se. A tehďáž před nimi sedělo koliks Turkuov, kterýmžto každý z nás pautníkuo, kdo chtěl jíti dolu do sklepu, musel dáti puol mejdyny. Těmi dvěřci když projdeš, jest doluo do sklepu pod zem šíje a stupně zšíří 4 kroků a jest jich 38 stupňuo kamenných od dvěřec až doluo do sklepu na zem, a tak když sejdeš od dvěřec, kterýmiž se tam vchází, 8 stupňů doluo na pravé ruce jest austupek pod zemí a kapla neveliká klenutá a v ní dva hroby z kamene: jeden proti vejchodu a druhý proti západu, jsau co by byli dva oltářové hrubí. Ty nám okazujíc bratří Hory Syon pravili, že ten, který na vejchodní stranu, jest hrob svatě Anny, matky blahoslavené Panny Marye, do kterého po jejím skončení tělo její pochováno bylo; druhý na puolnoční straně že jest svatého Jáchyma, manžela svatě Anny a otce Panny Marye. V té kaplici jest tma, neb není do ní žádného okna, než musíš s světlem tam jíti. Z té vychází se zase na schod ten široký kamenný a jde se ještě po 40 stupních až doluo do sklepu na zem.

Také ještě než se právě dolů sejde koliks stupňů, jsau na levé straně jdúc dolů na západní stranu dvěře, těmi se jde do jakés malé kaplice dlauhé a auzké, vysoké, klenuté valním sklepem, a do té také není žádného okna, než tma tam v ní. Tu dole v zemi hluboko jest sklep velmi hrubý, dlauhý, široký i dosti vysoký, klenutý valním sklepem. Do toho od vejchodní strany jest shuory okno neveliké, kterým tam světlo jde, neb sic žádného jiného víc okna do něho není; pod tím oltář ke zdi vejchodní připojený, před kterýmžto nedaleko od něho vnitř ve

sklepě stojí sama o sobě kaplice malá, okolo kteréž se muož jíti vuokol a vuokol. Ta jest zevnitř čtverhraná, nevysoká, málo víc než látra od země zvejší, do té jsú proti západu jedny dvěře a druhé proti poledni, blízko od rohu. Oboje ty dvěře jsú malé a nízké, že se dobře sehna musí skrz ně jíti. A tak když skrz ně projdeš, vejdeš vnitř do kapličky malé, sáhu zšíří i zdýlí, zvejší látra, nahoře vrch její jest okrauhle stavený co valní sklep.

V té kapličce při vejchodní straně zdi jest hrob kamenný tím způsobem, co by nějaký hrubý oltář byl. Ten jest zdýlí jak ta kaplička, nevelmi široký, zvejší od země člověku do pasu, udělaný všecken z bílého mramoru, též nahoře přikrytý hrubým mramorovým bílým kamenem. V tom hrobě neb kaplici viselo a hořelo tehdáž 26 lamp, které tam, jak nám zprávu dávali, vždycky ustavičně z rok do roka ve dne i v noci hoří. Tu kapličku okazující nám gardyan pravil, že jest to hrob blahoslavené Panny Marye, do kterého tělo její po jejím skončení od apoštoluov položeno bylo. Jest ten hrob vnitř velmi podobný k hrobu Krysta Pána, krom že tento má dvoje dvěře, ale hrob Páně nemá než jedny.

A tak ta kaplička neb sklep všecken jest hrob blahoslavené Panny Marye, neb jak jsem toho i napřed v jednom místě dotekl prvé Židé dělávali sobě hroby hrubé co sklípky, že do každého 3, 4 i víc osob mohlo vjíti. Však to místo v témž sklípku, na kterém tělo blahoslavené Panny Marye položeno bylo, jest (jakž sem nahoře pověděl) obdělané mramorem, též nahoře hrubým mramorovým kamenem přikryté a jest co nějaký hrubý oltář. A protož místo to, na kterém tělo blahoslavené Panny Marye položeno bylo, na tento čas viděti se nemuož, leč by toho hrubého kamene, kterým přikryto, odložil. A takový způsob jest hrobu blahoslavené Panny Marye v audolí Jozafat. V tom velikým sklepě, v kterém ten hrob Matky Boží stojí, zadu blízko od zdi jeho západní jest čistá studnice v zemi hluboko a voda v ní studená a dobrá pítí, kteraužto my pautníci jsme sobě vážili a pili. A tak dobrau chvíli tu pobyvše a ohledavše všecko, i šli jsme z toho sklepu po stupních nahoru ven. Před tím sklepem a okolo něho vně nahoře stojí a roste drahně štěpův olivových. Ten sklep, v kterém jest hrob blahoslavené Panny Marye, item to místo, kde byla někdy zahrada, u které Pán od Židuov jat byl, i ta jiná místa, o kterých jsem napřed psal, jsau dole v audolí pod huorau Olivetskau, kterémužto říkají audolí Jozafat; neb věděti se má, jak jsem napřed pověděl, že jeden vrch neb hora leží na západní stranu a na stráni toho vrchu, která jest proti vejchodu, leží nynější město Jeruzalém a ten vrch neb huora slove Hora Syon. Proti ní na druhé straně na vejchod leží jiný vrch, který slove hora Olivetská, o které jsem napřed položil. Mezi těmi dvěma vrchy, totiž Horau Syon, na které město leží, a horau Olivetskau jest audolí hrubé, které slove audolí Jozafat, a prostřed toho dole teče potuoček skrz audolí, který se jmenuje potok Cedron.

Kapitola 47

O přirovnání položení Hory Syon, audolí Jozafat a hory Olivetské v zemi Svaté k položení vrchuov Strahovu a Karlovu zde u nás v Praze

Ale aby i tomu se mohlo lépe vyrozuměti, dám toho příklad zde u nás v Praze. Kde jest to dlážení, kterým chodí k Strahovu, item kde leží stupně, po kterých se na zámek Pražský chodí, a díl Malé Strany, co jí s vrchu dolů leží, tu rozuměj, jako by s toho vrchu doluo leželo město Jeruzalém. Item, kde klášter Strahov jest, tu jako by byl klášter Hory Syon jeruzalémský. A tak ten vrch, na kterým leží zámek pražský, Hradčany a Strahov a díl Malé Strany, co jí svrchu doluo jest, jako by byla Hora Syon s klášterem a městem Jeruzalémem. Ten vrch pak na druhé straně přes řeku, kterému říkáme Karlov, jako by byla hora Olivetská, a to místo, na kterém klášter Karlov stojí, jako by bylo ono na hůře Olivetské, s kterého Pán na nebe vstaupiti ráčil.

Item pod Karlovem, jak říkáme na Botiči, kde kostel Matky Boží stojí, to jako by bylo to místo, kde blahoslavené Panny Marye hrob jest. To audolé, které mezi Strahovem a Karlovem, kudy pražská řeka teče, jako by bylo audolé Jozafat a řeka pražská jako by byl potok Cedron. Neb i tak, jak tomu někteří chtějí, císař Karel Čtvrtý to vyměřil, který ty kláštery a kostely zakládal, totiž Karlov a Botič. Strahovský klášter také položením velmi podobný jest k klášteru Hory Syon, kterýžto někdy kníže Vladislav založiti a stavěti dal a Syonem jej jmenoval. O tom sobě přečti v Hájkově kronyce v listu 182, neb i ještě podnes opat strahovský se píše opatem Hory Syon. A tak máš toho poněkud podobenství, ačkoli v Jeruzalémě hora Olivetská skůro právě leží proti městu Jeruzalému a také audolí mezi tím není tak velmi široké jako u nás zde mezi Karlovem a Strahovem, než toliko to položení zde v Praze jest podobenství poněkud onoho, které v Jeruzalémě, o čemž jsem tuto proto zmínku učinil, aby hlaupější spíš porozuměti mohli, jaky toho tam v Jeruzalémě spuosob a položení jest. Město Znojmo v Moravě také položením velmi podobné jest k městu Jeruzalému, kdo v něm byl.

Tu v audolí Jozafat, jak nám mniší Hory Syon pravili, má býti saudný den, když Krystus Pán živé i mrtvé sauditi bude.

A protož tomu někteří chtějí, že kdo jsa živ na tomto světě v tom audolí Jozafat vezma kámen, na kterým by jej koli místě v týmž audolí položil, že na tom místě, když z mrtvých vstane a

Pán poslední a hrozný saudití bude, že on stane. Protož my někteří pautníci kamení jsme sobě kladli, na kterém místě se komu vidělo a zdálo, že by nejlépe a nejráději v den saudití stál. Ale bojím se, když k tomu přijde, že nebude na tom, aby sobě každý místo vybíral, kde by státi chtěl, než kdekoli postaven bude, tu státi musí ec.

Od sklepu toho, v kterém hrob blahoslavené Panny Marye jest, asi okolo puol druhých honuov na polední stranu při samé cestě na pravé straně jdauc proti poledni jest jakés neveliké místo, na něm rum a kamení. To nám ukazujíc mniší Hory Syon pravili, že by na něm prvé stála ona ves, která slaula Getsemany, v které Pán, jda se modliti do zahrady, zanechal učedlníkuov svých a vzav s sebau toliko tři, svatého Petra, Jána a Jakuba, šel s nimi do zahrady modliti se, jak o tom píše svatý Matauš v ka. 26.

Také věděti se má, že na těch všech místech svatých, o kterých jsem nahoře psal, totiž na hůře Olivetské, v hrobě blahoslavené Panny Marye i na jiných dávají se odpustkové, na některých všech hříchův a na některých za 7 let, čehož pro krátkost psáti jsem zanechal.

A tak ohledavše tu v audolí Jozafat všecky věci, i šel jsem a někteří jiní pautníci jeli na oslích až zase na Huoru Syon do kláštera. Tu když jsme přišli, posadivše se za štoky i obědvali jsme. Po obědě nás koliks pautníkuov uprosili jsme se u gardyana, aby nám odpustil jíti do města Jeruzaléma, neb ten obyčej se zachovává, že žádný z pautníkuov nesmí nikam jíti ven z kláštera Hory Syon bez vědomí otce gardyana a zvlášť daleko od něho, než vždycky, když jsme chtěli jíti do města, nás 3, 4 neb víc pautníkův spolu (neb jednomu samému jíti jest nebezpečno a gardyan také nedopustí) opovědauce se gardyanovi i vzali jsme s sebau tlumače, který turecky a vlasky uměl; ten s námi šel do města a tu jsme po městě chodili a kupovali sobě každý, co chtěl, a ten tlumač od nás mluvil neb tlumačil. Potom když jsme zase do kláštera přišli, dal každý z nás jmu mejdynu za jeho práci, že s námi chodil a od nás mluvil. A těch tlumačuov bylo tehdáž v městě několik křest'anuov i Turkuov, kteří vlasky a turecky uměli a sami do kláštera často přicházeli, chtěl-li by jich kdo potřebovati.

A tak ten den po obědích byli jsme na dvě hodině v městě, kupoval každý a jednal sobě, co mu třeba bylo, a se po městě procházeli. Potom přišedše zase do kláštera na Hůru Syon, večereli jsme a tak den ten i noc tu ostali.

Kapitola 48

O vyjití pautníkuov z kláštera Hory Syon do audolí Syloe a o studénce Syloe, poli Acheldemach, huoře Gion a o jiných některých místech svatých audolí Syloe

V středu pak, to bylo 25. dne měsíce srpna, ten den ráno vstavše my všickni pautníci i vyšli jsme z kláštera Hory Syon, když slunce vycházelo, a gardyan i někteří mniší s námi a ti nás vedli jdouce před námi.

Nejprve s vrchu Hory Syon až do audolí Jozafat, tu jsme se uhnuli proti poledni a přišli do jiného audolí, kteréžto slove vallis Syloe, audolí Syloe, a tu v tom pod vrchem dole jsau jakés dvěře proti vejchodu, skrz ty když projdeš, jest šije v holé skále a jde se doluo do země po mnoho stupních kamenných hluboko velmi a tam dole jest v hluboké skále studénka čistá a voda v ní dobrá píti, kterau jsme my pautníci (ač ráno bylo) pili. Tu studénku okazujíc nám, mniší Hory Syon pravili, že by slaula fons Ragel, studénka Ragel, z které blahoslavená Panna Marye měla často vodu brávati a tu své šaty i Krysta Pána právati. Ta studénka muože býti vzdáli od kláštera Hory Syon okolo dvau honuov dole pod vrchem.

Proti té na druhé straně stojí k západu skála vysoká a velmi příkrá, vprostřed té jest drahně děr a jeskyní. Ty okazovali nám a pravili, že jsau to hrobové mauřenínští a tu jejich pohřeb, kde se kladau, když který z nich umře. Od té studénky šli jsme proti poledni pod vrchem jakýms asi hony, potom se drobet uhnuli na západ. Tu proti poledni stojí zdi staré a jest tu v zemi obezděné kamenem čtverhraně jakés místo a v něm voda, co by byl malý rybníček, a tu jest studénka v skále, z které voda ven teče do toho čtverhraného rybníčku. Tu okazuje nám gardyan pravil, že by slaula studénka Syloe, kde někdy byli kupadla; u kteréžto Krystus Pán onoho slepého narozeného, když jest plinuv na zem učinil bláto z sliny a pomazal očí jeho, odeslal řka: »Jdi k kupadlám Syloe a umej se!«, jak o tom píše svatý Ján evangelista v 9. ka.

Na tom místě, kde ta studénka, jak ještě po starých zdech znáti, byl někdy čistý kostel, ale nyní zbořený. Pravili nám mniší Hory Syon, že jej Turci před kolikas lety zbořili a od něho kamení brali k stavení zdi městské nynějšího Jeruzaléma, když ji opravovali. Také ta studénka neb kupadla Syloe byla, dokud jest starý Jeruzalém v své celosti stál, v městě, ale nyní od nynější městské zdi jeruzalémské leží na troje hony i víc. Po té studénce též jméno má to všecko audolí Syloe.

Od té jsme se obrátili a šli proti poledni a tu jest opět jakýs druhý rybníček neveliký, do kterého voda teče z onoho čtverhraného hořejšího, který u samé studénky. Pod tím jest nětco

polí, na kterých sobě Turci a Arábi sejí zeli, cibuli a jiná vaření a ty pole zapauštějí vodau z toho dolejšího a většího rybníčku. Odtud jsme šli drobet k vršku na poledne a tu pod jakýms vrchem stojí štěp sám o sobě hrubý, a jak nám pravili mniší, že jest bílá moruše. Okolo toho dole jest okrauhle kamením obkladeno co záhrobec nevysoký. Ten štěp okazoval nám gardyan a pravil, že na tom místě přeřezán byl Ezaiáš prorok pilau dřevěnnau na dvě. Jest ten štěp od studénky Syloe vzdálí asi honuo neb málo míň.

Od toho místa, kde Ezaiáš byl pilau přetřín, šli jsme na vrch na skálu dosti vysokau, asi dvoje hony nahoru. A tu v té skále jsau proti vejchodu jakés dvéře dosti široké a vysoké; skrz ty když projdeš, vejdeš do jeskyně hrubé, která jest v holé skále; a z té jest díra, kterau se leze do jiné menší jeskyňky, která proti západu. Tu jeskyni ukazujíc nám mniší pravili, že jsau se v ní někteří z učedníkův Krysta Pána byli strachem před Židy skryli, když Pána byli jali a s nim se od jednoho biskupa k druhému vodili, jej políčkovali, mrskali, až ho i na kříž přibili. Sic okolo té velké jeskyně tu v též skále jest jiných menších jeskyněk několik.

Od těch jsme šli na poledne a lezli po skálí a kamení na skálu dosti příkrau a tu v polovici a vejš té skály doluo na puolnoci jest ze tří strán, totiž proti vejchodu, půlnoci a západu, obezděné hrubé místo a plac čtverhraný zdí vysokau dosti, látra zvejší a více, proti poledni jest pak k skále připojený a všecek klenutý, že se nahoře nad tím klenutím muož jíti. Ten jest navrchu zšíří 50 noh a zdýlí 72 a tam dole vnitř pod klenutím prázdno, a jest doluo shuory do něho 7 děr čtverhraných v klenutí a těmi tam doluo jde světlo shuory, neb sic odjinud žádného okna do něho není, než tma tam. Do té čtverhrané ohrady vnitř do ní nemuož se jíti odnikud, neb všudy zazděno, než co se shuory těmi děrami tam hledí. Ten obezděný čtverhraný plac okazuje nám gardyan Hory Syon pravil, že by to bylo pole Acheldemach, to jest Pole krve, které kaupeno bylo od hrnčíře ku pohřebu pautníků za oněch 30 stříbrných, za které byl Jidáš Krysta Pána prodal a zradil, ty potom lituje toho povrhl v chrámě a šel i oběsil se, jak o tom píše svatý Matauš ve 27. ka.

To pole svatá Helena, jak nám pravili, tak rozkázala obezdíti zdí ze všech strán a pochovávatí někdy do něho pautníky, neb ještě dole kosti lidské viděti, když tam nahlédneš těmi děrami shuory.

Odtud jsme šli na dosti vysoký vrch nahoru, kterýžto leží proti klášteru Hory Syon na polední stranu, od něho asi čtvrt míle neb víc vzdálí přes audolí na druhé straně a slove Mons Gion. Na tom vrchu nahoře jest jakés zbořené stavení, ještě nětco starých zdí stojí, ač neznati, jaké stavení bylo, ostatek pobořeno, jen rum a kamení. To okazujíce nám bratří Hory Syon pravili,

že tu prvé byl onen duom, do kterého jsau se byli shromáždili knížata kněžská a starší lidu a radu brali, kterak by Krysta Pána lstivě jali a jej zabili, a tu Jidáš k ním přišel a přirekl jim ho zraditi, jak o tom píše svatý Matauš ve 26. ka. Také nám pravili, že před lety za křesťanu na tom místě byl čistý kostel a klášter, v kterém bydleli mniší ordinis neb řeholy predicatorum, a slaul Domus mali consilii, Duom zlé rady, a ještě podnes tomu místu tak říkají, neb jsau v něm biskupové a starší zla radu brali o Krysta Pána. Za tím zbořeným klášterem na témž vrchu proti poledni stojí jakýs malý turecký kostelík neb moschea s chocholatým okrauhlým krovem po turecku stavený, sám o sobě, zdí vuokol a vuokol zevnitř obezděný. Ten drží Turci a stál při něm tu tehdáž jakýs Turek, tuším že jest byl turecký kněz, který žádnému z nás nedal do něho vjíti, neb Turci křesťanuom do jich kosteluo choditi nedopustí, než odpustil nám toliko, abychom tam do něho dveřmi hleděli. I neviděl jsem v něm vvnitř nic, než lampy visely a světlo v nich hořelo a vprostřed stála jakás věc, co by byl jaký hrob s střeškau a stolice co dlauhé pulpíty. Pravili nám také mniší Hory Syon, že na tom místě, kde ten kostelík stojí, měl by se naroditi Machomét, který alcoran zákon Saracenuom a Turkuom vydal. S toho vrchu jsme šli doluo zas k klášteru Hory Syon a tu jsme viděli zdaleka drahně Turkuov rejtharuov s dřívím vojensky se dvěma praporci černěnými jeti do zámku jeruzalémského, a jak nám potom pravili, že jich bylo 300, kteří svého hejtmana doprovázeli do zámku a potom se sami položili vně za městem polem, o čemž na svém místě zmínka bude, neb se nám dostalo do jich ležení a před jich hejtmana jíti. Těch 300 Turkův jízdných (jakž mi tlumač jeruzalémský zprávu dával) leželo v Slovanské zemi na pomezí a odtud do Jeruzaléma přijeli, aby přes zimu tu zuostali. A tak jsme zase přišli do kláštera Hory Syon a tu obědvali a ten celý den i noc ostali.

Kapitola 49

O vjíti pautníkuov po druhé do kostela Božího hrobu a kterak některé osoby z pautníkuov od otce gardyana na rytířstvo pasovány jsau a jaký se spuosob při tom pasování zachovává

Ve čtvrtek pak, to bylo 26. dne měsíce srpna, ten den ráno jsme ostali v klášteře Hory Syon až do nešporuov a tu dosti záhy večereři. Po večeri jsme vyšli my pautníci ven před klášter Hory Syon a odtud šli skrz město až na plac před kostel, v kterým hrob Boží jest, a tu na nás čekali Turci, kteří dvěře kostelní otevřeli a nás čtauc jednoho po druhém do kostela pauštěli, a když

sme tam všickni vešli, zase po nás zevnitř zavřeli kostel i ostali sme v něm do večera, též i tu celau noc až do jitra leželi jsme v noci na zemi na rohožích okolo Božího hrobu.

Věděti se má, jak jsem toho i napřed dotekl, že v Jeruzalémě i ve vsí zemi Svaté a netoliko tu, ale i jinde všudy pod vladařstvím a panstvím císaře tureckého v jeho zemích na mnoho místech bydlejí křesťané, kteřížto na několik sekt rozděleni jsau, totiž jsau křesťané Římané, křesťané Řekové svatého Pavla víry, křesťané arménští, křesťané Jacobité, křesťané indyánští neb Abiseni a ti všickni křesťané křtí se ve jméno svaté Trojice a drží i věří 12 artykuluo víry křesťanské, též Starý i Nový Zákon, než že toliko jedna sekta od druhé se dělí v některých artykulích při víře a nejvíce v ceremoních a službě boží. O čemž bych měl tuto psáti, čím se jedna sekta od druhé dělí a v čem se srovnávají, zdá mi se zbytečná věc býti, poněvadž jsau jiní přede mnau o tom obšírně a gruntovně psali, mezi kterýmiž Brocardus monachus a Šebestyan Frank, i jiní mnozí píší, ale zanechaje toho tuto toliko oznámím, že v Jeruzalémě v kostele tom, v kterým hrob Krysta Pána jest, z křesťanuov každá ta sekta neb jednota má jednoho, dva neb tři z svých kněží, kteří v kostele ustavičně z rok do roka jsau ve dne i v noci a tam světla pálí, své služby boží puosobí každé sekty kněží svým způsobem a obyčejem na svém místě. Neb Římané drží v témž kostele kaplu Matky Boží, Řekové kuor, arménští a indyánští křesťané mají svá místa okolo Božího hrobu pod klenutím, jak jsem i napřed o tom psal, neb vždycky ve čtyřech, v pěti aneb nejdéle v šesti nedělích Turci odevrau dvéře kostela Božího hrobu a ty kněží a mnichy, kteří v kostele byli, vypustí ven a jiné tam vpustí a těch opět za čtyři neb pět nedělí zavřených v kostele nechají. Neb v tom kostele Božího hrobu z křesťanuov Římanuov jsau dva mniši z Hory Syon ustavičně a též z Řekuov dva neb tři kněží řečtí, tolikéž z arménských, jakobitských a indyanských křesťanuov z každé sekty jeden neb 2 kněží, ač ti kněží, kteří v kostele Božího hrobu ustavičně bývají, se mění vždycky ve čtyřech neb v pěti nedělích; ti, kteří byli tam v kostele, jdau ven a jiné místo nich tam pustí, neb by bylo jedněm ustavičně těžko vždycky tam býti a tak z rok do roka se mění.

Také když ty prvnější Turci ven z kostela vypauštějí a jiné tam vpauštějí, ti s sebau tehdaž naberau do kostela všelikých potřeb, dříví, vína i jiného všeho, co jim potřebí; neb, jak jsem napřed o tom položil, jest při kostelu Božího hrobu zadu refectorium, kuchyně, studnice a komuorky, kde oni své lozumenty a příbytky mají. Také jest ve dveřích kostelních díra, že se tau tam můž jim podávati maso, chléb i jiné věci, neb každá sekta z křesťanuův svým kněžím, kteří v kostele zavření jsau, jídla dodává a je stravau opatruje. A tak když ty kněží, kteří v kostele býti mají, Turci do kostela se všemi potřebami vpustí, i zavrau je a tam jich nechají za několik neděl.

Těž věděti se má, že v tom kostele Božího hrobu z rok do roka ve dne i v noci víc než sto lamp ustavičně hoří, a když jaká vejroční slavnost jest, pálí se světlo více než ve 300 lampách. Také jest tu noc několik osob z nás pautníkuov od gardyana na rytířstvo pasováno: ti dva dobří lidé stavu rytířského, pan Jakub z Huntpis, který potom od Turkuov zastřelen jest, a pan Jan von Rechperg a jiní někteří z Nydrantu. Neb každý gardyan jeruzalémský má moc sobě danau od předešlých papežuo, císařuo a králuo, že muože osoby k tomu hodné, které by z dalekých krajín k hrobu Božímu jej navštíviti a jiná místa svatá ohledati přijely, na rytíře pasovati a ten každý tak od gardyana v Jeruzalémě pasovaný rytíř po všem křesťanstvu i všudy má za rytíře držán a jmín býti, všech pryvilejí a svobod i jiného všeho, což rytíři náleží, užívati tak, jako by od samého císaře římského na rytířstvo pasován byl; neb na to gardyan a konvent Hory Syon, jak jsem pověděl, od předešlých papežuo, císařuo a králuo znamenité obdarování mají, jak mi o tom pravili.

A tak nejprvé ty osoby, které rytíři býti chtějí, otcí gardyanovi se oznámí a na něm toho žádají, aby od něho podlé pořádku starobylého řádně na rytířstvo pasovány byly. Tu gardyan na jedné každé osobě té pilně se vyptává, odkud jest, jakého stavu, jací rodičové jeho, co za živnost vede. A to proto činí, aby vyzvěděl, jestli taková osoba toho hodna čili nic, neb z práva neměl by žádný z pautníkuov na rytířstvo pasován býti, než ten, který by od třetího kolena natus nobilis a urozený byl, a to že jest tak, svau přísahau zpravil. Ale však proto, by pak kdo i stavu rytířského nebyl, než sic ctně, šlechtně on i předkové jeho že by se choval, neb to přísahau musí zpraviti a stav rytířský tak, jak na rytíře náleží, vésti mohl, s každým tím dispensuje se od otce gardyana (neb toho moc má), že ho hodného činí toho, aby rytířem mohl býti.

Při tom pasování pak takový se spuoso zachovává: Gardyan Hory Syon připraviv se v raucho mešné jde do Božího hrobu a tam vnitř mši slauží při přítomnosti nás všech pautníkuov i těch osob, kteří rytíři mají býti. A když jest již po pozdvihování, tehdy ti, kteří pasování býti mají, jeden po druhém vcházejí do Božího hrobu k gardyanovi a tu klekne. Nejprvé jestliže jest stavu rytířského, tehdy přísahá, že o tom dokonale ví, že otec jeho i děd byli nati nobiles, to jest rození zemané; pakli není stavu rytířského a od gardyana s nim dispensováno jest, tehdy přísahá, že o tom dokonale ví, že otec jeho i předkové jeho dobře a ctně jsau se chovali, též i on až do té chvíle. Potom pak přísahá tyto artykule: první, že pokud jest živ, on proti svaté církvi římské nic před se bráti a činiti nechce, než že jí chce pomáhati, všelijak rozmnožovati, obhajovati a jí vždycky poslušenství zachovávat, a kdyby potřeba toho byla, pro ni i žiuot svuoj vynaložiti, duchovních věcí sobě neosobovati, vdov a sirotkuov

neutiskati, nýbrž jich všelijak ochraňovati a obhajovati. Druhý artykul přísahá, že žádným řemeslem ani obchodem nepoctivým, který by na rytíře nenáležel, nechce vůkol jíti, než že má na své důchody a platy (žádnému křivdy nečině) živ býti, tak jak na rytíře náleží. Třetí artykul přísahá, že chce kolikrátkoli by obecné tažení, a jak oni jmenují, generále pasagium bylo proti pohanom a nepřátelom víry křesťanské, sám osobně táhnouti aneb na místě svém jinou osobu vyslati na svůj náklad. Pro tento artykul jsau prvé nejvíce na rytířstvo pasování bývali, aby pohanom a nepřátelom víry Krysta Pána takoví rytíři vědauc, že proto na rytířstvo pasování jsau, udatně a rytířsky odporovali, je zahlazovali a víru Krysta Pána rozmáhali, ale těchto časuov hrubě z toho schází, neb z té příčiny jsau počátek vzali rodyžští rytíři, rytíři svatého Jána Jeruzalémského, rytíři, kteří slauli templarii, rytíři jeruzalémští pautníci, křížovníci prusští a jiní, neb jindy před lety, když tažení bylo proti pohanom Turkuom a nepřátelom Krysta Pána, takoví rytíři sami na svůj náklad s jiným táhli a tu svého rytířství rukau dokazovali ec. Čtvrtý artykul přísahá, že chce všemu zlému zbraňovati, je tupiti a zahlazovati a všecko dobré rozmáhati a je obraňovati, jako na ctného rytíře náleží.

Tyto artykule říká mu gardyan latině a on po něm říká. Potom vstane a tu mu gardyan vloží řetěz zlatý na hrdlo, opáše ho pasem, baltheo militari, vstříc mu prsten zlatý na prst, item zlaté ostruhy na nohy, naposledy dá mu meč v pošvě, potom dobytý do ruky, a ten každý klenot když mu dává, mluví k němu slova latině, proč mu jej dává a na jaké znamení tím spůsobem, jak když mistry neb doktory dělají. Po tom po všem sehna se položí na hrob Krysta Pána a gardyan vezme meč dobytý a tím ho pasuje, udeře ho jím třikrát přes plece. Potom přiklekne a přijímá od gardyana sacramentum, tělo Páně, pod jednau spůsobau.

Ty klénoty, totiž řetěz, pás, prsten, ostruhy, meč, gardyan po všem zase od něho vezme, neb ty klénoty při konventu se chovají pro tu potřebu. Než měl-li by kdo svůj řetěz a prsten, toho muože také k tomu užívati. A když tak již jednoho pasoval a odbyl, ten vyšel ven a druhý tam šel a tak po pořádku, až všickni pasování byli. Za to pak pasování jedna každá ta osoba musí dáti gardyanovi a konventu 11 cykynuo benátských, to jest co 11 zlatých uherských, a gardyan mu dá na to list na pargaméně s visutau pečeti, o čemž potom zmínka bude. A tak jsme ostali v kostele u Božího hrobu celau noc až do dne.

Kapitola 50

O vyjití pautníkuov z kostela Božího hrobu, o kostele svatého Jakuba Velikého a o domu Ananyáše biskupa, kde nyní kostelík svatých anděluov řečený jest

V pátek pak, to bylo 27. dne měsíce srpna ráno, zpívali jsme my všickni pautníci a mniší s námi mši latině v kostele Božího hrobu nahlas, až se po všem kostele rozlíhalo, a v Božím hrobě se mše slaužila.

A když již bylo po mši, přišli Turci a otevřeli nám zevnitř dvěře kostelní a tak nás čtauc jednoho po druhém ven vypauštěli na plac před kostel. Odtud jsme šli dva a dva skrz město až nedaleko od brány Jordánské, kterau se chodí z města do kláštera Hory Syon; mohau býti od ní dvoje hony. A tu nás mniší uvedli do kostela dosti čistého, z kamene štukového staveného, nevelmi velikého, kterýžto drží a v něm jích službu boží puosobí křesťané arménští. V tom kostele nahoře prostřed klenutí jest vížka vyzděná nahoru s prutováním, nevelmi vysoká, a v stropu neb vrchu jejím jest okno okrúhlé hrubé a sklo v něm a tím jde světlo shuory doluo.

Ten kostel slove svatého Jakuba Velikého, o kterým jsem napřed také zmínku učinil, když jsem vypisoval stavení nynějšího města Jeruzaléma. Do toho jsau dvěře proti západu, vnitř v kostele na levé straně jest jakás kaplička a do ní dvěře, skrze ty když projdeš, musíš se uhnauti a jíti opět druhými dveřmi, které proti vejchodu; těmi se teprvá vchází do kaplice neveliké, klenuté nahoře okrauhle neb chocholatě, a ta jest malovaná vnitř všecka. V té při vejchodní straně zdi její stojí oltář kamenný. Ten okazuje nám gardyan pravil, že na tom místě s'at byl svatý Jakub Veliký, kterého dal stíti onen Herodes král, jak o tom píše svatý Lukáš v Skutcích apoštolských ve 12. ka. Jsau sic do té kaplice hned z kostela druhé dvěře, ale ty na ten čas byly zadělané mřěží dřevěnnau, že jimi se tam nemohlo jíti.

Tu pobyvše chvíli v tom kostele a ohledavše jej, i vedli nás mniší odtud nedaleko blíž k bráně Jordánské na jakýs dvorček neb plácek obezděný zdi. Na tom stojí kostelík čtverhraný co nějaký duom, dosti veliký. Dvěře jsau do něho proti západu; těmi když se vejde, jest vnitř kostelík čistý klenutý a k němu proti vejchodu připojený kuor. Tu s levé strany kuoru jest malá, dlauhá a auzká kaplice sotva sáhu zšíří, vysoká dosti, nahoře sklenutá na valní sklep. V té jest oltář při zdi její vejchodní. Ten ukazuje nám gardyan pravil, že na tom místě, kde oltář stojí, dal jest onen služebník Krystu Pánu políček před biskupem Ananyášem řka: »Tak-li odpovídáš biskupu?« a Pán mu odpověděl: »Jestliže jsem zle mluvil, svědectví vydej o zlém; jestli pak dobře, co mne tepeš?«, jak o tom píše svatý Ján evangelista v 18. ka. Neb tu prvé na

tom místě, kde nyní ten kostelík stojí, byl duom Ananyáše biskupa, do kterého Pán před něho přiveden byl; ten kostelík drží křesťané arménští a slove ad sanctos angelos, u svatých anděluo.

Tuto toho také nemohu pominauti, abych o tom zmínky neučinil, že jsau někteří lidé, kteří tomu chtějí, že by ten služebník, který Krystu Pánu políček dal, měl hned potom tu zkameněti a v kámen se obrátiti a po dnešní den ještě tam na tom místě, kde to učinil, státi. I pravil jsem o tom gardyanovi a tázal jsem se ho, ví-li on o tom zkameněném obrazu co. A on mi odpověděl, že neví ani od předkuo svých bratří Hory Syon, aby o něm kdy co slejchal, že nepamatuje a také tu, kde se to stalo, toho obrazu na tento čas není. Ohledavše ten kostel a chvíli v něm pobyvše, i šli jsme z něho ven.

Tu vně před ním skuoro u samé zdi jeho puolnoční stojí na tom plácku velmi starý olivový strom. Ten nám ukazuje gardyan pravil, že by ještě ten byl, který za Krista Pána tu stál, k kterému Židé byli Pána přivázali, když ho do domu Annášova přivedli, prvé než ho před biskupa postavili. O ten štěp s gardyanem jsem měl rozepři, neb jsem tomu místo nemohl dáti, by tak dlaho, puol druhého tisíce let a víc, štěp trvati měl a zvlášť olivový (který skuoro takového přirození jest co vrba), ale gardyan vždy to jistil pravě, že tak od svých předkův za jisto o tom slejchal, že by ten měl býti, k kterému Pán přivázán byl ec. Z té ohrady jsme šli až zase do kláštera Hory Syon a tu obědvali a v klášteře ostali.

Kapitola 51

O vyjetí pautníkuov z kláštera Hory Syon k Jordánu a o témž potoku neb řece Jordánu

Ten den po večeri asi puol hodiny před západem slunce vyšli jsme my pautníci, kteří jsme k Jordánu chtěli jeti, ven před klášter Hory Syon (neb ne všickni pautníci k Jordánu jeli, někteří doma zuostali na Huoře Syon pro nebezpečnost té cesty). A tu na nás s osly čekali sedláci, též tu na nás čekalo 15 rejtharuo Turkuov na koních, vyslaných od pána neb vladaře jeruzalémského, aby nás vyprovodili; bylo také tu několik řeckých křesťanuov, kteří též s námi k Jordánu jeli. A tak vsedavše na osly, i jelo nás 49 pautníkuov doluo s Hory Syon až k Betaní; Betanya leží od města Jeruzaléma vzdálí muož býti malé míle české. V Betaní zastavili jsme se a Turci rejthaři, kteří nás vyprovázeli, ssedali s koní a tu ostali a spali, neb se již noc byla přiblížila, a my pautníci jeli jsme od nich drobet dál za Betaní, co by mohl z ručnice dostřeliti, k jakés vinici. Před tau ssedavše s osluo též jsme se položili a spali tak na

zemi asi tři hodiny. Potom zbudili nás zase rejthaři Turci a my vsedavše na osly jeli jsme tu celau noc hrubými horami a vrchy vysokými zlau cestau a Turci rejthaři před námi a někteří za námi, též i při nás šli sedláci, na čích jsme oslích jeli, s luky a šipkami. A tak jsme přijeli k místu, kde bylo Jerycho, a ještě bylo hrubě tma. Odtud sme jeli až k Jordánu řece; k Jordánu jsme přijeli a slunce rovně vycházelo z hor Arabských.

28. dne pak měsíce srpna, to bylo v sobotu ráno, když slunce vycházelo, přijeli jsme k Jordánu, a tu od potoka co by mohl asi kamenem dohoditi, ssedavše s osluo i šli jsme k němu a Turci rejthaři též ssedavše s koní šli s námi. Jordán jest řeka aneb potok dosti veliký, zšíří na tom místě, kde jsme my u něho byli, jest na 10 i na 12 kroků, hluboký tak, že v něm vprostřed člověka nestatčí, a teče dosti prudce; než voda v něm není čistá, ale kalná, hlinovatá, skuoro té barvy jako jest Týber řeka v Římě, neb tu země dno i břehy všecko hlína jest. Jordán teče od puolnoci proti poledni a tu nedaleko od toho místa, kde jsme my u něho byli, muož býti dobré čtvrt míle české na poledne, vpadá potom do Moře mrtvého. Rozuměti, že Jordán svými časy zjara, když se rozvodňuje, veliký bývá a na několik honuo šíří se, rozlívá a rozvodňuje, neb znáti po zemi té hlinovaté, pokud se rozlil; neb jest co nějaké bahno vyschlé, všecko zpukané a skvěkalé od horka, takže někde rozpuklina a rozsedlina v zemi na čtyři neb pět prstuov i na malau píd jest. Okolo potoka s obau strán na břehu roste mnoho rozličného nevelikého, nevysokého dříví dosti široce a hustě a jest tu u Jordána paušť.

Když jsme u potoka stáli a naň se dívali, Turci rejthaři nás pobízeli a rozuměti nám dali, abychem se koupali, a tak nás drahně pautníkův i někteří řečtí křesťané, kteří s námi z Jeruzaléma přijeli, svlékli jsme se do naha a do potoka Jordána jsme vešli. Ti řečtí křesťané, jak do vody vstoupili, tak každý třikrát potopil ve jméno svaté Trojice, až mu se voda nad hlavau srazila. To my vidauce od nich, tolikéž sme se potopovali, a byla tehdáž voda studená. Pokoštoval jsem se, mohl-li bych jej přebřesti, ale vprostřed mne stačiti nemohlo, než musel jsem splovati. A tak dobrau chvíli jsme se tu koupali a Turci na břehu stojíc nám se dívali, potom vyšli jsme zase z vody a oblékli se v naše šaty i šli jsme k naším osluom. Pravili nám mniší Hory Syon, kteří s námi byli, že na tom místě, kde jsme se koupali, pokřtěn jest byl Krystus Pán v Jordáně od svatého Jána Křtitele a tu též že hlas slyšán s nebe od Boha Otce: »Totoť jest syn muoj milý, v něm mi se dobře zalíbilo«; kdež i Duch svatý sstupující vidín byl v spuosobě holubičky, jak o tom píše svatý Matauš evangelista v ka. 3.

O Jordánu máš v Písmích svatých zmínku na několika místech; neb v Starém Zákoně v knihách Jozue v ka. 3 vypisuje se, kterak Jozue s archau Páně a lidem izrahelským suchými

nohami přešli přes potok Jordán. Též v knihách Královských 4 v ka. 11 psáno stojí o Eliášovi, jak pláštěm rozdělil vodu potoka Jordána. V týchž knihách Královských v ka. 6 čte se, která ona sekera v Jordáně splovala proti přirození železa k rozkázání Elizea proroka, která byla do Jordánu upadla onomu, který dříví sekal. V Novém také Zákoně na několika místech o něm psáno najdeš.

Za Jordánem na vejchod sluonce hned se počínají hrubé hory a vrchy velmi vysoké a slovau Montes Arabiae Petreae, hory Arabské, nebo Jordán řeka dělí Arabiam a Palestina vel a Judaea, Arabskau zemi od Židovské.

Kapitola 52

O moři Mrtvém, Jerychu a studénce Elizeově

A tak vsedavše zase na osly i jeli jsme nazpátek stranau proti západu zas k Jerychu od Jordána okolo čtvrt míle české a tu jsme přijeli k moři Mrtvému, tomu jezeru, kde se Sodoma a Gomora propadla; tu postávše dobru chvíli tak na oslích, hleděli a dívali jsme se na ně, odtud jsme jeli přeč od něho k Jerychu. Tuto se musím drobet vytrhnouti a napsati nětco o tom Mrtvém moři. I věděti se má, že jest tu mezi horami Arabskými a Palestynskými neb Židovskými audolé hrubé za několik mil vzdálí, v tom audolí jest jezero veliké, na šíř tu u Jerycha muož býti na dvě míle české i víc, než na dyl jest několik mil, že mu konce neviděti, neb se táhne od puolnoci na poledne mezi horami dlauze. To audolí někdy slaulo Vallis illustris, audolí jasné, v kterémžto byla jsau za času Abrahama a Lota ona města Sodoma a Gomora, na kteréž potom Pán Buoh všemohúci pro veliké hřichy jich dopustiti jest ráčil, že sau se propadla, jak o tom čtem v 1. Mojžíšových v ka. 19. Na tento čas není tu než jezero hrubé a voda barvy mořské a modré. O tom jezeře někteří divně rozprávějí a píší, že člověk ani žádné hovado ani co živého se v něm potopí a utopiti nemuože, než že ta voda všecko snáší a potopiti se tomu nedá; aby pak člověk i tam vešel, že hlaub jíti nemuože než po paždí a voda ho hned znese. Praví též, by největší vítr byl, že se ta voda nic nehejbe ani jaké vlny činí jako jiné jezero neb moře, než stojí tak nepohnutedlné, a protož moře Mrtvé slove, že se nehejbe a v něm nic živého není. Když jsme my u něho byli, bylo ticho a žádného větru nebylo a mno tehdaž pokojné stálo. Píše Luduicus, patricius Romanus, v své peregrynací v knihách 1 v ka. 10, že by ještě viděti a znáti mělo býti nějaké ostatky těch dvau měst Sodomy a Gomory. To jestli tak, co o tom Mrtvém moři rozprávějí a píší, já nevím, než my jsme tu nic

jiného neviděli než vodu stojatou co jiné moře nebo zátoku. Než to dobře vím, že nad tím jezerem vždycky jest mha, co by se z něho kauřilo, neb tu mhu vídal jsem s Huory Syon z kláštera každého dne, jak z toho audolí vychází a nahoru se táhne.

Tuto by se též někdo mohl optati, viděli-li sme ten solný slaup, v který se obrátila byla ona Lotova žena, když se ohlédla, jak o tom čtem v 1. knihách Mojžíšových v nahoře jmenované kapitole. Tázal jsem se na ten solný slaup pilně mnichuov Hory Syon, kteří s námi byli, i nic mi o něm jiného neuměli pověděti než že od Saracenu a obyvateluo, kteří tu nedaleko od Mrtvého moře bydlejí, jsau slejchali, že ho již není; což jest podobné, neb nerozumím, by mohl solný slaup skůro čtyři tisíce let trvati, an kdyby z mramoru byl, vítr a déšť v tom času by jej snědl. Jiní někteří píší, že jej Mrtvé moře nyní zatopilo.

A tak když jsme od Mrtvého moře jeli zase k Jerychu, jeli jsme mimo jakýs zbořený kostel, majíc jej na levé ruce. Leží na vršku, a jak znáti, byl někdy čistý kostel, stavený z štukového kamene, ale nyní ho mnoho pobořeno; jen stojí ještě toliko nětco zdí, ostatek rum a kamení. Ten ukazovali nám mniší a pravili, že slove kostel svatého Jána Křtitele a na tom vršku a místě, kde stojí, že učival a kázával pokání svatý Ján Křtitel a tu též jsau k němu vyslali Židé z Jeruzaléma kněží a levity, aby se ho otázali, kdo jest, jak o tom čtem v čtení svatého Jána evangelisty v ka. 1. Ten kostel leží nedaleko od Mrtvého moře, maje je na polední stranu, od Jordánu muož býti na malé čtvrt míle české.

Odtud jeli jsme rovinau na dobré puol míle i více až k tomu místu, kde někdy bylo Jerycho; od potoku Jordánu až do Jerycho počítá se míle česká. Těchto časuov na tom místě, kde někdy bylo a stálo ono pevné město Jerycho, které od Jozue a lidu izrahelského dobyto a zkaženo, neb když je lid izrahelský nesauc archu Páně obešel sedmkrát, zdi jeho jsau padly, jak o tom čtem v Starém Zákoně v knihách Jozue v ka. 6. Na tento čas tu nic není než rumu mnoho a sotva znáti, že tu staveni a město bylo, neb není tu než 5 neb 6 chalaupok velmi chatrných, v kterých Arábi sedláci bydlejí. Krom ještě stojí jakás kaplice neb kostelík dosti veliký, čtverhraný, ale toho mnoho od vrchu pobořeného, ostatek ho ještě drahně ostalo, zdi dosti vysoké se všech strán. Ten okazovali nám bratří Hory Syon a pravili, že by na tom místě měl státi, kde prvé za Krysta Pána byl duom onoho Zachea, knížete zjevných hřišníkuov, který vlezl na dřevo planého fíku (neb postavy malé byl), aby mohl viděti Pána Ježíše, kteréhož Pán uhlédav jemu sstaupiti doluo kázal a do domu jeho vjíti a v něm ostati ráčil, jak o tom psáno stojí u svatého Lukáše v ka. 19. Též nám mniší pravili, že by jej měla byla dáti stavěti svatá Helena. Leží ten kostelík na levé ruce, jdauc od Jordánu skrz Jerycho k

Jeruzalému, a jest tu všudy rovinina čistá okolo, neb město Jerycho někdy leželo právě v rovní.

Z Jerycho jsme jeli proti západu zase k Jeruzalému a tu od něho, co by mohl z luku dostřeliti, přijeli jsme k jakés veliké a čisté zahradě, opletené plotem, v které roste rozličné ovoce: granatové jablka, cytryny, pomorančí, lymauny, fíky a jiné. Před tou zahradou Turci rejthaři, kteří nás vyprovázeli, ssedali s koní a šli do ní a tu odpočívali, neb se již k polední přibližovalo a horko počínalo býti, ale my pautníci jeli jsme ještě dál od té zahrady na čtvery i patery hony rovininou a polmi mimo mnoho olivového stromoví a trní, které tu roste, až jsme přijeli k jakés studénce, k hrubému fíkovému stromu, který při ní stojí, a ssedavše s osluov, i odpočívali jsme pod ním a jiným olivovým štěpí v jich stínu a tu pojedl každý, kdo co měl, neb nám byli mniší dali, než jsme z kláštera Hory Syon vyjeli, každému po pecníku chleba a po dvou vejcích tvrdě vařených, ty se nám tu dobře hodily. Též přinesl nám jakýs sedlák Aráb na oslu ve dvou koších vína v hrozních a angurý, které tu prodával, a my od něho kupovali a jedli a vodu z studénky pili.

Studénka ta, u které jsme odpočívali, jest dosti veliká co malý rybníček, neb tu z země jde silný pramen, takže dosti hrubý a čistý potuoček od ní teče k té zahradě, o které jsem napřed zmínku učinil, a potom odtud dále, až naposledy vpadá do Mrtvého moře. Roste též okolo toho potuočku a studénky mnoho dříví a olivoví. Při samé té studénce stojí štěp velmi veliký, široký a hustý fíkový, pod kterým jsme odpočívali. Tu studénku okazujíc nám mniší Hory Syon pravili, že by slaula fons Helisei, studénka Elizeova, v které byla prvé voda zlá a neužitečná, takže ani k pití nehodila se, kdež potom Elizeus prorok tu zlost a hořkost té vody proměnil jest v čistau, zdravau a dobru vodu, dobrořeče jí a vstaviv do ní nádobu novau, plnau soli, jak o tom čteme v knihách Královských 4 v ka. 2.

Od té studénky co by moh z ručnice dostřeliti, na polední stranu stojí stavení samo o sobě, klenutí jakés a prampauchy na slaupích, a jak znáti, byl někdy nějaký kostelík neb kaplice, ještě toho drahně stojí, ostatek pobořeno. To nám okazovali mniší a pravili, že tu, kde to zbořené stavení jest, uzdravil Krystus Pán onoho slepého, který sedě při cestě a žebře, když zvěděl, že Pán Ježíš má tudy jíti, volal hlasem řka: »Ježíši, synu Daviduo, smiluj se nade mnau!«, kterého Pán před se přivesti rozkázal a zrak jemu navrátiti a jeho uzdraviti ráčil, jak o tom píše svatý Lukáš evangelista v osmnácté kapitole.

Kapitola 53

O vrchu neb huore řečené Quarantana, kde se Krystus Pán postiti ráčil čtyřidceti dní a čtyřidceti nocí

Na západ slunce od té studénky na dobré čtvrt míle české jest vrch hrubý, příkrý a vysoký a (jak tomu někteří chtějí, že většího vrchu není in Palestina, totiž v zemi Svaté) kterému říkají Mons Quarantana. Ten nám ukazovali mniší Hory Syon a pravili, že by tu u toho vrchu na té paušti Krystus Pán se postil 40 dní a 40 nocí, kdež pokušitel k němu přistaupil a pokaušeje jeho řekl: »Jsi-li syn Boží, rci, ať kamení toto chleby jsau«, jakž o tom píše svatý Matauš v svém čtení v ka. 4. Také jest d'ábel Pána uvedl na tu huoru a tu okazoval jemu všeka království světa a slávu jich, kdež i od něho odstaupil a andělé přišedše posluhovali jemu, jakž o tom píše týž svatý Matauš v nahoře dotčené ka.

Na tom místě, kde se to stalo, nahoře na vrchu jest malá kaplička neb církvička ustavená. Také v polovici toho vrchu jest jakýs domek neveliký, díl ho v skále vytesáno, díl zděného a staveného kamenem. Ten nám mniší okazovali a pravili, že v něm svatý Jeroným (když z Říma do země Svaté přišel) drahný čas pokání činil a odtud teprvá do Betléma šel a tam v klášteře bydlel až do smrti, jak o tom čtem in Vitis sanctorum, in vita divi Ieronymi. Ten vrch jest proti vejchodu všecken holý a neroste na něm žádného dříví ani nic.

A tak odpočinuvše dobrau chvíli u té studénky nás 17 pautníkuov a 2 mniší s námi (jiní tu ostali) šli jsme od té studénky, jsauce toho aumyslu jíti na ten vrch nahoru, a tu nejprvé přes jakýs neveliký vršek jsme šli, potom rovinau pauští, neb tu nic neroste než místy olivové štěpy stojí až pod vrch. A tu jsme počali jíti nahoru na vrch a jde se naň velmi příkrau, zlau a kamenitau stezkau, a tu hned někteří z našich tovaryšuov počavše jíti nahoru navrátili se zase nazpátek k studénce, neb bylo velmi veliké horko zmíry a k poledni se přibližovalo, ale my s velikau práci a s častým odpočíváním šli jsme vždy nahoru, až jsme přišli víc drobet než do polu vrchu do jakés jeskyně, tu jsme v ní odpočivali. Odtud jsme počali vejš jíti velmi zlau a hrubě příkrau stezkau, ale mně bylo již těžko a tak jsem se zase nazpátek navrátil doluov. Moji tovaryší šli předse, ač všickni právě nahoru na vrch k té kaplici nedošli, než jich toliko pět, ti dva mniší a tři pautníci. S toho vrchu čistě viděti položení Jordánu, neb jest tu rovinna a pustotina veliká velmi, která se táhne od Mrtvého moře nahoru podlé Jordánu na puolnoci několik mil až k moři neb jezeru Genezaretskému; na poledne leží moře Mrtvé, kterého oni s toho vrchu na dyl konce jsem viděti nemohl. Na vejchod slunce jsau hory Arabské, mezi kterými jest viděti horu Nebo, na kterau byl vstaupil Mojžíš, odkud mu Pán ukázal zemi

Zaslíbenau, kdež i umřel, jakž o tom čtem a 5. knihách Mojžísových a poslední kapitole ec. Proti západu k Jeruzalému půl míle české od Jerycho též jsau hory a vrchy hrubé.

A tak shlédše položení té krajiny, šel jsem zas doluov s vrchu, často odpočívaje, velmi těžce, nevěda jinač, než že musím umříti, neb mi hrubě mdlo, horko a těžko bylo, takže jsem sotva duši popodal, ale však s pomocí Boží vždy pomalu jsem se dopravil až zase k studénce pod fik. Tu napivše se vody i pospal jsem chvíli. Moji tauaryši a mniší, kteří nahoře na vrchu byli, také zase asi po dvou hodinách k nám přišli napoly umrlí; ti též vodu pili a s námi odpočinuli. Ačkoli by ten vrch tak vysoký měl býti, aby vyžšího v světě nebylo, též aby z něho všecka království světa viděti mohl, toho není; neb hned hory Arabské vyžší jsau a tolikéž hory Korytanské, item montes Pirenei, které dělí Hyspaní od Frankrejchu (přes které sem já chodil) daleko nyžší jsau nežli ten vrch, ale že tento jest příkrý a tehdáž velmi nepodobné horko bylo, neb právě bylo o poledni, a tím nesnadno naň bylo jíti, neb víc jeden horkem ustal a zemdlil se než chůzí, neb s nás 19 osob jen jich 5 nahoru vešlo.

Jakým spuůsobem jest pak d'ábel Pánu z něho okázal všecka království světa, toho já nevím; než to vím, že čert jest mille artifex, mohl jest to rozličným spuůsobem učiniti a Pánu ukázati. A tu asi tři hodiny před večerem, prvé než jsme od té studénky jeli, dali nám mniší každému z pautníkuov po pecníčku chleba, který s sebau s Hory Syon na oslích byli přinesli. Též každému dali truňk vína, neb dvě hrubé flaše plechové z kláštera na oslu přinesli. Tu pojedše i vsedali jsme na osly a jeli k té zahradě k Jerychu, kde Turci rejthaři byli ostali; před tau ssedavše s osluov šli jsme do ní a se procházeli; teče skrze ní čistý potuoček od studénky Elizeovy a bylo tam zeleno a veselo. V té jsme byli na hodinu, čekajíc na Turky rejthary, neb tu jedli (nohy křížem složivše na zemi sedíce, jak jich obyčej) smetanu, víno v hrozních a angury. Potom dvě hodiny asi před západem slunce vyšedše z té zahrady a vsedavše na osly, i jeli jsme zase k Jeruzalému a Turci rejthaři s námi.

A tu když jsme od té zahrady ujeli asi puol míle české, ujeli jsme mezi vrchy a hory a jedauce smrkati se počalo a noc býti a tak jsme předse jeli v noci. A když jsme byli asi na póli cesty mezi Jeruzalémem a Jerychem, přijeli jsme mezi horami k jakémus domu velikému, uprostřed kterého vnitř jest hrubý plac a duom obezděný zdí, kterýžto duvor stojí u samé cesty, ale ani ten celý není, neb ho drahně zbořeno. Pravili nám, že jest hospoda, v které lidé (kteří tau cestau pracují) odpočívají. Mimo ten jsme předse jeli a nechali sme ho na levé straně ležeti a tu počali Turci rejthaři, kteří nás vyprovázeli, mimo nás na koních běhati i zastavili nás a v jeden haufec srazili, že se jeden druhého dotýkal. A tak jsme stáli my na místě a oni jednak za

námi, jednak před námi sem i tam běhali, též sedláci Turci, na čích jsme oslích jeli, ti při nás stáli. Pravili nám, že by nějací lotři Arábi se okázali a viděti dali, kteří nás laupiti a nám bráti chtěli, ale pro Turky rejthary a sedláky (kteří tu proto byli, aby nás před lotry a těmi, kdo by nám bráti a škoditi chtěli, bránili a obhajovali) toho jsau učiniti nesměli a od svého předsevzetí přestati museli. Než bojím se, byť při nás Turkuov rejtharuov nebylo, žeť by nám byli poslaužili, neb žádný z nás nic při sobě neměl žádné bráně leč nuož, neb ta cesta z Jeruzaléma do Jerycha vždycky byla a až po dnešní den jest nebezpečná pro lotry a zloděje, kteří na ní brali a kradli a podnes kradau a laupí. Neb i onen, který stupoval z Jeruzaléma do Jerycho, jda tau cestau upad mezi lotry, kteří oblaupivše a zranivše ho, za mrtvého odešli, nad kterým ani onen kněz ani jáhen, jdauc mimo něho a vidauce ho, slitovati jsau se nechtěli, až Samarytán, který naliv vína a oleje uvázal rány jeho a na své hovádko ho uloživ do hospody donesl, jak o tom Kristus Pán mluví ve čtení svatého Lukáše v 10. ka. Tu jsme v haufě stáli skuoro na čtvrt hodiny. A když všecko všudy utichlo, jeli sme dále a bylo dobře tma, až jsme přijeli k jakés studnici, a to mohlo býti asi čtyři hodiny přede dnem. Tu u té studnice Turci rejthaři ssedali s koní a my pautníci s osluo i položili jsme se na zemi a spali asi na dvě neb tři hodiny. Ačkoli ve dne zmíry horko bylo, však proto noc chladná byla, takže nám ke dni dosti zima bylo, a hned nic nezbejvalo. Potom nás Turci rejthaři zbudili, a my vsedavše zase na osly asi hodinu přede dnem, i jeli jsme dále, a když slunce počalo vycházeti, přijeli jsme k Betaní. Od Betanye sme jeli až na Horu Syon do kláštera; tam jsme přijeli asi hodinu na den a tu v klášteře ostali. Z Jeruzaléma až do Jerycho jest 5 mil českých; z Jerycho až k Jordánu, kde jsme se v něm kaupali, počítá se jedna míle česká a tak máš z Jeruzaléma až k Jordánu, jak jsme my jeli, 6 mil českých a jsau mezi Jeruzalémem a Jerychem tau cestau hrubé hory a vrchy a pustotiny.

Kapitola 54

O bráně, kterau Krystus Pán z města na smrt veden byl, domě Veronyky a místu tom, kde Šimon přinucen byl k kříži. Item o domu Pilátovu a místu, kde Krystus Pán na smrt odsauzen byl, a jiných některých místech svatých města Jeruzaléma

Měsíce pak srpna dne 29., to bylo v neděli, přijevše od Jordánu do kláštera Hory Syon, tu jsme ostali a obědvali. Po obědě šlo nás drahně pautníkuov do města Jeruzaléma a jeden mnich z Hory Syon s námi a tlumač, který turecky a vlasky uměl, i šli jsme až k kostelu Božího hrobu, odtud vedl nás mnich pod kostel doluo do ulice a tu nám okazoval mezi domy

jakaus starau bránu, vrata veliká, z tesaného kamene stavená, překlenutá; stojí proti vejchodu do ulice. Ta brána jest od zpodku až dobře přes polovici nahoru nyní kamením zazděná, ostatek nahoře otevřino. Od té brány jde ulička proti západu až na plac před kostel Božího hrobu. Tu okazujíc nám mnich pravil, že jest to ta brána, kterau Krystus Pán ven z města Jeruzaléma na místo popravné veden byl, kde ukřižován měl býti, a to jistil, že by ještě ta byla, která za Krysta Pána stála, jak jsem o ní i napřed zmínku učinil, když jsem psal o stavení nynějšího města Jeruzaléma. Což nic k víře nepodobného není, neb Jozefus píše, že zed městská, která byla na západní stranu města, zbořena nebyla, než celá ostala, v kteréž i tato brána musela jest býti, neb stojí na západní stranu, patře na položení města.

Od té co by mohl kamenem dohoditi, jdauc předse tau ulicí proti puolnoci na pravé ruce, okazoval nám mnich jakýs duom, před kteréhožto dveřmi jest nahoru od dlážení ke dveřuom 5 stupňuo kamenných ze tří strán, a pravil, že by na tom místě, kde ten duom nyní stojí, byl měl prvé státi dům oné Veronyky, před kterýmžto Pánu rauchy podala, aby se utřel, když mimo ní na smrt veden byl, na které Krystus Pán svoj obličej vytlačiti ráčil, a té po dnešní den Veronyka říkají, kterážto raucha na zámku Karlštejně při koruně české a jiných svátostech se chová až podnes.

Od domu Veronyky vedl nás mnich dále tau ulicí a tu nám ukazoval jakýs duom veliký, dosti čistý, stavený z štukového kamene tesaného. Do toho domu jsau vrata veliká kamenná, pěkným prutovaným dílem tesaná, však nyní skůro všecka zazděná, krom nahoře nic. Pravil nám týž mnich, že by ten duom měl státi na tom místě, kde někdy stál duom onoho bohatce, který se nad Lazarem žebrákem slitovati nechtěl, o čemž Krystus Pán mluviti ráčí u svatého Lukáše v ka. 16. Od toho velikého domu jdauc předse tau ulicí na puolnoci asi okolo 12 krokuo, jest prampauch a sklep překlenutý přes ulici. Pod tím okazoval nám mnich jakés místo a pravil, že by tu měl se Pán obrátiti, když na smrt veden byl, a mluviti k dcerám jeruzalémským, když ho plakaly, řka: »Dcery jeruzalémské, nechtějte plakati nade mnau, ale na vás samy plačte a na syny vaše, neb, ej, přijdau dnové, v kterýchžto dějí: Blahoslavené neplodné a život, který nerodil, a prsy, které nekrmily; tehdáž počnau říkati horám: Padněte na nás, a pahrbkuom: Přikrejte nás, nebo jestliže na zeleném tyto věci činí, na suchém co bude?«, jak o tom píše svatý Lukáš v ka. 23. Od toho místa opět asi 12 krokuov neb více jdauc vždy tau ulicí na puolnoci, vychází se z ní ven do jiné ulice, která jde sduolu na západ, a jest tu roh a ulice křížem, neb tři cesty se v hromadu scházejí. Jedna ulice jde od půlnoci, druhá od poledne a třetí od vejchodu. To rozcestí mezi ulicemi ukazuje nám mnich pravil, že když jest Krystus Pán na smrt veden byl, kříž svoj na sobě nesa a pod ním mdlobau klesaje,

že by tu na tom rozcestí rytíři přinutili onoho Šimona Cyrenenského, který ze vsi šel, aby kříž za Pána Krysta nesl, neb musel jest Šimon jíti do města cestau, která jde od puolnoci, a Pán byl veden cestau na západ slunce a tu se s Pánem potkal, kdež i přinucen jsa kříž jeho nésti musel, jak o tom vypisuje svatý Marek v svém čtení v ka. 15.

Od toho rozcestí šli jsme do malé uličky mimo 2 nárožní domy proti vejchodu, kudy Pán byl veden z radního domu neb rathauzu na smrt, asi co by mohl kamenem dohoditi, a tu na pravé ruce jest kostel dosti veliký, a jak znáti, byl jest někdy vystavený a čistý, ale nyní vrch jeho pobořený, jen toliko sklep a klenutí stojí. Na tento čas z něho Turci udělali marštal a v něm koně stavějí; do něho jsme jíti nemohli, neb bylo zavřino, než co jsme tam skrz dvěře nakaukali a tehdaž tam několik koní stálo. Ten kostel okazuje nám mnich pravil, že by na tom místě měl státi, kde blahoslavená Panna Marye uhlédavše Krysta Pána, syna svého milého, an jsa velmi ztrzyzněný, kříž na sobě nesa na smrt jde, velikým zármutkem a žalostí upadla a omdlela a svatá Helena že tu na tom místě ten kostel ustavěti dala.

Od toho kostela jdauc tau uličkau dále vždy proti vejchodu několik drahně kročejuov, jsau dva domy proti sobě a tu od jednoho toho domu k druhému jest přes ulici překlenutý sklep neb prampauch obšírný co nějaký mostek dosti vysoký, takže podeň můž jíti. Na tom sklepe nahoře jest zídka proti západu, v té tři okna, pod těmi v též zídce jsau dva kameny, štuky čtverhrané, vedlé sebe; na jednom jest vytesáno literami latinskými: TOLLE, na druhém stálo a vytesáno bylo ECCE HOMO, ale nyní toho textu sotva znáti, neb starostí od deště a větru sešel jest. Stojte obličejem proti vejchodu, na tom kameni, který jest na pravé ruce, stojí psáno Tolle, na druhém, který jest vedle něho na levé ruce, Ecce Homo. Z druhé strany pak toho mostku neb sklepu, která proti vejchodu, jest též zídka, zvejší do pasu, potom dva prampauchy, překlenuté na slaupek kamenný, který prostřed stojí, a to jest tak, co by dvě okna hrubá vedle sebe byla. Ten sklep neb mostek muož býti zšíří kroku i víc, dyl jeho jest od jednoho domu k druhému tři krokuov, neb ulice tak široká jest; zvejší ten prampauch neb mostek od země na puol druhého látra. Ten okazoval nám mnich a pravil, že by tu za Krysta Pána před zbořením města Jeruzaléma měl býti též takový mostek, s kterého se ortel říkal na ty, kteří usmrceni měli býti, a slaulo to místo Lithostratos, na který byl Pilát Krysta Pána ubičovaného vyvedl a jeho Židům okazuje řekl: »Ecce Homo, Ej člověk«, a oni zkríkli: »Tolle, tolle et crucifige eum, Vezmi, vezmi a ukřižuj jeho!«. Tu též přede vším lidem Pilát ruce sobě umyl a mluvil: »Nevinný já jsem od krve spravedlivého tohoto, vy vězte« a odpovídaje všechen lid řekl: »Krev jeho na nás i na naše syny«, jakž o tom píše svatý Matauš v své pašiji. A tento prampauch, který nyní tu jest, že svatá Helena po zboření města

Jeruzaléma po mnoha letech dala stavěti ku podobnosti onoho prvnějšího, který za Krysta Pána byl, a protož toho na památku na těch dvou kameních ten text vytesati dala »Ecce Horno« a »Tolle«.

Tu za tím mostkem neb prampauchem jdauc proti vejchodu opět se ulice křížem scházejí, neb jedna jde od poledne na puolnoci, druhá od západu proti vejchodu, a tu jsau dva nárožní domy, ale oba jsau oboření, jen jich zdi stojí. Ten, který jest, stoje obličejem proti vejchodu, na levé ruce blízko u toho mostku, ukazoval nám mnich a pravil, že by sluol duom Pilátovu a že na tom místě, kde nyní jest, stál za času Krysta Pána dům radní, rathauz neb pretorium, v kterém bydlel Pilát, kdežto Krystus Pán mrskán, korunován, uplván a posmíván, odkud i na smrt veden byl. Ten duom Pilátovu jest vzdálí od domu Veronyky 500 kroku.

Kapitola 55

O domu Herodesa, rybníku Bravním, místu tom, kde svatý Štěpán ukamenován, o kostelu Panny Marye, kde se narodila, a o bráně Krásné

Odtud jdauc ulicí proti puolnoci, která dosti široká jest, od rohu, co by mohl kamenem dohoditi, stojí proti poledni duom veliký, stavený z kamene tesaného z štukového, do něho jsau dvěře dosti hrubé a nahoře nad nimi čistá okna; neviděl jsem nad něj čistějšího domu ve všem Jeruzalémě. Ten zevnitř na ulici jest stavený bílým a černým kamením šachovnicí. Pravili nám, že jest v něm vnitř čistý a pěkný plac, ale my jsme v něm nebyli, neb jsme do něho jíti nesměli. Ten okazuje nám mnich pravil, že slove duom Herodesovo a na tom místě že stojí, na kterým za času Krysta Pána stál onen, v kterým Herodes bydlel, do kterého Pilát Pána jemu byl odeslal, jak píše svatý Lukáš evangelista ve 23. ka. O tomto domu také jsem napřed zmínku učinil, když jsem vypisoval stavení nynějšího města Jeruzaléma.

Od Herodesova domu vedl nás zase mnich nazpátek k domu Pilátovu a tu jsme šli upřímo uličkou proti vejchodu, nechavše domu Pilátova též i Herodesova ležeti na levé ruce a mostku neb prampauchu toho za námi na západ, a šli jsme drobet k vršku a potom dolu až k městské zdi i uhnuli jsme se maličko proti poledni. Jest tu dole v zemi dosti veliký plac čtverhraný, zdílí muož býti okolo 20 kroku, zšíří 12, se všech čtyř strán obezděný zdí nahoru a jest v zemi dole látra a víc zhlaubí, a jak znáti, bylo někdy tu při tom nahoře nějaké stavení z kamene tesaného štukového se všech tří strán krom proti vejchodu nic; kde toliko nyní jest jakás zídka zvejší člověku do brady, přes kterážto se muož dolu hleděti. Nyní to

stavení všecko pobořeno, že neznati, co jest bylo; stojí toliko kusy zdi, rum a kamení. Ten čtverhraný obezděný hluboko v zemi plac okazoval nám mnich a pravil, že slove Piscina probatica, Bravní rybník, a že by na tom místě měl býti, kde prvé onen za Krysta Pána byl, k kterému když Pán přišel, nalezl u něho mnoho neduživých, slepých, kulhavých a uschlých ležeti, kteří očekávali vody hnutí. Mezi nimižto byl jeden, který 38 let na svú nemoc tu ležel, kterého Pán uhlédav poznal, že dávní čas tu leží, řekl jemu: »Chceš-li zdráv býti?« A on odpověděl »Pane, člověka nemám, aby když hnuta bude voda, vpustil mne do rybníka; neb když já jdu, jiný přede mnau staupí.« I řekl mu Pán Ježíš: »Vstaň, vezmi lože tvé a chod'!«, jak o tom píše svatý Ján v svém čtení v 5. kapi.

Hráz toho nynějšího rybníku jest proti vejchodu, na které jest zídka nevysoká, přes kterau jsme do něho hleděli, a nebylo tehdaž v něm žádné vody, než travau byl porostlý dole na dně. Od toho Bravního rybníku šli jsme asi hony nazpátek proti puolnoci, tu jsme přišli k bráně městské, která ve zdi města proti vejchodu a slove porta sancti Stephani, brána svatého Štěpána, o které jsem napřed také zmínku učinil, kterau se chodí doluov do audolé Jozafat. Tau branau, pravil nám mnich, že jest vystrčen byl ven z města svatý Štěpán, první mučedník Krysta Pána. Koliks málo krokuo od té brány vně za městem okazoval nám týž mnich jakýs kopec neb vršek a pravil, že na tom místě ukamenován byl svatý Štěpán, kdež kleče na kolenu volaje hlasem: »Pane Ježíši, přijmi duch muoj!« v Pánu usnul jest, jak o tom čtem v Skutcích apoštolských v 7. ka.

Tau branau šli jsme zase do města, potom ulicí, která jde proti západu. A tu na pravé ruce jest čistá raura na ulici, z které voda tekla, kterau vedau od Ebronu po trubách do Jeruzaléma na pět mil zdálí, o čemž potom zmínka bude. Odtud šli jsme předse až zase skuoro k domu Pilátovu a tu na pravé ruce vešli jsme jakýmis dveřmi a potom několika stupni nahoru až opět k jiným druhým dveřuom, kterými se vchází na plac neb krchov dosti veliký, obezděný zdi, na kterém stojí kostel čistý. Do toho jsau dvěře hrubé proti západu. Ty nám jakýs Turek otevřel a pustil nás do kostela, ale musel mu každý z nás dáti puol mejdyny. Ten kostel jest vnitř dosti veliký a vysoký, na slaupy křížovým sklepem sklenutý, obiléný a veselý. V tom, stoje obličejem proti vejchodu a kůru, jest na pravé ruce kaplice, kteréžto dobrý díl dole v zemi, neb jí víc v zemi než nad zemí. Do té jsau dvě okna: jedno z kostela proti západu, neveliké, nízké co malé dvěře, druhé ven do ambitu na poledne.

Ta kaplička jest všecka sklenutá na valní sklípek, zšíří od puolnoci na poledne dobrého kroku, zdýlí okolo čtyř krokuo. V té ten kaut mezi puolnoci a vejchodem jest přehražený zídka

zvejší člověku do brady. To přehražené místo okazuje nám mnich pravil, že by na něm svatá Anna porodila blahoslavenau Pannu Maryji, matku Pána Krysta. A kde ten kostel nyní stojí, že před příštím Krysta Pána byl tu duom svatého Joáchyma, manžela svaté Anny a otce blahoslavené Panny Marye, v kterém bydlel, kdež i svatá Anna blahoslavenau Pannu Maryji porodila; ale potom svatá Helena a křesťané po zboření města Jeruzaléma že jsau teprva na tom místě ten kostel ustavěti dali, který až po dnešní den stojí. Při kostele tom vně při zdi jeho polední jest čistý ambit klenutý a v něm studnice a v ní voda čistá, kterau jsme sobě vážili a pili, a jak nám mnich pravil, byl tu prvé za křesťanu klášter při tom kostele, jak pak i podnes ještě ho větší díl celého stojí, v kterém bydlely jeptišky. Kostel ten na tento čas Turci v své moci mají a bez jich vaule a vědomí křesťané do něho nemohau a jíti nesmí, avšak proto křesťanuom časy svými a zvlášť v svátky a slavnosti blahoslavené Panny Marye v něm slaužití dopustí, jak mi mnich pravil. O tom kostele jsem také napřed zmínku učinil, když jsem psal o stavení nynějšího města Jeruzaléma.

Odtud sme šli zase k domu Pilátovu a potom pod ten prampauch neb mostek tau ulicí, kterau jsme byli tam šli, až k tomu rozcestí, kde Šimon byl přinucen k kříži, a tak až k domu onoho bohatce. A tu jsme vešli do ulice, která jde proti poledni, od bohatcova domu asi co by mohl kamenem dohoditi, jde se opět pod jakýs mostek neb prampauch přes ulici překlenutý. A tu stoje obličejem proti poledni na levé ruce u toho prampauchu, okazoval nám mnich jakýs duom a pravil, že na tom místě stojí, kde za času Krysta Pána stál duom onoho Šimona zákoníka, do kterého byl Pána pozval, aby s nim jedl, kdež přišedše svatá Marye Magdalénská, když stolili a jedli, slzami svými Pánu nohy myla a vlasy z hlavy své vytírala a mastí namazala, tu jí Pán všecky hříchy její odpustil, jakž o tom o všem vypisuje svatý Lukáš v svém čtení v ka. 7. Od toho domu jsme šli předse tau ulicí proti poledni, až jsme přišli pod ta klenutá laubí, o kterých jsem napřed zmínku učinil, a tu jsme se obrátili proti vejchodu a šli pod tím laubím skrz krámy, které s obau strán jsau, v kterých řemeslníci a jiní kramáři všeliké věci prodávají, až k jakés bráně, a tu jest z toho laubí od země nahoru k bráně několik kamenných stupňuov. Ta brána jest dosti veliká a čistá, kterau se vchází na plac ten veliký a rovný, však nedlažený, prostřed kterého stojí chrám Šalomaunuo, o kterém jsem napřed psal. V té bráně jsme dobruu chvíli stáli, dívající se na chrám Šalomaunuo, ale dále na ten plac jsme jíti nesměli, neb Turci křesťanuom tam jíti nedají. Tu bránu okazuje nám mnich pravil, že na tom místě stojí, na kterém za času Krysta Pána stála ona, které Porta speciosa říkali, to jest Krásná brána, do kteréžto svatý Petr s svatým Jánem, když vstupovali do chrámu k modlitbě v hodinu 9., když přišli, uhlédav je onen kulhavý narozený, který k té bráně na

každý den nošen byl a u ní žebral, almužny od nich žádal. Na kterého svatý Petr hledě s svatým Jánem jemu řekl: »Hleď na nás!« a on hleděl na ně naděje se nětco vzíti od nich. Ale svatý Petr řekl mu: »Stříbra, zlata nemám, ale coť mám, toť dám. Ve jméno Ježíše Krysta Nazaretského vstaň a chod'!«, jak o tom psáno stojí v Skutcích apoštolských v ka. 3.

Od té brány šli jsme skrz město až zase na Huoru Syon do kláštera, kdež jsme ostali. A tu před večerí bylo mezi námi pautníky a hejtmanem z naší navi a gardyanem kláštera Hory Syon mnoho mluveno a rozjímáno, máme-li jeti do města Ebronu; neb gardyan pravil, že jest to cesta nebezpečná a že bychom jedauc k Ebronu mohli oblaupeni i ubiti býti od Arábuo sedláků, Turkuo a jiných lotruo, jak se to i prvé pautníkuom přiházelo. A protož že on nám neradí, abychom měli tám jeti, a že s námi také sám nepojede, k čemuž se i hejtman z naší navi přimlauval, abychom té jízdy k Ebronu zanechali, poněvadž tak nebezpečná jest, a to činil pro svojoj užitek, aby od osluov, na kterých jsme měli jeti, a těm, kteří by nás vyprovázeli, neplatil. A tak byli již větší díl pautníkuov od té cesty odmluvili a ohrozili, ale nás několik nechtěli jsme tomu místa dáti, než abychom předse k Ebronu jeli, a mluvili jsme našemu hejtmanu z navi, že smlauvě, kterau mezi sebau máme, dosti nečiní, neb poněvadž v smlauvě stojí zejména, že do Ebronu též vedeni máme býti, protož podlé smlauvy chcem, aby nás tam vésti dal a těmi, kdo by nás vyprovázeti měli a před lotry a jinými, kdo by nám škoditi chtěli, obhajovali, dobře opatřil. A tak nemohauce nás náš hejtman z navi ani gardyan od té cesty odmluviti ani odstrašiti, i na tom jsme ostali, abychom my pautníci, kteří budem chtítí, do Ebronu jeli, že nás chce lidmi, kteří by nás vyprovodili, dobře opatřiti; však přesto, jestliže se nám co na té cestě přihodí, abychom my gardyanovi ani hejtmanu našemu z navi viny nedávali, než sami sobě. A tu jsme večereli.

Kapitola 56

O vyjetí některých pautníkuov z kláštera Hory Syon k Betlému a odtud až k městu Ebronu a o témž městu Ebronu

Po večerí, mohlo býti míň než hodina před západem slunce, vyšli jsme z kláštera Hory Syon my pautníci, kteří jsme k Ebronu chtěli jeti ven, a bylo nás toliko 14 osob (jiní všickni v klášteře ostali pro nebezpečenství té cesty) a vsedavše na osly (neb na nás s nimi tu sedláci čekali) jeli jsme s Huory Syon doluo k Ebronu a mnich jeden z kláštera s námi; též jel při nás tlumač Turek z Jeruzaléma na koni. A když jsme sjeli s vrchu Huory Syon doluo a přejeli přes

hráz rybníka Bersabé, tu nás potkal jakýs Turek na koni, musel býti nějaký pán neb auředník, a před ním běžel jeden s kyjem, ten nás pautníky tím kyjem bil a námi s oslů doluov strkal, a tlumač, který s námi jel, na nás volal i mnich, abychom chutně s osluov sedali doluov, a tak jsme všickni sedali doluo. A když nás ten Turek na koni pomínul, i kázal nám tlumač zas usedati a předse jeti a pravil nám, že jest ten obyčej a ta se činí poctivost a reverencí auředníkuom a panuom tureckým, když který z nich jede a s kterým křesťanem se potká, že ten před ním s koně neb s osla doluo ssésti musí a tu poctivost mu udělati a zas vseda jeti, kde chce. A protož nás ten služebník toho Turka bil a námi strkal, abychom doluo sedali a tu poctivost tomu Turku učinili, jak nám náleželo a obyčej jest.

Odtud jeli jsme předse míli českau, až před klášter betlémský jsme přijeli, a to mohlo býti asi hodinu na noc i víc, neb již bylo hrubě tma. Tu jsme tlaukli na dvěře a před nimi stáli a čekali na čtvrt hodiny, než nám mnich otevřel. A když nám otevřel, i vešli jsme my pautníci toliko do kláštera, ale sedláci s osly i tlumač ostali vně tu ve vsi Betlémě.

Když jsme do refectorium přišli, dal nám mnich dosti vína dobrého piti, též chleba a vína v hrozních. Tu pojedši i šli jsme spat do jakéhos sklepu a leželi jsme na matracích. Ráno asi tři hodiny přede dnem zbudili nás mniší i vstali jsme a šli do kaply, v které se Krystus Pán naroditi ráčil, a tu nám jeden mnich mši slaužil na oltáři, který stojí na tom místě, kde blahoslavená Panna Marye s dět'átkem seděla, když k ní Tři králi přišli dary obětujíc Krystu Pánu.

Měsíce pak srpna dne 30., to bylo v pondělí ráno, když již bylo po mši, šli jsme my pautníci ven z kláštera Betléma a mohlo býti na puol druhé hodiny přede dnem, tu na nás před klášterem sedláci s osly čekali, na které vsedavše i jeli jsme k městu Ebronu a jeden mnich z Hory Syon z námi, též jel s námi auředník betlémský (my říkáme rychtář) a ještě jiní dva Turci na koních a náš tlumač z Jeruzaléma. Také šlo s námi 10 pacholkuov Turkuov s luky a šipkami, které jsme najali, aby nás vyprovodili. Též při nás šli sedláci, na čích jsme oslích jeli, a tak nás bylo všech okolo 40 osob; i jeli jsme proti poledni na větším díle polmi a časem přes neveliké vrchy až od Betléma asi dvě míle české neb víc, tu jsme přijeli k jakés zahradě, v kteréžto roste drahně olivoví.

Od té, co by mohl kamenem dohoditi, na poledne stojí v poli sám o sobě jakýs neveliký kostelík, díl ho pobořeného, ostatek ještě stojí. Ten okazuje nám mnich, který s námi jel, pravil, že na tom místě stojí, na kterým byl někdy obřezován Izák, syn Abrahamuov, jak o tom čtem v 1. knihách Mojžíšových v ka. 21. Od té zahrady a toho kostela, nechavše ho ležeti

na levé ruce, jeli jsme proti poledni polmi až k městu Ebronu, tam jsme přijeli asi dvě hodiny před polednem. A tu od města, co by mohl z ručnice dostřeliti, ssedavše s osluo odpočívali jsme a pojedli chleba a vína se napili, neb jsme to s sebau na oslu byli z kláštera Betléma přinesli; též nám přinesl z města jakýs Aráb v koši nových fikuo, které jsme od něho kupovali a jedli, tolikéž nám přinesl jiný Turek v košíku jakýchs malých tříhraných syrečkuo dosti dobrých; ty od něho všecky auředník z Betléma, který s námi byl, kaupil a nám pautníkuom po hrsti jich rozdával. A tak jsme tu jedli a odpočívali na hodinu. To město, které prvé slulo Arbee, nyní mu Ebron říkají, jak ještě znáti, bylo někdy veliké a čisté město, ale na tento čas díl ho hrubý a víc skuoro než polovice pobořeného jest, ostatek ještě stojí. Zdi jsau okolo něho na větším díle zbořené, díl ho leží doluo svrchu na stráni vrchu proti poledni a ostatek dole v rovni, ale co ho v rovni leží, jest pobořené, jen zdi stojí, rum a kamení, a jak nám pravili, splundroval je a zbořil před lety kterýs ejiptský žoldan, když ho dobýval.

Kapitola 57

O kostele tom, v kterém dvojité jeskyně jest, do kteréžto pochováno bylo tělo Sáry, Abrahama, Izáka a těla některých jiných svatých patryarchuov

Nad městem pak Ebronem proti poledni nahoře v stráni vrchu leží na tento čas čistý kostel sprostá z kamene po starodávnu stavený, nevelmi vysoký ani široký, než dlauhý, od západu proti vejchodu, zevnitř všecken nyní vápnem obílený, a jest klenutý bez krovu, jen toliko nad klenutím nahoře kamenem přikrytý. Kůr toho kostela jest proti vejchodu, okolo kterého s každé strany stojí neveliká věž kamenná, čtverhraná nahoře, maje okolo sebe na krakštejních vydanau ven pavláčku kamennau, stinky, takže se muož jíti okolo věže vuokol; nad tím mají ty věže okrauhlé zděné krovu. Okolo toho kostela vuokol a vuokol jest zed nová, dosti vysoká a pevná, nahoře stinky, stavená k branbě tím spuosobem jako zed městská okolo Jeruzaléma, a tehdaž na ní stálo koliks kauskuo střelby. A tak od toho místa, kde jsme odpočívali, vedl nás mnich k městu, potom pod jakýs valní sklep, který stojí proti poledni, až na plácek před ten kostel, a tu ve zdi, která okolo kostela, jest proti poledni hrubá brána, která jde až ke dveřuom kostelním, které hrubé jsau co nějaká veliká vrata. Z toho plácku jest drahně stupňuo kamenných, po kterých se nahoru do kostela chodí. Ten kostel okazuje nám mnich, který s námi byl, pravil, že v něm vnitř jest ta dvojité jeskyně, kterau byl kaupil Abraham od Ephrona, syna Seor, za 400 lotuov stříbra, kdež Sáru, manželku svau, po skončení jejím pochoval a potom sám, když umřel, od synuov svých položen k ní byl, jak o tom čtem v

knihách Mojžíšových 1 v ka. 23 a 25. V tomto kostele v té dvojité jeskyni, jak tomu někteří chtějí, jest též pochován Adam a Eva, Abraham a Sára, Izák, Rebeka a Lia ec.

Ta dvojitá jeskyně, v kteréž tito patriarchové pochováni leží, jest vnitř v tom kostele v západní straně jeho, jak nám Turci skrz tlumače pravili. Okazovali nám též Turci nedaleko od těch stupňuo, po kterých se z toho plácku do kostela nahoru chodí, na levé ruce proti poledni v skále jakaus rozsedlinu a rozpuklinu, která jde z kostela dolů pod zed kostelní skrz skálu až na ten plácek, a pravili nám skrz tlumače, že ta rozpuklina jde z té dvojité jeskyně, v které napřed jmenovaní otcové svatí leží. Do té rozpukliny jsme nahlédali, ale tma tam bylo, že jsme nic viděti nemohli, než tu před ní jsme poklekli a pomodlili se. Jaký jest to kostel vnitř, toho já nevím, neb jsme v něm nebyli, neb jej Turci v své moci drží a v veliké poctivosti mají pro patryarchy, kteří v něm pochováni leží, a protož křesťanům do něho jíti nedají ani sic do žádných jich kosteluo. Však byli tu na tom plácku jakýs dva Turci, po šatech se zdáli býti, jako by nějakí rejthaři turečtí byli. Ti nám proto odpustili nahoru jíti po těch stupních až ke dveřm neb bráně kostelní, ale dál nic. Do kostela jsme dveřmi nahlédali, však jsme tam nic viděti nemohli, neb ještě od těch dveří jde víc koliks stupňuo kamenných nahoru až právě do kostela. Též tu ve dveřích kostelních viselo tehďáž několik lamp a světlo v nich hořelo; ač bezpochyby že před tau dvojitau jeskyní tam vnitř v kostele Turci v lampách světlo pálí, ale my u dveří stojíce jsme ho viděti nemohli.

Tu pobyvše dobrau chvíli na tom plácku a ohledavše, co jsme mohli, šli jsme zase proti poledni po koliksi kamenných stupních dolů a potom pod ten valní sklep až zase na cestu, která jde od západu do města Ebronu. Tu na levé straně té cesty jest jakás čistá raura a voda z ní tehďáž tekla dvěma čepy mosaznými, kteréžto jsme se napili. Na druhé straně proti té rauře přes cestu jest jakýs čistý duom a dvuor v něm veliký, zdí obezděný, ten nám ukazovali a pravili, že v tom domě v Ebronu jest sklad zboží, které se na velblaudích nosí z Ejipta a Arabí a Indí do Syrye; tu že se skládá a potom dál odtud se do Syrye a Damašku a do jiných zemí dodává a z toho domu že cla veliká summa peněz císaři tureckému každého roku se schází.

Toto město Ebron jest staré město, které hned brzo po potopě vystaveno. Někdy byla v něm stolice králuov izrahelských, kterauž potom král David do Jeruzaléma přenes, jak o tom čtem v knihách Královských 2 v ka. 5. Pod městem dole na poledne jest audolí, které slove vallis Ambrae, audolí Ambre. Od města Ebronu jsme šli zase na to místo, kde jsme prvé byli s osluo sedali, a odpočívali.

Kapitola 58

O poli Damascenském, na kterém Pán Buoh Adama stvořil, místu tom, kde Kain zabil Abele, a o audolí Ambre, kde se tři andělé Abrahamovi ukázali

Odtud vedl nás opět mnich až k jakés dosti čisté vinici, kterážto leží od města Ebronu na dvoje hony i víc na západ. Té vinice větší díl leží v rovni a ostatek na vršku nevysokým proti puolnoci, jest zdýlí, co by mohl kamenem dohoditi, zšíří asi 30 neb víc kročejuov a jest hrází neb zdí dosti vysokau ohrazená. Do té vinice nás pustil jakýs Turek, však mu z nás každý musel dáti mejdynu.

Ta rovnina, na které tato vinice leží, jak nám mnich pravil, slaula a slove campus Damascenus, pole Damaštské, na kterýmžto poli Buoh otec všemohúcí Adama, prvního člověka, otce nás všech, z bláta stvořiti jest ráčil, jak o tom čtem v knihách Mojžíšových 1 v ka. 2. Na té rovině skuoro vprostřed té vinice jest jakás strauha, zhlaubi muož býti člověku do kolenau aneb ne tak hluboká, a při té leží tu jakýs kámen nevetiký. Ten kámen a to místo okazuje nám mnich pravil, že jest na něm od Pána Boha všemohúcího byl stvořen Adam z bláta neb země toho pole. Ta země na tento čas jest drobet náčerná, jak Brocardus Monachus píše in Descriptione Terrae sancte, byla jest za jeho času náčervená. Neb to slovíčko Adam vykládá se červenost neb červená země, ale není div, že se barva té země v černau a horší změnila, poněvadž tento všecken svět spuosob a barvu svau prvnější proměnil jest v horší, totiž smutnější a smrtedlnější, všech hříchuov plnau a oplývající, z čehož jisté znamení jest, že se skonání světa přibližuje. Tuto zemi obyvatelé té krajiny berau, tlukau a páteře z ní dělají, kteréž pautníkuom a jiným křesťanuom prodávají, neb se ty páteře velmi daleko nosí a dostávají na 9 set mil od toho místa i dál, neb jsem je léta Páně 1552 měsíce srpna v Gallcí v městě Kompostelle u hrobu svatého Jakuba před kostelem viděl prodávati. Této země jsem tu v té vinici také nabral, kterauž až podnes mám.

Tuto jest se čemu jistě podiviti, že té země z toho místa a příkopce každého roku se mnoho přeč béře, avšak jí nic neubývá, než vždy v své míře jednostejně ostává. Tuto by snad mohl někdo říci: však jest Adama v ráji Pán Buoh stvořil, kterak to býti muože, aby se to na tom místě státi mělo, musel jest tehdy tu ráj býti. I věz, že Pán Bůh všemohúcí Adama v ráji nestvořil, než na tomto světě a teprv stvořeného do ráje jeho jest postavil, kterýž byl s počátku štípil, neb tak čtem v 1. knihách Mojžíšových v ka. 2.

Protož spuosobil Pán Buoh člověka z bláta země a vdechł v tvářnost jeho vdechnutí života a učiněn jest člověk všudy obživující. Štípil pak byl Pán Buoh ráj rozkoší s počátku, v němžto postavil člověka, kteréhož byl stvořil. Někteří chtějí míti, že jest Pán Buoh Adama na poli nedaleko od města Damašku stvořil a to pole od Damašku že damaštcenské slove, ale ti se hrubě mejlí ec.

Od toho místa, na kterémž byl Adam stvořen, okolo 7 neb málo víc kročejuov na poledne v též vinici stojí jakýs štěp a vinný keř při něm velmi starý a tlustý. Ten štěp okazuje nám mnich pravil, že na tom místě zabil Kain Ábele, bratra svého, zavidí, jak o tom čteme v 1. knihách Mojžíšových v ka. 4. Též nám pravil, že by ten vinný keř, který tu při tom stromu stojí, měl pojíti z toho plemene a počátek svoj vzítí od onoho vinného kře, který byl Noe patryarcha nejprvé po potopě štípil, s kteréhož vínem se i opil, jak o tom čteme v již dotčených knihách Mojžíšových v ka. 9. Z toho kře vinného jsem kus kůry ulaupil, který až podnes mám. Tyto obě místa, totiž kde Adam byl stvořen a kde Kain Ábele zabil, jsau nyní tau vinicí zavřína. Jest také v té vinici drahně stromoví a mnoho vinného křoví. Tu pobyvše dobrau chvíli a všecho ohledavše, i vedl nás mnich z ní ven na poledne a tu jest na vršku jakás jiná vinice, v níž stojí v stráni toho vrchu starý a veliký štěp olivový; od toho místa, na kterém Adam byl stvořen, muož býti, co by tuze kamenem hodě dohoditi mohl. Ten olivový strom okazuje nám mnich pravil, že na tom místě stojí, na kterém seděl Abraham v audolí Ambre ve dveřích stánkových, kde mu se Pán okázal, a když pozdvihl očí svých, uhlédal tři muže stojící nedaleko od sebe, kteréžto jak jest sezřel, běžel proti ním, je k sobě zval, pokrmy jim předložil a oni mu zvěstovali, že Sára, manželka jeho, jemu syna porodí, jak o tom čtem v 1. knihách Mojžíšových v ka. 18. Od toho olivového štěpu jest doluo příkro do audolí, neb tu mezi tím vrchem a Ebronem jest audolé hrubé, které slove audolé Ambre.

Odtud jsme šli dolů s vrchu až zas k hrázi té vinice, v které Adam stvořen byl. Skuoro při samé té hrázi dole při cestě na puolnoci jest jakýs kostel a při něm raura, ale voda z ní tehďáž netekla. Tu sedláci k nám s osly přijeli a my vsedavše na ně i jeli jsme od Ebronu zas k Jeruzalému a bylo již po poledni, a když jsme ujeli asi míli českau od Ebronu, i jeli jsme mimo jakaus ves, která leží na vrchu a slove Rama, od ní okolo dvau honuo, nechali jsme ji ležeti na levé ruce. Z té vsi běžel k nám jakýs černý Aráb a ten měl při sobě luk a šipky a dohoniv se nás vzal jednomu pautníku osla za uzdu a chtěl míti od něho mejdynu a tolikéž od nás jiných všech. A ten mu se vydřel a počal na oslu běžeti a utíkati a jiní za ním běželi. Chtěl jsem také za nimi cválati, ale můj osel nechtěl, ačkoli jsem ho bil, než vždy svau vahau jíti. Tomu našemu utíkání Turci, kteří s námi byli, se smáli; ten pak Aráb počal za námi šipkami z

luku střeleti, ale Turci, kteří nás vyprovázeli, se ho chopili a jej drželi a s nim se vadili, až jsme my podál od nich ujeli, potom ho pustili a on hněvaje se, laje a nám hroze šel zase ke vsi a my sčekaše se i jeli jsme předse k Jeruzalému. Píše Brocardus Monachus, že s toho vrchu, na kterým ta ves Rama leží, muož přehlednauti na šíř všecku zemi Svatau, tak jest tu auzká ec.

Od Jeruzaléma jsme mohli býti asi dvě míle a tu jsme jeli mimo jakýs čistý, hluboký a dosti veliký rybník ze všech čtyř strán vnitř zdí obezděný, a nebylo v něm tehdáž mnoho vody. Hráz má proti vejchodu a jest při něm jakýs dům, ale drobet zbořený. Ten nám okazuje mnich pravil, že slove Piscina Salomonis, rybník Šalomaunuo. Do toho vedau vodu po trubách od města Ebronu a odtud až do Jeruzaléma. Toho rybníku nechavše ležeti na pravé ruce, i jeli jsme k Betlému, ač jsme do Betléma nepřijeli, než nechali jsme ho ležeti na pravé ruce skůro na čtvrt míle české. Když jsme proti Betlému byli, šli od nás ti Turci, které sme byli najali, aby nás vyprovázeli. Těž jel od nás auředník betlémský a ti dva Turci na koních s nim. A tak jsme my sami jeli toliko s tlumačem z Jeruzaléma a mnichem až na Horu Syon. Pod Horau Syon potkal nás opět jakýs Turek, černý co Mauřenín, na koni a pacholek před ním běžel. Toho jak jsem uhlédal, hned jsem s osla sedl a dav osla sedláku, jeho pánu, i šel jsem nahoru až do kláštera. Na Horu Syon jsme z Ebronu přijeli, když sluonce zapadalo, a tu nám dali jisti, neb jsme byli večeri zmeškali. A tak jsme tu noc v klášteře ostali. Z Jeruzaléma až do Ebronu města počítají 5 mil českých a jest dosti dobrá cesta, neb se jede na větším díle polmi a časem mimo vinice a není tu na té cestě žádných velikých vrchuov.

Kapitola 59

O vjití pautníkuov po třetí do kostela Božího hrobu, o světlu, které každého roku samo od sebe se rozsvěcuje v hrobě Božím

V auterý pak dne 31. měsíce srpna ráno asi 2 hodině na den vyšli jsme my pautníci z kláštera Hory Syon ven před klášter a odtud 2 a 2 šli jsme do města Jeruzaléma až na plac před kostel, v kterým hrob Boží jest; tu nám Turci kostel otevřeli a nás do něho pustili. Tuto toho nesluší pominauti, že ten obyčej se zachovává, když pautníci do Jeruzaléma přijedau, kterak po třikrát do kostela (v kterým hrob Boží jest) pauštění bývají a obyčejně Turci pautníky do kostela pauštějí před večerem a přes celau noc jich tam zavřených nechávají až druhého dne do oběduov, jakož pak i my tam přes dvě noci jsme byli a s práva jsme tam ještě přes jednu a

třetí noc měli býti. Ale že jsme již k šífu našemu pospíchali, neb přes určitý cíl v smlouvě náš patron s naví u břehu čekal; protož toto po třetí nás toliko do kostela pustili, aby se starobylý obyčej a pořádek zachoval, v němž jsme na dvě hodiny a víc byli. Za to pak, že třikrát se pautníci do kostela Božího hrobu paušťejí, musí jedna každá osoba z nich dáti pánu neb vladaři jeruzalémskému 9 cykynů, to jest co 9 zlatých uherských, kterýžto plat císaři tureckému se dostává, ale za nás jest musel patron dáti, neb jsme tak s ním smlouvu měli ec.

Tuto se drobet musím povytrhnouti a napsati o tom velikém divu, kterýž se každého roku děje v Jeruzalémě v tomto kostele Božího hrobu, jak nám gardyan Hory Syon i mniší pravili a to jistili, že jest vpravdě tak, a netoliko oni, ale i řečtí kněží, kteří jsau tu v Jeruzalémě. I věděti se má, že každého roku v postě před velikonocí ten čtvrtek, jak my říkáme v Zelený čtvrtek, k večerau okolo nešporuo Turci dvěře kostela Božího hrobu otevrau a v nich 2 neb 3 Turky s žilami postaví, kteří tu ustavičně jsau a hledají, aby pacholata a chasa ledajakás turecká a arabská do kostela nešla a tam křesťanům při jich službě boží nepřekážela, než toliko křesťanuom každému, chudému i bohatému, jest svoboda do něho jíti, neb k tomu času množství křesťanů sedlského i jiného lidu ze vsí země Svaté i odjinud (neb i z Cypru ostrovu Řekuo mnoho tam přijíždí) se do města schází. A tak vejdauc ti všickni křesťané do kostela Božího hrobu, každá jednota neb sekta s svými biskupy, neb Řekové přední místo drží a ti mají svého patryarchu. Po nich jsau křesťané Římané a ti mají otce gardyana a bratří Hory Syon, potom jiné sekty mají každá své biskupy. A tak když již čas jest, nejprve patryarcha řecký v svém rauše s křesťany řeckými, za ním gardyan Hory Syon s bratřími a křesťany Římany, potom biskup arménský s svými, za ním biskup indyánských křesťanuov s svými. A tak jiní, Jakobité a Suryáni, každá sekta neb jednota za svým biskupem, a ti všickni jdau před Boží hrob a tu po pořádku okolo něho stojí, maje každý svíci oskovau nerozsvícenau v ruce. Bývají tu též někteří Turci onačejší, kteří ten div viděti chtějí, ač hned dva obzvláště k tomu od vladaře jeruzalémského vysláni bývají, aby na to pilně šetřili a pozorovali, aby v tom se žádný fortel, podvod a šibalstvo od křesťanuov nedálo; ti hned stojí u samých dveří, kde se do Božího hrobu chodí. A tu patryarcha řecký sám jediný vejde do jeskyňky Božího hrobu a všecko světlo v lampách (které tam ustavičně z rok do roka ve dne i v noci hoří) zhasí a jedinau toliko lampu k osvícení připravenau nerozsvícenau postaví na hrob Krysta Pána a tak ven vejde.

Tu ti dva Turci od vladaře vysláni a k tomu zřízení jdau tam vnitř do jeskyňky Božího hrobu a sami pilně ohledajíc, jestli všecko všudy zhašeno, zas ven výjdau a tu před dveřmi stojí. Tehdy patryarcha řecký, gardyan a jiní biskupové i všickni křesťané kleknau na kolena okolo

Božího hrobu a modlí se Pánu Bohu všemohúcímu, každá sekta svým jazykem a způsobem. A tu pomodlí se opět patryarcha řecký vstana, maje v ruce nerozsvícenu svíci oskovau, jde sám do jeskyňky Božího hrobu a lampu, které byl nerozsvícené na hrobě Božím nechal, nejde jasným světlem hořící, kterážto lampa vzláštním divem Božským sama od sebe se rozsvěcuje. Od toho světla té lampy rozsvítí svau svíci i jiné všecky lampy, které v jeskyňce Božího hrobu visí, a potom s hořící svíci vejde ven, od jehožto svíce gardyan Hory Syon, jiní biskupové a křesťané všickni své svíce rozsvěcují. A tak vstanauc jdau po pořádku s procesí vnitř okolo kostela nesau svíce hořící v rukau, zpívajíc a chválíc Pána Boha každý svým jazykem ec. Že pak toto světlo samo od sebe božskau mocí každého roku se rozsvěcuje, jest se jistě čemu podiviti, neb i sami Turci to za veliký div mají. Také nám pravili mniší, že některého roku se vidá i holubička bílá, která v létě tau okrauhlau děrau, která nad Božím hrobem jest, i sedí na vízce Božího hrobu a potom zase odletí. Tomuto světlu neb ohni říkají mniší Hory Syon ignis benedictus a po vlasku foco beneditto.

A tak kostel Božího hrobu, jak nám pravili, otevřený stojí, totiž ten den ve čtvrtek, v Veliký pátek, v Bílau sobotu, a na velikunoc v neděli teprvá jej zase zavrau Turci po poledni. A ty všecky dni, když otevřený stojí, muože každý z křesťanuov, tak dobře muži jako ženy, svobodně do něho vcházeti, ač nemalau summu peněz zberauce z sebe ti všickni křesťané, kteří tehdaž pospolu shromážděni jsau, každý podlé možnosti své vládaři jeruzalémskému za to dáti musí a to hned dobře uplatiti; neb každého roku nemalý počet dukátuov od pautníkuov a jiných křesťanuov z toho kostela Božího hrobu císaři tureckému se schází, a jak někteří chtějí, že pro ten užitek kostelu toho celého nechá a křesťanuom v něm jich služby boží činiti dopauští, ač jsau toho jiné příčiny, o čem by tuto bylo mnoho psáti.

To, co jsem tuto psal o tomto světlu, jest-li jistě tak, toho já nevím, neb jsem toho času tam nebyl, než jak mi gardyan a mniší pravili, tak sem o tom napsal; než kdo by to sám viděti chtěl, musel by tam v Jeruzalémě toho času býti v postě před velikonocí. A tak pobyvše tu v kostele na dvě hodině a víc, i pustili nás Turci zase z něho ven na plac, který před ním jest.

Kapitola 60

O místu tom, na kterém Abraham syna svého Izáka Pánu obětovati chtěl, a o žaláři, do kterého svatý Petr vsazen byl

Stoje obličejem proti dveřum kostelním na pravé straně vně na placu, jak jsem o tom napřed psal, když jsem vypisoval spůsob placu kostela Božího hrobu, musíš sobě to k paměti přivesti a spíš porozumíš, co tuto píši: jsau k kostelu připojené dvě kaplice, jedna slove svatého Jána Křtitele a druhá vedlé ní svatého Michala archanděla. Pak vedlé té jsau jakés dvěře proti západu; těmi nás vedli mniší nahoru po schodích až nad ty dvě dolejší kaplice, totiž svatého Jána Křtitele a svatého Michala archanděla, do kauta, který mezi kostelem a těmi kaplicemi. A tu jest kaplice čistá, klenutá, neveliká, dvěře jsau do ní proti poledni, 5 neb 6 krokuo zšíří a zdýlí okolo 4 neb víc. Ta jest zevnitř připojená k kaple hory Kalvarye v tom kautě, kde s huory Kalvarye okno jde ven na plac, jak o tom napřed máš; drží tu řečtí křesťané. V ní stojí oltář proti vejchodu řeckým spůsobem ozdobený. V prostředku té kaplice proti oltáři jest pěkně dláženo mramorovým kamenem a jest tu v tom dlážení jakés čtverhrané dosti veliké místo, hlaub než sic dlážení té kaply, a to jest děláno, co by tři malé stupníky doluo byly, ze všech čtyř strán pěkným kamenem mramorovým, bílým a červeným štukverkem, vysazováno.

To místo okazovali nám mniší a pravili, že na něm k rozkazu Božímu obětovati chtěl Pánu Abraham syna svého jednorozeného Izáka, jak o tom čtem v knihách Mojžišových 1 v ka. 22. Toto místo nedaleko jest od toho, kde Krystus Pán ukřižován byl, neb jsau obě tyto místa na huoře Kalvarye blízko u sebe, jen toliko je dělí zed kostelní, a jest dosti podobné, že na tomto místě Abraham syna svého Izáka obětovati chtěl, kdež potom Buoh Otec všemohúcí syna svého jednorozeného na obět vydati jest ráčil, Ježíše Krysta Pána, Vykupitele a Spasitele našeho, kterýžto jsa přibit na dřevo kříže jedinau sebe samého obětoval za hříchy všeho světa. A tak což ono v figuoře s Abrahamem se dalo, to Krystus Pán skutkem vyplniti ráčil.

Z té kaply jsme šli zas doluo na plac a odtud skrz město. Od placu a kostela asi co by mohl z ručnice dostřeliti, jest v ulici jakýs duom nárožní, ale nyní všecken zbořený; stojí tu jen hrubý kus zdi na puolnoci proti kostelu Božího hrobu, ostatek rum a kamení. Tu v tom rohu leží kamen hrubý, kde se jde na poledne. Ten a to zbořené stavení okazovali nám bratří Hory Syon a pravili, že na tom místě byl někdy onen žalář, do kterého Herodes král dal vsaditi svatého Petra, apoštola Páně, kdež když seděl v noci a spal, anděl Páně postaviv se vedlé něho a v bok

ho udeřiv zbudil jeho řka: »Vstaň rychle, opas se a oblec v nohavice tvé a ohrň okolo sebe raucho tvé a pod' za mnau!«, jak o tom čtem v Skutcích apoštolských v ka. 12.

Odtud jsme šli až na huoru Syon do kláštera. Tam když jsme přišli, čekal na nás auředník betlémský, který s námi do Ebronu jezdil, a ten chtěl záplatě od hejtmana našeho z navi. Tu hejtman náš nás svolal, kteří jsme v Ebronu byli, a nás prosil, aby jeden každý co naň přijde, sám za sebe dal, pravě, že na ten čas peněz nemá, než jak do navi přijedem, že nám patron, cožkoli vydáme, zas navrátí. A tak jsme počtli, co se od osluo mělo dáti, na kterých jsme jeli, též těm sedlákuom, kteří nás vyprovázeli, auředníku z Betléma a tlumači. I dostalo se jedné osobě dáti cykyn i sebravše s sebe po cykynu, dali jsme auředníku betlémskému. Ač jsem potom, když jsem v navi byl, z toho cykynu patrona upomínal, i byl mi odložil až do Benátek, a tak mi jej podnes oplacuje a tuším že jiným tolikéž. Potom nám oběd dávali.

Kapitola 61

O napomenutí pautníkuov, aby pomoc učinili gardyanovi a konventu Hory Syon, a na jaký spuosob se listy pautníkuom dávají, jistota toho, že jsau byli v Jeruzalémě, od gardyana

Po obědě, když jsme ještě pospolu za štoky seděli, předstaupil před nás gardyan s několika bratřimi a tu jeden z nich učinil k nám ke všem řeč latině na tento rozum: Předkem že gardyan i všecken konvent Pánu Bohu všemohúcimu z toho velice děkují, že nám všem toho popřítí jest ráčil, že jsme v dobrém zdraví št'astně bez všelické příhody zlé zemi Svatau i všecka jiná místa svatá ohledali a tolikéž že za nás všecky Pána Boha všemohaucího snážně prositi chtějí, aby nám Pán Buoh ráčil dáti vítr a časy dobré a k plavení příhodné, tak abychom v brzkém čase v dobrém zdraví a št'astně jeden každý do vlasti své navrátiti se mohli.

Dále též že prosí, cožkoli nám od nich v jídle a v pití předloženo bylo a poslauženo jest, abychom to zavděk od nich přijali, ačkoli to dobře vědí, že jinač nás hojnějí a stkvostnějí chovati jsau měli, však pro mnohé nedostatky na ten čas se to státi nemohlo, a jestli pak v tom jaké ublížení nám se jest stalo, to aby Pán Bůh nám i jednomu každému svau milostí nahraditi ráčil. A poněvadž již čas nastává, že od nich se na naši cestu strojiti budem a toho nevíme, ráčí-li nám Pán Buoh popřítí, aby kdo z nás s nimi víc shledati se mohl, protož že nás všech gardyan i všecken konvent žádají a prosí pro Pána Boha, abychom jeden každý podle možnosti své jim udělili a pomoc učinili, aby mohli se déle tu zdržovati, poněvadž žádných

platuo a duochodů nemají než toliko to, co jim z křesťanských zemí se dodává a od pautníkuov pomoci se činí, to předkládajíc, kdyby jich tu na Huoře Syon nebylo a Turci klášter vzali, že by neměli se pautníci k komu utíkati, a jsauce v městě mezi Turky, veliký svízel a saužení by trpěti museli a žádného pohodlí (které v klášteře těchto časuov mají) míti by nemohli, tolikéž že by nebyl, kdo by místa svatá pautníkuom okazovati mohl, a skrz to mnohá místa v zapomenutí by přišla, též i stavení, která ještě stojí, padnauti a spustnauti by musela, ale že gardyan i všecken konvent o to ve dne i v noci pečují a usilují, aby kostelové i stavení pozuostalá a jiná místa svatá a památky Pána a Spasitele našeho Ježíše Krysta, které ještě v Jeruzalémě a v zemi Svaté jsau, nezahynula a v zkázu a zapomenutí nepřišla, podlé své nejvyšší možnosti je ochraňující a ruku nad tím majíc zdržují ec.

Naposledy pak že gardyan a všecken konvent chudí jsau, zlata a stříbra nemají, kterým by nás darovati mohli, než že na památku a za dar teď jednomu každému z nás některé svátosti z míst svatých a země Svaté darují a prosí, abychom to od nich vděčně přijali. I tu nám bylo dáno jednomu každému obzvláště tři neb čtyři Agnus Dei facti ex omnibus locis terre Sancte, item od hory Kalvarye, od jesliček, též byl dán každému páteříček udělaný ex omnibus locis sanctis terre Sancte, to jest ze všech míst svatých země Svaté, a jiné některé svátosti, kteréž až podnes mám. Též bylo nám oznámeno, jestliže by kdo list od gardyana a jistotu toho, že jest v Jeruzalémě byl, míti chtěl, ten aby časně oznámil, že každému, kdo ho žádá, dán bude. A tak jsme ten celý den i noc tu v klášteře ostali.

Měsíce září pak dne 1., to bylo v středu, ostali jsme ráno v klášteře Hory Syon až do oběduo. A tu po obědě kázal nám náš hejtman z navi oznámiti skrz našeho tlumače Hermesa, abychom se strojili na cestu, a má-li sobě kdo co jednati neb kupovati, to aby vykonal, že dáli Pán Buoh, zitra pojedem z Jeruzaléma k Jaffě k naší navi. Toho dne také asi dvě hodině po obědích kázal nás všechny pautníky gardyan svolati před svooj příbytek neb komoru a jednoho po druhém k sobě pauštel, každého obzvláště prose, aby mu a všemu konventu podlé možnosti pro Pána Boha udělil. A tak někteří bohatší pautníci dávali po pěti cykyních, někteří po čtyřech, někteří po třech, neb i já tři koruny benátské jsem dal, jiní chudší po dvou korunách neb cykyních, a žádný jest nebyl mezi námi, ani nejchudší, aby méně koruny dal.

Tu také každému, kdo toho žádal, byl dán list od gardyana na papíře pod pečetí konventu, svědomí toho, že jest v Jeruzalémě byl. Neb těch listuo psaných a zpečetěných hotových drahně měl, jen toliko do každého jméno pautníka a datum napsal a svau vlastní rukau se podepsal. A ty listy jedním spusobem a na jednu formu psaný byly, jakž pak z mého listu

ted' níže položeného vyrozumíš, neb jsem jej tuto proto položil, aby kdo toho žádostiví jsau, věděti mohli, na jaký spůsob se jistota toho od gardyana a konventu Hory Syon dává, když jest kdo byl v Jeruzalémě.

Notule jistoty listu, který mi jest dán od otce gardyana a konventu Hory Syon v Jeruzalémě.

Noverint universi, quod nobilis vir Dominus Ulricus Preffath ec, natione Bohemus, devotionis ac pietatis Christianae studio accensus, multis prius exhaustis et laboribus et molestiis hanc sacram Hierosolymorum urbem adiit, sanctissimum Domini nostri Iesu Christi sepulchrum, sacros Caluariae et Oliveti montes, intemeratae ac semper Virginis Mariae mausoleum in vallis Josafat medio situm, sacrum Domini coenaculum, Bethaniam, Iordanis fluvium, montana Iudaeae, Bethlehaem civitatem David, in qua Christus Dei filius nasci et ubi in praesepio reclinari voluit, caeteraque alia loca, in quibus ipse Salvator sua ineffabili clementia salutem nostram operari dignatus est (ea potissimum, quae ab ipsius Christi piis fidelibus recentioribusque peregrinis visitari solita sint) visitavit ac pio affectu veneratus est. In quorum omnium fidem et testimonium ego frater Faelix Venetus, ordinis Minorum regularis observantiae provinciae sancti Antonia conventus sacri Montis Sion vicarius caeterorumque locorum totius terrae Sanctae commissarius ac generalis sanctitate Apostolica gubernator et rector, licet indignus, meum manuale signum ac mei officii maius sigillum duxi praesentibus apponendum. Datum Hierosolymis apud sanctum Coenaculum in conventu sacri Montis Sion.

Anno Domini MDXXXVI. Mense Augusti die XXVIII.

Idem Felix qui supra etc.

Pečet otce gardyana i všeho konventu Hory Syon v Jeruzalémě ec.

Těm pak osobám, které od gardyana na rytířstvo pasovány byly, dávali se listové na parkaméně s visutau pečeti, kterážto červeným oskem pečetěna byla, ale nás jiných pautníkuov všech pečeti byly pečetené žlutým oskem. Listy pak těch rytířův jsau skuoro v taž slova jako jiných pautníkuov, krom že se v nich dokládá, kterak ta osoba řádně od

gardyana na rytířstvo pasována jest, protože že má všech svobod i pryvilejí rytířských užívati, též všeho odění rytířského svatého Jiří. A tak ostatek toho dne jsme tu v klášteře ostali též i tu noc.

Kapitola 62

O vyjetí pautníkuov z kláštera Hory Syon zas k portu Jaffě k navi a kterak pautníci přivedeni byli před jakéhoš hejtmana tureckého do ležení a o některých místech svatých na té cestě

Ve čtvrtek pak, to bylo 2. dne měsíce září, ráno jsme ostali v klášteře až do oběduov. Po obědě asi hodinu neb víc, požehnavše všech bratří Hory Syon a jim z hospody poděkovavše, i šli jsme ven před klášter a tu na nás sedláci s osly čekali. Na ty vsedavše, i jeli jsme ve jméno Boží z Huory Syon zas k portu Jaffě k naší navi. Jel také s námi gardyan Hory Syon a dva mniší, též s námi jeli dva tlumačové z Jeruzaléma na koních a náš hejtman z navi.

Na Huoru Syon jsme byli do kláštera přijeli v auterý 17. dne měsíce srpna a zas jsme z ní jeli ve čtvrtek 2. dne měsíce září. A tak jsme byli v klášteře Hory Syon 17 dní, ohledávající zemi Svatau.

Když jsme již odjeli od kláštera asi na dvoje hony a byli nedaleko od brány Jopenské, tu jsme z ní ven z města viděli jíti drahně žen tureckých za město, a jak po šatech bylo znáti, některé jsau mezi nimi i onačejší byly; ty měly na hlavách co nějaké chocholaté klobauky, a na to jsau přikryté bílým lněným rauchem, dlauhým do země, kterážto napřed pod lokty vezmau a tak jdau jsauc všudy ukryté, krom jim jen ruce viděti, neb tvář mají zakrytau černým tafatem, takže ony skrz něj dobře každého viděti mohau, ale jich v tvář žádný nevidi, a protože pěkné-li jsau čili škaredé, toho jeden věděti nemuože, jakž pak teď po tomto obrazu, jích kontrfetu malovaném, lépe porozumíš.

Když jsme byli již ujeli od města Jeruzaléma na čtvrt míle a víc, přijeli jsme k jakémuš kostelíku, který sám o sobě stojí v poli na levé ruce nedaleko od cesty, maje krchov okolo sebe dosti veliký, kterýžto zdí obvejšnau obezděný jest. U toho kostelíku leželo polem drahně Turkuov, kteří několik stanuo rozbitých a ležení své tu měli. To jsau byli ti Turci, o kterých jsem napřed zmínku učinil, že jsme je viděli s jich hejtmanem jeti do zámku jeruzalémského se dvěma praporci červenými.

Když jsme proti tomu kostelíku byli, rozkázali nám tlumači z Jeruzaléma s osluo dolů ssedati. A tak ssedavše, i šli ti tlumačové a hejtman náš z navi a gardyan před námi a my za nimi až do té ohrady na krchov před ten kostelík. A tu přede dveřmi toho kostelíku byl stan rozbitý, v kteréhožto dveřích seděl ten jich hejtman turecký na popruhu přetaženém v bílé damaškové sukni a měl huolku v ruce.

Jak jsme na krchov vešli, tak nás hned Turci s braněmi všudy kolem ostaupili a my prostřed nich v haufci pospolu stáli. Tu náš hejtman z navi tomu tureckému hejtmanu reverencí udělal a před ním se sklonil až k zemi, a ruku políbiv ji mu podav, na stranu odstaupil. Potom k nám nětco ten hejtman horlivě turecky mluvil a na nás divně křikal, potřásaje se nad námi, jakýs černý opálený fausovatý zrádce; co jest mluvil, nerozuměli jsme, neb nám toho netlumačili, než nebylo nám jistě nic veselo, neb jsme nevěděli, co s námi budau počínati. Potom kázal ten hejtman turecký skrz tlumače našemu hejtmanu z navi, aby nás každého zejména pronunkcioval, a z které země a pod kterým pánem jsme, jmenoval. A tak z nás každý, který jmenován byl, jeden po druhém obzvláště musel předstaupiti před toho hejtmana a tu před ním státi, a když na každého pilně pohleděl, kynu hůlkau znamení dal, aby přeč šel a jiný před něho předstaupil. A tak po pořádku všickni, a když který z nás před něho předstaupil a sňal klobauk, nechtěl toho míti, než kázal nám skrz tlumače pověděti, abychom klobaukuo nesnímal (neb mezi Turky obyčej není, aby jeden před druhým snímal, jako mezi námi křesťany); který z nás před ním již byl, toho každého Turci z kola ven vypauštěli.

A tak když nás všecky zmustroval, i šli jsme zas ven z toho krchova a vsedavše na osly jeli dále. Proč jest nás ten turecký hejtman tak mustroval, zdali aby na nás pohleděl, co za lidi sme, čili proč jiného, toho já nevím, než byli jsme vpravdě všickni v strachu i náš hejtman z navi, a já se pak nejvíce obával Žida, který tu při tom hejtmanu stál, ješto oni rádi několikeru řeč umějí a mnoho zemí zjezdí, aby se nás jemu byl nekázal vyptávati a s námi mluviti, odkud a kdo jsme, neb nás náš hejtman některé pravil býti Francauze a z zemí krále frantského, a z nás žádný francausky mluviti neuměl ec.

Když jsme od toho tureckého ležení ujeli, asi co by mohl z ručnice dostřeliti neb málo dál, dověděl se ten turecký hejtman, že mezi námi jest biskup z ostrovu Cypru, i poslal za námi a rozkázal, aby hejtman náš z navi s ním zase nazpátek k němu přijel, a tak jsme se tu zastavili a čekali, až ten biskup s naším hejtmanem zas do ležení jeli; co jsau tam dělali, toho já nevím, než asi po čtvrti hodině zas k nám přijeli.

A tak jsme naší cestau dále jeli a tu nám okazoval mnich zdaleka na vrchu na pravé ruce mezi západem a puolnocí jakés zbořené stavení, nětco ho ještě (jak viděti bylo) stojí, ostatek zbořeno, a pravil nám, že slove Ramata, kde se byl Samuel prorok narodil, jak o tom čtem v 1. knihách Královských v kapitole 1, a když umřel, tu pochován jest, jakž o tom máš psáno v týchž knihách Královských prvních v kapitole dvatcáté páté.

Z této také Ramaty neb Arymatye byl onen Jozef, který přišed do Jeruzaléma, vyprosil tělo Krysta Pána na Pilátovi, a obvinuv je v plátno čisté, do hrobu svého nového je položil, jak o tom vypisuje svatý Matauš evangelista v ka. 27.

Když jsme již byli ujeli od města Jeruzaléma asi dvě míle české, ukazoval nám gardyan jakés stavení, které stojí v stráni vrchu na puolnoci, a jak zdaleka bylo viděti, jest zbořené, jen ještě zdi stojí, a pravil, že tu někdy bylo ono městečko neb kaštel Emauz, do kterého po umučení Krysta Pána byli šli oni dva učedníci Cleophas a Lucas, k kterým se Krystus Pán na cestě v spůsobu pautníka připojil a s nimi šel až na hospodu, kdež potom od nich po lámaní chleba poznán, jak o tom čtem ve čtení svatého Lukáše v ka. 24.

Tu my někteří pautníci prosili jsme gardyana, abychom tam zajeli. I pověděl nám, bychom pak tam jeli, že nic neuhlídáme, než co tu stoje vidíme, kusy zdi, zbořené stavení, rum a kamení, jen toliko že bychom se darmo meškali. A tak nechavše Emauz ležeti na pravé ruce asi na troje nebo čtvery hony, jeli jsme předse naší cestau, až jsme přijeli k tomu místu, kde David Goliáše zabil, o čemž máš napřed. Odtud jsme jeli až po západu slunce asi hodinu, a tu přijevše k tomu kostelíku, kde někdy byl dům Izaiáše proroka, o kterém také napřed povědíno. I ssedavše s oslu, položili jsme se za tím kostelíkem na poli mezi jakýms olivovím a tu nám mnich každému dal po pecníku chleba, neb s sebau na oslu z kláštera přines. A tak jsme pojedli a vody se napili a tu na zemi na tom poli spali.

Kapitola 63

O zámku Modynu řečeném a o příjezdu pautníkuov do města Ramy; ítem o zvířátku, kterému chameleon říkájí

Třetího pak dne měsíce září, to bylo v pátek, vstavše ráno asi dvě hodině přede dnem z toho místa, kde sme tu noc leželi, za domem Izaiáše proroka, a vsedavše na osly, jeli jsme odtud, až den byl. A když již bylo slunce vzešlo, jeli jsme mimo jakýs zámek, který leží na vrchu

nevelikém na levé ruce, jeda z Jeruzaléma do Ramy. Ten zámek, jak ještě znáti, musel býti někdy čistý a pevný, ale na tento čas málo ho nětco celého zuostalo, ostatek mnoho pobořeného jest, neb toliko zdi stojí a stavení zbořené, však proto v něm ještě Turci bydlejí.

Ten okazuje nám gardyan pravil, že mu říkají Modyn, kdež někdy bylo ono město, v kterém bydlel Mathatias, otec Juody Machabejského s svými pěti syny, odkud Machabejští pošli, jak o tom máš v knihách Machabejských 1 v ka. 2; neb i tu Mathatias, když umřel, od synuov svých pochován jest. Ten zámek leží od Ramy na puol druhé míle české, od Jeruzaléma pak na puol páty míle a jest tu okolo něho čistá rovina a pole. Nechavše zámku Modynu ležeti na pravé ruce, i jeli jsme polmi až k městu Ramě a tu jsme na poli viděli drahně dobytkuo, koz, krav i skopcuov. Kozy v zemi Svaté jsau skuoro spuosobu takového jako zde u nás v Čechách, než že ony některé mají uši velmi hrubé a dlauhé, co psi vohaři, takže když trávu na zemi jedí a se pasau, uši jim doluo visí, až země dotýkají; těch s dlauhýma ušima koz v zemi Svaté mnoho mají ec. Do Ramy jsme přijeli před polednem, a ssedavše s osluo, šli jsme do toho domu, v kterém jsme tam jedauc byli, který jest hospoda pautnícká, jakž o něm napřed máš, a tu jsme ten den i noc ostali.

V sobotu pak, to bylo 4. dne měsíce září, ten celý den jsme ostali tu v tom domě v Ramě, a bylo dosti co kaupiti k jídlu, neb nám z města nosili křesťané i Turci chléb, vejce, ovotce i jiné věci; mezi jiným nosili nám pacholata turecká jakás zvířátka, kterých i v tom domě, kde jsme byli, v starých zdech jsem několik viděl, kterým říkají chameleonti. To zvířátko chameleon jest malé, tak veliké muož býti jako neveliká německá myš, hlavu má jakaus hranatau, co by nějaký helm neb šturmhau na sobě mělo, usta hrubá a široká, sic jest po těle hladké co ještěrka, má čtyři nožičky nízké, ač přední jsau nižší a zadní vyšší, a u každé nožičky má toliko dva prstky proti sobě co berlička, ocas má dlauhý co myš.

Toto zvířátko barvu své kuože mění, neb na čem stojí, takovau barvu na sebe přijme: jestli jest na zeleném, bude všeccko zelené, jestli na černém, bude černé, jestli na popelatém, bude popelaté. A tak rozličné barvy na se přijímá a se mění krom bílé a červené. Též toto zvířátko nejí nic ani nepije, než jest větrem živo, a to jest jistě tak, neb jsem těch zvířátek dvě tu v Ramě byl kaupil živých a měl jsem je v šífu několik dní, až mi potom jedno umřelo, tuším že moře trpěti nemohlo. To jsem byl vykuchal a bavlnau vycpal, chtěje je s sebau sem domu do Prahy vzíti; i vyvěsil jsem je na slunce na šífu, aby uschlo, a marynáři mi je shodili do moře. Druhé bylo živé až do Cypru a tu mi se v šífu stratilo neb někam zalezlo, neb rádo skulin a děr hledá a mezi kamením a starými zbořenými zdmi bývá. O tomto zvířátku vypisuje Plinius

divné věci a skůro k víře nepodobné v knihách Naturalis historiae, v kníze 28 ka. 8, item v kníze 8 v ka. 33; kdo chce, muož sobě tam přečísti.

Pátého dne pak měsíce září, to bylo v neděli, vždy jsme byli v tom domě v Ramě, a tu nám dosti jísti přinášeli křesťané i Turci kuřat vařených, vajec tvrdě vařených, smetany, vína v hrozních, angurý, chleba, břeskví i jiného ovotce a to nám prodávali za slušné peníze; krom vína ku pití jsme neměli než vodu. Jest ten obyčej mezi křesťany v zemi Svaté, že dětem svým, pacholatuom i děvčatuom, vyřezují kříže na rukau a natírají sazemi, že jim to zaroste, tím spusobem, jak lazebníci druhdy slova na těle vysekaná mívají; a to proto činí, aby mezi tureckými poznáni byli, že jsau křesťanské ty pacholata neb děvčata.

Když nám co do toho domu přinesli prodávati, buď od jídla neb co jiného, které byli křesťanské, hned nám ty kříže na rukau okazovali a jmenujíc Iesus Christus Maria a na se ukazujíc, pravili: Christian; a poněvadž oni nám, když jsme mluvili, a my jim jsme nerozuměli, tím nám znamení dávali, že sau křesťané, a to proto činili, abychom radši od nich kupovali, poněvadž křesťané jsau, nežli od tureckých; neb křestané, kteří v zemi Svaté bydlejí, všickni vuobec skuoro užívají řeči turecké a turecky mluví. Chlebu pak turecky říkají echmech, masu et, sejru penir, soli tus, vínu sarap, vodě su, vínu v hrozních izun ec.

Kapitola 64

O položení, velikosti a spusobu země Svaté a o obyvatelích jejích, item o minci, která v ní těchto časuov jde

Měsíce září pak dne 6., to bylo v pondělí, vždy jsme ten celý den v tom domě v Ramě byli. A poněvadž již z země Svaté brzo se vyberu a o ní víc psáti přestanu, protož za potřebné mi se vidí, abych prvé nětco o položení, velikosti a spusobu jejím napsal.

A tak věděti se má, že země Svatá respectu Bohemiae, to jest patříc na položení této země naší české, leží na vejchod slunce, mezi vejchodem a polednem, kterážto země v Písmích svatých i v jiných hystorích rozličnými jmény se jmenuje, neb se jmenuje zemí Kananejskau, zemí Zaslíbenau, zemí Izrahelskau, zemí Židovskau, Sirí Palestynau; a od nás křesťanuo nyní se jmenuje zemí Svatau. Zemí Svatau z té příčiny se jmenuje, že Pán Buoh Otec všemohúcí tuto zemi v světě nad jiné sobě oblíbiti, v ní Adama, prvního člověka, stvořiti a potom Abrahamovi i semenu jeho jí zaslíbiti jest ráčil, do kteréžto syna svého jednorozeného Ježíše

Krysta Pána pro vykaupení lidské z nebe seslati jest ráčil, v kteréžto Krystus Pán vtěliti, naroditi, svaté evangelium kázati, mnohé divy činiti a naposledy na kříži umřítí ráčil, a v této zemi do třetího dne v hrobě ležeti a z ní slavně a vítězně z mrtvých vstátí jest ráčil. A tak tuto zemi přítomností svou oslaviti a krví svou předrahou skropiti a jí posvětití jest ráčil, jak o tom o všem všickni čtyři evangelistové vypisují. A protož od nás křesťanuov hodně zemí Svatau se jmenuje.

Tato země Svatá na vejchod slunce skonává se Jordánem řekau, mořem Mrtvým, zemí a horami Arabskými, na poledne meze její jsau města Bersabae a Petra Deserti, paušť Arabská, Desertum Arabie Petreae, a díl pauště Ejiptské, na západ má moře, mare Meditaeraneum, na puolnoci se zavírá horau Libánskau a krajinau Damažtskau. A tak od vejchodu od Jordánu na západ až k moři Meditaeraneum neb Prostředzemnímu šíř její jest 14 mil českých, neb jsme jí na šíř všecku protáhli, totiž od moře Medyteranského od Jopen až k Jordánu a moři Mrtvému; na dýl pak od poledne na puolnoci od města Bersabé až k hoře Libánské dýl její jest okolo 30 mil českých, ač někteří nepočítají než 28 mil.

A tak leží a táhne se podle moře dlauze a neširoce, ač s počátku od puolnoci jest dosti široká, ale na poledne se vztahující auží se a tak spuůsob klínu zachovává, neb jest skuoro dvakrát delší od poledne na puolnoci nežli šíř její jest od vejchodu na západ.

Tato země někdy byla velmi aurodná a hojná, mlékem a medem oplývající, jak Písmo o ní praví, ale na tento čas hrubě spuštěná, neb málo co celého od měst, městeček, vsí a jiného stavení v ní jest, co jsme my viděli, neb na větším díle všecko splundrováno a pobořeno stojí. Však proto i podnes ještě od chleba, masa, vína, ovotce rozličného i jiných věcí dosti hojná jest, neb nedraho a za slušné peníze se to všecko v ní kupuje. A mám za to, kdyby do rukau a pod správu křesťanskau přišla, že by v krátkých časech zas povstala a zvelebena byla a k své staré aurodnosti a hojnosti by přišla. Této zemi Svaté nyní vlasky Suria říkají a jest na větším díle hornata.

Toho tuto také pominauti nemohu, abych o tom zmínky neučinil, že jsau mnozí lidé, kteří se s toho svěstí nijakž nedají, než že v Jeruzalémě přes celý rok v zímě jako v létě jednotejně, jak noc, tak den 12 hodin jednotejných dlauhý jest; ale toho není, neb ho v létě v Jeruzalémě přibejvá nad 12 hodin 2 hodiny víc, též v zímě ho o dvě hodiny míň 12 ubejvá. A tak v Jeruzalémě v létě okolo svatého Víta, tehdaž když zde u nás v Čechách nejdelší den bývá, tam jest den 14 hodin a 6 minut zdýlí a noc jest tehdaž 9 hodin a 54 minuty, to jest bezmála 10

hodin zdýlí, tolikéž zas v zímě; o svaté Luciji jest v Jeruzalémě den bezmála 10 hodin zdýlí a noc maličko drobet víc než 14 hodin, a to jest jistě tak.

I mohl by snad tuto někdo říci: ty praviš, že v Jeruzalémě v létě bývá den 14 hodin zdýlí a v zímě 10, však Kristus Pán ve čtení svatého Jána v 11. ka. k svým učedníkuom mluví, řka: »Však 12 hodin jest den« ec; kterakž se to pak spolu trefiti muože? I věz, že Krystus Pán dobře jest ráčil mluvíti, neb těch časuov Židé v Jeruzalémě užívali jsau hodin (které slovau horae planetarie inequales, planetních hodin), kterýchžto hodin vždycky 12, buď den dlouhý nebo krátký, v létě neb v zímě, přes den jest a tolikéž 12 přes noc bývá, což se z mnoho míst ze čtení svatého dostatečně dokázati muože; a o těchto hodinách planetních Krystus Pán mluvíti ráčí ec.

Jsau také i jiní lidé, kteří tomu chtějí a někteří i za pravdu jsau to psali, že v Jeruzalémě, když jest právě o poledni, nad tím místem, kde Krystus Pán ukřižován jest byl, člověk stoje na sluonci žádného stínu nemá; ale není tak, neb kdekoli a kterého času koli člověk v Jeruzalémě a po zemi Svaté chodí, když sluonce svítí, všudy stín svooj vidí. Než jsau to všecko rozprávky od lidí hlaupých pošlé, kteří tomu nerozuměli a astronomi neuměli, totiž že Jeruzalém leží právě vprostřed světa, že v něm den a noc vždycky jednostejný jsau, též že člověk žádného stínu o poledni nemá; item kdo se v Jordáně řece skaupá, že nikdá starý a šedivý nebude, a jiných mnoho k těm podobných rozprávek, kterýchž pro krátkost psáti tuto zanechám ec.

Tato pak země Svatá nyní všecka jest pod pánstvím a vladařstvím císaře tureckého, který do ní své hejtmany a vladaře Turky posílá, kteří jí na místě jeho zpravují. A bydlejí v ní těchto časuov rozliční národové, totiž Turci, Suryánové, Arábové, Mauřenínové, Židé a křesťané; však mezi těmito národy obyvateluo této země mnoho a skuoro polovice jest křesťanů, toho mi jistě věř.

Ač my se domníváme zde v těchto našich zemích, že v těch krajinách, které pod mocí pohanskau jsau, jména Krysta Pána a víry jeho již není, ale neníť tak. Mát' Pán Buoh všemohúcí a věčný i v těch vejchodních krajinách mezi pohany nezčíslný počet svých volených křesťanuov, lidí sprostých, robotných, dobrých a bohabojných, dobrého obcování, kteříž bydlíce mezi pohany mnohá protivenství, aukosti a saužení pro jméno a víru Pána Ježíše od Saracenuo a pohanuo trpí a snášejí (a snad lepších, nežli my zde v těchto našich krajinách jsme, kteří nejsau tak nespravedliví, neupřímí, nestřídmi, pyšní, rozpustilí a bezbožní, jako my jsme), kteří všickni v Krysta Pána věří, jméno jeho vyznávají a slovem jeho se zpravují; neb nedomnívej se, byť Pán Buoh toliko svau církeu měl v Čechách neb v

Moravě, než máť jí po všem světě, jak svatý Augustýn s svatým Ambrožem v písničce *Te Deum laudamus* vyznávají: »Te per orbem terrarum sancta confitetur ecclesia«, to jest: »Tebe, Pane, po všem okrsku světa vyznává církev svatá«. Krystus Pán také nekázal svým učedlníkuom jíti do jedné samé některé krajiny kázati čtení, ale říci jest ráčil: »Euntes in orbem universum, jdauce po všem světě, kažte čtení všemu stvoření« ec. A poněvadž jest všudy po všem světě všem národuom svaté evangelium kázati rozkázal, ráciť také i po všem světě mezi všemi národy své volené všudy míti, neb u svatého Lukáše v ka. 13 Pán mluvití ráci, že jeho volení příjdu od vejchodu a západu, od poledne a puolnoci, a tak ze všeho světa ec.

Neb mnoho křesťanuo jest a bydlí v zemi řecké, palestynské, syrské, arménské, arabské, ejiptské, perské a indyánské, kteří se všichni ve jméno svaté Trojice křtí a k Krystu Pánu se hlásají, jeho za jich hlavu býti vyznávají, skrz něho že k věčnému životu příjdu, věří ec. Ačkoli ti všickni křesťané v ceremoních i v jiných některých věcech spolu se ve všem nesrovnávají, kdo je proto odsauditi muož života věčného a z církve Krysta Pána vystrčiti, poněvadž věří v jednorozeného Syna Božího, v jeho jménu pokřtěni jsau a vuoli jeho činí ec? A to o zemi Svaté dosti bud'. Kdo pak o této zemi Svaté a obyvatelích jejích více věděti chce, přečti sobě knížku *Descriptionem terrae Sanctae Brocardi Monachi* ec, tam o tom o všem obšírněji nejdeš.

Ale toho při tom zanechaje za potřebné mi se vidí, abych o minci, která těchto časuov v Jeruzalémě jde, nětco napsal. I věděti se má, že zlatý neb dukáty turecké v zemi Svaté obyvatelé berau, však ne vsecky v jednostejných penězích, někteří víc platí, někteří míň; berau také rádi i dukáty benácké, kterým cykyny říkají, když jsau vážní a nejradši nového rázu a nedávno bité. A na těch jeden nic nestratí, neb rovně tolikěž v Jeruzalémě platí, co v Benátkách; berau také Turci, ač nevelmi rádi, i koruny, a to jen toliko benátské s svatým Markem, které dobře vážné jsau, ale na těch stratiti musíš. Stříbrnau pak minci velikau berau benátskau, ty groše, kterým v Benátkách říkají *muceniger*, který jeden platí 4 paci, i druhé menší, kteří slovau *marcelli*, a jeden platí 2 paci. Též berau i malé stříbrné benácké penízky, kterým *solidy* říkají; na té žádné stříbrné benácké minci jeden také nic nestratí, sic jiné drobnější malé benácké mince žádné neberau. Mají také obyvatelé země Svaté svau minci, stříbrné penízky neveliké, málo větší než bílý peníz český, však tlusté, kterým *mejdyny* říkají, a platí jeden tak mnoho, co 8 bílých peněz českých; jsau též menší na ten spuosob bité, kterým *puolmejdyny* říkají, který jeden platí co 4 bílé peníze české.

Mají sic i jakés čtverhrané malé měděné penízky a říkají jim flus, ale za ten časem 1 ani za 2 ani za 3 nic jeden kaupiti nemuože, než za několik, neb jich velmi mnoho za mejdynu jest; jiné sic žádné mince jsem tam neviděl krom té, o které jsem tuto napsal ec.

A tak ten celý den i noc jsme tu v Ramě ostali. Ráno pak v auterý, to bylo 7. dne měsíce září, byli sme vždy předce v Ramě v tom domu, strojíce se přeč jeti. To když pacholata turecká a křesťanská zvěděla, že se přeč strojíme, nalámali ratolestí palmoného (neb okolo Ramy mnoho palmoví roste) a to nám nosili, abychom od nich kupovali, neb jest ten obyčej, že když pautníci z Ramy chtějí jeti, kupují sobě palmové ratolesti a s sebau je domuo berau na znamení toho, že se šťastně z země Svaté navracují; i kupovali jsme od nich ty ratolesti a s sebau nesli do navi. Já také jsem jich byl koliks kaupil z kterýchž jednu s kusem dřeva palmoného až sem do Prahy s sebau jsem přinesl.

Kapitola 65

O vyjetí pautníkuov z města Ramy k moři k portu Jaffě, a o jich příplavení zas do šifu neb navi

A tak ten den asi dvě hodině před večerem přijeli po nás sedláci s osly. A tu vyšedše z toho domu a vsedavše na ty osly, i chtěli jsme jeti ven z Ramy k Jaffě k naší lodi, ale hejtman neb vladař Ramy poslal k nám jednoho na koni, který nás zastavil. I stáli jsme tu na ulici a čekali, až k nám na koni přijel sám vladař z Ramy, a když se k nám přibližoval, museli jsme před ním všickni doluo s osluo sednauti a tu mu poctivost učiniti, jak obyčej jest; a vsedavše zase na osly, i stáli jsme na puol hodiny a víc, než se náš hejtman z navi s pánem z Ramy urovnal o glejt a ty, kteří nás měli až k naší navi doprovoditi.

I dal nám vladař z Ramy 10 rejtharů Turkuo na koních a 10 pacholkuo pěších s luky, kteří nás doprovodili k moři až do Jaffy. A tu malau chvíli před západem slunce vyjeli jsme z města Ramy. A když jsme za městem byli, okazoval nám gardyan na pravé ruce jakés městečko a pravil, že slove Lidia, kdežto svatý Petr byl uzdravil onoho Eneáše malomocného, jak o tom čtem v Skutcích apoštolských v ka. 9.

Nechavše Lidý na pravé ruce dosti daleko od nás ležeti, jeli jsme k Jaffě, a vtom smrkalo se a noc býti počala. Když jsme k Jaffě k moři přijeli, mohlo býti okolo tří hodin na noc, a ssedavše s osluo, položili jsme se na břehu u samého moře a Turci rejthaři a pěší s námi; a tu

jsme na zemi leželi a spali až do dne. Ten večer nás několik pautníkůo svlékše se myli a kaupali jsme se v moři na hodinu a potom pospali.

Když pak již svitalo, ráno dne 8. měsíce září, to bylo v středu na den Narození blahoslavené Panny Marye, zbudili nás Turci rejthaři a my vstavše stáli jsme tu na břehu dobrau chvíli. Také jsme viděli vedlé nás při moři víc než 20 velblauduo a drahně Turkuov, kteří tu ležení své měli a na těch velblaudích zboží našemu patrononi přinesli, které do navi ladoval; byli též mezi nimi někteří kramáři, kteřížto své krámy měli a mnohé rozličné věci prodávali naším marynářům a jiné čeledi patrona našeho z nave. Když pak již slunce počalo vycházeti, zečtli nás všechny pautníky Turci a vehnali zas do těch sklepův, o kterých jsem napřed psal, v kterých jsme byli ponejprv leželi, když jsme z navi k Jaffě na zem vystaupili. Tu jsme v nich pobýli asi na puol hodiny aneb více. Vtom patron po nás poslal bárku, abychom na ni vsedali a do naší nave zase jeli. Tu Turci rejthaři nám ven z těch sklepuo kázavše, opět nás zečtli a jednoho po druhém s břehu do bárky pauštěli a každý z nás musel jim dáti odchodného mejdynu. A tak z pautníkůov mnozí jeden přes druhého pospíchajíc s svými věcmi do bárky vkračovali, chtěc zase každý rád býti v šífu, takže jich plná bárka nasedla; a já vida, že se tak trau, ostal jsem tu na břehu s několika jinými pautníky, čekajíc, až by s bárkú po nás po druhé přijeli, abychom volněji do nave mohli přivezeni býti.

My pak, kteří jsme na břehu ostali, procházeli jsme se mezi těmi velblaudy a Turky kramáři na hodinu a víc, až po nás přijeli s menší lodičkau, která slove kundele; na tu my všickni pautníci vsedavše, i vezli nás k naší navi, a to mohlo býti okolo snídaní, a moře tehdáž nepokojné bylo a vítr dosti tuhý. A když jsme se již od břehu a země odplavili, počaly nám vlny bítí a kropiti do kundele velmi, takže v kundeli jsme v uodě stáli skuoro do kotníkuo a všickni od vlnobítí jsme mokří byli, neb vlny kundeli sem i tam zmítaly, od čehož někteří z nás pautníkůov velmi zemdlení byli; a spravedlivě se nám všem stýskalo, též i marynářuom pacholkuom, kteří nás vezli, neb vítr proti nám byl a nám se vézti překážel a moře čím dál víc se bauřilo a vítr se tužil, takže jsme u velikém nebezpečenství byli, než jsme se k navi dopravili. Však s pomoci Pána Boha všemohaucího okolo oběduo s velikau práci marynářuo pacholkuo k naší navi jsme se připlavili a tu z kundele jako zmoklé káně jeden za druhým do ní jsme lezli.

A tak 15. dne měsíce srpna, v neděli na den Nanebevzetí blahoslavené Panny Marye, vystaupili jsme z naší navi na zem Svatau na břeh u Jaffy a 8. dne měsíce září, v středu na den Narození blahoslavené Panny Marye, všickni šťastně a zdrávi jsme do naší navi zas přivezeni.

A tak 24 dní byli jsme v zemi Svaté (právě se to trefilo mezi Matkami Božími) jí ohledávajíc a 25. dne zas jsme do naší navi připraveni.

Patron pak a hejtman náš z navi ostali na břehu s Turky, kupujíc a jednajíc své věci. Když jsem se do navi dostal, převlékše se v jiné šaty, neb jsem všecken mokrý byl, položiv se na mau truhlu, i spal jsem, neb moře a zmítání kundele mne bylo umdlelo. A tu jsem měl sen velmi hrozný, neb mi se zdálo, kterak čertí z moře do naší nave lezli a jí zatopiti chtěli a my jim bránili, takže jsem se hruozau probudil; ten sen mi se potom 7. dne zráčil, neb místo čertuo Turci byli, o čemž potom zmínka bude. A tak jsme ten den i tu noc v navi ostali až do jitra.

Ve čtvrtek pak, to bylo 9. dne měsíce září, ráno v navi gardyan Hory Syon mši slaužil, ale neposvěcoval ani nepozdvihoval, a když mši odříkal, světil meče a bráně těch panuo pautníkuov, které v Jeruzalémě na rytířstvo pasoval, a tu s námi ostal a obědval. My pak vždy s naví na místě stáli, neb ji ještě ladovali a do ní od břehu vozili popelu mnoho pytlů, z kterého v Benátkách sklenice benácké a mejdlo dělají, bavlny drahně žoků, pepře, hřebíčků mnoho pytlů, galles, skořípek, perlových matek, aloes, mastyx, gummy arabské a jiných mnoho věcí apatekářských a zboží rozličného, které se z těch zemí do Benátek dodává.

Ten den večer požehnav nás všech otec gardyan Hory Syon a dav nám požehnání, i plavili se od nás z navi k břehu k zemi s jedním mnichem Hory Syon, neb nás byl doprovázel a s námi jel z Jeruzaléma až do navi; a my tu stáli na místě do jitra.

Kapitola 66

O plavení pautníkuov od země Svaté portu Jaffy, zas k ostrovu Cypru a o šarvátce, kterauž jsme s Turky na moři měli na té cestě mezi zemí Svatau a ostrovem Cyprem, v kteréz několik osob postřeleno a zbito

Desátého dne měsíce září, to bylo v pátek, ten celý den stáli sme vždy na místě s naví, neb se předce ladovala a rozličné zboží z břehu se do ní vozilo, kterého patron v zemi Svaté nakaupil.

Po západu slunce připravil se k nám do navi náš patron a hejtman se vši svau čeledí, neb byli na břehu u Jaffy a tam své kupectví jednali. Ten večer počal váti dobrý vítr a patron rozkázal všecky věci k plavení připravovati. A tak okolo dvau hodin na noc počali marynáři kotve z

moře vytahovati a se na cestu strojiti; a když již bylo blízko k puolnoci, vytáhše všechny kotve z moře a rozestřevše plachty, i plavili jsme se tichým větrem přeč od Jaffy portu a země Svaté naší cestau zas k Benátkům ve jméno Boží.

V sobotu pak ráno, to bylo 11. dne měsíce září, vítr se hrubě počal tišiti; i plauli jsme poznenáhlu ten celý den a vždy jsme za námi zdaleka viděli Jaffu a zemi Svatau.

Dvanáctého dne pak měsíce září v neděli ráno nic jsme neviděli než nebe a moře a měli jsme dosti tichý vítr; okolo obědu počali jsme zas viděti velmi zdaleka za námi na vejchod zemi, kterau bylo viděti až do večera.

V pondělí ráno 13. dne měsíce září měli jsme zlý vítr (a bylo vždy zdaleka zemi viděti na levé straně), který trval ten celý den i noc až do jitra.

Dne 14. měsíce září, to bylo v auterý na den Povýšení sv. kříže, léta Páně 1546 ráno před vejchodem slunce, když svitalo, počal býti hřmot a křik nahoře v navi mezi marynáři pacholky, neb metali doluo do navi prkna a jiné věci, co nahoře na plácku bylo, a jej uklizovali, neb byli tesaři jakés prkna strojili k ladování bavlny v Cypru. Já probudiv se slyše ten hřmot a křik, vstal jsem rychle a oblékl se a vylezl nahoru na plac (neb jsem dole v navi na mé truhle ležel a spal) ptaje se, co se to děje. A tu mi pacholci marynáři oznámili, že viděli pět gallí zdaleka za námi, kteréž mi i okazovali; a bylo tehďáž těch pět gallí za námi vzdálí od nás víc než na míli českau a plavilo se všech pět pospolu s vytaženými plachtami k nám, jedna vedlé druhé; a tu zbuzeni byli a vstali všickni jiní pautníci.

I rozkázal náš patron i hejtman z navi pacholkům marynářuom, aby všudy čistě uklidili nahoře na navi, aby se sem i tam mohlo choditi. Když se to stalo, rozkázal lodičku kundeli, kterauž jsme byli tehďáž v navi vtaženau měli, vundati vprostřed nave; do té jsme z moře kbelíky a okovy navázili a nanosili vody skuoro jí čtvrt, a to proto, kdyby do navi nepřátelé oheň metali a nave se zapálila, abychom měli čím hasiti.

Také jsme po navi shledali všechny škopky, kbelíky, okovy a jiné nádoby a ty do vody do kundele vmetali, kdyby potřeba byla, abychom to pohotově měli.

Potom kázal patron marynářuom i nám pautníkům kamení zduolu z navi nahoru nositi, kterého jsme byli do nave nabrali u ostrovu Korfu, jakož o tom máš napřed; to se nám tu dobře hodilo. I nosili jsme kamení nahoru a všudy po stranách v navi je rozkladli, kdyby nepřátelé chtěli navi šturmovati, abychom měli, čím na ně házeti a se brániti.

Těž rozkázal patron puškárům střelbu všecku nabiti a zpraviti, se všim aby hotovi byli, kdyby potřeba kázala, neb jsme dva puškáře s sebou měli. Také kázal patron ženám, které na navi byly, i dětem a některým starým pautníkuom doluo do navi, kde zboží bylo, a tu je špuntem tam zahradili a řetězy přetáhše zámkem zamkli. Těž rozkázal patron tesařům, aby navi nahoře po stranách prkny ohradili, neb po stranách nebyla ohrazená, jakž obyčej bývá, neb byla nová, a toho v ní byli ještě neudělali. A tak tesaři na pospěch ohradili prkny navi po obau stranách i nahoře všudy, zvejší od podlahy člověku do brady, a potom ty prkna našemi postelemi, na kterých jsme léhali, které vlasky matracen slovau, a hauněmi jsme obvěšeli, aby do navi nahoře nepřátelé skrz skuliny a díry mezi prkny šipkami stříleli a nás viděti nemohli.

Také patron kázal vynesti ven na plac prostřed navi ručnice, puolháky, špisy, terče, neb jsme to všecko v navi měli; a tu kteří z nás pautníkuov dobře z ručnic stříleli uměli, vzal sobě každý puolháku anebo ručnici, tu sobě zpravil a nabil. Těm střelcuom patron rozkázal jíti nahoru na přední díl nave, odtud aby stříleli, budeli toho potřeba; a s každé strany jich pět postavil k okenečkuom, které tu nahoře jsau.

Z nás pak jiných pautníkuov každý sobě vzal za braň, co mu se vidělo a čím by se brániti mínil; někteří měli špisy a rapíry, jiní terče a rapíry, neb i já terč jsem měl a rapír. Ty terče, které jsme měli, byly nápodobné k těm, jako husaři mívají, než že sau drobet okružlé a ne tak hrubé.

I svolav nás pautníky patron, dával nám naučení, kterak se máme zpravovati, budau-li na nás nepřátelé stříleli, totiž když střelba puojde, abychom na podlahu padli a nestáli, a přišlo-li by k tomu, že by nepřátelé do navi lézti a jí šturmovati chtěli, kterak se brániti a v tom chovati máme; též budau-li do nave oheň házeti a nave že by se na některém místě zapálila, jak bychom hasiti měli.

Také okazoval nám, před šipkami kterak se velikau plachtau chrániti máme; přitom napomínal nás všech, abychom dobré srdce měli, se nic nestrachovali a nebáli, než přijde-li k tomu, že by nás nepřátelé s pokojem nechati nechtěli, abychom se statečně bránili, že té naděje jest ku Pánu Bohu všemohúcímu, že na nás buohdá málo vyhrají.

Potom marynáře pacholky svolav rozkázal jim, co opatrovati a čeho každý hleděti má, bude-li toho potřeba. A tak jsme stáli prostřed navi na placu každý s svou braní, čekajíc těch gallí; však jsme nevěděli, kdo jsau, jsau-li přátelé či nepřátelé, ale nicméně jsme se na péči měli, opatrovali a k bránění strojili.

Vtom ty galle se k nám pozadu pomalu přibližovaly, neb větrem i vesly se táhly. My pak vítr tehďáž dosti špatný a tichý jsme měli a nebylo viděti než nebe a moře, krom po pravé straně velmi zdaleka bylo viděti drobet zemi a hory její. A téhdáž též jsme viděli, neb k nám po levé straně připlauli a se okázali dva velcí delfinové ryby, o kterých potom oznámím. Vtom když již byla asi hodina na den, ta jedna galle od těch čtyř se odmísila a zadu ostávati počala, takže se nám brzo z očí ztratila a my jí víc neviděli; než ty čtyři vždy se k nám znenáhla přibližovaly. Proč jest ta pátá galle zadu ostala, toho věděti nemohu; než jakž někteří pacholci marynáři pravili, že pro špeh zadu ostala, byla-li by kde za nami jaká galle neb šíf křesťanský, tomu aby překážku učinila, aby nám na pomoc přispěti a nás retovati nemohli.

A tak než hodina minula, jakž ta pátá galle zadu od těch čtyř se odtrhla, že jsme před námi zdaleka viděli, an se proti nám plaví plachty, ale nevěděli jsme, co jest, šíf-li malý či gallea. A tak ona k nám a my k ní dosti malým a tichým větrem jsme se přibližovali; a vtom ty zadní čtyři galle se k nám přiblížily. A když od nás byly asi puol míle české (to mohlo býti okolo dvau neb víc hodin na den), tehdy z té jedné galle vystřelili z jednoho kusu, tím dávajíc znamení, že jsau přátelé. Vlasky tomu jednau vystřelení říkají la securanca, to jest bezpečenství; proti ní rozkázal náš patron hned také jeden kus vystřeliti, tím dávajíce znamení, že jsme také přátelé. Potom se všechny čtyři vedlé sebe vždy blíž k nám přibližovaly; a když již na malé puol míle od nás byli, vystřelili opět ze dvau kusuo, jeden po druhém dvakrát, ale náš patron nemohl tomu jich dvakrát vystřelení rozuměti, co tím míní, i nevystřelil proti ním z naší navi nic, než tak nechal. Někteří marynáři pravili, že tím dvakrát vystřelením znamení nám dávají, abychom velikau plachtu spustili a jich čekali.

Po malé chvíli po tom vystřelení hned se ta jedna galle od těch čtyř napřed vytrhla a sama tuze větrem i vesly se táhla, nám po pravé ruce dosti podál od naší navi, neb jsme vítr tichý a nám nepříhodný měli.

A když byla zároveň po pravé straně s naší navi a nás ještě neminula, vystřelili z ní opět z jednoho kusu; proti tomu z naší navi též z jednoho kusu vystřeleno bylo, vždy nadějíce se, že jsau přátelé, ale když se po těch vystřelení k nám nepřibližovala, než minuvši dosti daleko nás předjela.

Patron nevěda se čím zpraviti, opět kázal z jednoho kusu vystřeliti, proti tomu z galle oni nic nevystřelili; nicméně ještě rozkázal náš hejtman z naší nave dvakrát vystřeliti jedno po druhém, tím znamení dávaje, aby se chutně oznámili, kdo jsau. Ale oni proti tomu nic, než hned se obrátila ta galle proti nám zase nazpátek a připlavila se k naší navi po levé straně,

odkavádž vítr šel, dosti blízko (neb vítr byl od poledne nám po levé straně), takže my je a oni nás slyšeti a spolu mluviti jsme mohli; a tu hned spustili v té galli plachtu doluo a po stranách všudy nastrkali vuokol a vuokol mnoho malých červených praporečkuo a zadu byl postaven hrubý tafatový červený praporec co fendle knechtská, po čemž sme poznali, že na té galli jich hejtman jest, též i po lucerně, o které potom napíši.

Ty pak tři zadní blízko se k naší navi zadu připlavily, a též spustivše plachty doluo za námi se vesly táhly. Ta pak pátá, která zdaleka proti nám se plavila, mohla tehdaž od nás býti vzdáli míle české a vždy se k nám přibližovala. Tu náš luggier (to jest ten, který plachty zpravuje) rozkázal nám všem mlčeti a on počal z naší navi hlasem volati a ptáti se vlasky, čí jsau to galle a komu náležejí. I bylo mu odpovědino zas z galle hejtmanovy vlasky, že jsau galle velikého pána z Konstantynopole (tím rozumějíc císaře tureckého); zas náš luggier volaje tázal se, co chtějí a čeho žádají. Odpověděli mu, že žádají una praesente, tak jak obyčej. Una praesente slove nějaký dar neb šenk, neb ten obyčej se zachovává na moři, že když armáda, šíf neb gallia, na které některého velikého pána nebo vrchnosti jest hejtman, potká neb stihne se s gallí neb s šífem některým kupeckým neb sic jiným kýmkoli, že pán neboli hospodář toho šífu obyčejně ku poctivosti tomu hejtmanu a vrchnosti jeho plachtu dolů spuostiti káže a tu poctivost mu učiniti.

Přítom též obyčej jest, že témuž hejtmanu jakožto vyššímu od pána aneb hospodáře lodí dar aneb šenk nějaký se posílá a daruje a ta uctivost jemu se činí; neb když se psalo léta Páně 1537, pro tuto příčinu mír a pokoj mezi pány Benátčany a Solimanem, císařem tureckým, jest zrušen, že Turci, vyslaní jsauce v poselství od císaře tureckého, hejtmanu panuon Benátčan plachet spustiti a té poctivosti, jakž obyčej jest, jakožto nejvyššímu hejtmanu na moři učiniti nechtěli, z čehož potom veliká válka povstala; o tom sobě přečti Historiam nostrorum temporum Pauli Iauii, lib. 36 etc.

A protož náš patron, znaje ten obyčej, rozkázal chutně přinesti kuoš a do něho vložil několik krabiček okrauhlých, dosti velikých, plných konfektuo rozličných, a k tomu několik čistých a pěkných benátských sklenic, též tři neveliké sejry parmazony, a zavolav parona (to jest toho, který marynáře pacholky zpravuje, kterýžto dobře turecky mluviti uměl), kázal mu to vzíti a do malé lodičky, která skiraca slove (kterau náš patron byl v ostrovu Zante kaupil, jak o tom máš napřed, a ta tehdaž zadu za naší navi s bárkau přivázaná byla a se plavila), vsednauti a do té galle vézti a hejtmanu od něho i nás všech darovati a přítom ho pozdraviti, jakž obyčej jest. Takž paron sám třetí se dvěma jinýma pacholky marynáři s tím prezentem, jinak darem,

všedše do lodičky skiraci vezli se k té galli, a jakž jim poručeno bylo, hejtmanu to šeňkovali. Rozkázal též náš patron ku poctivosti tomu hejtmanu spustiti hořejší plachtu nad košem velikého stromu, též i druhau plachtu menší nad košem předního stromu a ze čtyř kusuo ku poctivosti vystřeliti bez kulí, jakž obyčej jest.

Když paron před hejtmana té galle přišel a toho daru jemu od patrona dodal, hned ho jíti a ruce mu zadu svázati i tovaryšuo jeho rozkázal; to z naší nave marynáři, kteří tehdaž nahoře v koši byli, viděli. Potom volali z galle toho hejtmana vlasky, aby patron náš hejtmanu tureckého císaře ku poctivosti spustiti kázal plachtu největší, která vlasky slove la magistra, v navi, jakž obyčej jest, a aby se nic nebál, mluvili.

Náš patron jim zase odpověd dal, že toho učiniti nemůž, leč se prve s svými o to poradí, že mu chce hned odpověd dáti. I svolal nás všecky pospolu uprostřed nave i mluvil k nám vlasky: »Milí páni pautníci! Tento hejtman těchto gallí žádá, abych mu a pánu jeho ku poctivosti rozkázal spustiti velikau plachtu, pravě se býti hejtmanem císaře tureckého z Konstantynopole, čemuž já nevěřím, než spíš, že jest nějaký mořský zloděj, kterýž o nás nic dobrého nemyslí, chtěje nás tím spusobem podvesti; nebo jestliže káži spustiti velikau plachtu, tehdy jsme všickni jati a nave ztracená; jestli ji pak nedám spustiti, tehdy příčinu vezme a bude se s námi bití. Co v tom vaší vaule a rady jest?«

Tu my se krátce spolu poradivše, neb byli mezi námi někteří pautníci Vlaši, kteří při takových věcech prvé bývali; ti žádným obyčejem nedali a neradili, aby veliká plachta spuštěna byla, pravíc, spustí-li se, že se jí prostřed nave plac zaměstkná, a než se sváže a zas nahoru vytáhne, oni vtom na nás střelbu a šturmu pustí, a my nemohauce sem ani tam choditi a jedni druhým pomáhati, že ztraceni budeme; item střelby volně vystřelovati ani zas nabíjeti nebudem moci, tolikéž spustíc plachtu, že se s naví ani obrátiti ani hnauti nebudem moci, a jiné mnohé příčiny toho kladauce, proč by jí spustiti nedopustili.

I tak jsme na tom zuostali a patronu našemu tu odpověd dali, aby plachty nespauštěl; však jsme se ho přitom tázali, co tuší, přišlo-li by k tomu, mohli-li bychom se těm čtyřem gallím obrániti. Odpověděl, že s pomocí Boží muožeme dobře, by jich ještě tolikéž bylo, a kdyby dobrý vítr měl, že by jim chtěl fik okázati a jích se za nic nebáti.

I rozkázali jsme, aby hejtmanu těch gallí dal odpověd a přátelsky s nim mluvil, mohli-li bychom se pokojně spolu rozjeti; pakli jináč nebude moci býti a on nás nebude s pokojem chtítí nechati, že se jim ve jméno Boží budem brániti.

Tu náš patron mluvě vlasky sám, odpověď dával hejtmanu těch gallí na tento rozum pravě, že to právo podlé obyčeje mořského, kteréž jest panu hejtmanu učiniti měl, jest vykonal, jemu ku poctivosti dvě hořejší plachty spustiti dal, též prezent k němu odeslal i všecko to, což obyčej jest, učinil; než aby velikau plachtu spustiti měl, toho že mu se učiniti nevidí a jeho mu také k tomu neradí, poněvadž toho obyčej není. Než že on i my všickni pana hejtmana, jakž nejvejš býti muože, prosíme, aby pokoj zachoval, poněvadž od pána jeho, císaře tureckého, bezpečný glejt máme a v jeho zemi a městě Jeruzalémě jsme byli; odtud se zase nyní domu k Benátkám plavíme a jsme lidé pokojní a přátelé císaře tureckého a ne nepřátelé, a on, náš patron, že jest měštěnin benátský, a nave benátská. A poněvadž páni Benátčané s císařem tureckým, jeho pánem, ustavičný pokoj a smlauvu mají, protož že ho prosí a jemu věří, že pokojně se k němu zachová. A přitom také že velice pana hejtmana za to žádá a prosí, aby ty tři osoby, které jest k němu s přezentem poslal, i s skyracau zas odeslal, té naděje jsa k němu, že podlé práva mořského tak učiní.

Když patron přestal mluvit, byl nějaký kupec Řek z Cypru ostrovu s námi na navi, říkali mu Beneto de Famagusta, který dobře turecky mluniti uměl a tam v zemi Svaté na kupectví byl a s námi se zase domu do Cypru navracoval, ten také hrubau chvíli turecky nětco mluvil tomu hejtmanu těch gallí.

A vtom když sme spolu tak rokovali, ty tři zadní galle k samíčké k naší navi zadu se přiblížily a ta čtvrtá, na které hejtman jich byl, stála blízko na levé ruce od naší navi, co by mohl kamenem dohoditi. Ta pak pátá galle, která se proti nám plavila, mohla býti tehďáz od nás asi na puol míle české. Na to pak, co náš patron mluvil i Beneto, nebyla nám dána od tureckého hejtmana žádná odpověď, než všickni mlčeli a vždy vedlé nás se pomalu vezli, neb malý a velmi tichý vítr byl a naše nave skůro nic nešla. Po malé chvíli z těch tří gallí, které byly zadu za naší navi, vystřelili na jedné z ručnice, a proti ním též vystřelili z ručnice z galle, na které jich hejtman byl, tím sobě návěští dávajíce, aby na nás stříleli.

A tu hned počali stříletí ze všech čtyř gallí do naší nave, takže kule skrz navi nahoře proskakovaly a létaly třísky a kusy prken od nave odskakovaly. A netoliko z kusuov, z ručnic a puolhákuov na nás do nave stříleli, ale také šipkami z lukuo velmi zhusta, co by přšelo. Ale plachta veliká nás hrubě před šipkami hájila, neb tehďáz nebylo skuoro žádného větru a ona rovně doluo visela a v ní šipky vázly, každé skůro po peří uváznauc dál proniknauti nemohla, než tak vězela, neb zrádci všecko zhuoru na vejšku stříleli, aby šipky na nás do nave padaly; z

nás pak každý případně na podlahu nave, leželi jsme přikryvše se terčemi, až větší střelba vyšla.

Náš pak patron z dobytým kordem běhaje sem i tam po navi nás napomínaje těšil jako dobrý muž; poté hned jsme z naší nave zas také na ně stříleli počali a jim se brániti. Vtom když na nás stříleli, počali byli zadu i do navi nahoru lézti, neb naše bárka vezla se za navi zadu prázdná, jsauce k ní přivázaná; do té Turkuov z těch tří gallí zadních nalezlo mnoho, že jich plná byla, než jsme my o tom dobře zvěděli. Visel pak zadu z navi řebřík udělaný z provazuo doluo, po kterém marynáři z navi do bárky lezli, když ji potřebovati chtěli. Po tom řebříku počali Turci nahoru lézti z bárky do naší navi; tu na nás, kteří jsme vprostřed lodí na plácku byli, bylo zkríknuto a zavoláno, abychom tam běželi. I když jsme nahoru zadu na navi vešli, vidauc je nahoru lézti, kamením jsme na ně házeli, a tak je s toho řebříku sehnali.

Byl mezi námi pautníky jeden mnich bosák Slovák; ten tomu jednomu Turku, který přední na řebříčku byl, dal kamenem, až doluo do moře spadl, ale jiní Turci, jeho tovaryši, zase mu pomohli do galle. A tak netoliko s řebříčku, ale i z bárky kamením jsme je vyházeli a řebřík nahoru vtáhli, ač velmi na nás zhusta šipkami stříleli i z ručnic, ale naše terče dobře nás před šipkami hájily.

Vtom když naše střelba z navi šla, hned se od nás ty galle oddalovati počaly a jich střelbau nám tak škoditi nemohly, jako když u naší samé navi byly, ač nicméně vždy předse k nám střílely, neb na každé té galli měli napřed uprostřed hrubý kus, který nesl kauli železnau malé pěsti zhraubí a vedlé něho dva malá kausky, z každé strany jeden, kteří kaule nesly železné, zhraubí co slepičí vejce, krom duplhákuo, puolhákuo a ručnic.

V tom jich nejprvnějším vystřelení největší nám škodu udělali, neb u naší u samé navi stáli. Než byť nás byli tak pod spuůsobem přátelství a pokoje nepodvedli a my byli dokonale věděli, že nepřátele jsau, byli bychom jim hned s počátku tak blízko k nám nedali, ale na ně zdaleka stříleli; než poněvadž náš patron i jiní panuov Benátčan měšťané kupci a poddaní, kteří po moři handlují, pod velikau pokutau veliké a přísné přikázání mají, aby císaři tureckému a jeho poddaným žádné příčiny žádnau věcí nedávali, aby pokoj a smlauva, kterauž páni Benátčané s tureckým císařem ustavičnou mají, tím rušena nebyla, protož náš patron začítí jest nesměl, aby příčiny nedal, až oni začali.

Vtom též když na nás stříleli, prostřelili nám naskrz náš veliký strom, na kterým veliká plachta visela, a kdyby byl o tři lokty vejš uhodil, byl by kuoš i velikau plachtu se vším doluo

srazil; to kdyby bylo dolů upadlo, drahně by nás pobilo a potlauklo a ztraceni bychom byli, ale Pán Buoh všemohúcí sám nás ostříhati a toho uchovati jest ráčil.

Když to střílení mezi námi trvalo, tehdáž ticho bylo a žádného větru nebylo a naše nave nic nešla, než skuoro na místě stála. A protož nemajíc větru, obrátiti ani hnauti jsme se s naví nemohli a oni k nám co k cíli stříleli a nejvíc do zadku lodí, neb jsme zadu neměli než 2 hrubé kusy u temonu; než abychom byli měli vítr a se s naví hejbatí a obracovati mohli, jinač bychom jim naši střelbau byli škodili. Než ten fortel oni před námi měli, že k nám se přitáhnauti vesly a zas od nás odjeti mohli, neb hned jak jsme my na ně naši střelbu vypustili, od nás se zdalovati počali, a když která galle svau střelbu na nás vystřelila, ta nazpátek se táhla a znovu a znovu nabíjela, a jiná, která nabito měla, přiblížice se k nám opět vystřelila.

A tak to střílení a šarvátka mezi námi od počátku až do konce trvala na puol druhé hodiny i víc, že oni k nám a my k ním sme stříleli; neb když k nám počali stříletí, mohlo býti okolo oběduo, 4 hodiny na den. I nemohauce na nás nic míti a vidauce, že se jim s počátku nezdařilo a nave šturmovati ze nemohau, i přestali stříletí a zadu pozuostávati, a tak strhše se všechny čtyři v hromadu, vezly se za námi zdaleka pomalu. Ta pak pátá, která proti nám se plavila, spustivše plachtu stála před námi na puol míle české, dívajíc se našemu potýkání; tak tomu někteří marynáři chtěli, což i podobné jest, že ta pátá napřed na špehu stála, aby snad vnenadále nám na pomoc nepřišel nějaký šíf neb galle, neb dobře Turci věděli, že páni Benátčané celé léto vždycky dvě neb víc gallí mají u ostrovu Cypru, které podlé ostrovu sem i tam se vozíce jej opatrují. Protož obávali se, aby snad ty galle slyšíc střílení nám na pomoc nepřispěly, vědauc dobře, že na té cestě jsme. A když tyto čtyři k nám střeletí přestaly, ta pátá táhla se vesly od nás daleko po levé straně, a minuvše nás, připojila se k těm čtyřem zadním; a tak pospolu všech pět jsme za námi viděli od naší nave vzdálí asi malé čtvrt míle české.

Kapitola 67

Které osoby na navi a kolik jich z pautníkuov, též i marynářuov pacholkuov v té šarvátce, kterau jsau pautníci s Turky na moři měli, postřeleno a zbito jest

V tom střílení a šarvátce zabito a zastřeleno v naší navi, kteří tu hned na místě ostali, 9 osob, 5 pautníkuov a 4 marynáři pacholci, krom co jich zraněno bylo a potom zemřelo. Neb zastřelen jest byl jeden dobrý člonek stavu rytířského z švábské země, pan Jakub z Hundtpis, který v Jeruzalémě na rytířstvo pasován byl, na té cestě tovaryš muoj milý.

Ten když střelba na nás od Turkuov šla, lehl také na podlahu za kotev, neb tu ležela, která nám byla v moři ostala, když jsme nejprve k Jaffě přistali a kotve zavrhli; tu nalezše zase, marynáři na placu v navi na podlaze jí byli nechali a ještě vně k navi nepřivázali, kde bývala. Protož neboštík domnívaje se, že bezpečnější před střelbau bude, za ní se položil, ale neštěstí přišlo, že kaule, proskočivše skrze navi, kus ramene levého a dásně všecky i s bradau mu ustřelila, a on hlavau na podlahu kynuv, tak jakž se byl položil, hned umřel, neb jsem tehďáž blízko od něho byl. Smiluoj se Pán Buoh nad duší!

Těž zastřelen jest druhý dobrý člověk stavu rytířského Nydrlander, který v Jeruzalémě na rytíře pasován byl; tomu kaule břicho rozstřelila, že se z něho střeva vykydla.

Zlatník nějaký Francauz z města Amiens jest zastřelen. Také i čtvrtý pautník Nydrlander z města Mechel. Také jest zastřelen bílý Mauřenín, služebník biskupa z Cypru.

Z marynáruov pacholkův pak byl jeden zastřelen z ručnice nahoře v koši velikého stromu, neb dva marynáři, jakž plachtu spauštěli nad košem velikého stromu, tak tam nahoře v koši ostali; a ten jeden když byl zastřelen, druhý vida svého tovaryše umrlého, nechtěl déle v koši ostati, než rychle po jednom provazu se dolu spustil do nave. A vtom, když se spauštěl, byl raněn dvěma šípkami, jednau v hlavu, druhau v nohu v lejtku, ale neškodně.

Zastřelen byl také z ručnice druhý pacholek marynář na předku lodí. Item jiný marynář dole, který pomáhal puškáři kusuov nabíjeti; a sic ještě jeden marynář. Postřelen byl také kulí z kusu i pátý pacholek marynář Slovák, kterýž potom od toho i umřel. Puškáři jednomu našemu byla kulí z kusu hrubého ruka levá ustřelená, i on potom umřel. Byl s námi na navi jeden mládenec okolo 20 let, pautník, syn jednoho znamenitého měštěná z Benátek, znamenitého rodu Contarenu; tomu kus zadku kaule ustřelila, kterýž potom od toho umřel. Z nás pautníkuov, též i marynáruov pacholkuo několik raněných bylo, a nejvíce šípkami, neb i já jednau šípkau v levau nohu raněn sem byl, ale neškodně.

Ty postřilené kázal patron hauněmi přikryti, aby jiní hledíc na ně se nestrachovali. Když Turci k nám stříletí přestali a podál za námi ostali, patron rozkázal tesařům zadu nahoře v navi prodělati čtyři díry a k těm jsme vtáhli 4 kusy střelby neveliké, k každé jeden, a tak jsme zadu v navi měli 6 kusuo, chtěli-li by Turci opět prvnějšího s námi hráti, abychom je měli čím přivítati.

Těž patron kázal všecky praporce, které jsme v navi měli, ven vystavěti, neb jsme měli zadu na navi ustavičně, když jsme se plavili, postavený náš pautnický praporec bílý hrubý co

fendle knechtská, na něm byl kříž dvojitý červený se čtyřmi malými křížky, erb města Jeruzaléma. Též jsme měli druhý praporec benátský červený, na něm byl sv. Marek namalován, erb panství panů Benátčan, a sic jiných menších praporců červených několik, na kterých erby pána lodí namalované byly. Ty sme všechny zadu po stranách v navi vystavěli, tím znamení Turkům dávajíc, že sme jích nepřátelé a jim se brániti chceme; byli bychom také rádi kázali dáti bubnauati, ale i ten buben, který sme na navi měli, zrádci nám střelbau rozrazili.

Když jsme sobě již střelbu i jiné všechny věci na navi zase zřídili a přihotovili, patron rozkázal přinesti nahoru láku dobrého vína, a tu postaviv na dno, druhé hořejší vyrazil, a my berauce sobě z láky víno čískami cínovými, i pili jsme. Též nám přinesli chleba biskoktů a štyryonu, ryby na studeno vařené, neb ten celý den na našem ohništi nic vařeno ani ohně nebylo. Tu jsme jedli a dobře se napili a hned po té veselejší a lepšího srdce jsme byli, očekávajíc, skuoro-li zase k nám Turci stříletu budau.

Okolo nešporuo opět těch všech 5 gallí pospolu, jedna vedle druhé s vytaženými plachtami, větrem i vesly se táhnauc k nám se přibližovali, a na nás stříletu z kusuo počali, a nejmíc stříleli k velikému stromu; neb by nám byli rádi velikau plachtu doluov srazili. Též my zadu z navi proti nim jsme stříleli a jim k nám blízko přibližovati se nedali.

A když ze všech pěti gallí 16krát k nám vystřelili, ale vždycky krátce stříleli a nave se chybovali, neb žádná ta kaule z těch 16 do nave nepřišla, než všechny do moře padaly; i vidauc, že na nás nic míti nemohau, stříletu přestali, než za námi se vždy zdaleka plavili ostatek toho dne i tu celau noc a vždy ten tichý vítr trval.

Tu noc my všickni pautníci leželi jsme nahoře na placu v navi a polovici nás nespalo a ponocovalo až do puolnoci, a jiní potom až do dne, ač však hned skuoro všickni tu celau noc jsme nic nespali. Ten večer okolo dvau hodin na noc naše mrtvé, kteří v té šarvátce od Turkuov postřeleni byli, svlékavše je na větším díle skuoro všechny do naha, do moře jsme vmetali; mezi jinými též i nebožtíka pana Jakuba z Hundtpis v košili, v sedění a v botkách, které na nohách měl, do moře jsme vpustili, ne s malým pláčem švagra jeho pana Jana z Rechperku a služebníků jich i nás některých pautníkuov. Pán Buoh všemohúcí rač jim všem dáti věčné odpočinutí! Každé to tělo do moře uvržené plovalo a se nepotopilo. V středu pak 15. dne měsíce září ráno dosti jsme špatný vítr měli po levé straně od poledne a neviděli jsme než nebe a moře, krom po pravé straně na puolnoci viděti bylo zemi dosti blízko.

Těch pak 5 tureckých gallí vždy za námi jsme zdaleka viděli pospolu se plaviti, jsauc vždy nahotově jim se brániti. A když již k večerau se nachylovalo okolo 20 hodin, opět všech těch 5 gallí pospolu se zšikovavše jedna vedle druhé větrem i vesly se za námi tuze táhli, tak jako by na nás opět udeřiti a stříleti chtěli; a když od nás byli ještě dosti podál, i táhnauti se k nám vesly přestali; než obrátivše plachty a galle špici na puolnoci, k zemi se jedna za druhau od nás pustili a vezli, takže v malé chvíli jsme je s očí ztratili a jich více neviděli.

Tu my všickni sešli jsme se na plac vprostřed lodí, a poklekše na kolena, zpívali jsme s radostí Te Deum laudamus a chválili jsme Pána Boha všemohúcího a jeho svaté milosti děkovali, že jest nás ráčil ostříhati a uchovati od těch tureckých psuov ec.

A tu večer rozkázal nám patron přinesti vína, chleba biskoktuo a sordelí ryb z láku, a my sedíce tak na zemi na podlaze pod plachtau (neb jsau nám Turci naše štoky, za kterými jsme jídali, střelbau rozráželi) jedli jsme a se posilnili, neb jsme ještě byli ten celý den nic v hrdle neměli. Též tu noc jsme všickni leželi nahoře na navi na plácku, a rozdělivše se na tři díly, jedni po druhých jsme ponocovali, neb vždy jsme ještě Turkuom nevěřili, aby se na nás zase nenavrátili.

Září pak měsíce dne 16., to bylo ve čtvrtek, ten celý den dosti dobrý jsme vítr měli i noc, a nic nikdež nebylo viděti než nebe a moře. Ten den teprva ráno na našem ohništi v navi oheň zadělali a oběd nám vařili; i obědvali a večereli jsme na plácku sedíc na podlaze v navi, neb naše štoky, za kterými jsme jídali, nebyly ještě zase zpraveny.

Sedmnáctého dne měsíce září, to bylo v pátek ráno, měli jsme ten celý den i noc dosti dobrý vítr po pravé straně od puolnoci, který nás hnal na poledne. Okolo nešporuo počali jsme viděti velmi zdaleka hory od ostrovu Cypru. Ten večer umřel v naší navi náš puškář, kterému byli Turci v šarvátce ruku ustřelili, a do moře jest uvržen. Smiluoj se Pán Buoh nad duší!

V sobotu, září měsíce dne 18., ráno se vítr proměnil a vál od poledne dosti tuze, srážeje nás z naší cesty na puolnoci. Ten den před obědy umřel v naší navi jeden pacholek marynář Slovák, který v šarvátce byl hrubě postřelen; toho také do moře uvrhli. Pán Buoh dej dušičce věčné odpočinutí!

Po poledni viděli jsme velikau lodí neb navi zdaleka před námi se plaviti až skůro do večera, sic nebylo nic viděti než nebe a moře. V neděli pak 19. dne měsíce září měli sme dobrý stranní vítr a hned ráno počali jsme viděti před námi zdaleka ostrov Cyprum, hory a vrchy jeho, a k němu jsme se přibližovali. Toho dne po samých obědích umřel v naší navi jeden

mládenec z Benátek, znamenitého rodu Contarinu, který v šarvátce od Turkuo v zadek byl postřelen; toho náš patron velmi plakal a litoval. A poněvadž jsme již před námi viděli a nevelmi daleko byli od ostrovu Cypru, protož patron nechtěje, aby tělo jeho do moře uvrženo bylo, rozkázal tesařuom (ačkoli neděle byla) z prken truhlu udělati a vnitř posmoliti; potom tělo mrtvé toho mládence do ní vložili a ji zabezdili, a zevnitř též posmolivše, vprostřed lodí na plácku na větru státi nechali.

A tak v té šarvátce, kterau jsme s Turky na moři měli, jest zastřeleno v naší navi 12 osob, 6 pautníkův a 5 marynářuo pacholkuo, a dvanáctý náš puškář, a ti 3 nebožátka, kteří tomu tureckému hejtmanu prezent dovezli, jsau jati. Pán Buoh rač jich pomocník býti! I ztraceno jest jich v té šarvátce všech 15 osob. Velikau-li jsme my pak škodu naší střelbau Turkuom udělali a mnoho-li jsme jich postříleli, toho se věděti nemůže; než jak marynáři pacholci (kteří druhého dne v středu po té šarvátce nahoře v koši byli) pravili, že na těch čtyřech gallích, které se s naší naví potýkaly a na nás střílely, bylo vesel na 20 vyzdvižených, když se k nám naposledy táhly a přibližovaly, což jisté znamení jest, že jsau ty osoby postříleny neb raněny musely býti, když jsau táhnauti nemohly. Ten den před večerem měli jsme dobrý a tuhý vítr, který nás hnál naší cestau k Cypru ostrovu. Ale asi dvě hodině na noc utišil se a skuoro nic nevál až do dne; však vždy pomalu k Cypru sme se přibližovali.

Kapitola 68

O přistání pautníkuov s naví k ostrovu Cypru a portu Salinu; item o huoře neb vrchu Svatého kříže a kostele na něm

Dvatcátého pak dne měsíce září, to bylo v pondělí, ten tichý vítr vždy trval, však jsme již nedaleko byli od břehu ostrovu Cypru, neb hned ráno viděli sme před námi ves Salinu, k které jsme měli s naví přistati.

Když sme byli od země asi 2 míle české, kázal náš patron plachty spustiti; velikau plachtu když spustili, několik set šipek z ní vybrali, které v ní vězely, jimiž Turci v šarvátce na nás stříleli, a vězelo jich jistě v samé toliko veliké plachtě na 300 krom jiných plachet, a co jich všudy zevnitř okolo v navi vězelo. Když plachty spuštěny a svázány byly, rozkázal patron pacholkuom marynářuom s vesly do bárky, a přivázavše navi k bárce, táhli na bárce vesly a navi za sebau. A když jsme již byli nedaleko od břehu, uvrhše kotve do moře, stáli jsme s naví

na místě, to bylo okolo 3 hodin na den, a patron rozkázal ze 4 kusuo vystřeliti, tím znamení dávaje, že jsme přátelé.

A tak 10. dne měsíce září v pátek, plavili jsme se od Jaffy a země Svaté přeč, a 10. dne v pondělí přistali jsme k ostrovu Cypru k portu Salinu. Stála tu v portu v Salinu nedaleko od nás veliká nave benátská, kterau tehdaž ladovali; z té navi patron všedše na svau bárku, vezl se k nám do naší navi, aby zvěděl, kdo jsme; a tu se s naším patronem vítal a náš patron mu o naší příhodě, kterau jsme s Turky měli, rozprávěl, a jeho vodě po navi, jemu ukazoval, kterak jsau nám Turci naší navi zprostřelovali, potom ho k obědu zval.

Po obědě vsedavše pautníci do bárky toho patrona, který s námi obědval, neb nám ji byl puojčil, která větší byla než naše, a vloživše to mrtvé tělo s truhlau do ní, i vezli jsme se k zemi, a vystaupivše na břeh, marynáři pacholci vzali na vesla tu truhlu s tím mrtvým a nesli ho k kostelu k pohřebu a my pautníci šli za ním vyprovázějíc jeho, neb jest tu na břehu nevelmi daleko od moře klášter jakýs neveliký a kostel při něm, slove u svatého Lazara. V tom kostele marynáři vykopali hrob u dveří kostelních, které jsau na puolnoci, a do něho to mrtvé tělo jsme pochovali, a sezpívavše mu Salve Regina a Animas fidelium, Pánu Bohu jsme ho poručili.

A tak ze 12 osob z našich, kteří postřileni byli, tomuto jednomu se dostalo v zemi ležeti, jiní všickni do moře vmetáni byli. Pán Bůh ví, kam sau se jich těla dostala ec.

Tuto toho pominauti nemohu, abych o tom zmínky neučinil, že jsau mnozí lidé, kteří tomu věří a z toho se svésti nedají, že moře žádného pankharta, nevěstky a umrlého na sobě netrpí, než že se hned po tom trém bauří; ale mejlí se, neb dobře možné není, aby mezi sto, dvěma neb třmi sty i víc osobami, kteří, jak se trefuje, na jednom šífu spolu bývajíc, některý mezi nimi z levého boku nebyl. Mlčím pak o celé armádě, 30 neb 40 i víc gallích, kde se jich několik tisíc pospolu plaví; tolikéž o ženském pohlaví to se ví, že nevěstku i jinú moře na sobě trpí a snáší a pro ní se nebauří. Tolikéž že umrlého moře na sobě trpí, tomu ted' sám porozuměti a to poznati můžeš po tomto mládenci, který umrlý na naší navi byl, v neděli puol dne a tu celau noc a v pondělí až do poledne, a proto se moře nic nebauřilo, nébrž tu celau noc tiché a pokojné bylo, též i ráno v pondělí, až jsme ho na břeh vyvezli. Než tak tomu rozuměj, že moře v sobě nic mrtvého netrpí, co do něho uvrženo jest, a ono jím vládne, neb to hned k zemi a k břehu žene a netoliko nic mrtvého, ale ani nic jiného, co plove, ono v sobě netrpí, aby toho časem svým k břehu nepřihnal; neb by ty se tejdén, 3, 4, 5 nedělí i víc po moři plavil, nic na něm plovati neuhlédáš, žádného dříví, ani co jiného, leč by to nedávno z něčeho, z lodí neb

bárky, vyvrženo bylo, než jest moře samo v sobě čisté. Duvod toho jest (že všecko k břehu žene) tento: když stojíš na břehu mořském, vrz do moře co nejdál muožeš, co plove, kus dřeva neb cožkoli jiného, tehdy nepoploveť to dál do moře, než po malé chvíli k břehu zase připlyne ec.

Když již bylo po pochovávaní, i šli jsme my pautníci z Salinu do městečka Arnyky, které leží od Saliny malé čtvrt míle české; tu každý hospodau se opatřil. Já pak s panem Janem z Rechperku a služebníky jeho stáli jsme hospodau v nějakém domě, který přináleží k klášteru bosáckému svatého Františka, v městě Nykosí; v něm jsme ostatek toho dne i noc ostali.

Dne pak 21. měsíce září v auterý zuostali jsme v naší hospodě; a když bylo po večeři, vyšli jsme z městečka ven, jsauc toho úmyslu jíti na huoru Svatého kříže. Pan Jan pak z Rechperku najal sobě koně, na kterým jel, ale jeho tři služebníci šli při něm se mnau pěšky. Šel též s námi z toho domu, v kterém jsme hospodau byli, domovník, který nám cestu ukazoval; i šli jsme asi hodinu na noc neb víc, dobrau míli českau od městečka Arnyky do jakés vsi, v té jsme přes noc leželi.

V středu pak 22. dne měsíce září ráno asi 2 hodině přede dnem šli jsme z té vsi – a ušli do dne míli českau – až pod vrch Svatého kříže; před vejchodem slunce počali jsme jíti nahoru na vrch.

Ten vrch Svatého kříže leží v ostrovu Cypru od břehu mořského na dvě míle české, a jest vysoký, tak tomu chtějí, že vyššího vrchu ve všem ostrovu není nad tento; neb svatá Helena, když se z Jeruzaléma zase do Konstantynopolis navracujíc plavila a k Cypru ostrovu přistala, všedše na tento vrch, kostel nahoře na něm založila a stavěti dala a jej u Svatého kříže jmenovala, po čem i vrch jméno má, a v něm kausek dřeva kříže (na kterým Krystus Pán umřítí jest ráčil) zanechala, kterýž až podnes tu jest a pautníkuom se ukazuje. I šli jsme na vrch nahoru a jest na něj dosti povolno jíti, neb stezka nejde upřímo, než sem i tam se točí nepříkře. Asi v polovici vrchu aneb víc nahoru jda, jest na pravé ruce u stezky kostelík neveliký a domek při něm, slove u svaté Barbory; do toho jsme vešli a sobě odpočinuli a potom odtud dále šli až nahoru na vrch do kostela.

Tu na vrchu nahoře jest kostel čistý, dosti veliký, ale neklenutý, slove u Svatého kříže. V tom jsau proti vejchodu 3 kapličky neveliké vedlé sebe, do kostela odevřené, jedna na pravé, druhá na levé straně a třetí mezi nimi vprostředku, a ty jsau místo kuoru, a před nimi přehrazeno mřížkau dřevěnnau. Ta pak prostřední kaplice jest okrauhlá a nahoře též okrauhle sklenutá; v

té stojí dole kříž dřevěný, dosti hrubý, pozlacenými stříbrnými plechy obitý, vprostřed toho nahoře, kde se kříž v hromadu spojuje, jest v něm čtverhraně vydlabáno co malá almárka, a tu v té za sklem jsau dva malá křížky vedlé sebe, jeden menší, druhý větší; po pravé straně ten menší křížek jest udělaný z kusu dřeva kříže, na kterém Krystus Pán umučen byl; druhý větší křížek jest udělán z kusu kříže, na kterém onen lotr visel, který s Pánem ukřížován byl, Pánu po pravé straně. Těchto křížkuo tu svatá Helena nechala, jak jsem o tom napřed zmínku učinil.

Těž tu dole u toho kříže jest stříbrná ruka, a jak nám pravili, že v ní ruka svaté Barbory. Také v tom hrubém kříži nad tau stříbrnou rukou vězí kus hřebu, kterým Pán na kříži byl přibit, a udělaná jest naň stříbrná čepička, kteréhožto kusu hřebu též svatá Helena tu zanechala. Neb svatá Helena, navracující se z Jeruzaléma zase do Konstantynopolis, hřeby ty, které byla v Jeruzalémě s křížem nalezla, kterými Krystus Pán na kříži byl přibit, s sebou vzala, spolu s jednou částkou dřeva kříže svatého, a jeden když se od Cypru ostrovu přeč plavila, do moře uvrhla, neb veliká bouře na moři vznikla, takže všickni o životech svých pochybovali a k smrti se strojili. Tehdy svatá Helena nevědauc, co činiti má, hřeb ten jeden, kterým Krystus Pán na kříži byl přibit, do moře jest uvrhla a hned se moře upokojilo a bouře přestala, neb až podnes to moře na tom místě slove moře svaté Heleny, vlasky říkají golfo de sancta Helena, latině sinus Sancte Helene.

Druhé dva hřeby s sebou až do Konstantynopoli přinesla a jeden z nich do helmu syna svého císaře Konstantýna udělati a vkovati dala; z druhého udidla koni císařovu udělati kázala. O tom sobě přečti *Historiam ecclesiasticam tripartitam*, lib. 11, cap. 18; item *Theodoriti episcopi Ecclesiastice historie* lib. 1, cap. 18.

Tento kostel zpravují a v něm službu boží puosobí řečtí i římští kněží spolu, neb řečtí kněží drží kapličku tu po pravé straně a Římané druhau po levé. Jest také tu při kostele na tom vrchu jakýs domek, v kterém svouj příbytek a komory mají každý zvlášť, neb tehdaž tam byli dva řečtí kněží a jeden římské strany mnich Vlach v černé kápi; ten okázal nám kříž a jiné věci, které se tu okazují. I vedl nás do svého příbytku a dal nám vína, sejra, chleba a cibule, tu jsme s ním jedli. A když mezi jinou řečí jsme mu rozprávěli o naší příhodě, kterau jsme s Turky na moři měli, pravil, že jest toho dne, totiž v auterý, to střílení slyšel tu na huoře Svatého kříže; toho mu též řečtí kněží posvědčovali, že oni tolikéž slyšeli, čemuž jsme my se velmi divili, že tak daleko po moři slyšeti jest a se rozlívá, neb tehdaž, jak hádám, na 20 mil českých jsme ještě od ostrovu Cypru byli, když jsme tu šarvátku s Turky měli.

Tu pojedše a požehnavše toho mnicha, i šli sme zase dolů s vrchu na půl druhé míle české až do jakés vsi; v té jsme posnídali, potom odtud jsme šli domuov.

Když jsme byli ještě asi míli dobrau českau od městečka Arnyku, přišli jsme do jakého audolí, v kterémžto jest klášter čistý, maje ambit veselý, pomorančovými stromy osazený, a kostel při něm nový, nedávno dostavený; na klášteřu se tehdaž ještě stavělo. Slove klášter svaté Anny, jsau v něm všecko mniší řečtí, kteří nám kostel otevřeli a do něho nás uvedli, i sic po všem klášteře zvodili. Také nám pravili, že ten kostel nedávno před kolikas lety založen a staven, z příčiny té jest založen, že nějaký chudý člověk na tom místě kopaje, chtěje sobě tu chalaupku stavěti, našel a vykopal tabulku dřevěnnau, na které byl namalovaný obrázek svaté Anny; ačkoli ta tabulka v zemi byla, však malování její se nepohnulo a nepokazilo, než v své celosti ostalo. Protož lidé to vidauc a divíce se tomu, kostel ten a klášter na tom místě založili a stavěti dali. Odtud jsme šli zas až do městečka do naší hospody; tu jsme večeřeli a přes noc ostali.

Kapitola 69

O jízdných, kteří Albanezi slovau, kteréžto páni Benátčané v ostrovu Cypru chovají pro obranu téhož ostrovu

Dvadcátého třetího dne měsíce září ve čtvrtek před obědy jezdil po městečku Arnyku trubač a traubil zhuoru i sic po všech okolních. I sebralo se v malé chvíli víc než na 30 rejtharuov, kterým Albanezi říkají, a ti stáli na břehu při moři u Saliny; neb ráno bylo vidíno koliks gallí na moři a to do městečka oznámeno. Mají páni Benátčané v Cypru ostrovu na 300 i víc jízdných, kterým z rok do roka žold platí, a ti bydlejí sem i tam všudy po ostrově ve všech, a když se jaké šífy neb galle na moři okolo ostrovu vidí, tehdy se hned věděti dá z té strany ostrovu do měst neb městeček a vsí odtud nejbližších od těch, kteří ohně okolo ostrovu pálí, jak o tom máš napřed. Tu hned trubač vseda na kuoň, jezdí traubě po všech tu okolo ležících. Tehdy ti rejthaři neb Albanezi hned jsau nahotově na svých koních a sjíždějí se k břehu k moři, kde port, a tu stojí, až zvedí, jsau-li ty šífy neb galle přátelské čili nepřátelské. Jsau-li přátelé, tehdy jedau zase domuov, jsau-li pak nepřátelé, tehdy jim nedají a brání na zem vystaupiti. A těch Albanuzo se sjede v hodině 20 neb 30 i víc s terčemi a dřevci, na kterýchžto mají nahoře praporečky dvojité, modré a červené; též mají svého fendrycha na koni s praporcem červeným, na němž malovaný jest vorel, erb království Cypru ostrovu.

Rovně tím štrychem jedau co husaři, než že mají jakés klobauky na hlavách vysoké, sic jim někteří říkají stradeoti.

Tyto rejthary páni Benátčané z rok do roka proto v ostrovu Cypru chovají, neb se trefuje, že Turci a jiní mořští zloději připlavují se k břehuom ostrovu Cypru a vystaupíc na zem vsi, které nedaleko od moře leží, vyplundrují a lidi zajmau a škodu učiníc odtud se přeč plaví. A protož jak se jaké šífy neb galle při ostrovu uhlédají, hned se k těmto rejtharuom skrze trubače dá věděti, kteří sjedauc se nepřáteluom na zem vystaupiti a škody jim v ostrově dělati nedají ec.

A tak ten hejtman, s kterým jsme šarvátku na moři měli, s svými gallemi se viděti dal, a jak tomu rozuměti, že jest se proto tudy pustiti chtěl mimo ostrov, jestliže by tu v portu v Salinu sama toliko naše nave stála, aby usekaje provazy od kotví a přiváže za provaz navi k některé galli, jí s sebau přeč vzal a odvez, neb ty naše jaté tři osoby, které mu prezent byly dovezly, bezpochyby že jsau mu pověděti musely, kdo jsme a kde přistati míníme. I věděl jest dobře, že jak k břehu přistanem, z nás pautníkóv žádný v navi neostane než čeled patronova; protož domníval se snadno naší navi vzíti a s sebau odvézti, neb o této druhé navi benátské, která tu v portu stála, jest nevěděl, ale to jest ho zmejlilo. Neb hned jak bylo dáno věděti do městečka, že nějaké galle viděti jest, a patrona našeho se to doneslo, i porozuměl tomu, že by to ty galle byly, s kterými jsme šarvátku měli, a tudy že se darmo neplaví, než že nějakau škodu učiniti míní. A protož hned z městečka drahně střelcuov s puolháky do navi k obraně její vypravil, tolikéž v druhé benátské navi, která tu stála, kteréžto Barca říkali, bylo na 50 střelcuov s puolháky. Jak ty galle zdaleka se uhlédaly plaviti, tehdy hned obě nave kotve z moře vytahovaly a proti ním se pustily, neb vítr dobrý byl. Ale ten hejtman těch gallí vida, že mu se po jeho vuoli nevede a jeho předsevzetí že ho zmejlilo, a dobře rozuměje, že by proti těm dvěma velikým navem nic nevyhrál, než že by na plnau trefil, ihned zdaleka s svými gallemi na utíkání se dal a uhnul se od ostrovu na levau ruku zas k zemi turecké, že ho víc viděti nebylo. Naše pak nave a Barca navrátily se zase a uvrhše kotve do moře stály na prvních místech a Albanezi rejthaři postávše tu na břehu chvíli, zase domuov se rozjeli. Tomu pak hejtmanu neb mořskému zloději těch gallí, s kterým jsme šarvátku na moři měli, jak nám o tom v Cypru ostrovu pravili, říkali Piero Reiz, to jest Petr pravým jménem a přijmím Reiz ec. A tak jsme z Salinu šli zas do naší hospody a tu ten den ostali.

V pátek pak, to bylo 24. dne měsíce září, opět lermo bylo a trubač jezdil na koni po městečku zhuoru traubě, neb byla vidína veliká nave na moři, která se k ostrovu Cypru plavila a přibližovala. Tu opět Albanezuov rejtharuov v Salinu se sjelo okolo 40 koní a ti na břehu stáli

očekávajíc té navi. My též šli jsme z městečka k moři dívati se, co bude. A tak když ta nave větrem plavíc se mohla býti asi od země na puol míle české, vystřelili na ní z jednoho kusu tím znamení dávajíc, že jsau přátelé. A přiřplavivše se blíž k břehu nedaleko od naší navi spustivše plachty, kotve do moře uvrhla a tu na místě stála a na ní z několika kusuov vystřeleno bylo. (A tak v portu u Saliny stály pospolu tři veliké nave, dvě benátské a třetí naše pautnická). Tu hned hejtman té navi všedše na bárku, vezl se k nám k zemi a oznámil, že jest nave panuov Benátčan, které říkají Barciot, na které přivezl z Benátek žoldáty (to jest vlaské knechty) kteří mají býti v městě Famagustě. A tak rejthaři Albanezi zase domuo se rozjížděli a my tu chvíli pobyvše také jsme se zase do městečka navrátili a v hospodě až do jitra ostali.

Dne 25. měsíce září v sobotu celý ten den jsme ostali v naší hospodě. Před večerí přijel do naší hospody jeden mnich z města Nykosý z kláštera svatého Františka, který ten duom, (v kterým jsme my hospodau byli) na místě všeho konventu zpravoval a jeho jako hospodářem byl. Toho jsme přivítali a on nás i večerel s námi a přes noc tu ostal.

Kapitola 70

O hlavním městě ostrovu Cypru, Nykosya řečeném

V neděli ráno, to bylo 26. dne měsíce září, ostali jsme v naší hospodě. Po večerí asi hodinu před večerem vsedl jsem já s třmi služebníky pana Jana z Rechperku na káru, kterau jsme sobě najali a tu dva voli táhli, i jeli jsme z městečka Arnyky jsauc toho úmyslu jeti do města Nykosý. Pan Jan pak z Rechperku jel na koni, kterého sobě najal, a mnich náš hospodář jel s nim při nás na oslu. A tak jsme jeli skuoro dvě hodiny na noc až do jakés vsi dvě míle od Arnyky, tu jsme přes noc ostali. V pondělí dne 27. měsíce září ráno vstavše asi dvě hodině přede dnem, i jeli sme odtud až k jakémus samotnému domku od té vsi 16 mil vlaských ležícímu, tu jsme posnídali a na hodinu pobyli. Potom jsme jeli dále až do města Nikosye; tam jsme přijeli po poledni a šli s mnichem našim hospodářem do kláštera svatého Františka a v něm jsme hospodau byli.

Leží Nykosya město od městečka Arnyky a portu Saliny 6 mil českých, ač někteří míň počítají, jen toliko 5 mil. Tu v klášteře udělavše kolací, i procházeli jsme se po městě. Toto město Nykosya jest přední a hlavní město království a ostrovu Cypru, metropolis insule Cipri, v kterémžto byla jest prve před lety stolice králuov cyperských, kdež dvorem bývali. Ale léta Páně 1473 poslední král cyperský Jakub, pro zachování království svého před svým sausedem

Turkem chtěje se s pány Benátčany spřízniti, pojal sobě za manželku dceru jednoho znamenitého benátského měštěnína a nedlauho s ní pobyv umřel a jí po sobě těhotnau zanechal, poručivše jí i s děřátkem k opatrování panuom Benátčanům; kteráž potom porodila syna, pravého dědice téhož království, kterýž nedlauhý čas živ jsa v dětinství umřel. A tak království a ostrov Cyprus poručníkuom panuom Benátčanuom pod vladařství a zpravování přišel, kterýžto až podnes pod jich mocí a panováním ostává.

To město Nykosya jest dosti veliké a čisté město, leží drobet v dolině, ale však jest okolo města rovšina, teče skrz ně skuoro prostředkem města voda, potok dosti hrubý, jak znáti, a říkají mu Potamo, ale tehdáž byl všecken vysechl; a jsau přes tu vodu na několika místech mostky kamenné. Město má okolo sebe zed prostě stavenau z štukového tesaného kamene po starodávnu. Jsau též v něm někteří čistí domové, ale všecko skuoro bez krovuo, jak obyčej v těch krajinách. Též jest v městě drahně zahrad a stojí a roste v něm několik palmových stromuo. Mezi jiným stavením jest čistý kostel svatě Žofije, hlavní toho města stavení, všecken z štukového tesaného kamene a jsau v něm kanovníci.

Stoje obličejem proti kuoru v témž kostele po pravé straně, v jakés kaplici do kostela odevřené stojí v kautě hrob veliký, z jednoho kusu vytesaný, 12 mých pídí zdýlí, zšíří 5 a 7 od země zvejší a ztlauští po krajích dobré pídi. Tento hrob okazovali nám kněží a pravili, že jest udělaný všecken z drahého kamene, kterému jaspis říkají, a tak drahý, že ho dobře, zač by stál, šacovati nemohau, neb jest pěkné barvy nážluté a červené, od přirození tak spolu smíšené, má také přikryvadlo neb víko okrauhlé z téhož kamene udělané. O tomto hrobu nám potom v klášteře mniší rozprávěli, že by těch časuov, když Krystus Pán na tomto světě ráčil býti, jeden cyperský král Krystu Pánu tento hrob dělati dal, kdyby byl přirozenau smrtí umřel, aby tělo jeho v něm pochováno bylo; ale to jestli tak, já nevím.

Z toho kostela ohledavše jej šli jsme zase do klášteřa, kde jsme hospodau byli, kterýžto klášter svatého Františka jest dosti veliký a při něm kostel čistý, ač sic v tom městě jest ještě jiných kosteluov několik. Před večerí vedli nás mniší do kostela a potom do kaply a tu rozsvítili 4 svíce veliké oskové a všickni poklekli a my s nimi. I okazoval nám gardyan jich svátosti, které v tom klášteře mají: nejprv koliks velmi malých kauskuo dřeva kříže Krysta Pána, potom ruku svatého Barnabáše, prst svatě panny Kateřiny, jednu kost svatě panny Barbory, kus ruky svatého Jiří rytíře a jiných mnoho svátosti, kterých sem pro krátkost nepoznamenal. Vstavše z té kaply jsme zase šli do kostela a odtud do klášteřa a tu jsme večereli a přes noc ostali.

Dvadcátého osmého pak dne měsíce září v auterý, to bylo na den svatého Václava, dědice českého, ráno slaužil nám mši jeden mnich v kostele. Po mši šli jsme do kláštera a tu přinesli nám a dali pítí mniší vína velmi dobrého, starého a silného, a tak nám pravili, abychom tomu jistě věřili, že jest to víno padesátileté. Posnídavše šli jsme z kláštera a se po městě procházeli a sobě najali 5 koní, na kterých jsme měli jeti z Nykosý do města Famagusty. Okolo 2 hodin před večerem požehnavše gardyana a bratří a poděkovavše jim z hospody (neb od nás nic vzítí nechtěli) i šli jsme ven z kláštera a vsedavše na koně jeli jsme z města Nykosý čistau rovinau a polmi až do jakés vsi ležící dvě míle české od města.

Do té jsme přijeli okolo dvau hodin na noc a tu přes noc zuostali. V středu pak, to bylo na den svatého Michala, archanděla Páně, ráno asi dvě hodině přede dnem vstali jsme a jeli z té vsi, kde jsme přes noc leželi, přeč čistými rovinami a polmi až do města Famagusty.

Kapitola 71

O kostelu a žaláři svaté panny Kateřiny v ostrovu Cypru za městem Famagustau ležícímu a jiných některých místech příležitých

Do Famagusty jsme přijeli málo před polednem a tu v hospodě obědovali. Leží Famagusta od Nykosý 6 mil českých, ač někteří počítají 8. V Famagustě ten hospodář, u kterého jsme hospodau stáli, tehdáž měl a choval při sobě ty knihy, které slovau knihy Bratrstva svaté panny Kateřiny, do kterýchžto pautníci, kteří u Božího hrobu aneb na Huoře Syon, u hrobu svaté panny Kateřiny a v Cypru v jejím žaláři byli, své jména vpisují. Protož, když bylo po obědě, hospodář nám ty knihy přinesti rozkázal, tážic se nás, chtěli-li bychom také naše jména do nich vepsati a Bratrstvu svaté panny Kateřiny se připojiti; i tak jsme učinili a naše jména každý svau rukau do nich vepsali. Od toho vepsání každý z nás musel dáti témuž hospodáři muciniger, to jest tak mnoho co 4 pacy, kteréžto peníze on na světlo při službě boží v kostele a žaláři svaté panny Kateřiny vynaložiti přirekl.

A já vertujíc se v těch knihách nalezl jsem některých Čechuov, kteří přede mnau tam byli, napsaná jména: jako dobré paměti urozeného Pána, pana Jana Zajíce z Haženberku, Arnošta Lamfoita a některých jiných. A tak jsme ten den tu v hospodě zuostali.

Dne pak 30. měsíce září ve čtvrtek ráno vstavše šli jsme já a pan Jan z Rechperku a služebníci jeho a jakýsi žoldát z Famagusty Němec, kterého nám hospodář zjednal, s námi ven z města,

když již bylo sluonce vyšlo, jsauc toho úmyslu jíti do žaláře a kostela svaté panny Kateřiny, který stojí vně v poli na míli českau vzdálí od města na puolnoční stranu.

Když jsme všli od města na tři čtvrti míle české, přišli jsme k mostu kamennému, dosti dlauhému, který jest přes jakaus vodu a potuoček, kterému říkají Constanc; neb, jak znáti, časem zimním ten potuoček se hruobě rozvodňuje a veliký bývá, protož most přes něj ustavený jest.

Tu se též ukazují dva slaupy, kde se někdy začínalo ono staré město Famagusta, které nyní všecko pobořené jest; byla tu na tom místě někdy městská brána na poledne. Odtud nedaleko okazoval nám žoldát to místo, kde jsau prvé stály 2 slaupy, k kterýmžto byla přivázaná svatá panna Kateřina a trápena, ale na tento čas jich tu není, neb odtud přeč vzaty jsau. Potom jsme šli dál a tu ještě všudy vidět grunty, stavení zbořené i kde byly městské zdi starého města Famagusty, neb, jak podnes znáti, muselo jest býti čisté a veliké město, ale nyní nejsau než zřítěninu, kusy zdi, rum a kamení. Toto město, jak praví, zkazil jeden ejiptský žoldán, když před mnoha lety ostrovu Cypru dobýval. Jest též viděti zdaleka od hor k městu kamenné slaupy, jeden po druhém stavený, skuoro na míli českau, a znáti, jak byly překlenuté prampauchy od jednoho k druhému co most, po kterýmžto byla někdy voda po trubách olověných vedena do města z studének z těch skal a hor, které tu jsau. A táhnau se ty slaupy od města proti puolnoci k horám, ale nyní to na větším díle všecko zbořeno a padlo, slaupy toliko viděti, kteří ještě stojí, byli jsau to prvé aquae ductus takoví, jako ještě podnes v Římě jsau u kostela Lateránského a za městem vně za branau, která slove Porta Magore, kdo jest v Římě byl.

Odtud jsme šli doprostřed toho zbořeného stavení, kde někdy město bylo, a tu okazoval nám ten žoldát místo to, na kterém zámek neb palác královský stál. Tu jsau ještě slaupové dosti velicí kamenní, a jak podnes znáti, muselo tu býti nějaké ozdobné, veliké a znamenité stavení, neb místy ještě viděti nákladné dlážení, kamenem mramorovým rozličné barvy vysazované; byla tu také, jak znáti, cisterna veliká na mnoho slaupuo kamenných sklenutá a hluboká, které ještě asi čtvrtý díl stojí, ostatek pobořeno, z které tekávala voda mnoho trubami, ale nyní není v ní žádné vody, než stává tam dobytek před horkem o polednách. Do té cisterny od hor byla někdy voda na míli českau vedena po těch prampauších a mostě, o kterém jsem napřed psal, ale nyní zbořeno a pokaženo to skuoro všecko.

Mezi tím zbořeným stavením jest mnoho děr a kopání sem i tam v gruntích, neb lidé a zvláště sedláci, kteří tu blízko okolo bydlí, hledají v těch starých zdech, zemích a zřítěninách a nalézají časem peníze, stříbro, zlato i klenoty a jiné ledajakés věci ec.

Od toho starého a zbořeného města Famagusty, asi co by mohl kamenem dohoditi, jest v poli jakýs kostel starý a pustý, nětco ho pobořeného. Od toho nedaleko blíž k moři proti vejchodu stojí jiný kostel neveliký, vnitř klenutý sklepem křížovým, k kterémuž jest proti vejchodu připojený neveliký kuor též klenutý, jest také s pravé strany oltáře kuoru přistavená jakás malá kaplička; do kostela dvěře jsau toliko jedny od západu a slove kostel svaté panny Kateřiny. V tom ukazoval nám žoldát kus jakéhos mramorového slaupu, který tu leží, a pravil, že jest svatá panna Kateřina k němu přivázaná a u něho trápena byla z rozkazu císaře Maxentia pro víru Krysta Pána; toho slaupu jsem kausek urazil, kterýž až podnes mám. Též v tom kostele v kůru bylo tehdáž přibito a viselo drahně erbuov malovaných, které pautníci na památku tu všejí a přibíjejí.

Ohledavše ten kostel a chvíli v něm pobývše, šli jsme z něho ven od něho, co by mohl z ručnice dostřeliti, proti západu a tu jsme přišli k jakémus nízkému stavení, kterého více v zemi než nad zemí jest, zdaleka se zdá, co by bylo nětco pobořeného. Do toho jest proti vejchodu skuoro v zemi jakás šíje a dvěře, kterýmižto když tam vejdeš, jest vnitř dosti čistý veliký, dlauhý a široký sklep neb kapla klenutá valním sklepem, v kteréžto stojí oltář proti poledni; jsau též do ní shuory doluov tři okenečka malá a auzká. Jest v něm také studnice čistá; v té kaple ve zdi její, která proti západu, jsau dvěře dosti veliké dřevěnné, tehdáž byly znovu udělané, a v těch nahoře díra co malé okenečko mřížkau železnau obdělaná, jak obyčej bývá dveří žalářných; skrze ty když projdeš, vchází se dovnitř do sklípku nevelikého, zdýlí tři kroků, zšíří dobrého jednoho kroku, zvejší pak látra. Ten jest všecken stavený a přikrytý z tesaného kamene štukového, k víře nepodobně velmi velikého, že jest se čemu podiviti, neb ze čtyř a nejmíc z pěti kusuov kamene štuk jest ten celý sklípek ustavený. V tom jest tma, neb do něho žádného okna odnikud není, než musí se tam s světlem jíti. Ten sklípek okazoval nám žoldát z Famagusty, který s námi byl, a pravil, že jest to žalář, do kterého svatá panna Kateřina z rozkazu císaře Maxencya vsazena byla, v kterýmžto bez jídla a pití několik dní seděla, kdež i andělé k ní přicházejíce jí těšili.

V tom pak hrubém předním sklepě byl jest Porfirius hejtman s svými dvěma sty rytíři jí hlédaje, jakož o tom čteme in Vitis sanctorum v životě svaté panny Kateřiny. V tom sklípku nebo žaláři svaté panny Kateřiny stojí oltář neveliký při západní straně stěny, na kterémžto

jest archa stará a na ní namalovaná svatá panna Kateřina, která v žaláři sedí, a Panna Marye před ní děťátko Krysta Pána na rukau drží a to děťátko strká svaté panně Kateřině zlatý prsten na prst ec.

V tom žaláři dobruu chvíli pobyvše a jej ohledavše šli jsme z něho ven, také jsem kausek kamene odtud urazil, kterýž až podnes mám. Tento žalář jest všecken skuoro v zemi, že ho málo viděti nad zemí, než toliko ten hrubý sklep, který před ním jest.

Odtud šli jsme málo dál, co by mohl kamenem dohoditi, proti západu. Tu jsme přišli k jakés neveliké kaplici, která sama o sobě stojí; pod tau jest shuory doluov do země šíje a tam dole v zemi čistá studénka. O té studénce rozprávěl nám žoldát, že kdo jest prašivý a v ní se několikrát zmyje, že té prašivosti zbude a se zhojí. Jest okolo té studénky všudy plno křížkuo malých ze tří udělaných, kterých tu na znamení nastrkali ti, kteří se tau vodau zhojili.

Od té studénky a kapličky šli jsme asi půl honuov vzdálí a tu jsme přišli k čistému dosti velikému a vysokému z kamene stavenému kostelu, který sám o sobě stojí a slove kostel svatého Barnabáše, v kterémžto chvíli pobyvše šli jsme z něho ven a tu všudy okolo toho kostela až k té studénce jest v zemi mnoho děr a kluft kopaných do země hluboko, jedna vedlé druhé. Ty díry a kopání okazuje nám žoldát pravil, že někdy od starodávna za pohanuov byl na těchto místech krchov neb pohřeb, kde mrtvé pochovávali, a ten obyčej někdy v ostrově Cypru se zachovával, že mrtvé pochovávali do hrobu v pěkných šatech ozdobně připravené, a bohatším prstenuo na prsty nastrkajíc a klénotuo jiných na ně navěšejíc, tak okrášlené do hrobuov kamenných z celé štukey kamene vytesaných kladli a je s těmi kamennými hroby hluboko do země zakopávali. Protož někdy před lety i ještě podnes sedláci tu okolo bydlící i jiní lidé kopávají do země hluboké díry, hledajíc těch kamenných hrobuov, v kterých nacházivali a časem ještě nacházejí mezi umrlčími kostmi stříbro, zlato i drahé kamení, prsteny, zlaté řetězy i jiné klenoty, s kterými mrtvé obyčej prvé byl pochovávat. Neb těch kamenných hrobuo drahně tu všudy leží, které z těch děr a kluft pod zemí nahoru vytahovali, a jsau tak dělané, co by byli koryta kamenná, dlauhá a auzká, neb jest tu mezi tau studénkau a kostelem svatého Barnabáše i okolo sem i tam v zemi bez počtu jam, kopání a vejspů velmi mnoho, nápodobně co by tu nějaké hory zlaté neb stříbrné byly ec.

K těm podobné 3 hroby kamenné viděl jsem v jakéms klášteře před městem Tryer v Nydrleutu v zemi nalezené, v kterých kosti člověčí pohromadě vcele ležely, tak jak smrt malují, maso jen toliko bylo ohnilo, neb grunt byli kopali, chtíc jakaus zed stavěti, i vykopal

ty tři kamenné hroby, jeden vedle druhého, k čemuž jsem já se vnenadále trefil, když z nich kameny, kterými přikryti byli, vyzdvihovali a je odkrývali.

Od kostela svatého Barnabáše šli jsme zase upřímo k kostelu svaté panny Kateřiny. Okazoval nám též žoldát v poli dva neveliké vršky nedaleko od sebe, jeden na pravé a druhý na levé straně, a rozprávěl nám, že někdy před mnoha lety kterýs rok velmi hojné léto v ostrovu Cypru bylo a obilé mnoho se urodilo, že nějaký bohatý člověk tak veliké dvě hromadě, jak ti vrškové nyní jsau, sutého obilé nasypal, k kterémuž jeden chudý člověk přišel prose ho pro Pána Boha, aby mu nětco toho obilé udělil, poněvadž ho jím Pán Buoh tak hojně naděliti ráčil, aby sobě a svým dítkám měl z čeho chleba napéci. Ale ten boháč posmívaje se jemu odpověděl: »Však není obilé, než jest zem!« Kterémuž chudý řekl: »I dejž to Pán Buoh, ať jest tak, jak mluvíš.« A ihned z dopuštění Božího ty dvě hromady obilí v zem se obrátily a tak až podnes ostávají dva vrškové dosti vysokí, co by byly 2 hrubé hromady obilí. To jestli vpravdě tak, já nevím; než, jak mi o tom pravili, tak o tom píši.

Když jsme se přibližovali k kostelu svaté panny Kateřiny, uhlédali jsme k nám jeti na oslu pacholka neb hauzknechta našeho hospodáře z města a ten nám nesl snídání, neb jsme byli ráno na tom s hospodářem ostali, aby nám oběd ven poslal, a tu před kostelem posadivše se i jedli jsme, co nám přineseno bylo; pojedše strojili jsme se zas jíti k městu, i počalo poprchati a my všedše do kostela i spali jsme v něm chvíli a zatím přšetí přestalo ec.

Z kostela svaté Panny Kateřiny jsme šli proti vejchodu na malau míli vlaskau až k moři a tu na té cestě jsme též viděli mnoho děr a kopání i hrobuo kamenných, štukoví co truhly, které zvytahovali ven ti, kteří starých pohřebuo hledají, jakž jsem o tom nahoře psal. Podlé moře jsme šli, až jsme přišli k jakés věži čtverhranné dosti vysoké, která stojí v poli proti puolnoci sama o sobě, vzdálí od města Famagusty muož býti na dobré čtvrt míle české neb víc a říkají té věži vlasky la Torre de la auca, česky Husí věže. Rozprávěl nám žoldát, že by na té věži Leda, máte oné pěkné Heleny, od jejího otce chovaná měla býti, jak o tom poetská fabule jest, ubi Iupiter versus in cignum concubuit cum illa.

Od té věže nedaleko jde se doluov do země po několika stupních a tu jest pod zemí vytesaný z holé skály kostelík neb kaplice dosti dlauhá, široká i vysoká. Do té jest shůry v stropu jejím díra, kterauž tam světlo jde. Stojí též oltář v ní proti vejchodu a slove ta jeskyně vlasky Santa Maria de la grotta, to jest Matky Boží v jeskyni. V té pobyvše chvíli a jí ohledavše, i šli jsme z ní ven a není jí nahoře nic viděti, neb jest všecka v zemi. Odtud jsme k městu šli a tu viděli mnoho jeskyní v holé skále tesaných a dělaných, otevřených, a jak nám žoldát pravil, někdy v

nich cikáni bydlívají. Vtom na nás přišel hrubý příval, takže jsme sotva utekli k jakémus malému kostelíku, který nedaleko od příkopu městského; tu jsme stáli, až přestalo. I šli sme odtud do města a tu nedaleko ode zdi a brány městské pod valem zevnitř jest opět jakýs kostel všecken v zemi, že ho nahoře nic neviděti, a jak nám žoldát pravil, že v něm čistá studénka proti psotnici dobrá, neb kdo ji má a tu vodu pije, zhojí se. Do toho kostelíka jsme vnitř nemohli jíti, neb byl tehdáž plný sedlákuov a dělníkuov, kteří dělali na příkopích městských a do něho před přívalem s díla utekli. Jsau do toho kostelíka dvěře dosti malé proti puolnoci a schod doluov. Odtud jsme šli do města do naší hospody a tu večěřeli a přes noc zuostali.

Kapitola 72

O městě Famagustě v Cypru ostrovu ležícím

V pátek prvního dne měsíce října ráno vstavše šli jsme do kostela hlavního města Famagusty, kterýžto stojí na rynku, všecken z kamene tesaného z štukového stavený, též i vnitř kamenem tesaným štukovým klenutý, čistý a veliký, zevnitř okolo pilířuo i nahoře cimbuřím a řezbami z kamene ozdobený. K tomu kostelu z zadu proti západu jsau dvě věže veliké kamenné připojené. Ten kostel ohledavše, i šli jsme z něho ven na rynek; tu jsme viděli jednoho pána senátora benátského, který na místě panuov Benátčan všecko to království a ostrov Cyprum zpravuje a jako místo královské drží a gubernatorem jest.

Z ryňku jsme šli do jakés ulice dosti dlauhé, která jde proti poledni až ke zdi městské. V té jdauc na poledne na levé straně jest jakýs kostelík malý, kterýžto drží křesťané Římané a slove ad sanctam Saram, u svaté Sary. V tom vnitř jest kuor neveliký proti vejchodu a oltář v něm; tu na pravé straně oltáře pod jakýms překlenutým prampauchem stojí v táfli tlusté kamenné čtverhrané jakýsi z kamene vytesaný hrubý kamenný dčbán, zvejší na vejš puol druhého lokte pražského a víc, skuoro dvau, a jest okrauhlý, ke dnu doluo se auží hrubě, vprostředku vydutý a nahoře pod hrdlem opět drobet zaužený. Měl někdy dvě ucha neb držadla, s každé strany jedno, ale nyní to jedno ucho pravé uraženo jest, druhé levé ještě celé zuostalo. Má též dole nedaleko ode dna díru, kudy z něho ven týkávalo.

Ten dčbán okazuje nám kněz toho kostela pravil a to jistil, že by byl jeden z těch šesti dčbánuov, neb jak my říkáme štaudví, které Krystus Pán na svadbě v Káni Galilejské vodau naplniti rozkázal a vodu tu v víno obrátiti ráčil, jak o tom čtem ve čtení svatého Jána v kapitole druhé, a že z země Svaté tu do Cypru přinesen jest.

Ten děbán ohledavše a chvíli v kostelíku pobyvše, šli jsme z něho ven a procházejíc se po městě byli jsme v několika jiných kostelích, kteří v něm jsau, též i v zámku, který při městě jest. Viděli jsme také na mnoho místech v domích seděti drahně žen, které bavlnu vytrhávaly, neb tehdaž toho čas byl. V tomto ostrovu Cypru každého roku sejí a roste velmi mnoho bavlny a odtud se na šífy láduje a do Benátek vozí; z Benátek se pak dodává nahoru do Němec, do Ulmu a Aušpurku, kdež z ní barchan dělají. Neb bavlna roste na poli na malém křovíčku, zvejší od země na puol druhého lokte, některé víc; na tom křovíčku rostau jakés šešulinky okrauhlé co planá jablěčka. Dokud nedozrají, jsau zelené, a když dozrá, sčerná a jest té barvy skuoro co svatého Jána chléb; a rozpukne se každá ta šešulinka na čtvero, že z ní bavlna vyhlédá, a jest vnitř všecka bavlny plná, co by jí nejvíc nacpal. Protož ty šešuliny, když jsau zralé, trhají a sedíc v domích ženy a pacholata z nich bavlnu vytahují (nápodobně co v nás zde v Praze, když chmel češí), šešuliny přeč zamítají a bavlnu schovávají. Jsau též vnitř v bavlně jakés pecičky, kterých také z ní dobývají a dobytku je jísti dávají.

Naposledy jsme šli ven za bránu k moři, kde port města, odtud do naší hospody k obědu. Toto město Famagusta jest vnitř čisté a dosti dobře vystavené, velmi pevné. Domové v něm jsau skuoro napořád z kamene stavení, však bez krovuov, jak těch krajin obyčej. Též jest v něm několik čistých kosteluov.

Famagusta leží v rovni při samém moři, má zed okolo sebe pevnau, všecku z tesaného kamene štukového stavenau, počna od moře proti puolnoci vuokol a vůkol až zas k moři. Proti poledni na vejchod jest při samém městě moře. Zed městská jest ztlauští 22 mých noh; za zdí vnitř v městě jest násyp a val, za roveň na vejš skuoro se zdí široký, že dva vozové na něm se mohau dobře minauti, ač někde jest širší a místy užší. Jsau též ve zdí městské časté a zhusta bašty veliké okrauhlé, vnitř prstí vyplněné novým spuosobem, jak obyčej jest těchto let ve Vlaších, stavené. Za městskau pak zdí vně okolo města vuokol a vuokol, krom kde při moři leží nic, jest příkop nevelmi široký, ale hluboký, z holé skály na větším díle vylámaný; a kde z skály udělaný není, tu jest tesaným kamenem štukovým zděný, neb všecka skuoro zed městská stojí na holé skále. Vnitř dole v příkopě prostředku jeho jest co strauha auzká, z skály vylámaná, zhlaubí člověka, se všech strán hladká, takže když kdo do ní upadne, z ní nijakž vylesti nemuož. Však ten příkop okolo města všečen jest suchý, neb v něm není žádné vody.

Za tím příkopem ven do pole jest opět násyp veliký, takže když stojíš vně v poli, skuoro pro něj zdí městské nic neviděti ani města, leč kostely a co vyššího stavení. A ten násyp jest pro střelbu zevnitř za příkopem udělaný; proto jestliže střelba od nepřátel se vysoko postaví,

chybovati a přestřelovati bude zed městskou i město, pakli nízko, tehdy kaule budou váznouti v tom náspu před příkopem a zdi městské nic nebudou moci škoditi ec. Jest to všecko, ty náspy, zed městská i bašty na ten způsob a štrych staveno jako u zámku medyolánského, kdo jest v Medyolaně byl.

Z města není ven do pole než jediná brána proti poledni nedaleko od moře, dlouhá zespod, všecka na valní sklep sklenutá a vysoká, a musí se jíti přes dva mosty zdvihutá, než se skrz ní do města vejde. Před tou branou vně za městem jest bašta znamenitá, veliká a pevná, nahoře jsou na ní jakés haltěře, s kterých střelba vyhledá; a u té brány tehdáž se stavělo a příkop do holé skály se lámal.

Druhá brána jest z města k moři k portu; a pokud město při moři leží, nemá než toliko jednu prostou zed, v které ta brána. Mezi zdí městskou a mořem jest toliko plac a tu jest port města, v kterým tehdáž stálo drahně šífuo nevelikých a jedna galle panuov Benátčan.

Na polední stranu při městě u moře jest jakýs zámek starý, neveliký co hrubý dům, a ten má okolo sebe prostou zed, po starodávnu stavenou, dosti pevnou, a příkop též má zděný dosti široký a vodou napuštěný; uprostřed toho zámku jest jakés vysoké stavení co nějaká hrubá věž. Z toho zámku jest do města brána a před branou tam v městě čistý a veliký plac ec.

Toto město Famagusta jest nejlepší a nejpevnější ve všem království a ostrovu Cypru. A proto v něm páni Benátčané drží a chovají ustavičně z rok do roka 500 vlaských knechtů neb žoldněřův, kterým vlasky žoldáti říkají, s jich hejtmanem a jim žold platí. A ti vždycky každého dne ve dne u bran, v noci po městě varty drží, rovně jako by město od nepřátel obleženo bylo. Také bran ráno nikdá neodevra, než když sluonce vejde, a též jak zapadne, hned je zavra; a to činí obávajíc se císaře tureckého, který jich velmi blízký a mocný saused jest, aby někdy vnenadále jim toho města nevzal, ačkoli s nim příměří, pokoj a smlauvu mají. Však mu proto málo věří a se před ním opatrují, neb kdyby Turek toto město vzal, všecken ten ostrov potom snadno by sobě podmanil, čehož Pán Buoh rač uchovati.

V tomto městě bydlí jeden senátor benátský, který všecken ostrov na místě panuov Benátčan zpravuje, o kterým napřed povědino ec.

Toho dne okolo dvou hodin před večerem vsedl jsem já s služebníky pána Jana z Rechperku na káru, neb jsme ji byli sobě najali, do které dva voli zapraženi byli, neb ten obyčej jest v tom ostrově, že se všecko skuoro na větším díle voly vozí a dělá a koní se toliko užívá k jízdě.

Pan Jan pak z Rechperku jel při nás na oslu, kterého mu náš hospodář půjčil, a tak jsme jeli z Famagusty zase domu do městečka Arnyky.

Když jsme ujeli asi čtvrt míle české od města, i jeli jsme mimo jakés skáli, v kterémžto bylo vylámáno a vytesáno drahně jeskyní, v nichž tehdáž bydlelo mnoho cikánuov s ženami a dětmi. Po hodině na noc, když tma bylo, přijeli jsme do jakéhos kláštera, kterému vlasky říkají Sancta Napa, u svaté Nápy, kterýžto leží od města Famagusty dvě dobré míle české; a tu jsme pojedli, co jsme byli s sebau z města přinesli, k tomu nám mnich černý svatého Augustýna řádu, který tu bydlí, dal chleba a vína, a tak jsme tu přes noc ostali. Ráno pak 2. dne měsíce října v sobotu vstavše šli jsme do kostela svaté Nápy a tu nám mnich mši slaužil ec.

Tento kostel svaté Nápy leží na břehu blízko od moře, co by mohl silně hodě kamenem dohoditi; má ze všech čtyř strán okolo sebe zed, vnitř v klášteře jest několik sklípkuov, celí neb příbytkův mnišských; jest těž v něm i studnice čistá. Na poledne klášteru jest připojen neveliký kostelík, do kterého jsau dvěře od puolnoci; skrze ty když projdeš, jde se doluo po několika stupních až do čistého kostelíka na kamenné slaupy sklenutého.

Otud musíš jíti doluo hlaub do země po několika stupních do jiné kaply, ač jest všecko jeden kostel, krom že ta zadní kapla hlaub jest v zemi o několik stupňuo než ta přední. V kteréžto zadní kaple, jdauc do ní, na levé straně jest ve zdi jakés hrubé slepé okno. V tom stojí tabule dřevěnná velmi stará, člověka zvejší; na té jest namalovaný po starodávnu obyčejem řeckým obraz Panny Marye, an drží děťátko. Ten obraz jest okrášlený zlatem a stříbrem, neb těch obrazů, totiž Matky Boží a děťátka ruce z stříbra jsau udělané a na to malování přibité, též koruny Panny Marye a děťátka jsau z stříbra udělané a pozlacené s drahým kamením a nad hlavy jich přibité, hoří před tau tabulí ustavičně lampy. To okazoval nám mnich a pravil, že na tom místě, kde nyní tato tabule stojí, dávno před mnoha lety kopali, chtěc grunt založiti k nějakému stavení; i vykopali a našli v zemi tu tabuli tak celau a neporušenu, na kteréž ani malování se nepohnulo. Protož tomu se divíce ku poctivosti Panně Maryji ten kostel a klášter tu stavěli.

Visí v tom kostelíku mnoho svéc a pštrosových vajec, šífuov malých dřevěnných a tabulek malovaných a jiných títěr mnoho, kterých tam lidé na znamení navěšeli, kterým v jich potřebách ta svatá Nápa pomáhala (jak obyčej vlaský). Tu kaplici, v které ta tabule stojí, drží mniší řečtí, druhau přední mniší Římané svatého Augustýna zákona. V tom kostele pobyvše a

tu tabuli ohledavše, šli jsme z něho ven a požehnavše mnicha a z hospody mu poděkovavše, i jeli sme z kláštera svaté Nápy.

A když jsme byli již asi míli českau ujeli, potkalo nás na cestě mnoho cikánuov, mužuo, žen i dětí. Minuvše je jeli jsme až do jakés vsi, dvě míle české od Svaté Nápy; tu jsme posnídali. Jísti jsme dosti našli, než píti nic, jen vodu, neb ten hospodář neměl vína.

Když jsme chtěli z té vsi nen jíti, rovně tehdáž právě včas přinesl našemu hospodáři jakýs sedlák Řek na oslu dvě kuože plné vína mestu, jakž pak v těch zemích obyčej jest, že místo suduo víno v kožech chovají a nosí, též i vodu a říkají těm kuožím latině utres. Tu jsme toho vína sobě koupili a napivše se a zaplativše tomu sedláku, který nás na káře vezl, a davše mu dva mucynygy, to jest co 8 pacuo, i šli sme ostatek vedlé moře po břehu pěšky až do Arnyku městečka do naší hospody; a bylo hrubé horko. Tu jsme večereli a přes noc zuostali. Leží Arnyk městečko od Famagusty 5 mil českých, ač někteří nepočítají než toliko 4 míle.

Kapitola 73

O přistání k Cypru ostrovu a portu Salinu dvau velikých benátských gallí, které v Surí u města Trypolis na kupectví byly; item, kterak se suol v ostrovu Cypru dělá

V neděli ráno, to bylo 3. dne měsíce října, ten celý den jsme zuostali v naší hospodě. Věděti se má, že těch časuo, když jsme my v zemi Svaté byli, připravily jsau se z Benátek dvě obecní veliké galle, kterým vlasky říkají galle grosse, latině biremes slovau, s znamenitým kupectvím též k Surí a k zemi Svaté, které přistaly k portu a k městu, kterému Tripolis říkají; a tu své kupectví a zboží prodávaly a jiného nakaupily. Nad těmi gallemi byl hejtmanem od panů Benátčan zřízený jeden znamenitý měštěnin benátský, kterýchžto gallí jako každého dne zas k ostrovu Cypru k navracení očekávali.

Protož patrononé těch dvau velikých obecních benátských naví, totiž Barci a Barciotu, s kterýmiž tu tehdáž u Salinu v portu při naší navi stáli, vědauce o naší příhodě, kterau jsme s Turky na moři měli, též dobrou vědomost o tom majíce, že ten lotr Piero Reiz s svými gallemi se tu nedaleko okolo Surí tluče, protož obávajíce se, kdyby ty benátské galle grosse od města Tripolis se plavíc k Cypru se navracovaly, aby on pes nějaké překážky a škody jim neučinil, i na tom se společně snesli i s panem gubernatorem ostrovu Cypru, aby tu jednu velikau navi, které Barca říkají, proti nim až k městu Tripolis (poněvadž velmi daleko není) vyslali, neb

město Tripolis leží přes moře na druhé straně proti ostrovu Cypru, od portu Saliny okolo 20 mil českých, aby tím bezpečněji ty galle grosse k Cypru se připraviti a přistati mohly.

Protož hned ten den po obědích plavilo se od země drahně knechtuo neb žoldátuo vlaských s puolháky do Barcy a s tau naví se přeč strojili. Čtvrtého dne pak měsíce října v pondělí hned ráno plavila se nave Barcia přeč z portu Saliny od ostrovu Cypru do Tripolis pro ty dvě galle grosse, které tam byly, aby je k Cypru doprovodila. My pak ten celý den v naší hospodě jsme zuostali.

V auterý 5. dne měsíce října, ten den jsme ráno šli do Salinu a odtud, kde suol dělají. Věděti se má, že v ostrovu Cypru, nedaleko od portu Saliny, muož býti malé čtvrt míle české, jdauc podlé moře doluov proti poledni, jest to místo, kde suol dělají, a ta se takto dělá:

Jest tu od moře asi honuov neb málo dál v zemi jakýsi hrubý plac, co by byl nějaký mělký rybník, kteréhožto dno jest čisté a rovné. Do toho placu od moře jest udělaná strauha, kteraužto voda z moře teče na ten plac; a když té mořské vody na ten plac napustí, že voda na něm stojí lokte neb víc zhlaubí, tehdy tu strauhu, kterau voda z moře teče, přehradí, aby do toho placu víc téci nemohla, a té mořské vody tak na ten plac napuštěné státi nechají za několik mnoho dní, dokudž sluonce svau horkostí z té vody vlhkosti její nevytáhne a jí nevysuší.

A když pak horkostí slunečnau vlhkost se z ní vytáhne a ona vyschne, zuostane na dnu toho placu čistá bílá suol, ztlauští několika prstuo, kteraužto lopatami sbírají a na hromady mecí a snášejí. A bylo tu tehdaž té soli několik hrubých hromad, co malé sedlské chalaupky; kteraužto sůl odtud na šífy ladují a do Benátek i do jiných zemí a krajin vozí, též i do Turek, neb náš patron té soli plné nejdolejší ponebí v naší navi byl tu naladoval. A jest se čemu jistě podiviti, že na tom místě ta zem neb dno od přirození tu moc má, že voda mořská se na něm horkostí slunečnau vysušuje a v čistau bílau sůl obrací. Tu v té soli pobyvše a všecko dobře ohledavše, i šli jsme zase do naší hospody k obědu a tak ten celý den tu zůstali.

Dne pak 6. měsíce října v středu i ty všecky jiné dni ten celý tejden až do čtvrtku zůstali jsme v naší hospodě tu v městečku Arnyku, majíc dobrau vůli, se procházejíc a každého skůro dne v moři kaupajíc. Tu v městečku jsme proto tak dlauho na místě leželi, neb ačkoli náš patron s naví již hotov byl přeč se plaviti, však jsme se sami od ostrovu Cypru pustiti nesměli, než čekali jsme na ty galle grosse, které u Trypoli města byly, neb každý den se jich očekávalo,

abychom všickni bezpečněji pospolu do Benátek plaviti se mohli, neb pan gubernator a správce ostrovu Cypru, místodržící panův Benátčan, našemu patronu, aby čekal, přikázal.

Měsíce října dne 15. jeden z nás pautníkův z Nydrlantu, jménem Vilhelm, tu v městečku těžce ležel a stonal (neb se byl předtím hned brzo potom, jak sme k Cypru ostrovu přistali, rozstonal) na červenau nemoc. I žádostiv toho byl, abychom ho do nave na jeho truhlu dovezti dali, pravě, že mu se zdá, jak do nave se dostane, že se hned zhojí. Protož na žádost jeho na káru ho uloživše k břehu jsme dovezti dali a odtud na bárce až do navi na jeho truhlu; kterýžto té noci ke dni v navi umřel. Smiluj se Pán Bůh nad duší!

V sobotu 16. dne měsíce října ráno přivezli marynáři na bárce nebožtíka Vilhelma tělo z navi k břehu; a tu my též všickni pautníci jsme se sešli a vloživše je na káru, vezli do Arnyky městečka ku pohřebu. A my dva a dva za káru jdauc každý v ruce svíčku oskovau rozsvícenau nesa, doprovázeli jsme ho a v městečku v kostele, který Římané drží, jsme ho pochovali; po pochování slaužil jeden mnich z nás pautníkuov mši. Poté jsme se rozešli každý do své hospody a tu ten den zuostali. Sedmnáctého dne měsíce října v neděli, když jsme obědvati, opět lermo bylo v městečku a trubač jezdě na koni zhuoru traubil, neb bylo ráno zdaleka viděti plachty a šífy, kteří se k Cypru plavili. I naobědvavše se šli jsme k portu Salinu dívati se; a tu již bylo se sjelo na 40 koní Albanezuo s jich fendrychem. A když plavíc se ti šífové k nám se přibližovali, i poznali jsme hned zdaleka, že jsau to ty dvě galle grosse, které na kupectví v Surí v městě Trypoli byly, kterých jsme očekávali.

A tak Albanezi rejthaři rozjížděli se domů a ty galle připravivše se do portu, plachty spustily a z několika kusuov vystřelivše, kotve do moře zavrhly a tu na místě stály.

Ta pak nave veliká Barcia, která v pondělí ráno k městu Trypolis pro tyto galle se plavila, někde na cestě a nejspíš v noci jich minula a předse k Trypoli plaula a zvěděvše, že již odjely a k Cypru se plaví, zase se nazpátek navrátila. Okolo nešporuov počali se lidé z těch gallí k zemi voziti; my pak šli do naší hospody k večeři.

V pondělí i u auterý vždy jsme ty dni byli v městečku, čekajíc, skuoro-li ty galle grosse budau hotovy, abychom se přeč plavili. Dne 20. měsíce října v středu ráno přistala ta veliká nave Barciot zase k Cypru ostrovu, která se byla do Trypoli plavila proti těm gallím grossem. Po obědě jsme opět byli na procházce tu, kde suol dělají. Také toho dne večer plavila se ta jedna veliká nave benátská, které Barciot říkají, z portu Saliny k městečku Limisau a tam na nás čekati měla.

Ve čtvrtek zuostali jsme vždy v městečku v naší hospodě. Dvadcátého druhého dne měsíce října v pátek hned ráno strojila se naše nave i galle grosse na cestu. Též nám bylo oznámeno od našeho patrona, aby každý z nás pautníkův ten večer se dal najíti s svými věcmi v naví, že té noci přeč z portu Salinu se poplaví. I navečeřavše se tím zážejí, počtli sme se s naším hospodářem mnichem, co jsme mu dlužni byli za stravu i od hospody; i dostalo se každé osobě z nás vždycky za pět dní dáti jeden cikyn, to jest co uherský zlatý za všecko: za jídlo, za pití, od léhání i od hospody. A tak zaplativše mu, poděkovavše a požehnavše jeho, šli jsme k břehu a tu vsedše na lodičku s našemi věcmi, plavili jsme se k naší naví, v níž jsme přes noc zuostali. Když již bylo přes puolnoci, pan hejtman těch dvau velikých gallí rozkázal svým trubačuom dobrau chvíli zhůru traubiti, tím nám znamení dávaje, abychom kotve z moře táhli a přeč se strojili. Neb tak bylo našemu patronovi, též i druhým dvěma těch dvau velikých benátských naví poručeno a přikázáno od pana gubernatora ostrovu Cypru, abychom se všickni na té cestě panem hejtmanem těch dvau velikých gallí zpravovali a při něm, pokudž možné bude, pospolu až do Benátek zůstali.

Kapitola 74

O plavení od ostrovu Cypru a portu Salinu k portu Limissau a odtud potom k portu a městečku Bafo

Když již svitati počalo, ty dvě galle vytáhše kotve z moře a rozestřevše plachty, i plavily se ven z portu a za nimi hned druhá veliká nave benátská, které Barca říkají; tolikéž my s vejchodem sluonce vytáhše tři kotve z moře a plachty rozestřevše s naší naví jsme se z portu Saliny hnuli a za nimi plavili.

A tak 20. dne měsíce září v pondělí přistali jsme k ostrovu Cypru k portu Salinu a 23. dne měsíce října v sobotu plavili jsme se přeč odtud. I stála tu naše nave na místě u ostrovu Cypru 33 dni a 34. dne ráno jsme se odtud hnuli.

Měsíce října pak dne 23. v sobotu plavili jsme se dobrým větrem vždy vedlé ostrovu Cypru, majíc jej po pravé straně, a ty dvě galle před námi a my s naší naví a Barcau za nimi. Okolo nešporů přistaly nejprvé ty dvě galle, potom my s naší naví a za námi též i Barcia k portu u městečka Limissau, o kterém máš napřed, a uvrhše kotve do moře, stáli jsme tu pospolu ostatek toho dne i tu celau noc; též tu v portu stála druhá nave veliká benátská Barciot, která

byla v středu večer od Saliny se pustila a tu na nás čekala. Leží Limissau od Saliny po moři jeda 40 mil vlaských, jiní počítají 48; to učiní českých skuoro 10.

V neděli pak 24. dne měsíce října stáli jsme tu v portu na místě a do naší nave ten celý den (ač v neděli bylo) ladovali drahně pytluov svatého Jána chleba, neb ho v ostrově Cypru mnoho roste a tu velmi laciný jest. Strom ten, na kterým svatého Jána chléb roste, jest štěp veliký a hustý, skůro co hruška; listí na sobě má jakés drobet okrauhlé, dosti široké. Na témž stromu roste a visí to ovotce, kterému my říkáme svatého Jána chléb, co hrubé, dlauhé lusky; a než dozrá, jest zelené, a když jest zralé, tehdy sčerná ec.

Ten večer z paně hejtmanovy galle bylo vystřeleno z jednoho kusu; tím nám se znamení dávalo, abychom všickni tu noc byli v šířích a pohotově, že se chce ráno odtud přeč plaviti.

Dvaticátého pátého dne měsíce října v pondělí, když sluonce vycházelo, hnuli jsme se všickni společně z portu Limissau, totiž ty dvě galle grosse, Barciot a Barca a naše nave, a měli jsme dobrý vítr majíc vždy ostrov Cyprum po pravé straně. Před obědy ta nave Barciot z kratochvíle objela nás všecky kolem vůkol a potom za námi z zadu se plavila. Toho dne vtáhli jsme do naší navi bárku, která se za námi z zadu plavila. Před západem sluonce vítr se ukládati a ticho býti počalo; a to tak trvalo tu celau noc až ke dni.

V auterý 26. dne měsíce října po vejchodu slunce vítr se utiřil a ticho bylo a my nedaleko byli od země; protož ty dvě galle grosse zavrhy kotve. Též i my i stáli jsme tu ten celý den na místě, neb větru žádného nebylo; večer se zase vítr zdvihal, a tu po půlnoci vytáhše všickni šířové kotve z moře, společně přeč z toho místa jsme se plavili.

Měsíce října dne 27. v středu ráno vždy jsme se vezli dosti špatným větrem vedlé ostrovu Cypru nedaleko od země a okolo oběduo přistali jsme k portu, kterému říkají Baffo neb Bafa. Toto město Baffo, které někdy slaulo Papfho, bylo jest prvé znamenité a čisté město, a jak tomu někteří chtějí, že nejprvnější ze všech ustaveno v tom ostrovu Cypru jest a po něm všecken ostrov tím jménem jmenován byl, že slaul Papfhum. V kterémžto městě někdy slavný chrám byl oné bohyně Venuše, o které poetové mnoho píší a zvlášť Ovidius in Metamorphosi, lib. 10 etc, nyní jest tu toliko neveliké jakés městečko otevřené, které leží nedaleko od moře proti poledni v čisté rovni a jest mnoho stromoví a zahrad okolo něho. Též stojí v něm jakás věže veliká čtverhraná.

Leží to městečko Baffo skůro v rohu, který jest konec ostrovu Cypru proti západu. Ten den asi dvě hodině před večerem vytáhše ty dvě galle kotve z moře, i plavily se přeč z portu a my

za nimi. Málo před západem slunce vítr tuhý vál a moře se bauřilo a hrubě hřímati a blýskati se počalo a bauře na moři býti.

To vidauce ty galle zas nazpátek k portu se obrátily a završše kotve na prvnějším místě stály; my též s naší naví za nimi s velikau těžkostí, velikau plachtu (neb vítr velmi veliký byl) dolův spustivše, přední toliko rozestřenu majíc, do portu jsme se plavili a kotve završše na místě stáli ostatek tu noc až do jitra; a předce ten večer hřímalo a blýskalo se a bauře na moři byla. Ve čtvrtek dne 28. října měsíce, na den svatých apoštolůu Páně Šimona a Juody, ten celý den zůstali jsme na místě v portu, neb vždy vítr tuhý a nám neužitečný byl. Po obědě na moři bauře opět býti počala, takže z naší navi ještě jednu kotev jsme do moře uvrci museli; a tu na dobrý vítr čekajíc jsme zůstali.

Dvatcátého devátého dne měsíce října v pátek hned brzo po půlnoci ke dni dobrý vítr váti počal a my po vejchodu slunce všickni společně jsme se plavili přeč z portu od Baffo naší cestau dobrým větrem a vždy jsme za námi z zadu viděli ostrov Cyprum; okolo nešporů vítr se ukládati počal a tichý vál ostatek toho dne i tu celau noc.

V sobotu ráno dne 30. měsíce října vítr dosti dobrý byl od půlnoci; o poledni se tužiti počal, k večerau zase utichlo a vždy jsme za námi viděli ostrov Cyprum z zadu. Posledního dne měsíce října v neděli viděli jsme ještě za námi z daleka ostrov Cyprum a dosti špatný vítr jsme měli. O poledni vítr se tužil a již jsme okolo nešporů neviděli nic než se všech strán nebe a moře až do večera. Tu noc ke dni pršeti, blýskati a hřímati počalo a bauře na moři býti, takže jsme všecky plachty spustiti a svázati museli krom přední muškety; a ta bauře trvala až do dne.

V pondělí na den Všech svatých ráno bauře drobet se tišiti počala a nebyli jsme pospolu než naše nave a dvě galle a Barciot, neb Barca v noci od nás někam se v stranu plavila, že jsme ji stratili a ráno neviděli; až před obědy teprva jsme jí počali zas viděti, an se k nám plaví. Ostatek toho dne dobrý vítr byl a nebylo nic viděti než nebe a moře. Okolo nešporuo hrubě pršeti počalo, však brzo přestalo. V noci vítr velmi silný váti počal a bauře na moři veliká byla, takže jsme všecky plachty spustiti a svázati museli, samau přední mušketau se toliko plavíc. Druhého dne měsíce listopádu v auterý vždy přšelo a ten silný vítr a bauře trvala a nebylo nikdež nic viděti než nebe a moře. Ráno jsme těch gallí dvau neviděli, neb jsme je v noci ztratili; které nemohauc bauře trpěti pustily se zase k Cypru tím větrem nazpátek, jen toliko Barca a Barciot a naše nave pospolu jsme ostaly. Okolo oběduo pršeti přestalo a vítr a bauře se tišiti počala a my s naší naví přiblížili sme se k Barciotovi, takže jsme spolu mohli mluvíti. Tu obau naví patronové spolu se radili, co činiti mají. I na tom zuostali, abychom se

zase nazpátek k Cypru ostrovu plavili, neb se tak domnívali, že ty dvě galle grosse tam nejdem.

I davše vystřelením z jednoho kusu Barce znamení, aby na nás čekala (neb dosti podál před námi byla), že s nimi chcem mluvíti, a oni spustivše plachty čekali na nás, až jsme se k ním připravili. I oznámili jsme jim, že chcem zase nazpátek k Cypru se plaviti a hledati gallí. A tak pospolu jsme plauli k Cypru, ostatek ten celý den i noc.

V středu 3. dne měsíce listopádu před vejchodem slunce vítr se proměnil a vál od západu. Okolo snídání již jsme počali zdaleka viděti na levé straně ostrov Cyprum a k němu jsme se dosti tuhým větrem přibližovali; viděli jsme též hned zdaleka v portu státi ty naše dvě galle grosse, které byly v auterý večer tu přistaly. O poledni počal se vítr tišiti a my okolo nešporů přistali jsme zase k portu Baffo, a pozdravivše těch dvau gallí a zavrhše kotve v moře, stáli jsme na místě vedlé nich. Také náš patron kázal vystřeliti ze čtyř kusuo bez kulí ku poctivosti těm gallím a na znamení radosti, že sme se zas spolu shledali. Hned za námi vtrhly do portu Barca a Barciot a kotve zavrhše při nás tu stály; a s každé té navi na znamení radosti vystřelili z několika kusuo. A tak ostatek toho dne tu na místě jsme zůstali.

Měsíce listopádu dne 4. ve čtvrtek tolikěž i v pátek vždy jsme v portu na místě stáli, čekajíc na dobrý vítr. V pátek po obědích plavili se náš patron na kundeli k zemi Baffo a tam rozličných potřeb k jídlu i nětco zboží nakaupil a k večerau zase se k nám připravil do navi a přivezl s sebau dvě neveliké srnky živé, které nějaký dobrý člověk z Cypru jednomu měštěninu benátskému do Benátek šeňkoval a po našem patronu poslal, neb v Cypru ostrovu mnoho jelenuo, laní i jiné zvěři jest; ale té noci jedna v navi umřela, jak hádám, proto, že moře trpěti nemohla. Druhá velmi mdlá byla, kterau ráno v sobotu na zem zase vyvezli. I dali nám místo těch dvau srnek jelena špičáka dosti velikého, kterého jsme živého potom až do Benátek dovezli. Tu umrlau srnku jsme pak v neděli snědli a tak i čerstvau zvěřinu v navi měli.

V sobotu dne 6. měsíce listopádu vždy na místě jsme stáli, neb vítr protivný nám byl. Po obědě všedše do kundele, vezl jsem se k břehu a šel do městečka Baffo; viděl jsem též tu v zahradách i na poli ruosti drahně třtin, z kterých cukr dělají, neb ho mnoho v tom ostrovu Cypru roste. Třtiny ty, v kterých cukr roste, jsau třtiny vysoké, co člověk muož vysáhnauti, a některé vyšší, nevelmi tlusté, majíce v sobě časté svaly, neb ty přerostliny list zelený dlauhý a auzký mají; toho všeho spuosobu jsau, jako zde u nás v Čechách třtiny, které v rybnících a při vodách rostau a bývají, krom že ony vyšší a tlustší jsau. Vnitř v těch třtinách jest jakás věc

názelená, vodnatá, měkká a sladká, co by byl hrubě hustý med a z toho se cukr dělá, neb ty třtiny u země uřezují, a listí z nich strhají, připravau k tomu udělanau mačkají a hmoždí, z kterých potom vodu a šťavu vytlačují a berauc v kotlích jí vaří a do forem lijí; a když ustydne, bude cukr z toho. Toho třítí roste v Cypru mnoho.

Také jsem tu v městečku v jakés zahradě viděl mistrný štěp neb raději keř, který byl vsazený a rostl v truhle dřevěnné; od prsti byl zvejší skuoro mne, nevelmi příliš tlustý. Ten neměl žádných ratolestí, jak sic jiný štěp mívá; než toliko listí jedno nad druhým ze kře roste, ač nevelmi zhuosta, nápodobně skuoro co divizna; a to listí jest velmi k víře nepodobně dlouhé a široké, když jsem je měřil, některý list byl 9 i 10 mých pěstí zdýlí a zšíří dvau pěstí i víc, a jest to listí čisté a zelené.

Tomu štěpu neb kři, jak mi pravili, říkají musí; jaké pak ovotce nese, toho já nevím, neb tento tehdáž žádného ovotce na sobě neměl, než jen toliko listí. V městečku Baffo jsem byl až do večera, a když slunce zapadlo, ušed jsem na naší kundeli a oni mne dovezli do navi, v které jsem přes noc zůstal. Listopádu pak dne 7., to bylo v neděli, okolo snídání dobrý vítr váti počal a my se všickni na cestu strojili a náš praporec pautnícký rozestřevše z zadu na navi jsme vystavili; však proto kotví z moře jsme nevytahovali, než vždy na místě stáli, ten celý den až do večera, chtějíc zvědět, bude-li ten vítr tak předce stálý. A když jednostejně vál a trval, po puolnoci ke dni pan hejtman těch dvau gallí rozkázal vystřeliti z jednoho kusu, tím nám znamení dávaje, abychom kotve z moře táhli a se z portu přeč hejbali.

Kapitola 75

O plavení od ostrovu Cypru a portu Baffo k ostrovu Kandy

V pondělí 8. dne listopádu měsíce před vejchodem slunce vytáhše ty dvě galle grosse kotve z moře a rozestřevše plachty, i plavily se z portu přeč mimo naší samíčkau navi. I bývá ten obyčej na moři, že když se několik šífuo pospolu plaví a blízko jeden k druhému se přiblíží, že spolu mluví a se slyšeti mohou, tehdy jedni druhé pozdravují, ráno sobě dobré jitro, o poledni dobrý den, večer dobru noc dávajíc vinšují; kterýžto obyčej i my jsme mezi sebou zachovávali, kolikrát koli jsme se spolu strhli a s sebou mluvíti mohli, buďto s gallemi, Barcau neb Barcyotem. Tehdy z naší navi luggier rozkázal nám všem jíti na tu stranu navi, po které se vezla galle neb ta některá jiná nave, a na písťalku stříbrnau, kterau na hrdle míval, zapískal a my všickni po něm zkríkli; a tak potřikrát on zapískal a my zkríkli a klobauky

sejmauc, jimi jsme klátili, tím jich pozdravujíc. A oni též na galli neb naví nám děkujíc třikrát zkríkli. Poté obyčej měl volati patron neb luggier: »Pane hejtmane, milý Pán Buoh všemohúcí rač Vaší Milosti dáti dobrý den neb noc i s vaším tovaryštvem!« A oni mu zase děkovali. A ten spuosob jsme tu celau cestu zachovávali, kolikrátkoli jsme se spolu blízko strhli a jedni k druhým přiblížili.

Když nás ty galle minuly, hned za nimi také jsme se s naší naví z portu plavili, Barciot tolikéž brzo po nás se vyzdvihl a za námi se vezl. A když již ty dvě galle, naše nave a Barciot jsme se z portu vypravily a vně na moři byly, Barca se vždy dlaho v portu meškala, tuším že se jim byla některá kotev tuze na dně v moři zařala, že ji brzo vytáhnouti nemohli; protož my na ní čekajíc zatím sem i tam po moři jsme se vozili a tak teprva po obědích z portu se vypravila a k nám se připlavila.

I vezli jsme se pospolu všickni dobrým větrem od Cypru ostrovu přeč naší cestau ve jméno Boží, vždy jej za sebau vidíc ten celý den až do noci. Věděti se má, že když po moři se celá armáda (latině classis slove, to jest 20 neb 30 víc neb míň gallí) pospolu se plaví, že na té galli, na které té armády neb těch gallí pospolu se plavících jích nejvyšší hejtman jest, že z zadu bývá nejvýš veliká sklenná lucerna, pěkně udělaná a pozlacená, postavená, a to z té příčiny, že se v ní přes celu noc světlo pálí a svítí proto, aby jiné galle a nave v noci vidauc světlo za ní se pospolu plavily a po tom světle se zpravovaly, aby v noci (a zvlášť když temná bývá) se neroztrhaly a ruozno nerozjížděly a jedny druhých neztratily, než pospolu za tím světlem ostaly a v hromadě se držíc plavily.

Protož i na našeho pana hejtmána galli z zadu nad jeho příbytkem, kterému vlasky il castello říkají, byla jest vystavena ven a stála veliká a pěkná z benátského skla táflí udělaná a pozlacená lucerna, kteréžto vlasky il fano říkají; v té se vždycky ustavičně přes celau noc, když jsme se plavili, světlo pálilo a my všickni tím světlem v noci se zpravujíc, pokudž možné bylo, při ní pospolu jsme se plavili ec.

Listopádu měsíce dne 9. v auterý ráno vždy jsme zdaleka za sebau ještě viděli ostrov Cyprum a vítr dosti dobrý jsme měli ten celý den i noc. Okolo nešporuo již ostrovu Cypru za námi nebylo viděti ani nic než nebe a moře. Před západem slunce viděli jsme mnoho ryb, kterým delfini říkají, v moři. Ta ryba delfin jest dosti veliká, některá bývá sáhu zdýlí i puol druhého a víc, ač také i nevelicí a menší bývají; a jest ryba drobet nakřivená, hřbet maje vysedlý, jako by byla hrbovatá, na hřbetě nahoře má jakaus hrubau plautev, co by byl jaký hák. Jest barvy zčerna názelené, skuoro takové, co ryba lín, napřed má nos dlauhý, nápodobně co svině, a

protož těm rybám někteří mořské svině říkají. Usta má dole pod tím noseu zžadu a jest velmi rychlá a prudká ryba v moři.

Těch ryb neb delfinuo, když jsme se tam i zase plavili, mnoho časem jsme v moři vídali, kteří připlovauc (neb se člověka nebojí jako jiné ryby) až k naší samé navi, okolo ní, pod ní sebau střílejí a nad vodau se vyskytující nám se ukazovali; a bývá jich někdy mnoho v haufe pohromadě, časem okolo 10, 20, 30 i víc pospolu.

O této rybě praví a píše, že by na člověka od přirození laskaná byla a hudeň, traubení a pískání ráda poslouchá; jakž pak Plinius v knihách Naturalis historiae, v knize 9 v ka. 8 o těch rybách mnoho a divné věci píše, kterak onoho hudce Aryona, kterého marynáři do moře byli uvrhli, ta ryba delfin na svůj hřbet vzala a zdravého i s hauslemi až k břehu donesla. Item ono pacholátko kterak delfin přes moře do školy nosil a zase ze školy domů, a jiného mnoho; kdo chce, přečti sobě tam sám o tom.

Tyto ryby marynáři a ti, kteří se po moři plavívají, jako za nějakou praktiku mají; neb když se oni v moři lidem ukazují, rád potom obyčejně bývá veliký vítr anebo bouře na moři. Tak tomu chtějí, že by se ty ryby lidem po moři plavícím proto ukazovaly, jako by jim tím návštějí a vejstrahu dávaly, že jim nějaké nebezpečnství nastává od bouře mořské neb od větru velikého, aby se na péči měli; neb od přirození, jak nám pravili, delfin budaucí bouře a veliké větry čije a přezvídá, protož jsa na lidi laskav svým vyskytáním a okazováním v moři jim to předpovídá. Nebo ten den, který jsme s Turky šarvátku na moři měli, ráno se nám u samé naší nave po pravé straně dva velcí delfinové byli ukázali, tím nám, abychom se na péči měli, že na nás nětco zlého přijítí má, jako vejstrahu dávající, o čemž napřed povědíno ec.

V středu 10. dne měsíce listopádu nic jsme neviděli než nebe a moře. Ráno vítr dosti tichý a pokojný byl, po poledni se tužiti počal a nás naší cestau hnál až do večera a v noci až do jitra. Na den svatého Martina, to bylo ve čtvrtek 11. dne měsíce listopádu, velmi dobrý a silný vítr jsme měli, nic nebylo viděti než nebe a moře. Ráno pan hejtman těch dvou galli rozkázal vystřeliti z jednoho kusu, tím a praporcem nám znamení dávaje, abychom se k jeho galli pospolu strhli, že s námi nětco rokovati chce. I připlavili jsme se všickni k jeho galli, takže jedni s druhými jsme mluviti a se slyšeti mohli. I byla našemu patronovi i jiným dvěma oznámeno, že jest vaule pana hejtmána ta, poněvadž Pán Buoh všemohúcí nám ráčil dáti dobrý vítr a den svatého Martina jest, abychom ke cti a chvále svatému Martinu (kteréhož oni za jednoho svatého neb patrona, který mořem vládne, mají) nějakou hru a kratochvíl na moři učinili; i na tom spolu zuostali, abychom spuůsob nějaké šarvátky mezi sebau měli. A tak na

dvě straně jsme se rozdělili a rozjeli; ty dvě galle grosse a nave ta veliká Barciot, ty pospolu byly jedna strana a naše nave a druhá Barca také spolu druhá strana, jako bychom jich nepřátelé byli.

Vtom pan hejtman rozkázal svým trubačuom a pozaunaruom zhůru traubiti a ssvau gallí napřed se pustil a my s naší naví a Barcau hned za ní jsme se plavili a dohonivše se jí, ji jsme obklíčili a mezi se vzali, Barca z pravé strany galle byla a naše nave z levé velmi blízko u ní, takže jsme jejich vesel skuoro se dotýkali. Vtom Barciot a druhá galle grossa, jako by na pomoc a na retuňk paně hejtmanově galli přispěly, na nás udeřily, Barciot k Barce po pravé straně její se připojil a gallia druhá naší naví po levé, a tak blízko jsme jedna nave od druhé byly, že z jedné k druhé knechtským špisem dosáhnouti byl by mohl. A tak od paně hejtmanovy galle nás odehnali a takové obracení a sem i tam ježdění a potejkání bylo těch tří velikých naví a dvau gallí na moři, až se mílo bylo na to dívati. A viděl-li jsem co na té cestě na moři, co by mi se líbilo, rád, to jsem tuto naší spolu šarvátku viděl.

Těž také na všech navech bubnovali a pískali a z malých kusuo bez kulí jsme k sobě stříleli; a tak ta kratochvíl a hra trvala mezi námi skuoro na hodinu. Potom naposledy paně hejtmanova galle napřed přede všemi námi se pustila a druhá galle hned za ní a my všecky tři nave, zšikovavše se řadem jedna vedlé druhé, velmi blízko od sebe za nimi jsme se plavily, neb vítr dobrý a silný byl ten celý den i noc až do dne. Také ten večer málo před západem slunce opět jsme viděli v moři velmi mnoho delfínuov, hned jich stádo pospolu; kteřížto připlauavše k nám, okolo nás sebau sem i tam stříleli a vysoko nad vodu se vyskejtalí, ačkoli tehdaž nave velmi spěšně a rychle šla, neb silný vítr byl, však jsau delfinoné ještě rychlejší a prudší v vodě byli, neb ji předbíhají a v moři hrajíc, k ní se zas nazpátek navracovali, neb ta ryba nepodobně velmi prudce co šíp v vodě jde. A tu se dobrau chvíli okolo nás metajíc a sem i tam v moři běhají, zase od nás po moři vždy se vyskytují v haufě táhli, až jsme jich více viděti nemohli ec.

V pátek 12. dne měsíce listopádu ráno, když slunce z moře vycházelo, viděli jsme nám po pravé straně v moři ležeti Rodyz ostrov s jeho horami a vrchy a nevelmi sme daleko od něho byli, tak hádám, že okolo čtyř neb pěti mil českých; pravil náš luggier, kdyby jeho cesta tam byla, že by o poledni tím větrem v portu rodyzském chtěl býti.

Tento ostrov Rodyz léta Páně 1523 Soliman, císař turecký, jest křesťanuom odňal a pod svau moc podmanil s nemalau ujmau a škodau všeho křesťanstua, který prvé měli a drželi rytíři Rodyzští, ale nyní odtud jsau od Turka vyhnáni. Předešle před lety jim místo něho císař Karel

Pátý slavné paměti dal jiný ostrov, který slove Malta, ležící v moři mezi Sycylí ostrovem a zemí Afrykau, v kterém nyní bydlejí ec.

A tak plavíce se dobrým větrem okolo snídání minuli jsme ostrov Rodyz a jeho za sebou nechali. Před obědy opět jsme viděli mnoho delfínů metati se v moři. V obědy počali jsme proti nám viděti na západ dva ostrovy v moři ležící blízko od sebe; jeden, který ležel nám na pravé straně k puolnoci, říkají mu vlasky Scarpanto neb Scarpia a jest dosti veliký ostrov a bydlejí v něm lidé. Druhý, menší, který nám ležel z druhé strany levé na poledne, slove vlasky Casa neb Caso.

Tito oba ostrovové mají v sobě hory a vrchy dosti veliké a náležejí pod panství panův Benátčan, o kterých jsem napřed zmínku učinil, neb jsme je byli také viděli tam jedúc. Mezi těmi ostrovy moře jest zšíří okolo čtyř mil českých, vlasky slove Canal de Scarpanto, neb tak daleko jeden ten ostrov od druhého leží.

Okolo poledne, plavíc se dobrým větrem, minuli jsme ostrov Scarpanto a nechali jsme ho ležeti na pravé ruce a mimo druhý Caso blízko jsme se plavili, neb sotva míli českau od něho jsme byli. Leží také před tím ostrovem Caso na puolnoční stranu dva jacís malí ostrovové, vlasky scoii slovau. Minuvše ty ostrovy a za námi na pravé ruce ležeti jich nechavše, plavili jsme se naší cestau. Po poledni počali jsme velmi zdaleka viděti hory a vrchy na levé ruce před námi od ostrovu Kandy, kteří z moře vyhlédali, a dobrým větrem k nim jsme se přibližovali. Před večerí pršeti počalo a my se plavili dosti podál mimo jakés malé pusté tři ostrovce v moři; ležely nám na levé ruce. Také zdaleka jsme z moře mnoho jiných skálí a ostrovů malých vyhlédati viděli, kteří leží před ostrovem Kandy proti vejchodu; těm vlasky scoii říkají, latině scopuli slovau. Po západu slunce vždy předce přelo a vítr se tužil a moře se pomalu bauřilo.

Okolo puolnoci strhl se vítr velmi veliký a silný mezi vejchodem a puolnoci, kterému latině boreas říkají, a ten moře zbauřil, takže u velikém nebezpečnství jsme byli, neb naší veliké plachty dlouho spustiti jsme doluo nemohli, až s pomocí Pána Boha všemohúcího s velikau práci marynářův pacholkův i nás některých pautníkuov jsme ji i jiné všecky doluo spustili a svázali; a tak beze všech plachet tu celau noc, kam nás vítr hnal, jsauc v rukau Božích jsme se plavili, neb velmi veliká bauře a přelívání vln, zvuk a jekot na moři byl. Mezi mořem pak a nebem od větru nepodobně velikého hrozného fučení a vání bylo, k tomu ke všemu noc tmavá nás obklíčila. A tak u velikém strachu každé chvíle smrti na se očekávajíc tu noc jsme ztrávili, neb vlny nám do naves velmi bily a naví jednak doluo, jednak nahoru zmítaly až do dne.

Kapitola 76

O přistání s naví k ostrovu Kandy

Listopádu měsíce dne 13. v sobotu v svítání vítr drobet ukládati a moře se tišiti a bauře přestávati pomalu počala, a když již den byl, viděli jsme se nedaleko býti od ostrovu Kandy, který nám ležel na levé ruce, a před námi jsme viděli malý ostrov Standiam a na levé straně město Kandy, neb vítr tu celau noc za námi mezi vejchodem a puolnoci vál a naší naví toliko samu beze všech plachet na západ slunce hnál, a protož nemnoho naší cesty jsme poblaudili.

Také nás ta bauře v noci jedny od druhých rozmetala a roztrhala, že jsme ráno sotva jedni druhé viděli, neb ty dvě galle daleko po pravé straně na puolnoci od nás byly, Barciot s Barcau za námi na levé ruce zzadu daleko ostaly. A poněvadž jsme již nedaleko byli od portu města Kandy, všickni jsme se k němu obrátili. Náš pak luggier rozkázal vytáhnouti dopolu předního stromu plachtu mušketu, neb vítr proto předce dosti veliký byl.

I plavili jsme se okolo snídání mimo neveliký ostrov Standiam, který leží vv moři na puolnoci proti městu Kandy. Jest v tom ostrově dosti veliký vrch a od něho se táhne mnoho malých vrškuo k moři a skálí, které z moře vykauká. Ten ostrov minuvše a města Kandy nechavše ležeti na pravé ruce, k portu kandyanskému okolo poledne jsme se přiblížili a tu mimo jakýs veliký vrch a skálu velmi blízko od ní jsme se plavili, takže by byl špisem knechtským z naví té skály dosáhnouti mohl, aniž jsme ještě kdy tu celau cestu s naší naví blíž od země byli, jako tu, ale jest u té skály moře velmi hluboké.

Do portu přijevše blízko od břehu kotve do moře jsme zavrhlí na tom místě, kde jsme tam jedauc byli stáli, u toho kostelíku a studénky, o čemž máš napřed. A tak v pondělí 8. dne měsíce listopádu plavili jsme se od Baffo a ostrovu Cypru přeč a 6. dne v sobotu přistali jsme k ostrovu a portu Kandy. Ty pak dvě galle po poledni za námi do portu vtrhly, též Barca i Barciot okolo nešporů k nám se připlavily, a kotve zavrhše, pospolu vedlé nás velmi blízko stály ten celý den i noc; a byl ostatek ten den až do večera jasný, neb se vítr byl po poledni uložil a bauře na moři býti přestala. Toho dne někteří z našich pautníkuov plavili se na kundeli do města Kandy a jiní šli po zemi.

V neděli 14. dne měsíce listopádu, ten celý den, tolikéž i v pondělí stáli jsme tu v portu, neb vítr nám k našemu plavení protivný byl. V pondělí na auterý tu noc vítr veliký se zdvihl a

moře se bauřilo, ale brzo ke dni přestalo; v noci tu navi Barciot, která blízko u naší navi na kotvech stála, obrátil vítr a přirazil k naší navi, takže velmi hrochlo, neb se na Barciotu zlámalo kus mřížky dřevěnné, která z zadu nahoře okolo byla, a od naší navi odrazilo se jedno prkno přeč nahoře od rohu. Toho hrochnutí jsme se všickni hrubě lekli, neb jsme nevěděli, co se to děje, až nám bylo oznámeno, že jedna nave se o druhau urazila.

Listopádu dne 16. v auterý ten celý den i noc vždy jsme pospolu v portu stáli, čekajíc na dobrý vítr; po obědě já a pan Jan z Rechperku a jeden služebník jeho plavili jsme se z navi k zemi a odtud jsme šli na míli českau až k jakés skále, pod kteraužto vyskakuje pramen vody čisté, velmi silný, že dosti veliký potok od něho teče, na kterým sau i mlejny, který potom tu do moře vpadá.

Po obau stranau toho potoku na břehu stojí mnoho palmových stromuov, na kterýchž roste to ovotce, kterému daktyle říkají; a bylo u té studénky zeleno a veselo. Odtud jsme dále šli druhau míli českau až do města Kandy; a po něm jsme se procházeli, potom u jakés staré ženy v jejím příbytku večeřeli a přes noc zuostali, neb všecky hospody v městě plné byly hostí a lidí z těch dvau gallí a naví.

V středu 17. dne měsíce listopádu ráno vstavše šli jsme do řeckého kostela a v něm chvíli pobylí. A poněvadž jsem napřed v jednom místě připověděl o víře a náboženství, kterého Řekové užívají a v čem se od římské cirkve dělí, napsati, protož tuto krátce položím.

První artykul a největší jest: kdež římská církev drží a věří, že Duch svatý, třetí osoba v Trojici svaté, pochází společně od Boha Otce a Boha Syna, o ní Řekové nedrží a nevěří, než že toliko Duch svatý pochází od Boha Otce samého.

Druhý artykul: Řekové přijímají všickni pod obojí spůsobau tělo a krev Krysta Pána a k tomu užívají chleba kvašeného, ale Římané užívají nekvašeného a pod jednau spůsobau toliko přijímají.

Třetí artykul: Řečtí knězi mají své vlastní a oddávané ženy. Také Řekové žádných obrazuo v svých kostelích rytých, kamenných ani dřevěnných ani jakých jiných nemají krom kříže a krucifixa neb Božího umučení; než malované obrazy a figury v jich kostelích na stěnách i na tabulích mají a nejraději mívají Boží umučení, matku Boží s děťátkem, svatého Pavla a svatého Jiří. Také Řekové časté posty a za několik dní, ba i nedělí do roka mají, neb čtyřikrát v roce se postí. Nejprvé před velikonocí postí se 6 neděl, jako i my, a masa nejedí ani vajec ani mlíčného. Druhý puost mají v létě, opět za několik dní, před svatým Petrem a Pavlem.

Třetí půst před Nanebevzetí Panny Marye. Čtvrtý se postí před Božím narozením 4 neděle, celý advent. Tolikéž přes celý rok v pátek a v středu puost mají, masa ani vajec ani mlíčného nejedí. V sobotu se nepostí, než maso jedí i všecko, co jiné dni. Též Řekové při službě Boží v zpívání i ve všem jiném užívají řeči své přirozené řecké. Také řečtí kněží obzvláštního raucha neb ornátu, však na jiný způsob udělaného nežli naši kněží mají, v kterém mši slauží, užívají. Tolikéž před řeckými oltáři jest obyčejně přehrazeno prkny a v tom přehrazení jsau dvěře, že kdo jest v kostele, nevidí, co tam kněz u oltáře dělá, leč skrz dvěře. Také jich kněží, když mši slauží, nepozdvihují jako naši, než vstaví kalich na knihy svatého čtení a na kalich nádobu s Božím tělem a to lidem, obrátě se od oltáře a vjída ven do kuoru, okáže místo pozdvihování.

Řecké ženy spolu s muži v jich kostelích nejsau jako mezi námi, než jsau muži zvláště v kostele napřed a ženy z zadu, také zvláště mřezí dřevěnnau přehrazené. Ač i ještě v mnohých jiných věcech a cerimoních s Římany se nesrovnávají, neb o církvi římské a nejvyšším biskupu jejím málo drží, než mají oni své patryarchy, z kterých přední a nejvyšší v Konstantynopoli jest. O očistci také a prozbách za mrtvé málo drží a jiného mnoho, čehož tuto pro krátkost zanechám.

Této pak řecké víry, které někteří svatého Pavla víra říkají, jsau několikeří národové, totiž Řekové, Armenínové, Rusové, Moskva a jiní někteří, ač Armenínové při křtu od Řekuo se dělí, neb sobě tři štrejšky ve jméno svaté Trojice horkým železem na tváři vypalují a ohněm se křtí podlé oné řeči svatého Jána Křtitele, kdež dí: »Já zajisté křtím nás vodau« ec, »ale který po mně přijítí má, ten vás křtítí bude v Duchu svatém a v ohni« ec.

Potom procházeli jsme se po městě a šli do naší hospody k obědu; naobědvavše se šli jsme z města až k portu, kde naše nave stála, a všedše na kundeli dovezl nás do ní; v které jsme tu noc ostali. Osmnáctého dne měsíce listopádu ve čtvrtek tolikéž i v pátek vždy jsme v portu kandyánském na místě stáli, čekajíc dobrého větru. Tu noc v pátek na sobotu sprchl sníh na horách kandyánských nahoře, ale dole v ostrově nic. Dne pak 20. listopádu v sobotu, v neděli, v pondělí vždy jsme ty dni na místě stáli v portu, čekajíc každau hodinu na dobrý vítr, neb ten celý tejden vítr byl a trval od západu proti nám, pro který jsme se naší cestau plaviti nemohli. V pondělí na auterý po puolnoci ke dni při nastání nového měsíce vítr se proměnil a od vejchodu váti počal a my na naší cestu jsme se strojili.

Kapitola 77

O plavení od ostrovu Kandy k ostrovu Zante

V auterý dne 23. měsíce listopádu, hned jak svitati počalo, pan hejtman rozkázal na své galli vystřeliti z jednoho velikého kusu, tím nám znamení dávaje, abychom kotve z moře táhli a z portu se hejbali, též aby se po ty lidi, kteří v městě v hospodách byli, jelo a k šifu svému každý aby přivezen byl, že chce se přeč plaviti. A tak okolo snídaní ty dvě galle grosse, vytáhše kotve z moře a přivázavše se každá za provaz k jedné bárce těch dvou velikých benátských naví, Barcy a Barciotu, i kázali se marynářuom až ven do moře z portu mimo tu skálu vytáhnauti, neb marynáři na bárkách vesly bárky táhli a galle k bárkám přivázané za sebau až ven do moře.

A když již ty dvě galle tak z portu ven na moře vytažené byly, od bárek se odvázaly a je pro naší navi poslali, a my též kotev vytáhše, k těm dvěma bárkám navi za provaz jsme přivázali a oni nás ven z portu táhli. I nebyli jsme ještě právě toho vrchu a té skály, která tu při moři leží, minuli, až se od nás bárky odvázavše nazpátek po Barcu jely, aby ji také ven z portu vytáhly, a náš luggier příliš brzo rozkázal velikau plachtu rozestřítí; a tak než ji dobře zpravili, vítr v ní udeřil a naší navi k té skále velmi blízko přihnal. Z toho veliký křik od patrona a marynářuo v navi byl, neb se báli, aby vítr nave k té skále nepřirazil a jí nestroskotal, neb tak blízko nás vítr k ní přihnal, že naše antena (to jest příční bidlo, na kterém veliká plachta visí) koncem o skálu drobet štrejchovala a nave blízko u skály byla a jistě všickni u velikém strachu a nebezpečenství jsme byli, neb kdyby vítr navi k skále přirazil, neb by se byla rozrazila aneb nějakou velikau škodu vzítí by musela; ale sám Pán Buoh nás toho uchovati ráčil, neb rychle marynáři velikau plachtu obrátili a temonem veslem zzadu navi od skály nahejbali, tak až jsme ji s pomocí Boží minuli a ven do moře se vypravili. Neb ten kandyánský port za tím vrchem a skalau leží a protož z něho nesnadno šífové, kteří na západ se plaviti chtějí, s rozestřenými plachtami vypraviti se ven do moře mohau, a zvlášt' když vítr maličko silný jest.

Když jsme se byli již z portu vypravili my s naší naví a ty dvě galle, též i Barca, vozili jsme se sem i tam po moři, čekajíc na Barciot, neb se dlauho z portu (nevím proč) nehejbal a neplavil a také jsme čekali na některé naše pautníky, kteří v městě Kandy ještě byli, po které ráno patron kundeli poslal. Okolo poledne připlavila se naše kundefe k nám s našemi tavaryši, kteří byli v městě, však jich 7 osob z naší navi pautníkuov na zemi v ostrově Kandy zuostalo, kteří z města po zemi k navi šli a jí zmeškali, kteří potom na Barciot vzati byli a v ostrově Zante teprvá s námi se zase shledali. Okolo poledne vítr se vždy tužiti počal a moře bauřiti a tak tím

větreu Barciot z portu kandyánského se vypraviti nemohl, neb se byl ráno obmeškal, než musel na místě tu zuostati. My pak načekavše se ho dlauho a porozuměvše, že tím větrem z portu zdvihnuti se nemuože a za námi plaviti, i dali jsme sobě vespolek znamení praporci, vyvěsivše je zzadu z navi, abyhom se v hromadu strhli, že chcem spolu rokavati, neb jsme byli ruozno a jedni od druhých podál. A tak sčekavše se a strhše všickni k paně hejtmanově galli, na tom jsme spolu zůstali, abyhom se pomalu všickni bez plachet plavili a na Barciot čekali, zdali by se vítr utišil a on se z portu vypravil, aby nás mohl zhoniti. Bylo nám také všem oznámeno, že pan hejtman na své galli rozkáže tři lucerny k tomu připravené na jednom provaze pověsiti, a když se bude jednau tolíko samau plachtau přední v noci plaviti, že káže v jedné té lucerně světlo pálití, pakli se dvěma plachtami poplaví, že budau ve dvau lucernách svítiti, a jestliže všecky tři plachty rozestrau, tehdy že ve všech třech lucernách světlo hořeti bude; tím abyhom se věděli zpraviti a v noci za nimi zlehky neb spěšně se plaviti tak, abyhom pospolu vždy, pokudž možné bude, zuostali. I plavili jsme se všickni tak znenáhla, ty dvě galle a Barca a naše nave, ten den i noc, a vždy viděti bylo po levé straně ostrov kandyánský a vítr dosti dobrý vál, a kdybyhom byli na Barciot čekati nemuseli, mohli jsme tu noc tím větrem několik mil ujeti.

Listopádu měsíce dne 24. v středu ke dni vítr se uložil a moře se utišilo a my vytáhše dvě plachty, tichým větrem pomalu jsme se plavili vždy očekávajíc Barciotu. Po poledni vítr se zase tužiti počal a my spustivše plachty plavili jsme se tak ten celý den i noc pomalu, a vždy bylo viděti po levé straně hory a vrchy od Kandy.

Ve čtvrtěk dne 25. měsíce listopádu na den svatě panny Kateřiny ráno ticho na moři bylo a tu jsme viděli před námi na pravé straně ostrov u moři ležící, který slove vlasky Milo, někdy prvě slaulo Melos; není velmi veliký, leží dlauze od vejchodu na západ, bydlejí v něm lidé.

Před ním proti západu leží jakýs malý ostruovek sám o sobě a v něm neveliký vršek. Před snídaním dali nám z paně hejtmanovy galle praporcem znamení, abyhom se k ní sjeli. I strhli jsme se pospolu všickni a jedni druhé pozdravili. I bylo nám oznámeno, že jest vuole paně hejtmanova, jak nejprvé zase dobrý vítr Pán Buoh ráčí dáti, abyhom předce všecky plachty vytáhnauc naší cestau upřímo k Benátkám se pospolu plavili, že na Barciot (poněvadž ho nikdež za námi neviděti) nic čekati nechce. A tak jsme se pomalu plavili, vidúc na pravé straně ostrov Milo, na levé Kandyam. Před obědy vítr se zase pomalu zdvihati počal a dobrý za námi od vejchodu váti a my všickni rozestřevše plachty, plavili jsme se dobrým větrem naší cestau ten celý den. Okolo nešporuo nebylo již nic viděti než nebe a moře. Před západem

sluonce počali jsme na pravé straně před námi velmi zdaleka viděti hory a vrchy od země řecké, která slove nyní Morea, někdy slaula Peloponesus. Po západu sluonce vítr vždy víc a víc se tužil a moře pomalu se zdvihati a bauřiti počalo, takže okolo tří hodin na noc veliká bauře byla, že jsme všechny plachty doluo spustiti museli; a ta trvala tu celau noc až do svitaní. Listopádu dne 26. v pátek před vejchodem sluonce vítr a bauře se pomalu ukládati a na moři ticho býti počalo, a my zase vytáhše a rozestřevše plachty, tichým větrem jsme se plavili.

Okolo snídání viděli jsme podál od nás na levé ruce ostrov v moři ležící, kterému vlasky Cecerigo říkají, někdy slaul Aeialia, o kterém máš také zmínku napřed; a mimo něj jsme se plavili.

O poledni vítr se zase zdvihati a tuhý váti počal, tak jako by bauře býti chtěla; a tu pan hejtman s svau gallí k naší navi se přiblížil a my ho pozdravili. I rozkázal našemu patronovi pověděti, jestliže bauře bude, jak se k tomu má, že na moři zuostati nemíní, než k zemi a nejbližšímu portu se pustiti chce, aby se věděl čím zpraviti. To nám oznámivše, minula nás ta galle a napřed se plavila a my za ní. K nešporuom vítr čím dál víc a víc se tužil a moře bauřil, a my spustivše doluo všechny plachty a svázavše je, Pánu Bohu jsme se poručili, neb nebe mračiti a černými oblaky se povlačovati a pomalu poprchati počalo, takže před večerem veliká bauře povstala a velmi hrubý příval pršel a moře se všecko vyzdvihlo a vlny velmi veliké dělalo, ty naše nave jednak doluo, jednak nahoru zmítaly, takže náš veliký strom v navi, ačkoli velmi tuze stojí a provazy po stranách natažený jest, však když nave od vlnobití zhůru zmítána byla, tak se se vším trásl a viklal, co by se hned vyvrátiti chtěl. Nave také, když od vln zmítána byla, všecka praštěla, luštěla a se svírala, jako by hned v drobné kusy se polámati chtěla. A tak ta hrozná bauře s velikým přelíváním vln zvukem hrozným od větru a jekotem od moře a ustavičným pršením deště trvala tu celau noc až do svitaní.

V sobotu 27. dne měsíce listopádu před svitaním pršeti přestalo, vítr drobet oblevovati počal a moře se krotiti, takže po vejchodu sluonce zase moře upokojené bylo a větřík tichý váti počal. Tu noc ta bauře tak nás jedny od druhých rozmetala a rozehnala, že jsme ráno ani gallí ani Barcy víc neviděli, až u ostrovu Zante.

My pak s naší naví nevelmi daleko jsme byli od země Morea, majíc jí na pravé straně, a na levé ostrov Cecerigo jsme v moři ležeti viděli.

Tu luggier rozkázal plachty zas vytáhnauti a rozestříti. I plavili jsme se tichým větrem podlé země až do poledne. K nešporuom opět vítr se vyzdihovati počal a tuhý váti a náš patron

obávaje se bouře, kázal se k zemi přibližovati; a tu jsme vjeli do moře mezi zem, kterému latině říkají sinus maris, a po něm jsme se ostatek toho dne i noc dosti tuhým větrem, jedinou plachtu toliko přední rozestřenu majíc, plavili, neb obávajíce se té noci bouře, na moře jsme se ven vydati nesměli. Před puolnocí stala se nám příhoda v navi, neb skalko (to jest maršálek neb kuchmistr náš) v své komoře špižirně, kde léhal, nechal na prkně v lucerně dřevěnné rohové nějak neopatrně hořící svíčky a usnul; od té svíčky lucerna se zapálila a hořela a od lucerny prkno, na kterým stála, hořelo; a z toho kouření, dejm a smrad v navi z zadu byl a se ven valil. To vidauce marynáři pacholci, kteří bděli, z zadu do navi běželi a vhlédavše děrau, kterau se do špižirny leze, an se dole hrubě svítí a hoří, křičeli vlasky »Fogo, fogo!«, to jest »Oheň, oheň!« aneb »Hoří!«; a tak veliký křik v navi vzešel a běhání mezi marynáři, kterýmž jsme my se pautníci ze spaní probudili a velmi lekli a všickni zhuoru byli, neb sme nevěděli, co se to děje, a k špižirni, kde křik od marynářuo byl, jsme běželi. Tím křikem skalko se probudil a vida, že hoří, chutně osekal svým kuchařským tesáčkem obruče hořejší od jedné láky vína (kterých tu několik v špižirni měl) a dno vyrazil a marynáři vzavše láku, víno na ten oheň vylili a nětco ho uhasili; a zatím jiní rychle navázivše vody z moře, k tomu přispěli a tak ten oheň dohasili. Vtom patron doluo také přiběhl a vida, co se děje, skalkovi velmi lál a rapíru na něj dobyl, a kdybychom byli mu nebránili, stěžkem by ho byl neprobodl. A tak Pán Buoh všemohúcí sám jest nás té zlé příhody od ohně uchovati ráčil, neb kdyby se byl ten oheň málo víc rozmohl, jak tehdaž vítr veliký byl, s těžkostí bychom byli mohli obrániti, aby nave byla všecká neshořela, neb se to trefuje a přihází, že nešetností nave se zapálíc všecká se vším až do vody shoří. Potom jsme se upokojili a na naše truhly spat šli ec.

Dne 28. měsíce listopádu v neděli ke dni vítr drobet se tužil a ten celý den i noc tuhý vál, a my se z toho moře mezi zeměmi ležícího (do kterého jsme byli ujeli) pomalu zase ven na vysoké moře vypravovali; tu noc ke dni marynáři, kteří bděli, viděli dvě jasné hvězdy nevysoko nad mořem stati, i mněli, že jsau lucerny na gallích, o kterých jsem napřed zmínku učinil, a domnívajíce se nějaké galle před rukama býti, rumrejšku a křik nahoře v navi udělali, kterého jsme my se lekli a všickni zhuoru byli; ale když jsme se na plac prostřed navi sešli a na ně pilně hleděli, poznali jsme, že jsau hvězdy a ne lucerny na gallích a marynáři že jsau se zmejli. I obrátila se ta rumrejška v smích.

V pondělí 29. dne měsíce listopádu ráno vypravili jsme se z toho moře mezi zemí neb sinu maris zas ven na moře a plavili se tichým větrem mimo nevelmi veliký ostrov v moři ležící s horami a vrchy dosti velikými, kterému nyní vlasky říkají Cerigo, někdy za starodávna slaul Cithera, o kterém jsem také napřed zmínku udělal. Viděli jsme také v týmž ostrově ležeti na

vrchu dosti vysokém zámek čistý, dosti veliký, v kterém bydlí jeden hejtman panuov Benátčan, správce toho ostrovu, neb ten ostrov všecken náleží pod panství panuov Benátčan, a jak mi pravili, jest v něm drahně vsí a lidí Řeků. Okolo snídaní velmi ticho na moři bylo; po poledni se vítr drobet tužiti počal a vtom jsme minuli ostrov Cerigo a jeho za námi na levé ruce jsme ležeti nechali. Po pravé pak straně viděli jsme vždy hory a vrchy od země Morea a ležel tehdáž na nich nahoře sníh; i plauli jsme vždy tichým větrem ostatek ten den i noc.

Posledního dne měsíce listopádu v auterý ráno velmi ticho na moři bylo a ještě jsme vždy viděli Cerigo ostrov daleko za námi na levé ruce ležeti, na pravé zemi Moream a vedlé ní jsme se plavili velmi tichým větrem.

V středu dne prvního měsíce prasince ráno ticho na moři bylo a zemi vždy velmi zdaleka bylo viděti po pravé straně, hory a vrchy její, neb země ta Morea má v sobě veliké vrchy, hory a skálí, na kterých nahoře tehdáž ležel sníh. Okolo poledne vítr se od puolnoci tužiti počal, který trval ten celý den i noc. Okolo nešporuov již jsme nic nikdež neviděli než nebe a moře. Druhého dne měsíce prasince ve čtvrtek vždy ten tuhý vítr od puolnoci trval a nás z naší cesty na poledne srážel a nebylo nikdež nic viděti než nebe a moře. Protož náš luggier obávaje se, abychom daleko na poledne tím větrem z cesty sehnání nebyli, i laviroval se sem i tam jezdě, aby na své cestě zuostati mohl, až by lepší vítr přišel. Laviren říkájí vlasky, česky se to můž vyložiti: sem i tam po moři vožení, však tak, že se vždy pomalu přibližuje k tomu místu, kde se plaviti míní.

V pátek 3. dne měsíce prasince vždy ten vítr trval od puolnoci, ale tichý byl. Ráno jsme opět viděli velmi zdaleka hory a vrchy od země Morea a za námi ostrov Cecerigo. Před večerem vítr se uložil, a tak tu celau noc ticho bylo.

Čtvrtého dne měsíce prasince v sobotu na den svaté Panny Barbory vždy ráno ticho bylo a žádného větru jsme neměli; zemi bylo viděti zdaleka na pravé straně. Před polednem vítr dosti dobrý mezi vejchodem a polednem váti počal a ten nás naší cestau hnal a tak trval celý den i noc. Po poledni vždy blíž a blíž jsme se k zemi Morea přibližovali, takže okolo nešporuov jsme sotva od ní byli dvě míle české; a tu jsme viděli při samém moři dole na břehu jakés město ležeti a zámek čistý podál od něho na vrchu, a jak mi pravili, že slove Sunc; náleží pod panství císaře tureckého, jakž pak ta všecka země Morea pod jeho mocí jest.

Před večerí viděli jsme za námi velmi zdaleka plaviti se plachty, ale nevěděli jsme, co jest, nave-li či co jiného; než marynáři, kteří nahoře v koši byli, pravili, že jest nětco velikého. I tak

jsme hádali, že některá ze dvou těch velikých naví našich jedna, Barca neb Barciot jest, jakž pak tak bylo.

Před západem slunce vlezl jsem do cebi neb koše předního stromu v navi nahoru a viděl jsem před námi daleko ležeti v moři ostrov Zante; ale dole v navi ještě ho viděti nebylo.

Kapitola 78

O přistání s naví k ostrovu Zante

V neděli 5. dne měsíce prasince ráno viděli jsme před námi ostrov Zante a dobrým větrem jsme se k němu přibližovali. Okolo poledne vjeli jsme do kanálu Zante mezi zemí Moream, majíc jí po pravé straně a ostrov Zante na levé, neb tu moře mezi zemí a ostrovem zšíří jest toliko 18 mil vlaských, to jest našich českých skuoro puol čtvrti.

Viděli jsme také na pravé straně v zemi Morea ležeti zámek; říkají mu vlasky castel Torneze, který leží na druhé straně přes moře skuoro proti městečku Zante, o kterém máš také zmínku napřed. Též jsme viděli pod městečkem Zante doluo na západ slunce podál od něho ležeti v ostrově při moři vrch dosti vysoký sám o sobě a na něm zámek neveliký; slove Cefalonia, náleží také panuom Benátčanuom, jakž pak i ten všecken ostrov Zante jich jest. Okolo nešporuov vjeli jsme do portu u Zante a nedaleko od břehu spustivše a svázavše plachty, dvě kotve do moře jsme zavrhlí a tu na místě stáli ostatek toho dne i noc.

A tak v auterý dne 23. měsíce listopádu plavili jsme se od města a ostrovu Kandy preč a 13. dne v pondělí přistali jsme k městečku a ostrovu Zante.

Stálo tu v portu u Zante na kotvech několik šífuov velikých i malých, do kterých obilé ladovali, kterého v zemi řecké Morea mnoho roste; mezi kterými byla jedna veliká nave jednoho měštěnína benátského, do které též obilé ladoval, a do Hyspaní se s ním plaviti strojili. Šestého dne měsíce prasince v pondělí po vejchodu slunce viděli jsme jednu velikau a druhau menší naví se plaviti k městečku Zante; které obě do portu okolo snídání se připravily a kotve zavrhše tu při nás stály. Ta jedna veliká byla Barca, kterau jsme předtím v pátek v noci v tu bauři stratili; druhá byla sic jakás jiná benátská neveliká nave.

Též před obědy jsme viděli obě galle grosse s vytaženými plachtami i vesly se vézti do portu zantského; které málo před polednem k městečku přistaly, a kotve do moře uvrhše, blíž drobet

u břehu nežli my na místě stály a z několika kusuo na obau vystřelily. Též z naší navi, Barcy i z jiných šífu, kteří tu v portu stáli, stříleno bylo; tolikéž i nahoře z zámku Zante z několika velikých kusuo udeřili, takže se po všem tom moři rozlíhalo a na druhé straně v zemi hlahol se obrážel. A to střílení se dalo ku poctivosti panu hejtmanu těch dvou gallí a na znamení radosti a veselí, že nám Pán Buoh se zase spolu šťastně ráčil dáti shledati.

Ten den plavil jsem se s jinými pautníky do městečka Zante a tam jsem celý den zuostal. Toho dne tu v městečku Zante na sto i víc vepřuo a sviní zbito bylo, které do těch gallí a naví ladovali; nebo každého vepře zabijíc opařili a sřeva a osrdí z něho vyndajíc, napoly ho rozpoltili a čistě nasolíc do šífu ladovali. Neb z druhé strany přes moře proti Zante v zemi Morea sedláci a jiní obyvatelé Turci chovají mnoho vepřuo a sviní, ač jich sami nejedí, ale křesťanuom dosti lacino je prodávají a peníze za ně trží; které oni od nich kupujíc tepau a nasolíc do šífu ladují a do Vlach a jiných zemí vozí a tam je za dobré peníze prodávají. A tak večer zase do naší navi jsem se připravil.

Prasince měsíce dne 7. v auterý ten celý den i noc stáli sme vždy na místě v portu u Zante, čekajíc na dobrý vítr. Okolo obědu počali jsme zdaleka viděti velikau navi, an se k nám plaví; která potom před nešpory do portu zantského vjela a kotve završše při nás na místě stála a na ní z několika kusuo vystřelili. A ta byla Barciot, který byl v portu kandyánském z zadu za námi zuostal a z něho se pro veliký vítr vypraviti nemohl; a tu teprvá za námi u Zante k nám se připravil a s námi zase se shledal.

Před večerem připravili se z Barciotu k nám do navi naši tavyří pautníci, kteří byli z zadu v Kandy zůstali a naší navi zmeškali, které patron z Barciotu na svau navi pobral a za námi je přivezl. Ti nám pravili, že teprvá druhého dne po nás ve čtvrtek ráno na svatau Kateřinu se z portu kandyánského s Barciotem vypravili a za námi plavili. Rozprávěli nám také, kterak jsau u ostrovu Milo viděli pospolu 11 fust neb malých gallí nějakých mořských zlodějuov, které uhlédavše Barciot se plaviti, zastavily se a plachty doluo spustivše stály; a oni na Barciotu domnívajíce se, že na ně chtějí udeřiti, k bitvě se strojili a se vším nahotově byli. Ale těch 11 fust neb malých gallí mořských zlodějuov nesměly jsau na Barciot udeřiti, než jedná vedlé druhé pospolu stály, dívajíc se jemu, až je minul. Neb, jak pravili, sotva 6 mil vlaských (to jest na dobrau míli českau) se od nich plavili a od nich byli a minuvše je, svau cestau k Zante se plavil; neb Barciot jest šíf neb nave veliká, sedmi plachtami k boji strojená, mnohau střelbau mosaznými kusy i jinými věcmi dobře opatřená, neb co panův Benátčan a k obci jest, to jest všecko duokladně a s dostatkem uděláno a opatřeno, jinač nežli jiní kupečští šífoné neb

nave. A tehďáž na Barciotu bylo vlaských ťoldátuo neb ťoldněřů s puolháky sto krom marynářuo pacholkuo a jiné čeledi patronovy. Protož kdyby bylo k bitvě přišlo, mohl se jest dobře těm 11 fustám neb malým gallím obrániti, a zvlášt' když dobrý vítr měli.

A tak jsme se tu v portu u Zante zase všickni spolu shledali a stáli, totiž ty dvě galle grosse, Barca, Barciot a naše nave ec.

V středu dne 8. měsíce prasince ten celý den i noc stáli jsme na místě, čekajíc na dobrý vítr.

Devátého dne měsíce prasince ve čtvrtěk ráno počal váti dobrý vítr od vejchodu a my se na naši cestu pomalu strojili; však jsme proto předce na místě v portu stáli ten celý den, chtíc zvěděti, bude-li vítr tak stálý.

A když předce trval, nýbrž po poledni se tužil, před večerem pan hejtman těch dvau gallí poslal na své lodiče k Barciotovi a k Barce i také k naší navi a rozkázal nám všem oznámiti, abychom se vším nahotově byli, že se chce po puolnoci, bude-li vítr tak trvati, z portu hejbat i k Benátkám plaviti; i vystřelili z každé navi z jednoho kusu, tím znamení dávajíc těm, kteří v městečku Zante byli, aby se každý ten večer do svého šifu dal najíti, že se přeč poplavíme.

Večer připlavil se na kundeli do navi náš patron s některými pautníky, kteří byli v městečku Zante; přivezl též do navi jakéhoš vlaského hejtmana s jeho čeledí, mezi kterými bylo několik osob ženského pohlaví, jeho žena a dcera a jiné ženy, kterého náš patron odtud s sebau do Benátek vezl.

Po puolnoci ke dni vystřelili na paně hejtmanově galli z jednoho kusu, tím nám znamení dávajíc, abychom kotve z moře táhli a přeč se strojili.

Kapitola 79

O plavení od ostrovu Zante k Benátkám

Desátého dne měsíce prasince v pátek před svitaním ty dvě galle nejprv se z portu vyzdvihly a přeč plavily a my s naší naví hned za nimi, též Barciot s Barcau také brzo po nás se z portu hnuly a plavily, neb vítr tuhý a velmi dobrý byl. Před vejchodem slunce minuli sme ostrov Zante a za námi jsme ho nechali a plavili jsme se mimo jiný veliký ostrov v moři ležící, který má v sobě hory a vrchy veliké, leží blízko od Zante a slove nyní vlasky Cephalonia a ten ještě své staré jméno, jak mu prvě za starodávna říkali, zachoval a jest panuov Benátčan; někdy

bylo království, bydlejí v něm Řekové a má v sobě drahně vsí a městeček, o kterém máš také napřed. Ten nám ležel na pravé straně, který jsme brzo minuli a za námi jsme ho nechali, neb vítr vejborný byl.

Také věděti se má, že nave neb šíf na moři rychlejší jest a spěšněji se plaví jeden nežli druhý, neb ačkoli ty obě veliké nave, Barca a Barciot, mnohem větší jsau byly nežli náš šíf a Barciot pak o jednu velikau plachtu víc měl nežli naše nave, neb měl velikých i malých plachet 7, ale náš šíf neměl jich než 6, však proto vždycky naše nave rychlejší byla a přede všemi jinými se plavila, takže mnohokrát, když jsme pospolu plauli, některau plachtu spustiti jsme museli a na jiné čekati, aby s námi stačiti mohly; tak rychlá před jiným naše nave byla, ač ony dvě větší byly, však s ní zároveň stačiti se plaviti jsau nemohly. Neb ačkoli ty dvě galle grosse dobrau chvíli před námi se od Zante z portu plavily, však jsme je proto s naší naví zhonili a předjevše jich, Barcy i Barciotu, daleko za sebau nechali a víc od té chvíle neviděli až u Benátek.

Okolo večere plauli jsme mimo neveliký ostrov v moři ležící, majíc jej na pravé straně, kterému nyní vlasky říkají Paxo, někdy slaul Ericusa, náleží panuom Benátčanuom, o kterém máš také napřed. Ten jsme brzo minuli a za námi jsme ho ležeti nechali. Večer počali jsme před námi viděti velmi zdaleka hory a vrchy od ostrovu Korfu a dobrým větrem jsme se k němu přibližovali. V noci plavili jsme se mimo ostrov Korfu, ležel nám na pravé straně a do dne jsme jej minuli a za sebau ho ležeti nechali, neb jsme nejeli do toho auzkého moře neb canalu, které mezi ostrovem Korfau a zemí Albania, skrz které jsme tam jedauc se plavili, ale nechali jsme ostrovu Korfu ležeti na pravé straně a plauli jsme mimo něj dosti podál vně na vysokém moři přeč.

A tak tuto z toho porozuměti muožeš, jak jisté plavení jest po moři, neb co jsme tam jedauc v sedmi dnech z Korfu do Zante se plavili, to zase jedauc za jeden den a noc jsme ujeli, neb na moři jest plavení velmi nejisté, neb co časem, když dobrý vítr, za den a za noc ujedeš, tau cestau někdy, když vítr zlý, tejdén neb dvě neděle se plaviti musíš. I ujeli jsme za ten den a noc 40 mil českých i víc.

O tomto ostrovu Korfu jsem napřed dosti psal, protož tuto pro krátkost o něm psáti zanechám.

Prasince měsíce dne 11. v sobotu ráno vítr nás opustil a ticho na moři bylo a my vždy ještě za sebau zdaleka viděli ostrov Korfu a na pravé straně zemi, která slove Albania, od které nevelmi daleko jsme byli a zvlášť od portu, kterému vlasky říkají Valona, někdy slaul Aulon; neb tu moře jde mimo jakýs veliký vrch, při moři ležící, a se vylévá podál do země a činí

sinum maris, to jest luono neb okrauhlost moře. Za tím vrchem při moři, jak mi pravili, leží zámek velmi pevný, kterému říkají Valona, a náleží císaři tureckému, ač zámku jsme neviděli, než ten vrch, za kterým leží. Při tom zámku Valoně v jeho portu rádi bývají a své stanoviště mívají turečští piraté neb mořští zloději, kterým vlasky curseri říkají, kteří na druhau stranu přes moře do země vlaské, která latině slove Apulia, vlasky jí Puglia říkají, proti té zemi Albaní ležící se plavívají a tam křest'anuom krau a škody činí. Protož v strachu jsme byli, že nás vítr rovně v tom nebezpečném místě opustil, obávajíc se mořských zloděju, kteří při tom místě obyčejně rádi bývají a se drží, aby na nás neudeřili, a zvlášt' když tak velmi ticho bylo a žádného větru jsme neměli a sami toliko s naší naví byli, neb jsme sotva od toho vrchu, za kterým zámek a port Valona leží, tehdaž byli dvě míle české, ale děkujíc Pánu Bohu žádná se nám příhoda nestala, aniž jsme co jaké galle neb šífy viděli, však jsme se proto na péči měli a nahotově se všim byli. Po poledni vítr se drobet zdvihati počal, a my tak pomalu se plavíc, to nebezpečné místo jsme minuli a vždy vedlé země Albaní, majíc ji na pravé ruce, nedaleko od ní jsme se plavili; na levé straně nic nebylo viděti než nebe a moře. Před večerem vítr se tužiti počal a dosti dobrý vál tu celau noc.

V neděli ráno 12. dne měsíce prasince dobrý vítr jsme měli a zemi jsme vždy viděli na pravé straně Albaniam a od ní nedaleko jsme se plavili, na levé nic než nebe a moře. Okolo oběduov jsme počali před námi zdaleka viděti na pravé straně hory a vrchy vysoké od země, které vlasky říkají Sclauonia, česky slove Slovanská země. Okolo nešporuo dobrým větrem jsme se přiblížili k zemi a horám Slovanským, které byly při moři nám na pravé straně; a tu mi piota ukazoval položení to, kde leží pod horami při moři město znamenité a pevné, které slove Ragus, a jest pod panstvím panův Benátčan; leží mezi zemí Slovanskou a Albaní.

Po západu slunce vítr se pomalu vždy víc a víc tužil a moře zdvihal, takže okolo tří hodin na noc hrubě se blýskalo a veliké faukání od větru povstalo, přelívání vln a bauře na moři býti počala. Tu náš luggier rychle velikou plachtu i jiné všecky do naví doluo spustiti a svázati rozkázal, neb když se to přehlédne a veliká plachta včas doluov se nespustí a vítr silný do ní udeří, potom velmi s velikou prací nesnadno a těžce přijde jí doluov spustiti a svázati a veliké nebezpečnosti šífu nastává. Neb když se to zamešká a vítr se veliké plachty zmocní, časem naví převrátí aneb někdy, jak se trefuje, prudkostí větru plachta se strhá aneb veliký strom se zláme, z čehož v čas bauře naví veliké nebezpečnosti a zahynutí nastává; než jak se plachta veliká za času spustí a sváže, též i jiné všecky, již vítr naví tak škoditi nemuož. Protož když bauře mořská nastává, přede všemi věcmi nejprve plachta veliká, potom jiné doluo se spustí a

sváží a všechny díry v navi špunty k tomu připravenými se zahradí a zatepau, a Pánu Bohu se poručíc, ostatek jak moře a vítr míti chce, tak býti musí.

Kapitola 80

O bauři mořské veliké, kterak se při ní od počátku až do konce děje

A poněvadž časté bauře po této a jako skuoro každého dne na moři jsme mívali, než jsme k Benátkám zase přistali, neb v zímě bylo, kterého času obyčejně větrové velicí vějí a nestálí bývají: protož abych o nich vždycky znovu psáti nemusel, tuto o bauři mořské nětco napíši pro ty, kteří žádostiví jsau o tom věděti a při tom nebývali, však rádi o takových věcech rozprávěti slyší.

Předkem věděti se má, že bauře mořská nebývá vždycky jednotejná, neb někdy menší, někdy větší a časem veliká a ukrutná bývá, neb mnohokrát vítr toliko silný bývá a moře proto nebude velmi bauřlivé, časem moře bude bauřlivé a vítr nevelmi veliký, ač obyčejně rádo obé spolu bývá, vítr veliký a bauře na moři, někdy zase také vítr zmíry velmi veliký, moře bauřlivé, k tomu příval, blejskáni s hřímáním pospolu bývá. Protož tuto o bauři mořské a zlé fortune veliké, kterak se při ní od počátku děje až do konce, krátce položím.

Nejprvé obyčejně když bauře na moři býti má, vítr pomalu se tužiti a vlny neveliké na moři činiti počíná, které přelívajíc se bílé pěny činí a nahoře se pění; k tomu rádo nebe z té strany, odkud vítr jde, se mračí, kalí a černými oblaky se povlačuje a pomalu poprchatí, blejskati a hřímati počíná a vtom se to všecko čím dál víc a víc rozmáhá.

Tu hned marynáři pacholci vidauc, že bauře nastává, chutně plachty do navi doluo spauštějí a svazují, díry v šífu zahrazují a zabíjejí a k bauři se strojí.

A když pak vtom hrubě přseti počne a příval se lije a vítr se rozmuože, to obé mořem pohne a jako z gruntu je vyzdvihne a zedme, takže vlny k víře nepodobně velmi veliké se na moři dělají, neb jednak se voda rozstupuje a doluo ke dnu snižuje a velmi hluboké rokly neb audolí v vodě dělá, jednak se vlny zas v hromadu srážejí a co nějaké hory neb vrchy se nahoru k nebi vyzdvihují a jedna vlna se s druhau potýkajíc, zhuoru vysoko stříká a kropí a jedna přes druhau se přelívá a z toho velmi veliký a hrozný zvuk, přelívání, šplechot a jekot po všem moři povstává a hejbá.

Mezi mořem pak a nebem vítr velmi veliký a hrozný, co by všecko všudy svou prudkostí pobratil chtěl, fučí a zučí a o provazy, kterými v navi stromové nataženi jsou, a jiné se jako řežíc, šustění strašlivé vydává. Nebe také nahoře toto obě přikrývající hruozy a strachu plné jest, neb oblaky hroznými a černými povlečené bývá a se zamračí, zakalí a zatmí, co by noc byla, že nerozeznáš, den-li je čili noc, a k tomu také přívalem, hřímáním a jako ustavičným blýskáním strašlivé jest.

A tak člověk ten čas v šífu na moři jsou, se všech stran auzkostmi velikými, hruozou a strachem obklíčený jest; neb pohledíš-li dolů na moře, na kterém jsi, to nepokojné, hněvivé, divoké a k tvému zahynutí hotové pod sebou vidíš; pohledíš-li nahoru k nebi, to tolikéž od oblaků strašlivých, pršení, deště a přívalu, hřímání a blýskání ustavičného ukrutné a hrozné vidíš; pohledíš-li pak mezi nebe a moře, tu od fučení a zvuku větru převelmi velikého strach a hruoza veliká jest. A tak pohled' kde chceš, obrať se kam chceš, všudy veliké nebezpečství a smrt před sebou vidíš. K tomu pak ke všemu šíf neb nave, na které jsi, pod sebou na místě nestojí, než co nějaké pérko od vln jednak dolů, jednak nahoru se zmítá. A tak od vln jsouc zmítána, spojení prken a trámové se v ní svírají; stromové, na kterých plachty visí, se vším se třesou, viklí a chvěplí a všecka nave tak praští a luští, nic jináč, než co by se hned v drobné kusy polámali chtěla; také v ní truhly, v kterých zboží a jiné věci, co tuze přivázáno není, se převrací a jedno k druhému se přiráží a nemalý hřmot a šromot v navi činí, neb skuoro nic na sném místě zůstati nemůže, aby sebou nehýbalo a se nezpřevracovalo a jedno o druhé netlauklo; nýbrž ani člověk pro to kolébání a sem i tam zmítání v ní rovně státi nemůže, leč se něčeho drží, neb jda ničeho se nedrže, potácí se sem i tam, co by byl vožralý.

A tak žádného místa nikdež v navi není, aby hruozy a strachu plné nebylo, neb jsi-li vně nahoře na plácku neb kdekoli jinde v navi, tu dobře zůstati nemůžeš pro déšť a zimu a prudkost od větru, vlnobití a stříkání a kroupení vln, neb vlny do navi prostřed na plac tepau, i sic jinde, takže jednou stranou se tam vrážejí a druhou zase do moře se vylévají a k navi se přirážejíc, vysoko zhuoru stříkají a kropí.

A tak silný a veliký vítr bývá, že člověk prostřed na plácku stojí, kdyby se ničehéhož nedržel, prudkostí větru do moře by vynesena byl; neb marynáři pacholci, když ven musejí, za provazy v puoli se k navi přivazují, aby od vln a větru ven z navi vyrazení a vynešení nebyli.

Dole pak v navi také nic veselo není, neb nave se svíraje všecka praští a luští a vlny vně zevnitř v navi se všech stran silně tepau a bijí a z toho veliký zvuk a hlohol se vnitř v navi obráží, že se zdá nic jináč, než jako by mnoho pacholkuov zevnitř s několika kládami se všech

strán se k ní rozbíhají, jí vytlaukali a vybíjeli, a rovně nápodobně tak veselo dole jest, jako kdyby jednoho do sudu zabeďně, zevnitř jich několik palicemi na sud tlauklo; jakau by ten tak v sudu zabeďněný kratochvíl měl, každý muož porozumětí. K tomu tam dole parno, dusno a nevonno jest, neb obyčejně v bauři všickni doluo do navi se shrnau a tam jsauce všudy zahrazení, dosti malý pruoduch toliko sentinau a děrau, kterau se dolů leze, nahoru mají; neb v čas takové bauře nave všudy zduolu i nahoře pilně zahrazená a zabeďněná musí býti, nápodobně co sud, aby do ní voda odnikud vnitř nemohla.

V čas pak takové bauře lidí těch, kteří v navi jsau, rozličný spuosob bývá podlé jednoho každého přirození, neb mnohý mdlejšího přirození leží co umrlý, jiný jest co omámený, některý nechutenství má a se ustavičně dáví, mnohý co v mdlobách leží. A tak krátce tehďáž ani jístí, ani pítí, ani spátí se jednomu nechce, neb se tím ustavičným zmítáním a sem i tam kolíbáním a vikláním všecko přirození zkormautí a člověku jaks mistrno a těžko jest; k tomu strachem, hruozí a každého času a jako oka hnutí smrti na se člověk očekávaje, strachem se třesa, jako zmámený jest, a co činiti má, není; neb jak se kde co hrubě hurtne neb luskne aneb veliká vlna že do navi udeří, hned se v něm srdce leká a domnívá se, že již nave se láme aneb tone.

A tak to každé chvíle očekávání smrti jest skuoro těžší nežli sama smrt. A věř mi toho na mau víru, že tehďáž žádného žertu není a smích drah bývá a jeden se Pánu Bohu opravdu modliti naučí; neb i ti pacholci marynáři, kteří sic rozpustilí jsau a nic dobrého jim z aust nevýjde, a když čas a dobrý vítr mají, čertí se dělají, ale tehďáž každý skrotne a rád by se v anděla obrátil a tak nábožný jest, že žádného svatého nepomine, než všechny v nebi vyhledá, jich za pomoc žádaje.

A když taková bauře na moři jest a se rozmuože, tu již patron své lodí pánem býti přestává, neb moře a vítr v ní mu se uváží a po své vuoli jí zpravují, mistrují a jak chtějí, s ní nakládají; a v ten čas moře patronem jest a vítr luggierovi a piotovi auřad odejme, a ne kam by oni chtěli, než kam je vítr žene, tam se plaviti musí, buď jim libo nebo žel. Neb tu tehďáž žádná ve všem světě věc takovau převelmi velikau mocí moře a větru vládnauti a tomu rozkazovati nemuože než sám jediný věčný a všemohúcí Pán, který všecko stvořil, neb tehďáž neprospívá a nestačí žádná maudrost, žádná síla, žádná opatrnost, žádný vtíp, žádné umění ani jaká chytrost a vymyšlená věc lidská, aby člověka z toho nebezpečenství vysvoboditi mohla, než všecko to tehďáž neužitečné jest a člověka opustí, než sama toliko jediná víra a naděje ku Pánu Bohu svrchovanému a věčnému při něm zuostává. Neb v ten čas člověk, se všech strán zahynutí

okolo sebe vida a každé chvíle a jako okamžení smrti na se čekaje, rady a pomoci odnikudž míti nemoha, k komu jinému se utéci, kdo by ho z toho vysvoboditi mohl, nemá, než k samému mocnému Pánu Bohu, k kterému silnau víru a naději má, že mu z toho pomoci ráčí, neb naděje při člověku až do té poslední smrti trvá podlé onoho verše: spes hominem nec in ipsa morte reliquit, to jest: naděje člověka ani v tu smrt neopauští.

A protož ačkoli člověk v světě všudy každého času a chvíle na každém místě, ved' mu se zle nebo dobře, v štěstí i v neštěstí, vždycky v moci a v rukau Pána Boha všemohúcího jest, však toho tak právě a gruntovně poznati, co je to v moci samého Pána Boha býti, nemuože jako tuto v bauři mořskau na moři. Neb jsa na zemi v jakém pak koli nebezpečenství, vždy nějaké daufání a naději po Pánu Bohu v lidské věci má, neb jestli v jaké těžké nemoci daufá v lékaře, byliny, recepty a jiné léky, že k zdraví zase přijde; jestli pak v vězení a jde mu o hrdlo, v přátely, že mu pomohau; má-li statek, že se vyplatí neb že se dobude neb sic nějakým jiným spuůsobem a obmyslem toho prázen že bude, daufá; jestli pak v boji v bitvě, naději má v množství vojska svého, že svítězí, v zbroje, děla a jiné odění a přípravy válečné, v sílu a mužnost svau; item, by se pak i zle zvedlo a bitva prohraná byla, naději má, že bude moci utéci neb jat od nepřátel býti a se vyplatiti aneb vyslaužiti a tak při hrdle zůstati.

Ale v čas bauře na moři vsecky ty trošty a naděje lidské věci daremné jsau a nic neplatí a tehdáž od člověka odstaupí; neb tu spomoci nemuože žádné umění, žádní doktoři a lékaři, žádné byliny, pilule, recepty a apatěky; nemuož tehdáž pomoci ani papež ani císař ani král ani který jiný v světě potentat, ba ani otec ani máte ani jiní nějakí přátelé; neužiteční jsau tehdáž velicí pokladavé, zlato, stříbro, drahé kamení, peníze ani jaké klenoty (v něž obyčejně lidé na tomto světě víc než v Pána Boha daufají), neb se to trefuje, že v čas takové veliké potřeby i ty drahé věci do moře pro zachování hrdla vmetány bývají.

Také tu darmo spoléhati a daufati v velikost a pevnost lodí, neb proti takové velmi veliké síle a moci větru a moře jest jako pérko a nějaká mrva a ku přirovnání co sklo proti kladivu, neb velmi namále tu bývá, že nave neb šíf pojednau a jako okamžení vsecek se stroskotati, polámati aneb zatopiti muože, buďto že někde v moři na skálu neb mělčinu trefí a se prudkostí rozrazí, neb že se roztrhne, převrátí, zalí a zatopí; tolikéž není' tehdáž nic platná žádná moc světská ani veliká vojska ani síla a udatnost ani děla, zbroje, meče, halapartny a špisy ani jaké jiné přípravy válečné, neb se tu nelze vyprositi, vyplatiti, obrániti, utéci, schovati ani skrýti, než v moci samého věčného Pána Boha býti.

A jest se jistě čemu podiviti, že my lidé na tomto světě jsau na zemi, mnohokrát větší naději kladem a daufání máme v lidi a v věci lidské, které nestálé a pomínutedlné jsau, nežli v samého Pána Boha, který věčný, mocný, všemohúci jest; aneb opět časem se mnohokrát víc lidí neb ledačehos jiného bojíme nežli jeho, vědauc to dobře, že to krom něho, več my naději kladem a daufání máme, on okamžení mocen jest a muož zkaziti, zjinačiti a v nic obrátiti aneb opět zase, čeho my se bojíme a strachujem, že nás z toho mimo náší naději vysvoboditi muože, kdybychom mu jediné chtěli právě věřiti, v něho samého daufati a v něm samém naději míti a jeho se právě báti. Ale na moři v čas takové veliké, ukrutné a lité bauře, nad kteraužto nic hroznějšího a strašlivějšího v světě není, tu se člověk právě naučí v samého jediného Pána Boha daufati a naději míti a jemu opravdu a srdečně se modliti, kdež rozum lidský postačiti, ani která jiná ve všem světě věc pomoci nemůž. A když tak člověk silnau víru a naději ku Pánu Bohu má, Pán Buoh z toho ze všeho jemu pomoci a jeho vysvoboditi ráčí, ač mu se mnohokrát zdáti bude, že proti rozumu jest a možné není. Když pak člověk krom Pána Boha na nětco jiného a v věci lidské se bezpečí, spoléhá a daufá a mní, že jest již vyhrál, Pán Buoh nenadále, než se on naděje, to mu jinač změnití, zjinačiti a mnohé zlé věci a časem i smrt naň dopustiti ráčí. Protož na něho samého spoléhati a v něho víru, naději a silné daufání každého času míti máme, opustíc všecky světské a lidské věci, které marné a nestálé jsau ec.

Že pak nad bauři mořskau v světě nic hroznějšího a strašlivějšího není, při čem člověk jsa živ býti muože, to jest jistě tak, neb přirovnej k ní co chceš v světě nejhoršího, nic jí v strachu, hruozi a nebezpečnství rovného nenejdeš, neb tu při ní všecka nebezpečnství pohromadě jsau; neb i před skonáním světa takový strach a hruoza bauře mořské na tento svět přijití má, jak o tom Krystus Pán mluvití ráčí ve čtení svatého Lukáše v 21. ka. řka: »Budau znamení na sluoenci a na měsíci i na hvězdách a na zemi dav lidu pro bauři zvuku mořského a vlnobití, takže schnauti budau lidé pro strach« ec.

Neb všeliká nebezpečnství, netoliko v čas bauře mořské, ale sic vždycky plavícím se po moři přítomná jsau, neb jest nebezpečnství od ohně, aby nave nešetností se nezapálíc všecka neshořela. Jest nebezpečnství od zlodějuo mořských, kteří po moři laupí a krauau, neb každé chvíle člověk před nimi se opatrovati, na péči míti a nahotově býti a bitvy s nimi očekávati musí, rovně co by v vojště v ležení byl. Jest nebezpečnství od utopení, a tím huoře, neb zahyneš-li na moři, nevíš, kam se tvé tělo dostane, snědí-li je ryby čili moře na břeh vyvrže a psi neb jiná zvíř je roztrhá a sní, neb že se zsmradí a červy rozleze, ješto o to veselejší smrt jest na zemi, neb víš, že do země a hrobu položen budeš.

Jest nebezpečnost od hladu, neb se to trefuje, že časem nave od bauře neb protivných větru daleko zahrána bývá aneb k pustým ostrovom přistati že musí, u kterých pro protivný vítr časem za několik nedělí zuostati a ležeti musí, takže mnohokrát chleba, masa, vody sladké i jiných potřeb k jídlu se jim nedostává a hladem trápeni bývají, o čem ti, kteří válečným během na moři se plavívají, dobře pověděti umějí, a mnohém pak lépe ti nebožátka, kteří na gallích ukováni bývají, kteří mnohokrát, když se chleba nedostáná, pšenici co jiné hovada jísti musí, a té jim ještě na libry odvažují ec. Ba jest také nebezpečnost i od moru, neb časem, když se kdo z morního povětrí do navi dostane, jiné v ní nakazí, takže na morní bolesti mrau a mnohokrát ze sta jich sotva 15 neb 10 neb míň zuostane, jak se pak to často trefuje, a tu tehďáz před morem nelze utéci, ani se schovati a skrýti.

Také dokud v navi jsi a na moři se plavíš, vždycky věznem a u vězení jsi, neb nemuožeš ven, kdy chceš. Nebo když jsi na zemi v jakém pak koli vězení, mohau tě z něho pustiti každého času a chvíle, když chtějí, ale když jsi v navi na moři, a zvlášť v čas bauře, věc možná není, aby, kdyby chtěl, na zemi býti mohl neb do navi vstaupiti a po moři se plaviti nic jiného není, než dobrovolně se u vězení dáti, neb když chceš, z navi nemuožeš, než v ní zuostati musíš.

Jest také nebezpečnost v čas veliké bauře, když se blýská a hřímá, od hromobití a hromu, neb se to trefuje, že časem hrom do šífu udeří, jej rozrazí neb zapálí.

A tak tuto z toho již sám porozuměti muožeš, že při těch, kteří se po moři plaví, všecka nebezpečnost pospolu jsau a zahynutí a smrt vždycky přítomná jest, a není toho nebezpečnost na zemi, aby ho také na moři nebylo. Však proto všetečnost a smělost lidská pro nabytí zboží, statku a peněz v taková veliká nebezpečnost hrdla i všeho jiného svévolně se dává a jest jistě se čemu podiviti, takovému bláznovství lidskému a nenasytedlné žádosti jmění, že to, co na tomto světě nejdražšího a nejmilejšího, totiž zdraví a život, má, kterýžto když jednau stratí, žádným stříbrem ani zlatem ho vyplatiti nemuož, to váží pro věci marné, nestálé a pominutedlné, jen toliko aby zbohatl a více měl, a toho všeho dřevu, věci mdlé, nestálé a křehké, totiž šífu, svěří a s tím se na moře, věc velmi silnau, šalenau a divokau, vydá a do vězení svévolně jde, z kterého se nemuož vylámati, dobytí ani utéci, než v něm zuostoti, ješto sic jsa na zemi žádný nerád do vězení jde a k komu žádné jistoty nemá, že se zase vrátí, než toliko samu naději. A protož pravýť jest onen latinský verš: aut stultus est aut mori cupit, qui se mari committit, to jest: neb blázen jest neb umřítí žádá, kdo se moři svěří ec.

A tak tuto o bauři mořské pro krátkost víc psáti přestanu, ač bych měl ještě dosti co víc o ní psáti, ale obávám se, že mnohý ani tomu, co jsem tuto psal, věřiti nebude, ale není div, neb

nijak člověk, který přitom jest sám nebyl, tomu neuvěří, jaká veliká síla větru a moře zvuk, jekot a šplechot, hrůza a strach při bouři na moři jest, než ten, který přitom byl, neb člověk o tom tak vypsati ani pověděti dobře nemůž, jaký šturm a veliká moc božská tu bývá.

A věř mi toho jistě, kdo jest moře neviděl, na něm se neplavil a při bouři mořské nebyl, ten jest jednoho velikého, mocného, předivného božského divu v tomto světě neviděl, nechť jest pak co chce jiného viděl. A vím to dobře, že ti, kdo jsau při velikých a opravdových bouřích mořských bývali, mně za pravé, co tuto píši, dají a víc, nežli jsem já napsal, o tom povědí. Kdo pak tomu ničemu věřiti nechce, zkus toho sám tolikéž, co jsem já zkusil, netoliko na této cestě jeruzalémské, ale i na jiných, a díš, žeť jsem pravdu psal ec. Toho při tom zanechaje, k našemu plavení se zase navrátím.

I jak jsem napřed pověděl, že tu noc okolo tří hodin na noc veliká bouře na moři býti počala a čím dál víc a víc se rozmáhala a po půlnoci hned velmi ukrutná byla, takže náš patron nevěda, co má činiti, mezi nás s světlem v lucerně přišel, prose nás pro Pána Boha a napomínaje, abychom se snažně všickni Pánu Bohu modlili a se slibovali k Panně Maryji de Lareto (která veliké divy ve Vlaších 3 míle za městem Anconau v jednom městečku, kterému Lareto říkají, při moři na vršku ležícímu, činívala a činí) pravě, že, co činiti má, neví, neb se bouře čím dál vždy víc a víc rozmáhá a že se nejvíc bojí, abychom na některý ostrov (neb velmi zmiry tma bylo, co jen toliko od blýskání se osvěcovalo) netrefili, od kterých, jak hádal, že nedaleko jsme, a nave neroztrskotali. A tak v moci Boží u velikém strachu a nebezpečnosti jsme tu celou noc byli až do dne.

Třináctého dne měsíce prasince, v pondělí na den svaté Lucie a Otylie, ráno vždy předce ten šturm a bouře mořská trvala, ale pršeti a blýskati se před vejchodem slunce přestalo, též i vítr drobet oblevoval.

A tu po vejchodu slunce viděli jsme po pravé straně na půlnoci v moři ležeti ostrov neveliký, kterému vlasky říkají Sanct Andrea, svatého Ondřeje ostrov, a dosti podál od něho jsme byli. Též jsme zdaleka za námi viděli i druhý veliký ostrov, za tímto ležící, který slove vlasky Lisa; o těchto obou ostrovích máš také zmínku napřed, neb jsme je byli viděli tam jedouc. Okolo snídání pomalu vítr i moře se tišilo, takže před obědy zase čistý čas byl a tichý větřík vál. Tu jsme opět všecky plachty vytáhli a rozestřeli. Také jsme mnoho ryb delfinů v moři se metati viděli, kteří k naší navi připlauli. V obědy jsme se plavili tichým větrem dosti blízko mimo jakous hrubou skálu, která z moře vyhledala; ležela nám na levé straně, stojí sama o sobě v moři a jest dosti vysoká a veliká, nahoře špičatá co nějaká homole, než holá, neb neroste na ní

žádné stromoví, ani nic, neb jest všecko skála. Leží na poledne, dosti podál proti ostrovu svatého Ondřeje; vlasky říkají takovému z moře vyrostlému skáli li scoii. A tak jsme se plavili mezi tau skalau a ostrovem svatého Ondřeje, majíc ostrov na pravé, skálu na levé straně, až jsme to obé minuli a za námi nechali. O poledni vítr se uložil a velmi ticho na moři bylo, vlasky tomu utišení moře la bonaca říkají. Okolo nešporů zase se vítr zdvihati počal a dobrý mezi puolnocí a vejchodem vál a nás naši cestau hnal a ten trval až do večera. Před večerem neviděli jsme nikdež nic než nebe a moře a byli jsme se do večera od té skály v moři ležící, jak hádali, ten den již odplavili víc než na 50 mil vlaských. Po západu slunce k hodině na noc vnenadále vítr velmi veliký od západu se strhl, takže s velikau těžkostí a práci plachtu velikau jsme doluo spustili a svázali a zadní plachtu kosovatau, které mezana říkají, u hořejšího konce vítr svau prudkostí nám roztrhl, čemu žádný neuvěří, kdo toho nevidí, aby plátno tlusté a nové vítr tak roztrhnauti mohl. A tak spustivše a svázavše všecky plachty, tu celau noc bez plachet jsme se plavili a navi obrátiti a zas nazpátek se plaviti jsme museli, neb nás tam vítr hnal. Také moře se všecko zdvihlo a zdulo a vlny velmi veliké nahoru k nebi se vyzdvihovaly, k tomu z nebe přival veliký se doluo do moře lil, takže se zdálo nic jináč, než že moře nahoru do oblakuo vstaupiti a oblaci do moře spadnauti a jedno s druhým se zmíchatí chce; a taková bauře a šturm, hruoza a strach na moři byl, že, jak říkáme, saudného dne dosti bylo, a jináč jsme nevěděli, než že již všickni utoneme a zahyneme. Ó věčný, všemohúcí, svrchovaný a mocný Pane Bože náš, co jsi ty velmi předivný v skutecích svých a veliká jest moc tvá, kterak ty, když ráčíš, člověka od smrti vysvobodíš, tehdáž když se on domnívá, že možné není, a zas když mu se zdá, že před ní nejbezpečnější jest, ji naň vnenadále dopustiti ráčíš; neb nestihlí jsau saudové tvoji, Pane, a nezpytatedlné jsau cesty tvé; protož jméno tvé buď požehnané na věky Amen. A tak ta ukrutná bauře trvala tu celau noc až ke dni.

V auterý 14. dne měsíce prasince před svítáním přseti přestalo, vítr se ukládal a moře pomalu se tišilo. A když již den byl, viděli jsme se nedaleko býti za ostrovem svatého Ondřeje, který jsme byli včerejšího dne minuli a za námi daleko z zadu nechali, ale ta bauře v noci a vítr nás nazpátek zase hnal až za ostrov. Tak jisté jest plavení na moři, co za den předse (aneb druhdy, jak se trefuje, celý tejden) ujedeš, to jedné noci nazpátek zase se protivným větrem plaviti musíš, jako se nám teď trefilo, že kde jsme včerejšího dne před svítáním byli, tu jsme se dnes ráno nazpátek zas octli.

Protož patron rozkázal marynáruom odundati od veliké plachty předního stromu třetí díl plachty, které vlasky bonaca říkají, kterážto bonaca neb třetina plachty se od plachet

odundává, když veliký vítr jest, aby plachty menší byly a míň větru braly, a zas když vítr slabý, se přidává, aby plachty větší byly a víc větru v se braly, o čemž máš také napřed.

A tak marynáři odundavše bonacu, plachtu nahoru vytáhli a rozestřeli a navi obrátili proti ostrovu svatého Ondřeje, neb se patron rozkázal k němu přibližavati, chtěje tu dáti kotve zavrci a na dobrý vítr čekati. A vtom před obědy, než jsme k ostronu svatého Ondřeje přistali, vítr se proměnil a mezi vejchodem a polednem dobrý vál, a my nechavše ostrovu svatého Ondřeje na pravé ruce ležeti, mimo něj jsme se plavili a okolo poledne jsme jej minuli i tu skálu proti němu v moři ležící a za námi jsme toho obého ležeti nechali a naší cestau jsme se plavili ostatek toho dne i noc.

Měsíce prasince dne 15. v středu ráno vždy ten dobrý vítr trval a zemi bylo viděti zdaleka na pravé straně, díl Slovanské a díl, která slove Delmacia neb Dalmatská země. Okolo snídání okazoval nám náš piota položení to, kde leží město znamenité, kterému vlasky říkají Zara, kteréžto jest hlavní město v zemi Dalmatské, náleží nyní pod panství panuov Benátčan, leží od Benátek po moři 200 mil vlaských a našich českých 40. A tak tím dobrým větrem jsme se plavili až do večera, vidauc vždy na pravé straně zemi Dalmatskau, na levé nic než nebe a moře.

Málo před západem slunce vítr se proměnil a mezi západem a polednem vál, a protož abychom se nazpátek neplavili, lavirovali jsme se, to jest sem i tam po moři jezdili, abychom vždy podlé možnosti na naší cestě zuostali. Před puolnoci se vítr rozmohl a bouře na moři byla, ale ke dni se to všecko upokojilo.

Šestnáctého dne měsíce prasince ve čtvrtek ráno ticho bylo na moři a větřík tichý od puolnoci vál, který se okolo snídání vždy pomalu tužil a nás od země do moře hnal, neb jsme rádi chtěli přistati s naší naví k městu, kterému vlasky Parenco neb Parentum říkají, které leží při moři v zemi, která Hystria slove, od Benátek sto mil vlaských vzdálí, ale vítr od puolnoci vějíc k němu nám nedal.

Protož ten celý den i noc jsme se museli lavirovati a sem i tam po moři jezdit, abychom jen nazpátek zas neplauli a na naší cestě zůstali, však proto vždy pomalu k zemi Dalmatské jsme se přibližovali, kterau jsme na pravé straně dosti podál vždy ten celý den viděli, na levé nic než nebe a moře, a ten vítr od puolnoci dosti tuhý trval tak tu celau noc. V pátek 17. dne měsíce prasince ráno zima a chladno bylo, že nám hned nic nezbývalo, neb vždy ten vítr od půlnoci z sněhových hor trval ten celý den až do večera a nám k zemi nedal; i vždy jsme se

lavirovali a po moři sem i tam jezdit museli až do noci, v dauc zemi na pravé straně, na levé nic než nebe a moře.

Před puolnocí vítr se proměnil a dobrý od vejchodu vál, a my rozestřevše všechny plachty, naši cestau k Parenco jsme se plavili.

Před svitaním náš luggier obávaje se, abychom tím dobrým větrem města Parenco neminuli, neb tma bylo, že jsme nemohli viděti, kde jsme, aneb abychom někde blízko k zemi nepřistáli a na mělčinu netrefili, i rozkázal všechny plachty doluov spustiti a svázati krom napřed muškety. A tak jsme pomalu plauli až do dne.

Kapitola 81

O přistání s naví k portu a městu Parenco v zemi Hystria řečené ležícímu

Měsíce prasince dne 18. v sobotu ráno, když den byl, viděli jsme se býti nedaleko od země sotva dvě míle české a tu luggier rozkázal zase všechny plachty vytáhnouti a rozestřiti. A tak dobrým větrem jsme se plavili, majíc vždy na pravé straně zemi Hystriam, k městu Parenco.

Před obědy plauli jsme mimo jakýs bosácký klášter tu při moři ležící, od něho sotva puol druhé míle české, z kteréhožto mniší uhlédavše naši navi, z nich 2 usedli do neveliké bárky s vesly a k nám se plavili a všedše do navi almužny od patrona žádali i od nás pautníkuov a dali neb šeňkovali patronovi našemu zelí plný pytel, které s sebau přivezli; a tak každý dal jim pro Pána Boha, co chtěl, a oni poděkavavše nám zas se od nás k klášteru plavili. V obědy jsme již viděli před námi zdaleka ležeti město Parenco a k němu jsme se pomalu přibližovali.

Okolo nešporuo přistali jsme a vjeli do portu města Parenco a spustivše a svázavše plachty, kotve do moře jsme uvrhli a ze čtyř kusuov vystřelili a tu s naví na místě nedaleko od břehu stáli ostatek toho dne. Věděti se má, že všickni šířové velicí neb nave, které hluboko v vodě jdau a od vejchodu se plavívají a k Benátkám chtějí, ti k tomu městu Parenco nejprvé přistávají a tu cesty vuodce sobě zjednávají, kteří by je až k Benátkám dovedli. A to z té příčiny činí, že moře tu již blíž k Benátkám tak hluboké není jako tam vně a mnoho místy mělčin jest, na které ti, kdož té cesty právě dobře svědomi nejsau, trefují a skrz to u veliké nebezpečnosti přicházejí. Protož obyčejně všickni k městu Parenco s navemi přistávají a cesty vuodce, kteří dobře moře svědomi jsau, sobě jednájí, aby mohli bezpečně k Benátkám přistati. A také se někdy trefuje, když příhodní větrové nevějí, že tu s naví u města Parenco tejdou, dvě neděle i

víc časem čekati na dobrý vítr musí, aby mohli bezpečně k Benátkám přistati, neb ne každým větrem k nim se plaviti mohau ec.

Protož náš patron, hned jak jsme kotve zavrhl, naší kundeli do moře spustiti a pro cesty vuodce do města Parenco poslal, s ním chtěje radu bráti, mohli-li bychom tím větrem k Benátkám. Když o nás v Parenco zvěděli, že jsme tu přistali a k Benátkám chcem, hned z města s jednau dosti velikau bárkau k naší navi se připravili, ptajíce se nás pautníkuov, chtěli-li bychom někteří na té bárce k Benátkám se plaviti, abychom tu dlauho čekati nemuseli, že hned s námi se plaviti chtí. A tak okolo 20 osob a více pautníkův i jiných, kteří brzo v Benátkách býti chtěli a se obávali, aby tu dlauho čekati nemuseli, spolu se na tom snesli, aby do té bárky přesedli a k Benátkám se vézti dali. I najali jí sobě na 24 dukátích a všedše do ní s jich věcmi hned toho dne okolo dvau hodin na noc od nás se k Benátkám přeč plavili; mezi kterými byl pan Jan z Rechperku s svými služebníky, ale já tu s jinými pautníky předce v navi na místě jsem zuostal. Před puolnocí vrátili se zas k nám z města s naší kundeli a přivezli s sebau cesty vuodce, který dobrau novinu nám pověděl, pravě, že bude-li ten vítr tak trvati, že budem moci ráno k Benátkám se plaviti.

Kapitola 82

O plavení od portu a města Parenco k Benátkám

V neděli 19. dne měsíce prasince po půlnoci, když ten dobrý vítr od vejchodu předce trval a dosti tuhý vál a noc světlá byla, patron kotve z moře vyťahovati a na cestu se k Benátkám strojiti rozkázal. I vytáhše kotve a rozestřevše všecky plachty, plavili jsme se dobrým větrem od města Parenco přeč naší cestau k Benátkám a byl ráno po vejchodu sluonce čistý a jasný den a sluonce svítlo a zemi Hystriam po pravé straně dosti blízko viděti bylo a byli jsme tehdáž, jak hádali, ještě okolo 13 mil českých od Benátek.

Okolo dvau hodin po vejchodu sluonce hrubě se mračiti a nebe kaliti, a co by noc byla, zatmívati od puolnoci počalo a vtom velmi vnenadále a rychle strhl se převelmi veliký a silný vítr mezi puolnocí a vejchodem, kterému latině boreas říkají, a do našich plachet nám udeřil, z čehož veliký křik a běhání v navi od marynářuo povstalo, neb veliké plachty doluo nijak spustiti nemohli, až larganau neb rumpálem, o kterým máš napřed, drobet víc než přes polovici jí doluo mocí stáhli; tu opět se jí vítr zmocnil a navi na levau stranu tak hrubě

naklonil a nachejlil, že moře zároveň na plácku s naví bylo a antenna (to jest to příčné dřevo, na kterém plachta visí) koncem moře dosahala a víc než puol plachty veliké v moři bylo.

Tu náš patron i luggier na nás pautníky i jiné, kteří v naví byli, křičeli a volali a pro Pána Boha nás prosili, abychom pomáhali, nechcem-li všickni zahynauti. I tak jsme se zběhli a jeden každý z nás, jak nejlépe mohl, pomáhal a již jsme byli skůro všecku plachtu, co jí v moři bylo, zas do naví vtáhli, ale vítr tuhý do ní udeřiv svau prudkostí nám ji zase z rukau vytrhl a bylo nás drahně osob, marynářuo a pautníkuo i jiných, kteří jsme za ní táhli, až zas s pomocí Pána Boha všemohúcího a s velikau práci jsme ji naposledy vždy z moře vytáhli, spustili a svázali; však málo z nás na kerým co suchého zuostalo, tak nás vlny zstříkaly a zkropily a od plachty jsme se zmákali. Velikau plachtu svázavše, nemalau práci tolikěž jsme s druhau přední plachtu, které musskéto říkají, míti museli, než jsme ji spustili a svázali. Vtom, když jsme velikau plachtu a jiné spauštěli a svazovali, vítr nám přední plachtu (která jest napřed na špici lodí ven vyndaná, které civitera říkají) rozundal a na dvě roztrhl; s tau opět velikau práci marynáři měli, neb jednu polovici jí brzo svázali, druhé dosáhnauti dlaho nemohli, neb ji vítr sobě vzal a do ní tak tuze a prudce vál, že ji po kuších utrhoval, však naposledy vždy jí dosáhli a svázali ec.

A tak s velikau práci spustivše a sklidivše všecky plachty, v moci samého Pána Boha jsme byli, neb bauře ukrutná na moři a vítr ten velmi veliký vždy trval a nás prudce k Benátkám hnál, ale to nejlépe bylo, že proti nám nebyl, než za námi; však proto u velikém nebezpečnství a strachu jsme byli, neb jsme se obávali, aby nás vítr někde na mělčinu (kterých tu místy mnoho jest) nevehnal a nave nerozrazil, neb tehdáž jím vládnauti a jemu rozkazovati darmo bylo, ale sám Pán Buoh všemohúcí nás toho uchovati jest ráčil ec.

Okolo poledne počal vítr drobet ulevovati a moře se tišiti a nebe zase jasniti, takže v malé chvíli zase čistý čas a den jasný byl, však proto vítr dosti tuhý ještě trval. A když nám tak Neptunus a moře naposledy takový opravdový a poctivý panket bauří mořskau udělalo a s námi se jako rozžehnavajíc Valeté nám dáváše, po té se upokojilo ec.

Tu luggier rozkázal zas vytáhnauti a rozestřiti přední plachtu musskétu i plavili jsme se naši cestau k Benátkám a již jsme velmi zdaleka před námi počali viděti po pravé straně hory Korytanské, které se bělely, neb tehdáž sněhu mnoho na nich leželo, s levé strany nebylo nic viděti než nebe a moře. Okolo nešporuo již jsme před námi počali viděti věž svatého Marka a město Benátky a k ním jsme se dobrým větrem přibližovali, z čehož všickni jsme se radostí velmi velikau zradovali a veseli byli. Neb jednomu každému z nás se zdálo, co by se znovu

narodil, neb jsme již viděli konec naší pracné cesty, na které v mnohých a velikých nebezpečnostvích životův našich a několikrát jako již v hrdle smrti jsme byli; k tomu dosti bídy, nauze, psoty i jiných mnohých neřestí po zemi i po moři od horka, zimy, žízně, hladu, zlých noclehuov a bdění snášeti jsme museli a od Turkuov a pohanuov v zemi Svaté mnohé příkoří a auzkosti jsme trpěli, s kterými i nebezpečnú šarvátku na moři sme měli, a k tomu naposledy častými, velikými a nebezpečnými bauřemi mořskými trápívání jsme bývali. Protož tomu všemu konec býti vidauce (jak každý dobře porozuměti muože) veseliti a radovati jsme se museli. A tak jsme se všickni sešli na plácek prostřed navi a tu pokleknuvše na kolena zpívali jsme s veselím Te Deum laudamus a jiné některé hymny a žalmy latině a děkovali jsme srdečně Pánu Bohu všemohúcimu a věčnému, že nám ráčil to dáti, že jsme se ve zdraví zase k Benátkám s naší cesty navrátili ec.

Kapitola 83

O přistání pautníkuov s naví k Benátkám

Když jsme již s naší naví byli asi dvě míle české neb ne tak daleko od města Benátek v portu benátském, kterému říkají a Lio, který jest vně na vysokem moři skuoro na tom místě neb málo dál od Benátek, kde jsme byli prvé s naví stáli, než jsme se od Benátek k zemi Svaté plavili, patron rozkázal přední plachtu mušketu dolův do navi spustiti a svázati a čtyři kotve do moře z navi uvrci, a to bylo dvě hodině před večerem okolo 22 hodin. I stáli jsme tu tak s naší naví na místě ostatek toho dne. Rozkázal také patron puškářům na znamení radosti a veselí všecku střelbu v navi vystřeliti, a když dolejší kusy hrubé mosazné a jiné vystřelovali, tak se hlahol dole v navi obrážel, že se zdálo nic jináč než že se nave pod námi trhá a láme.

Stála tu také tehdáž na kotvech jedna veliká nave benátská, větší nežli naše, která slaula la nave del Capelo, a jiných několik menších, z těch ze všech nám ku poctivosti také stříleli, že se po moři rozléhalo a v městě Benátkách to střílení slyšeti bylo. Po tom po všem patron nám oběd spolu i s večerí dávati rozkázal, neb jsme ten den byli ještě nic nejedli, neb pro předešlau bauři mořskau oheň na ohništi zhasiti jsme museli a nic vařiti sme nemohli. Rozkázal nám též patron dávati dosti vína dobrého ten celý večer, co jsme ho jen mohli vypiti ec. Byl by také rád náš patron ještě toho dne na naší kundeli s některými pautníky se do města vézti dal, ale vítr ten tuhý předce trval, protož do jitra toho zanechatí musel, pro kterýžto vítr také s bárkami pro nás z města k nám nemohli.

Prasince měsíce dne 20. v pondělí u vigiljí svatého Tomáše po puolnoci ke dni vítr se uložil a ticho na moři bylo, a tu asi 2 hodiny přede dnem příplavily se dvě bárky z Benátek k naší navi ptajíce se nás, chtěli-li bychom kterau najíti, že nás hned do města vézti chtí. A tu nás 12 pautníkuov spolu najali sme sobě tu jednu bárku na 24 mucynygrích, to jest tak mnoho, co na 96 pacích, aby nás s našemi věcmi a truhlami až do města Benátek dovezli. A tak vkladše naše truhly a věci do ní a požehnavše našeho patrona a hejtmana z navi a poděkavavše jim, tolikěž požehnavše i marynářuov pacholkuov a jiné čeledi patronovy, do ní jsme vstoupili, i vezli nás od naší nave do města. Jiní někteří tovaryší naší pautníci najali sobě po nás i tu druhau bárku a na ní se k Benátkám plavili, ostatek jich v navi zuostalo, čekajíc, až je patron dá dovézt. Ráno, když slunce vycházelo, přistali jsme s naší bárkau k placu svatého Marka v Benátkách a tu jsme zaplatili od bárky, neb se dostalo dáti jedné osobě po dvau mucynyger, to jest co po 8 pacích ec. A já vstoupiv a mau truhlu uloživ do jedné lodičky, které kundele říkají, na kterýchžto se po městě Benátkách sem i tam vozí, dal jsem se vézti do mé staré hospody k Černému vorlu, odkud jsem byl vyjel ec.

A tak leta Páně 1546 v středu ráno 7. dne měsíce července plavili jsme se s naší naví od města Benátek k zemi Svaté do Jeruzaléma přeč a téhož léta 46 v pondělí 20. dne měsíce prasince u vigiljí svatého Tomáše, apoštola Páně, přijeli jsme zase ve zdraví do města Benátek; ale ne všickni, kteří jsme byli vyjeli, neb z nás pautníkuov v té šarvátce, kterau jsme s Turky na moři měli, zastřeleno jest 6 osob a sedmý v Cypru na červenau nemoc umřel, z marynářuov pacholkuov postřeleno jich 5 osob a šestý puškář a tři jati od Turkuov byli. A tak jich na té cestě zuostalo a zahynulo 16 osob. Pán Buoh rač jim dáti všem věčné odpočinutí!

I byli jsme na té cestě tam i zas jedauc 24 nedělí bez jednoho dne, to jest bez dvau nedělí puol léta ec. Mohl by se tuto snad také někdo otázati, kde jsau pak zuostaly ty dvě galle grosse a nave ty benátské, které se s námi od Cypru plavily. I věděti se má, že jsau také k Benátkám za námi všechny přistaly, ale teprvá kterýs den po Novém létě ec.

Vím také, že mnozí, kteří tuto mau jeruzalémskau cestu čísti budau, rádi věděti chtíti budau, mnoho-li sem na ní tam i zas jeda utratil, protož abych i těm zadost učinil, to tuto oznámím. Poslal jest mi byl na tuto cestu můj nebožtík pan otec z Prahy do Benátek sto uherských zlatých, z kterýchžto našemu patronovi jsem hned dal 45 korun, ostatek mi tam i sem až zas do Benátek vystačilo, ač mi velmi málo, a sotva puol koruny zuostalo, když jsem se zas do Benátek vrátil, a tak sto uherských zlatých na té cestě jsem utratil ec.

Kapitola 84 a poslední

Cesta z města Benátek do Prahy na město Salcpurk

A poněvadž jsem napřed přirekl, že teď na konci chci také položit cestu z Benátek do Prahy, která jest na město Salcpurk, protož ji tuto tak, jak jsem ji pěšky šel, krátce poznamenám.

I po mém z země Svaté zas do Benátek navracení zuostal jsem tu v Benátkách na místě přes zimu až do postu. A tak léta Páně 1547 v neděli 13. dne měsíce března, ten den po svatém Řehoři, ráno vsedl jsem v Benátkách na bárku a plavil jsem se po vodě až do městečka dosti velikého, kterému říkají Porto Grauer, a jest z Benátek do Porto Grauer po vodě 15 mil českých.

Z Porto Gravaru šel jsem po zemi 5 mil českých až do městečka dosti velikého na vrchu ležícího, slove u Svatého Danyele.

Od Svatého Danyele jsem šel až do městečka Glemaunu, jsau dvě míle.

Z Glemaunu do města Venconu, německy Peischeldorf říkají, jest jedna míle.

Z Peyscheldorfu neb Venconu až do vsi Felachu jsau dvě míle.

Z Felachu až do Klauzen jest jedna míle a tu jest mezi horami bašta pevná a brána z Vlach do německých zemí.

Z Klauzen do Pantofel městečka jest jedna míle a tu se koná země vlaská a počíná se země německá.

Z Pantofel do Malburgeto městečka jest jedna míle.

Z Malburgeto až do vsi Zafnice jest jedna míle.

Z Zafnice až do městečka Klaintervis jest puol míle.

Z Klaintervis až ke Vsi pod Klášterem jest puol druhé míle.

Z Kláštera až do města Filachu jsau dvě míle.

Z Filachu do městečka Špitálu jsau 4 míle.

Z Špitálu do městečka Gmint jsau dvě míle.

Z Gmint až do vsi Renveg jsau dvě míle.

Z Renvegu přes vrch, kterému Kacperg říkají, až do městečka Sanct Michael neb k Svatému Michalu jest jedna míle.

Od Svatého Michala do městečka otevřeného, slove Mautendorf, jest jedna míle.

Z Mautendorfu až nahoru na vrch veliký, kterému říkají Tauren, do samotné krčmy, slove Zum Grinenvaldt, jsau dvě míle.

Z Grinenvaldt krčmy až do vsi Raubveg jest jedna míle.

Z Raubvegu až do městečka hrazeného, slove Roschtot, jsau dvě míle.

Z Roschtotu až do městečka otevřeného, slove Cverfen, jsau čtyři míle.

Z Cverfen do městečka otevřeného, slove Galigen, jsau dvě míle.

Z Galigen až do Halli městečka jsau dvě míle.

Z Halli až do města Saltzpurku jsau dvě míle.

Z Saltzpurku až do městečka otevřeného, slove Franckendorf jest šest mil.

Z Franckendorfu do městečka Pruku jsau dvě míle.

Z Pruku až do městečka Schvanc jest jedna míle.

Z Schvanc až do městečka Lamberg jest jedna míle.

Z Lamberku do městečka, slove Vels, jsau dvě míle.

Z Velsu do města Lince jsau 4 míle.

Z Lince do Neykirchu jest jedna míle.

Z Neykirchu do města Cahlavy, německy Freyschtotu, jsau tři míle.

Z Cahlavy do Dvořiště, německy Nyderheyd, jsau dvě míle.

A tu se počíná země česká a koná se země rakauská.

Z Dvořiště do Kaplice jest jedna míle.

Z Kaplice do Velešína jest jedna míle.

Z Velešína do města Budějovic jsau dvě míle.

Z Budějovic do městečka Veselého jsau tři míle.

Z Veselého do města Soběslavě jest jedna míle.

Z Soběslavě do města Táboru jsau dvě míle.

Z Táboru do městečka Miličina jsau dvě míle.

Z Miličina do Votic jest jedna míle.

Z Votic do Benešova jsau dvě míle.

Z Benešova do Prahy jest pět mil.

Tau cestau z Benátek do Prahy na Salcpurk jest okolo 90 mil českých.

A tak 23. dne přišel jsem z slavného města Benátek domuov do Prahy z mé jeruzalémské cesty v obědy ten pondělí před velikonocí 4. dne měsíce dubna léta Páně 1547. Z čehož chvála a čest budiž Tobě, Pane Bože můj, na věky věkuov Amen.

*Dokonána jest tato kniha v Starém Městě Pražském s pomocí Pána Boha všemohacího.
Nákladem Voldřicha Prefáta z Vlkanova ten pondělí po svatém Jakubu. Léta Páně MDLXIII.
A jest vytištěna ode mne Jana Kozla impressora v domě M. Tomáše Mitisa z Limuz.*